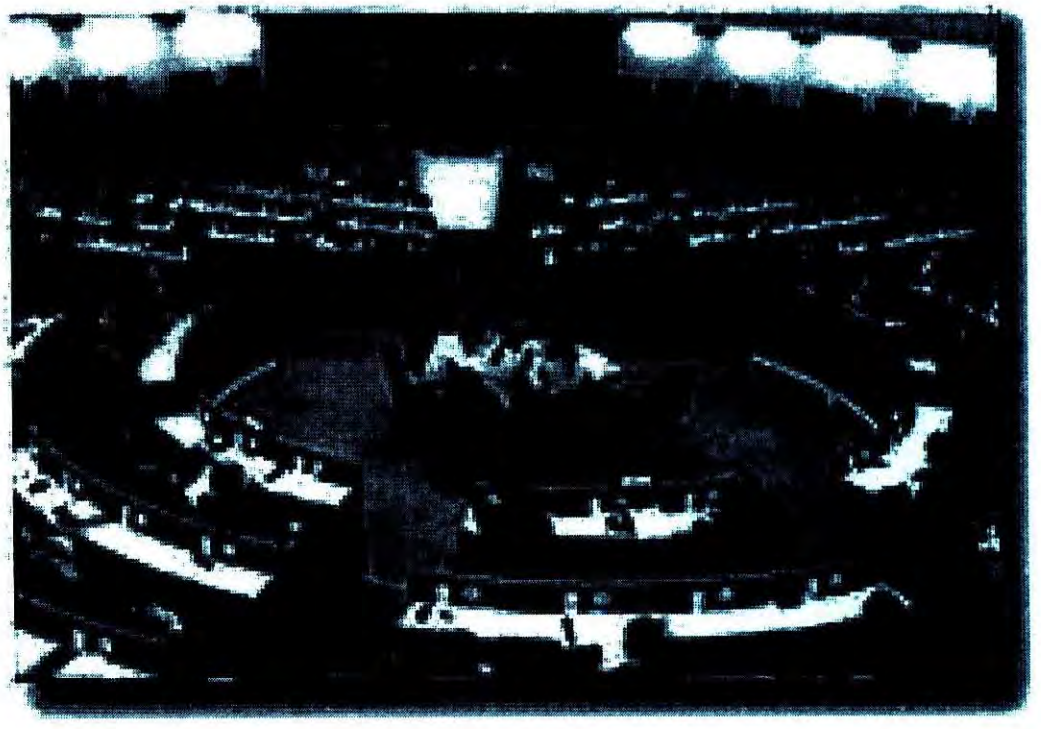
รวมกฎหมาย ๔๗ ฉบับ ที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน

กลุ่มงานห้องสมุด สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

****

ชื่อเรื่อง **รวมกฎหมาย ๔๗ ฉบับ ที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน**

****

ที่ปรึกษา

นายบุญเรือง บูรภักดิ์
นางวิจิตรา วัชราภรณ์

รวบรวมโดย

นางสาวปิยะนาถ สระสงคราม
นางสาวนภารัตน์ กิมทรง

บันทึกข้อมูลโดย

นางสาววศินี มั่นกลัด
นางสาวสุพัณดา สุภาพ

สถานที่พิมพ์

กลุ่มงานห้องสมุด สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ปีที่พิมพ์

พ.ศ. ๒๕๔๗

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY
3961152311

รวมกฎหมาย ๔๗ ฉบับ
ที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน

คำนำ

พระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๔๖ มีผลยกเลิกกฎหมาย ๔๗ ฉบับ ตามที่ระบุในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ เพื่อการอนุรักษ์และเก็บรักษากฎหมายดังกล่าวไว้ในฐานะเป็นประวัติศาสตร์ทางกฎหมายไทยที่มีความสำคัญ และเพื่อความสะดวกในการศึกษา ค้นคว้า อ้างอิง ของอนุชนรุ่นหลัง

ดังนั้นจึงรวบรวมกฎหมายทั้ง ๔๗ ฉบับดังกล่าวจัดพิมพ์ขึ้นใหม่ โดยยังคงรักษารูปแบบการเขียนตามกฎหมายเดิม หากมีข้อผิดพลาดประการใดต้องขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ปิยะนาถ สระสงคราม
นภารัตน์ กิมทรง
ผู้รวบรวม

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข-ง
สารบบการพิจารณาพระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๔๖	จ-ฌ
พระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๔๖	๑
๑. กฎหมายโปลิศ ๕๓ ข้อ ซึ่งจะรักษาน่าที่ในพระนคร แลนอกพระนคร	๕
๒. พระราชบัญญัติลักษณพยาน ปีรัตนโกสินทร ศก ๑๑๓	๑๘
๓. พระราชบัญญัติป้องกันโรคสัตว์พาหนะ รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๓	๕๙
๔. ประกาศเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสำหรับตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะ รัตนโกสินทรศก ๑๑๙	๖๒
๕. พระราชบัญญัติสำหรับตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔	๖๓
๖. พระราชบัญญัติสำหรับตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะแก้ไขเพิ่มเติม ฉะบับที่ ๒ พุทธศักราช ๒๔๗๔	๖๔
๗. พระราชบัญญัติรถลาก รัตนโกสินทรศก ๑๒๐	๖๕
๘. ประกาศแก้ไขพระราชบัญญัติรถลาก รัตนโกสินทรศก ๑๒๐	๗๒
๙. ประกาศแก้ไขพระราชบัญญัติรถลาก	๗๕
๑๐. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรถลาก รถจ้าง รถยนต์ ขนาดเกวียน และล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๖๙	๗๖
๑๑. พระราชบัญญัติรถลากแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๕	๗๘
๑๒. พระราชบัญญัติรถลาก (ฉะบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๔๘๔	๘๐
๑๓. พระราชบัญญัติรถลาก (ฉะบับที่ ๗) พุทธศักราช ๒๔๙๕	๘๑
๑๔. พระราชบัญญัติรถจ้าง รัตนโกสินทรศก ๑๒๔	๘๒
๑๕. พระราชบัญญัติตามช้าง รัตนโกสินทรศก ๑๒๗	๙๑
๑๖. พระราชบัญญัติสำหรับกำจัดผักตบชวา พ.ศ. ๒๔๕๖	๙๖

๑๗. พระราชบัญญัติชัณสูตรพลิกศพ พ.ศ. ๒๔๕๗ ๙๘
๑๘. พระราชบัญญัติขนาดเกวียน พระพุทธศักราช ๒๔๕๙ ๑๐๒
๑๙. พระราชบัญญัติอธิกรณประถมปาราชิก พระพุทธศักราช ๒๔๖๓ ๑๐๕
๒๐. พระราชบัญญัติปรามการทำให้แพร่หลายและการค้าวัตถุอันลามก พุทธศักราช ๒๔๗๑ ๑๐๗
๒๑. พระราชบัญญัติว่าด้วยการทำพินัยกรรม์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ ๑๐๘
๒๒. พระราชบัญญัติป้องกันลูกเรือหลบหนีจากน่าที่เรือค้าขาย หรือไม่อยู่ในเรือเกินเวลาอันสมควร ๑๑๔
๒๓. พระราชบัญญัติสอบสวนภาวะกรรมกร พุทธศักราช ๒๔๗๙ ๑๑๖
๒๔. พระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ๑๑๘
๒๕. พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๑ ๑๒๘
๒๖. พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๔ ๑๓๒
๒๗. พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๙๖ ๑๓๓
๒๘. พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๙๙ ๑๓๖
๒๙. พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๐๒ ๑๓๘
๓๐. พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๓๐ ๑๔๐
๓๑. พระราชบัญญัติกักกันผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย พุทธศักราช ๒๔๗๙ ๑๔๓
๓๒. พระราชบัญญัติการเปรียบเทียบคดีอาญา พุทธศักราช ๒๔๘๑ ๑๔๖
๓๓. พระราชบัญญัติการเปรียบเทียบคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) ๒๔๙๙ ๑๔๘
๓๔. พระราชบัญญัติการเปรียบเทียบคดีอาญา (ฉบับที่ ๓) ๒๕๒๙ ๑๕๐
๓๕. พระราชบัญญัติการสวนครัวและการเลี้ยงสัตว์เพื่อประโยชน์แห่งครัวเรือน พุทธศักราช ๒๔๘๒ ๑๕๒
๓๖. พระราชกำหนดจัดตั้งศาลพิเศษเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีความผิดฐานขบถภายนอกพระราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๔๘๓ และพระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดจัดตั้งศาลพิเศษเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีความผิดฐานขบถภายนอกพระราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๔๘๓ ๑๕๕
๓๗. พระราชบัญญัติบำรุงพืช พุทธศักราช ๒๔๘๓ ๑๕๙
๓๘. พระราชบัญญัติกำจัดสิทธิคนไทยผู้กระทำการอันเป็นภัยแก่ชาติ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ๑๖๑

๓๙. พระราชกำหนดกำหนดเขตต์หวงห้ามคนต่างด้าว พุทธศักราช ๒๔๘๔ และพระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดกำหนดเขตต์หวงห้ามคนต่างด้าว พุทธศักราช ๒๔๘๔ ๑๖๔

๔๐. พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งที่ใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์ในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๔๘๖ ๑๖๗

๔๑. พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๔๘๘ ๑๖๙

๔๒. พระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พุทธศักราช ๒๔๘๙ ๑๗๔

๔๓. พระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๙ ๑๗๗

๔๔. พระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๕๐๓ ๑๘๐

๔๕. พระราชบัญญัติรายได้สุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๘ ๑๘๒

๔๖. พระราชบัญญัติรายได้สุขาภิบาล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓ ๑๘๕

๔๗. พระราชบัญญัติสงเคราะห์อาชีพแก่คนไทย พ.ศ. ๒๔๙๙ ๑๘๘

บรรณานุกรม ๑๙๑

สารบบการพิจารณา
พระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๔๖

ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ สมัยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๓๐ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพุธที่ ๒๐พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน พ.ศ. ....(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน พ.ศ. .... (นายพฤฒิชัย ดำรงรัตน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน พ.ศ. ....(นายอิทธิพล คุณปลื้ม และนายนิโรธ สุนทรเลขา เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน พ.ศ. ....(นายวรรณรัตน์ ชาญนุกูล เป็นผู้เสนอ) โดยถือเอาร่างของคณะรัฐมนตรีเป็นหลักในการพิจารณา

โดย นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน เป็นผู้แถลงหลักการและเหตุผล

หลักการ

ยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน

เหตุผล

ตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาได้มีการประกาศใช้บังคับกฎหมายเป็นจำนวนมาก และไม่มีการยกเลิกอย่างเป็นระบบ โดยมีการตรากฎหมายใหม่และใช้กฎหมายใหม่โดยไม่ยกเลิกกฎหมายเก่าหรือกฎหมายบางฉบับไม่มีการใช้บังคับเพราะใช้ไม่ได้ผล หรือไม่มีกรณีที่จะใช้เพราะไม่เหมาะสม หรือสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ดังนั้น จึงเกิดข้อสงสัยว่ากฎหมายบางฉบับยังคงใช้บังคับอยู่หรือไม่ หรือยังควรมีกฎหมายเช่นนั้นอยู่หรือไม่ จึงสมควรมีการชำระสะสางอย่างแจ้งชัดว่ากฎหมายใดยังควรใช้บังคับอยู่ เพื่อความชัดเจนของระบบกฎหมายไทย ซึ่งจากการตรวจสอบกฎหมายที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๕๗ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๐ อันเป็นช่วงเวลาที่ยังมีปัญหาไม่ชัดเจนเกี่ยวกับสภาพการใช้บังคับกฎหมาย และตรวจสอบกฎหมายเก่ากว่าช่วงเวลาดังกล่าว บางฉบับที่เคยมีการตรวจสอบแล้วว่ายังไม่ถูกยกเลิก รวมเป็นจำนวนกฎหมายที่มีการตรวจสอบทั้งหมด ๒,๒๘๓ ฉบับ ซึ่งจากเนื้อหาสาระของกฎหมายเหล่านั้น แยกได้เป็น ๕ กลุ่ม คือ

กลุ่มที่หนึ่งเป็นกฎหมายที่มีการยกเลิกโดยชัดเจนแล้ว จำนวน ๑,๑๐๕ ฉบับ

กลุ่มที่สองเป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับเฉพาะคราวและมีจุดสิ้นสุดการใช้อยู่ในตัว จำนวน ๕๖๒ ฉบับ

กลุ่มที่สามเป็นกฎหมายที่ไม่มีการบังคับใช้ เพราะมีกฎหมายใหม่แล้ว ซึ่งนับรวมกับฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติมด้วย มีจำนวน ๙ ฉบับ

กลุ่มที่สี่เป็นกฎหมายที่มีเนื้อหาสาระพ้นสมัยการใช้บังคับ เพราะไม่เหมาะสมกับสภาวการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งนับรวมกับฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติมด้วยมีจำนวน ๓๘ ฉบับ

กลุ่มที่ห้าเป็นกฎหมายที่เหลือซึ่งยังคงใช้บังคับอยู่แต่ต้องศึกษาในรายละเอียด ต่อไปว่าควรคงไว้หรือควรปรับปรุงเช่นใดให้ทันสมัยและเป็นระบบ

ดังนั้นในชั้นนี้จึงพิจารณาเห็นว่า กฎหมายในกลุ่มที่หนึ่งและกลุ่มที่สองสิ้นสุดการใช้บังคับแล้วจึงไม่จำเป็นต้องตราเป็นพระราชบัญญัติยกเลิกอีก ส่วนกฎหมายกลุ่มที่สามและกลุ่มที่สี่สมควรได้รับการยกเลิกเสีย เพื่อมิให้เกิดความสับสนในการใช้กฎหมาย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว และตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา จำนวน ๓๕ คน ประกอบด้วย

๑. นายวิษณุ เครืองาม	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นายเกษม สรศักดิ์เกษม	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวิทยา แก้วภราดัย	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔. นายพินิจ จันทรสุรินทร์	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สาม
๕. นายสุขุมพงศ์ โง่นคำ	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๖. นายอัชพร จารุจินดา	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ
๗. นายพฤฒิชัย ดำรงรัตน์	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๘. นายกมล บันไดเพชร	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๙. พันตำรวจโท วิจิตร สุวิทย์	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๑๐. นายขจิตร ชัยนิคม	กรรมาธิการ
๑๑. นายจุติ ไกรฤกษ์	กรรมาธิการ
๑๒. นายณรงค์ศักดิ์ วงศ์สังวาลย์	กรรมาธิการ
๑๓. นายเทิดภูมิ ใจดี	กรรมาธิการ
๑๔. ร้อยโท ธนพจน เอกโยคยะ	กรรมาธิการ

๑๕. นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ กรรมาธิการ
๑๖. นายปรีชา สุวรรณทัต กรรมาธิการ
๑๗. นายพชร ยุติธรรมดำรง กรรมาธิการ
๑๘. พลตำรวจตรี พิจาร จิตติรัตน์ กรรมาธิการ
๑๙. นายพิเชษฐ์ เชื้อเมืองพาน กรรมาธิการ
๒๐. นายพิษณุ หัตถสงเคราะห์ กรรมาธิการ
๒๑. นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค กรรมาธิการ
๒๒. พลเอก รัตนะ เฉลิมแสนยากร กรรมาธิการ
๒๓. ศาสตราจารย์ลิขิต ธีรเวคิน กรรมาธิการ
๒๔. นายวรรณรัตน์ ชาญนุกูล กรรมาธิการ
๒๕. นายวิชิต ปลั่งศรีสกุล กรรมาธิการ
๒๖. นายวิรัตน์ ตยางคนนท์ กรรมาธิการ
๒๗. นายศุภชัย โพธิ์สุ กรรมาธิการ
๒๘. นายสถาพร มณีรัตน์ กรรมาธิการ
๒๙. นายสมบูรณ์ อุทัยเวียนกุล กรรมาธิการ
๓๐. นายสมศักดิ์ คุณเงิน กรรมาธิการ
๓๑. นายสมาน เลิศวงศ์รัฐ กรรมาธิการ
๓๒. นายสิทธิรัตน์ รัตนวิจารณ์ กรรมาธิการ
๓๓. นายสุทัศน์ เงินหมื่น กรรมาธิการ
๓๔. นายสุภาพ คลี่ขจาย กรรมาธิการ
๓๕. นายอิทธิพล คุณปลื้ม กรรมาธิการ

เมื่อคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้ว ได้เสนอต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพุธที่ ๙ เมษายน ๒๕๔๖ ที่ประชุมพิจารณาในวาระที่ ๒ เป็นการพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา และลงมติในวาระที่ ๓ เห็นชอบในร่างพระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน พ.ศ. ....

และเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณา วาระที่ ๑ ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๙ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๖ ที่ประชุมได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว และตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา จำนวน ๒๕ คน ประกอบด้วย

๑. นายชุมพล ศิลปอาชา	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นายประเกียรติ นาสิมมา	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓. นายสัก กอแสงเรือง	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔. นายพิเชฐ พัฒนโชติ	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๕. นายประสิทธิ์ พิทูรกิจจา	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๖. นายจิโรจน์ โชติพันธุ์	กรรมาธิการ
๗. นายเชิดพงษ์ อุทัยสาง	กรรมาธิการ
๘. นายทองใบ ทองเปาด์	กรรมาธิการ
๙. นายนิเวศ พันธ์เจริญวรกุล	กรรมาธิการ
๑๐. นายบรรฑูรย์ เกริกพิทยา	กรรมาธิการ
๑๑. นายบุญยืน ศุภสารสาทร	กรรมาธิการ
๑๒. พลเอก มนัส อร่ามศรี	กรรมาธิการ
๑๓. นายมนู วณิชาชานนท์	กรรมาธิการ
๑๔. พลตำรวจเอก มีชัย นุกูลกิจ	กรรมาธิการ
๑๕. นายระวี กิ่งคำวงศ์	กรรมาธิการ
๑๖. นายวงศ์พันธ์ ณ ตะกั่วทุ่ง	กรรมาธิการ
๑๗. นายวิญญู อุฬารกุล	กรรมาธิการ
๑๘. นายวีระพล วัชรประทีป	กรรมาธิการ
๑๙. นายสมควร จิตแสง	กรรมาธิการ
๒๐. พลตรี สาคร กิจวิริยะ	กรรมาธิการ
๒๑. นายสุรสิทธิ์ ฉัตรชัยเดช	กรรมาธิการ
๒๒. นายเสรี สุวรรณภานนท์	กรรมาธิการ
๒๓. นายอัชพร จารุจินดา	กรรมาธิการ
๒๔. นายอุบล เอื้อศรี	กรรมาธิการ
๒๕. พลโท โอภาส รัตนบุรี	กรรมาธิการ

เมื่อคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้ว ได้เสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๖ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันศุกร์ที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๖ ที่ประชุมพิจารณาในวาระที่ ๒ เป็นการพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา และลงมติในวาระที่ ๓ เห็นชอบในร่างพระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน พ.ศ. .... เป็นกฎหมายได้ **โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๑๐๙ ก วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๖**

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ ให้ยกเลิกกฎหมายตามที่ระบุในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งมีทั้งหมดจำนวน ๔๗ ฉบับ โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือมีผลตั้งแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ เป็นต้นไป

พระราชบัญญัติ

ยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๕๔๖

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

เป็นปีที่ ๕๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๔๖”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกกฎหมายตามที่ระบุในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร
นายกรัฐมนตรี

บัญชีท้ายพระราชบัญญัติ

ยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๕๔๖

---

๑. กฎหมายโปลิศ ๕๓ ข้อ ซึ่งจะรักษาน่าที่ในพระนคร แลนอกพระนคร

๒. พระราชบัญญัติลักษณพยาน ปีรัตนโกสินทร์ศก ๑๑๓

๓. พระราชบัญญัติป้องกันโรคสัตว์พาหนะ รัตนโกสินทรศก ๑๑๕

๔. ประกาศเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสำหรับตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะ รัตนโกสินทรศก ๑๑๕

๕. พระราชบัญญัติสำหรับตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔

๖. พระราชบัญญัติสำหรับตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะแก้ไขเพิ่มเติม ฉะบับที่ ๒ พุทธศักราช ๒๔๗๔

๗. พระราชบัญญัติรถลาก รัตนโกสินทรศก ๑๒๐

๘. ประกาศแก้ไขพระราชบัญญัติรถลาก รัตนโกสินทรศก ๑๒๐

๙. ประกาศแก้ไขพระราชบัญญัติรถลาก

๑๐. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรถลาก รถจ้าง รถยนต์ ขนาดเกวียน และล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๖๕

๑๑. พระราชบัญญัติรถลากแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๕

๑๒. พระราชบัญญัติรถลาก (ฉะบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๔๘๔

๑๓. พระราชบัญญัติรถลาก (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๔๕๕

๑๔. พระราชบัญญัติรถจ้าง รัตนโกสินทรศก ๑๒๔

๑๕. พระราชบัญญัติตามช้าง รัตนโกสินทรศก ๑๒๗

๑๖. พระราชบัญญัติสำหรับกำจัดผักตบชวา พ.ศ. ๒๔๕๖

๑๗. พระราชบัญญัติชัณสูตรพลิกศพ พ.ศ. ๒๔๕๗

๑๘. พระราชบัญญัติขนาดเกวียน พระพุทธศักราช ๒๔๕๕

๑๙. พระราชบัญญัติอธิกรณประถมปาราชิก พระพุทธศักราช ๒๔๖๓

๒๐. พระราชบัญญัติปรามการทำให้แพร่หลายและการค้าวัตถุอันลามก พุทธศักราช ๒๔๗๑

๒๑. พระราชบัญญัติว่าด้วยการทำพินัยกรรม์ พุทธศักราช ๒๔๗๕

๒๒. พระราชบัญญัติป้องกันลูกเรือหลบหนีจากน่าที่เรือค้าขาย หรือไม่อยู่ในเรือเกินเวลาอันสมควร

๒๓. พระราชบัญญัติสอบสวนภาวะกรรมกร พุทธศักราช ๒๔๗๙

๒๔. พระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘

๒๕. พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉะบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๑

๒๖. พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉะบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๔

๒๗. พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๙๖

๒๘. พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๙๙

๒๙. พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๐๒

๓๐. พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๓๐

๓๑. พระราชบัญญัติกักกันผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย พุทธศักราช ๒๔๗๙

๓๒. พระราชบัญญัติการเปรียบเทียบคดีอาญา พุทธศักราช ๒๔๘๑

๓๓. พระราชบัญญัติการเปรียบเทียบคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๙

๓๔. พระราชบัญญัติการเปรียบเทียบคดีอาญา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๙

๓๕. พระราชบัญญัติการสวนครัว และการเลี้ยงสัตว์ เพื่อประโยชน์แห่งครัวเรือน พุทธศักราช ๒๔๘๒

๓๖. พระราชกำหนดจัดตั้งศาลพิเศษเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีความผิดฐานขบถภายนอกพระราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๔๘๓ และพระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดจัดตั้งศาลพิเศษเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีความผิดฐานขบถภายนอกพระราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๔๘๓

๓๗. พระราชบัญญัติบำรุงพืช พุทธศักราช ๒๔๘๓

๓๘. พระราชบัญญัติจำกัดสิทธิคนไทยผู้กระทำการอันเป็นภัยแก่ชาติ พุทธศักราช ๒๔๘๔

๓๙. พระราชกำหนดกำหนดเขตต์หวงห้ามคนต่างด้าว พุทธศักราช ๒๔๘๔ และพระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดกำหนดเขตต์หวงห้ามคนต่างด้าว พุทธศักราช ๒๔๘๔

๔๐. พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งที่ใช้เพื่อสาธารนะประโยชน์ในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๔๘๖

๔๑. พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่นๆ ในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๔๘๘

๔๒. พระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พุทธศักราช ๒๔๘๙

๔๓. พระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉะบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๙

๔๔. พระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๓

๔๕. พระราชบัญญัติรายได้สุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๘

๔๖. พระราชบัญญัติรายได้สุขาภิบาล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓

๔๗. พระราชบัญญัติสงเคราะห์อาชีพแก่คนไทย พ.ศ. ๒๔๙๙

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ ตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาได้มีการประกาศใช้บังคับกฎหมายเป็นจำนวนมาก และไม่มีการยกเลิกอย่างเป็นระบบ โดยมีการตรากฎหมายใหม่และใช้กฎหมายใหม่โดยไม่ยกเลิกกฎหมายเก่า หรือกฎหมายบางฉบับไม่มีการใช้บังคับเพราะใช้ไม่ได้ผล หรือไม่มีกรณีที่จะใช้เพราะไม่เหมาะสม หรือสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ดังนั้น จึงเกิดข้อสงสัยว่ากฎหมายบางฉบับยังคงใช้บังคับอยู่หรือไม่ หรือยังควรมีกฎหมายเช่นนั้นอยู่หรือไม่ จึงสมควรมีการชำระสะสางอย่างแจ้งชัดว่ากฎหมายใดยังควรใช้บังคับอยู่ เพื่อความชัดเจนของระบบกฎหมายไทย ซึ่งจากการตรวจสอบกฎหมายที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๕๗ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๐ อันเป็นช่วงเวลาที่ยังมีปัญหาไม่ชัดเจนเกี่ยวกับสภาพการใช้บังคับกฎหมาย และตรวจสอบกฎหมายเก่ากว่าช่วงเวลาดังกล่าวบางฉบับที่เคยมีการตรวจสอบแล้วว่ายังไม่ถูกยกเลิก รวมเป็นจำนวนกฎหมายที่มีการตรวจสอบทั้งหมด ๒,๒๘๓ ฉบับ ซึ่งจากเนื้อหาสาระของกฎหมายเหล่านั้น แยกได้เป็น ๕ กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่งเป็นกฎหมายที่มีการยกเลิกโดยชัดเจนแล้ว จำนวน ๑,๑๐๕ ฉบับ กลุ่มที่สองเป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับเฉพาะคราวและมีจุดสิ้นสุดการใช้อยู่ในตัว จำนวน ๕๖๒ ฉบับ กลุ่มที่สามเป็นกฎหมายที่ไม่มีการบังคับใช้ เพราะมีกฎหมายใหม่แล้ว ซึ่งนับรวมกับฉบับแก้ไขเพิ่มเติมด้วยมีจำนวน ๕ ฉบับ กลุ่มที่สี่เป็นกฎหมายที่มีเนื้อหาสาระพ้นสมัยการใช้บังคับ เพราะไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งนับรวมกับฉบับแก้ไขเพิ่มเติมด้วยมีจำนวน ๓๘ ฉบับ และกลุ่มที่ห้าเป็นกฎหมายที่เหลือซึ่งยังคงใช้บังคับอยู่แต่ต้องศึกษาในรายละเอียดต่อไปว่าควรคงไว้หรือจะปรับปรุงเช่นใดให้ทันสมัยและเป็นระบบ ดังนั้น ในชั้นนี้จึงพิจารณาเห็นว่า กฎหมายในกลุ่มที่หนึ่งและกลุ่มที่สองสิ้นสุดการใช้บังคับแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติยกเลิกอีก ส่วนกฎหมายกลุ่มที่สามและกลุ่มที่สี่สมควรได้มีการยกเลิกเสีย เพื่อมิให้เกิดการสับสนในการใช้กฎหมาย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

*กฎหมายโปลิศ ๕๓ ข้อ
ซึ่งจะรักษาน่าที่ในพระนคร แลนอกพระนคร

ศุภมัศดุ ๑๒๓๗ วราหะสังวัจฉะระจิตรมาศ ศุกปักษ์ นะวะมีดิถี พุฒ วารปริเฉทกาลกำหนด พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการมารพระบัณฑูรสุรสิงหนาท ดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมว่า เมื่อครั้งแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯให้มีเจ้าพนักงานจัดจ้างโปลิศลาดตระเวรรักษาตามแถวถนนกำแพงชั้นนอก ครั้นมาในแผ่นดินปัตยุบันนี้ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้พระยามหามนตรี ศรีองครักษ์ สมุหเจ้ากรมพระตำรวจในขวา จัดทหารรักษาแถวถนนในกำแพง ชั้นนอกพระบรมมหาราชวังโดยรอบ ให้พระยาอินทราธิบดี สีหราช รองเมืองยกโปลิศออกไปตั้งตรวจตรารักษาชั้นนอกกำแพงเมืองฝั่งตวันออก ฝั่งฟากตวันตกนั้นให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนต์รัศมีกับพระสุริยภักดีเจ้ากรมพระตำรวจสนมทหารซ้าย จัดจ้างคนเปนโปลิศรักษา ลาดตระเวนระวังโจรผู้ร้าย แต่ยังหามีกฎสำหรับตัวโปลิศไม่ ครั้งนี้ทรงพระราชดำริห์ว่า จะให้ตั้งกฎหมายสำหรับโปลิศไว้เปนแบบฉบับสือต่อไปภายน่า ด้วยทรงพระกรุณาแก่พระบรมวงษานุวงษ์ แลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยราษฎรทั้งปวง เพื่อจะให้เปนศุขเปนคุณแลประโยชน์ต่อไป จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้ท่านเจ้าพระยาภาณุวงษ์มหาโกษาธิบดี พระยามหามนตรี พระยาศรีสิงหเทพ พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง พระพิเรนทรเทพ พระสุริยภักดี คิดข้อกฎหมายโปลิศรักษาตามแถวถนนในกรุงเทพฯ ระงับเหตุการมิให้คนพาลชุกชุมเกิดขึ้นแก่บ้านเมืองได้ต่อไป ฯะ

ข้อ ๑ นายโปลิศที่เปนออฟพีเซอ ต้องประพฤติตัวตามข้อบังคับแลกฎหมายจงทุกข้อทุกประการ ถ้าจะเกิดเหตุการขึ้นสิ่งไรฤๅชำระความก็ต้องทำเต็มอำนาจ อย่าให้เคลื่อนคลาดผิดข้อกฎหมายข้อหนึ่งข้อใด ถ้าโปลิศไม่ประพฤติทำตามกฎหมาย จะให้มีโทษโดยโทษานุโทษ ฯะ

ข้อ ๒ ให้นายโปลิศที่เปนออฟพีเซอ เปนตำแหน่งที่สองรองอินสเปกเตอเนอราล แลกอนสเตอเบิลพวกโปลิศเลวจงทำการที่ในพนักงานของตัวโดยเลอียดแล้วให้มีไม้ตะบองแลปืนปัศตันอาวุธสำหรับมือเตรียมไว้ จงพร้อมเมื่อมีเหตุการควรจะใช้จะได้ใช้ตามกฎหมาย ฯะ

ข้อ ๓ อินสเปกเตอเยเนอราล เจ้าพนักงานใหญ่ชิบโปลิศออฟพีเซอที่สอง รองอินสเปกเตอเยเนอราล เจ้าพนักงานใหญ่จะเปนผู้จ้างคน ให้เปนกอนสเตอเบิลคือโปลิศเลวในการโปลิศทุกแห่งที่ มีกองโปลิศตั้งอยู่ จะจ้างคนที่ยังไม่เคยเปนโปลิศฤๅคนที่เคยเปนโปลิศแล้ว มารับจ้างเปนโปลิศอิกก็ใช้ได้ แลคนที่จะเข้ารับการเปนโปลิศใหม่นั้นต้องทำหนังสือสัญญากำหนดวัน กำหนดเดือน กำหนดปีที่จะรับใช้ในการโปลิศ เวลากำหนดในหนังสือสัญญานั้นกำหนดเพียงสามปีแลคนที่เปน

---

*กฎหมายประจำศก ภาค ๔ หน้า ๗๕๕

โปลิศนั้น ถ้าทำราชการดีจะได้เลื่อนที่ขึ้น ฤๅจะคงที่อยู่ตามหนังสือสัญญาที่ได้ทำไว้แล้วยังไม่ครบกำหนดก็ต้องประพฤติตามหนังสือสัญญา ที่ได้ทำไว้แล้วกว่าจะครบกำหนดสัญญา อนึ่งคนที่ได้รับจ้างเปนโปลิศทุก ๆ คน ถ้าผู้ใดผู้หนึ่งจะออกจากการโปลิศ ต้องลาอินสเปกเตอเยเนอราลเจ้าพนักงานใหญ่ ฤๅผู้ที่เป็นชิบโปลิศออฟพีเซอนายโปลิศให้รู้ก่อน ถ้าไม่ได้บอกลาหนีไปจับตัวได้ให้จำไว้ ณ คุกสามเดือน ถ้าจะไถ่โทษตัวเดือนหนึ่ง ๒๐ บาท สามเดือนเปนเงิน ๖๐ บาท เอาไว้เปนเงินกลางในกรมโปลิศ ถ้าทาษหนีนายเงินมารับจ้างเปนโปลิศ ทำความผิดในการโปลิศแล้วหนีไป ตัวทาษมีผิดหนีนายเงินหนีการโปลิศให้ทำโทษเฆี่ยนทาษผู้นั้น ๓๐ ทีส่งตัวให้นายเงินรับไป อนึ่งหนังสือสัญญาซึ่งได้ทำไว้ กับคนที่รับจ้างเปนคนโปลิศนั้นต้องมีข้อสัญญาว่า ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดมีความผิด ถ้าอินสเปกเตอเยเนอราลฤๅชิบโปลิศออฟพีเซอ จะไล่ออกเสียจากที่โปลิศเมื่อใดก็ไล่ได้ ฤๅผู้ที่ลาขอออกจากที่โปลิศก่อนกำหนดหนังสือสัญญา อินสเปกเตอเยเนอราล ฤๅชิบโปลิศออฟพีเซอเห็นชอบ จะให้ออกก่อนเวลากำหนดก็ได้แต่ต้องบอกลาล่วงน่าเดือนหนึ่งก่อนจึงจะให้ออกได้ ซะ

ข้อ ๔ ว่าคนที่จะเข้าเปนโปลิศนั้น ให้นายโปลิศผู้เรียกคนพาคนที่จะเปนโปลิศไปให้เจ้าพนักงานตำแหน่งกำกับถือน้ำ เอาตัวผู้นั้นไปสาบาลเสียก่อน ว่าจะรับทำการโปลิศไปโดยซื่อสัตย์สุจริต มิให้ผิดต่อข้อกฎหมายข้อหนึ่งข้อใด แล้วจึงได้รับราชการได้ ซะ

ข้อ ๕ ผู้ซึ่งเปนสายันเมเย่อ สายันกอบปรันกอนสเตอเบิลฝ่ายโปลิศ เมื่อถึงกำหนดหนังสือสัญญาสามปีแล้วจะออกจากโปลิศก็ได้ ถ้าจะรับราชการเปนโปลิศคงที่อยู่ตามเดิมต่อไปแล้ว ถ้าไม่ทำหนังสือสัญญาใหม่ ต้องประพฤติตามหนังสือสัญญาเดิม แต่ไม่มีกำหนดสามปี เปนแต่รับราชการเปนเดือน ๆ ต่อไป ซะ

ข้อ ๖ สายันเมเย่อ สายันกอบปรันกอนสเตอเบิลที่รับใช้ดังนี้ ถ้าจะขอลาออกจากการโปลิศก่อนกำหนดหนังสือสัญญา ฤๅครบกำหนดหนังสือสัญญาแล้วรับจ้างทำการต่อไป ถ้าจะออกจากโปลิศ ต้องทำหนังสือลาบอกล่วงน่าเดือนหนึ่งก่อน จึงจะออกจากราชการโปลิศได้ ถ้า โปลิศคนเลวเปนทาษของผู้ใด หลบหนีนายเงินมารับจ้างเปนโปลิศ นายเงินมาภบปะเข้าให้บอกต่ออินสเปกเตอเยเนอราลว่าตัวทาษหนีมารับจ้างเปนโปลิศให้อินสเปกเตอเยเนอราลเอาตัวผู้รับจ้างมาถาม สอบปากคำถ้ารับถูกต้องว่าเปนทาษของผู้นั้นจริงให้อินสเปกเตอเยเนอราลเอาตัวผู้ที่หนีนายเงินมารับจ้างโบยเสีย ๒๐ ทีส่งให้นายเงินไป ถ้าขุนหมื่นเสมียนทนายไพร่หลวงไพร่สม หมู่ใดกรมใดมารับจ้างเปนโปลิศเลว ถ้าเจ้าหมู่มุลนายมีราชการจะต้องการตัวขุนหมื่นเสมียนทนายไพร่หลวงไพร่สม ที่มาจ้างเปนโปลิศไปใช้สอยด้วยราชการหลวงจริง ให้มาแจ้งความต่ออินสเปกเตอเยเนอราล ๆ ต้องให้ตัวผู้นั้นไปกับเจ้าหมู่มุลนายอย่าให้เสียราชการหลวงได้ แล้วให้อินสเปกเตอเยเนอราลสืบดูว่าเจ้าหมู่มุลนาย มาถอนเอาคนที่รับจ้างเปนโปลิศไปด้วยราชการหลวงจริงฤๅไม่จริง ถ้าไม่ใช่ราชการหลวงเจ้าหมู่มุลนายมาหลอกลวงชักถอนเอาคนที่มารับจ้างเปนโปลิศไป ให้ปรับเจ้าหมู่มุลนายที่มา

หลอกลวงเปนเงิน ๘๐ บาท ไว้เปนเงินกลางในกรมโปลิศ ถ้าสายันเมเย่อ สายันกอบปรันกอนสเตอเบิลหลบหนีราชการไปไม่ได้ทำหนังสือขอลา ถ้าสืบจับตัวได้จะปรับไหมตามกฎหมายข้อสาม แลเงินเดือนของผู้ที่กระทำผิดต้องปรับไหมเอาไว้เปนเงินกลางในกรมโปลิศเดือนหนึ่งของผู้นั้น ซะ

ข้อ ๗ ถ้าเกิดเหตุปัตยุบัน ทรงพระกรุณาโปรดให้ผู้ที่เปนชิบโปลิศออฟพีเซอ เรียกคนให้มากเกินกำหนดตามธรรมเนียมให้ภอสมกับการ แลคนซึ่งเรียกมาเปนเอกสตราคือคนที่จ้างมารักษาบ้านเรือน ผู้มีบันดาศักดิ์แลพ่อค้าราษฎรนั้น ต้องสาบาลตัวทุก ๆ คน แลอยู่ในบังคับอินสเปกเตอเยเนอราล ตามกฎหมายเหมือนกับโปลิศทุก ๆ คน ซะ

ข้อ ๘ ถ้าข้าราชการฤๅราษฎรชาวบ้าน ผู้หนึ่งผู้ใดมีสาเหตุกับเพื่อนบ้านกลัวว่าจะมีเหตุการขึ้นในบ้านของตัวจะมาหาชิบโปลิศออฟพีเซอแจ้งความให้ทราบ ชิบโปลิศออฟพีเซอทราบความแล้ว ต้องนำความนั้นแจ้งต่ออินสเปกเตอเยเนอราล ถ้าอินสเปกเตอเยเนอราล เห็นว่าจะเรียกคนมากเกินกว่าเหตุก็ให้อินสเปกเตอเยเนอราลนำความขึ้นน้อมเกล้าฯ ถวายคำนับบังคมทูลพระกรุณาแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรด ถ้าเห็นควรในการที่มาแจ้งแล้ว จะบังคับให้โปลิศออฟพีเซอจัดหาจ้างคนเปนโปลิศไปรักษาบ้านของผู้นั้นภอสมควรแก่เหตุการที่จะเกิดขึ้น แต่ให้จ้างคนอื่นมาเปนโปลิศอย่าให้ชักถอนคนโปลิศเดิมซึ่งได้ประจำน่าที่อยู่แล้วนั้นไป แลคนที่จะรับจ้างเปน โปลิศไปรักษาบ้านนั้น ต้องประพฤติตามกฎหมายทุกข้อทุกประการ เมื่อจะเข้ารับจ้างการนั้นต้องสาบาลตัวเสียก่อน ผู้ที่จะเปนโปลิศไปรักษาบ้านนั้น ต้องอยู่ในบังคับอินสเปกเตอเยเนอราล แลชิบโปลิศออฟพีเซอเหมือนกับโปลิศทั้งปวง เงินเดือนค่าจ้างนั้นเจ้าของบ้านที่ได้ขอโปลิศมารักษาบ้านต้องเสียเอง ถ้าเจ้าของบ้านจะไม่ต้องการให้โปลิศรักษาต่อไปแล้ว ต้องให้ทำหนังสือมาแจ้งยังอินสเปกเตอเยเนอราล แลชิบโปลิศออฟพีเซอ ให้รู้แล้วอินสเปกเตอเยเนอราล ฤๅชิบโปลิศออฟพีเซอ ให้เลิกถอนโปลิศที่ได้เฝ้าบ้านนั้นเสีย ซะ

ข้อ ๙ ถ้าผู้ใดรับจ้างเปนโปลิศ อินสเปกเตอเยเนอราล จะบังคับให้ไปรักษาที่แห่งใด ตำบลใด ฤๅเรือลูกค้าลำใดผู้นั้นต้องไประวังการตามคำสั่งอินสเปกเตอเยเนอราล ทุกแห่งทุกตำบล

ข้อ ๑๐ โปลิศทุก ๆ คน ครบกำหนดจะออกจากโปลิศก็ดีฤๅเปนโทษต้องถอดออกจากโปลิศก็ดี ฤๅจะออกไปทำราชการกรมอื่น ๆ ก็ดี เครื่องนุ่งห่มที่แต่งตัวกับม้าแลเครื่องอาวุธสิ่งของทุกสิ่งทุกอย่างสำหรับตัวเมื่อเปนโปลิศอยู่นั้น ต้องมอบคืนให้แก่เจ้าพนักงานในกรมโปลิศให้ครบทุกสิ่ง ถ้าผู้ใดมิได้มอบคืนเครื่องนุ่งห่มอาวุธสำหรับตัวเหมือนหนึ่งว่ามาแล้วนี้ ให้ปรับไหมเหมือนคนหนีราชการตามกฎหมายข้อสาม แล้วเร่งเอาเครื่องนุ่งห่มแลอาวุธสำหรับตัวให้ครบตามบาญชีที่จ่ายไป ถ้าผู้ที่จะออกจากโปลิศส่งของเครื่องนุ่งห่ม แลเครื่องอาวุธสำหรับตัวขาดไม่ครบตามบาญชีที่ได้จ่ายไป ก็ให้คิดเอาเงินแทนสิ่งของที่ขาดไปนั้นไว้ตามราคามากแลน้อย ซะ

ข้อ ๑๑ โปลิศที่จ้างมารับราชการหลวง ถ้าประพฤติการดี อินสเปกเตอเยเนราลเห็นควรจะเพิ่มเติมรางวันให้ก็จะเพิ่มเติมให้ตามสมควร ถ้าโปลิศไปจับผู้ร้าย ๆ ต่อสู้ฆ่าโปลิศถึงแก่กรรมจะพระราชเงินรางวัลให้แก่บุตร์ภรรยาโปลิศที่ถึงแก่กรรมภอสมควรตามแต่เหตุแลเงินเดือน ของโปลิศ

ที่ถึงแก่กรรมนั้นยังค้างอยู่เท่าใดก็จะพระราชทานให้แก่บุตร์ภรรยาของโปลิศ ถ้าโปลิศคนไรไปจับผู้ร้าย ๆ ทุบตีฟันแทงมีบาดแผล ถึงแตกหักเปนคนพิการจะรับราชการต่อไปอิกไม่ได้ จะโปรดพระราชทานเงินเดือนของผู้นั้นครึ่งหนึ่งเสมอทุกเดือนไป จนตลอดชีวิตร์ของโปลิศผู้นั้น ซะ

ข้อ ๑๒ ผู้ที่รับราชการในโปลิศกว่าสิบปีไปไม่มีความผิดสิ่งไรจนถึงอายุได้ ๖๐ ปี เปนคนชะราจะรับราชการในโปลิศไม่ได้ ก็ให้อินสเปกเตอเยเนอราลถวายคำนับบังคมทูล พระกรุณาจะได้พระราชทานเงินให้ผู้นั้น พอเปนกำลังเลี้ยงชีวิตร์ไปตามสมควร ซะ

ข้อ ๑๓ ถ้าสายันต์เมเยอ สายันต์กอบปรัน กอนสเตอเบิลเมื่อตัวรับราชการ ถ้าเสพสุราเมาเสียสติ ๑ ไม่เข้าเวรตามเวลา ๑ นอนหลับไม่เข้าเวร ๑ เข้าเวรไม่ระวังการ ๑ เล่นหวยเล่นไพ่เลินโปเล่นถั่วเล่นกำตัดการพนันต่าง ๆ ๑ ถ้าผิดดังนี้ให้อินสเปกเตอเยเนอราล เอาตัวผู้ที่ทำผิดมาโบย ๒๐ ทีแล้วให้ไล่เสียจากโปลิศ ถ้าเปนออฟพีเซอให้ถอดออกจากออฟพีเซอ แล้วเอาใช้เปน โปลิศเลวต่อไปถ้าทำผิดต่อข้อกฎหมาย ๑ คลาดเมื่อเกิดเหตุ ๑ สั่งแล้วไม่ทำ ๑ เปนคนป้องกันรักษาพวกพ้องพี่น้องของตัวที่ทำการผิด ๑ ให้อินสเปกเตอเยเนอราลเอาตัวผู้ที่กระทำผิดจำไว้สามเดือน ครบสามเดือนแล้วให้ถอดปล่อยผู้นั้นไป ถ้าเปนตัวออฟพีเซอให้เอามาเปนโปลิศเลวรับราชการต่อไป อนึ่งถ้าออฟพีเซอแลโปลิศเลว เมื่อรับราชการอยู่ในการโปลิศกระทำข่มเหงข้าราชการ ฤๅอาณาประชาราษฎรให้ได้ความเดือดร้อนก็ให้ผู้ต้องข่มเหงไปฟ้องต่ออินสเปกเตอเยเนอราลก่อน ถ้าอินสเปกเตอเยเนอราลไม่รับฟ้องชำระให้ ก็ให้ไปฟ้องยังโรงศาลตามกระทรวง ถ้าข้าราชการแลราษฎรทำข่มเหงโปลิศ เมื่อเวลารับราชการอยู่ในการโปลิศ อย่างหนึ่งอย่างใด ให้อินสเปกเตอเยเนอราล หาตัวผู้ที่ข่มเหงโปลิศมาชำระไต่สวน ถ้าได้ความจริงเปนความเล็กน้อย ควรจะตัดสินให้แล้วกันไปได้ ก็ให้อินสเปกเตอเยเนอราลตัดสินไปให้แล้วกันตามกฎหมาย ถ้าเปนความควรจะน้อมเกล้าถวายคำนับบังคมทูลพระพระกรุณาก็ให้คำความขึ้นน้อมเกล้าถวายคำนับบังคมทูลพระกรุณาแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ซะ

ข้อ ๑๔ ถ้าชิบโปลิศออฟพีเซอ แลตัวนายโปลิศจะทำผิดต่อกฎหมายข้อบังคับในกรมโปลิศข้อหนึ่งข้อใดก็ดีอินสเปกเตอเยเนอราลชำระได้ความจริงแล้ว ต้องนำความขึ้นน้อมเกล้าถวายคำนับบังคมทูลพระกรุณา ถ้าอินสเปกเตอเยเนอราลทำผิดต่อกฎหมาย ก็ให้ชิบโปลิศออฟพีเซอแลตัวนายในกรมโปลิศ นำความขึ้นน้อมเกล้าถวายคำนับบังคมทูลพระกรุณาแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตามโทษานุโทษของผู้ที่ล่วงพระราชกำหนดกฎหมาย ซะ

ข้อ ๑๕ ถ้าผู้หนึ่งผู้ใด ออฟพีเซอแลโปลิศเลวในกรมโปลิศ พูดจาหยาบช้ากับผู้ที่สูงบันดาศักดิ์กว่าตัวฤๅด่าถึงบิดามารดาต่อคนโปลิศที่มีตำแหน่งสูงกว่าตัวเมื่อตัวรับราชอยู่ในโปลิศนั้น ถ้าชำระได้ความจริงแล้วให้ปรับไหมผู้ที่ทำความผิดให้กับผู้นั้นตามบันดาศักดิ์ ฤๅจำขังไว้ ณ คุกปีหนึ่งฤๅจะกำหนด ๖ เดือน ๓ เดือนก็ได้ สุดแล้วแต่อินสเปกเตอเยเนอราล จะเห็นชอบเห็นควรตามโทษมากแลน้อย ซะ

ข้อ ๑๖ เงินที่ได้ปรับไว้จากคนโปลิศ ที่ทำผิดต่อกฎหมายนอกจากสินไหมนั้น ให้อินสเปกเตอเยเนอราลมอบให้เจ้าพนักงานในกรมโปลิศ เก็บเงินนั้นไว้เปนเงินกลาง ถ้ามีเหตุการเกิดขึ้นควรจะต้องเรียกคนเปนโปลิศเติมขึ้นอีกก็ให้อินสเปกเตอเยเนอราลจ่ายเงินกลางรายนี้ ให้เปนค่าจ้างกับคนที่มาเปนโปลิศใหม่ ถ้าเงินกลางรายนี้ไม่พอจ่ายจึงให้เบิกเงินในท้องพระคลัง ถ้าออฟพีเซอแลโปลิศเลวมีความชอบ อินสเปกเตอเยเนอราลจะให้เงินกลางรายนี้เปนรางวัลแก่ผู้ซึ่งมีความชอบตามสมควรก็ได้ อนึ่งของสิ่งใดซึ่งเปนของที่ยังไม่มีในกฎหมาย ถ้าอินสเปกเตอเยเนอราลเห็นว่าสิ่งนั้นมีประโยชน์ในการโปลิศ จะเอาเงินรายนี้ซื้อไว้เปนกลางสำหรับในการโปลิศก็ได้ แต่ต้องถวายคำนับบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าลอองธุลีพระบาทก่อน ซะ

ข้อ ๑๗ อินสเปกเตอเยเนอราล แลออฟพีเซอในกรมโปลิศเห็นการสิ่งไรที่ยังไม่มีในกฎหมาย ควรจะต้องตั้งกฎหมายเพิ่มเติมขึ้น ก็ให้นำความขึ้นถวายคำนับบังคมทูลพระกรุณาให้ทราบฝ่าลอองธุลีพระบาทก่อน ซะ

ข้อ ๑๘ ผู้ซึ่งจะเปนโปลิศนั้น ให้รักษา ระวังดูแลกำชับตักเตือนเจ้าของบ้านเจ้าของเรือน ผู้ใดอย่าให้เปรอะเปื้อนมีขึ้นที่น่าบ้านหลังบ้านได้ทุกบ้านทุกเรือน แต่บันดาที่อยู่ในท้องที่ของโปลิศได้รักษาดูแล ซะ

ข้อ ๑๙ ให้ระวังผู้ที่จะทำผิดต่าง ๆ ถ้ามีเหตุการขึ้นสิ่งไรถึงไม่มีโจทย์มาว่ากล่าว ก็ให้สืบสวนเอาความจริง แล้วจับตัวผู้ซึ่งกระทำความผิดนั้นให้จงได้ แล้วให้นำความนั้นมาแจ้งต่ออินสเปกเตอเยเนอราลให้ทราบก่อน ถ้าผู้ที่กระทำผิดนั้นหนีออกนอกพระนครไป อยู่บ้านใดหัวเมืองใดก็ให้อินสเปกเตอเยเนอราล นำความไปแจ้งแก่ท่านผู้ได้บังคับบ้านเมืองนั้น ให้จับตัวผู้กระทำความผิดนั้นมาส่ง ซะ

ข้อ ๒๐ ผู้ซึ่งกระทำผิด ถ้าโปลิศเห็นแล้วให้รีบเอาตัวโดยเร็ว ถ้าพวกโปลิศน้อยตัวกว่าคนร้ายจะเรียกพวกโปลิศมาช่วยอิกไม่ทันที ก็ให้โปลิศร้องบอกกล่าวให้ชาวบ้านอยู่ใกล้เคียงนั้น ช่วยจับตัวคนร้ายให้จงได้ ถ้าโปลิศแกล้งนิ่งเสียฤๅแกล้งทำไล่จับไม่ทัน ถ้าอินสเปกเตอเยเนอราลชำระได้ความจริงจะทำโทษตามกฎหมาย ซะ

ข้อ ๒๑ มีผู้มานำให้โปลิศจับคนที่หนีจากทิมจากตรางหนีเจ้าเบี้ยนายเงินก็ดีฤๅ โปลิศพบโจรผู้ร้ายแลพบผู้ที่มีความผิดต้องด้วยกฎหมาย แลหมายประกาศข้อหนึ่งข้อใด ซึ่งเกิดขึ้นในท้องที่โปลิศรักษาอยู่นั้น ๆ ถ้าโปลิศไล่จับคนที่ทำความผิด ดังกล่าวมานี้วิ่งหนีเข้าไปในวังนั้นในบ้านนั้น ถ้าคนในวังในบ้านนั้นร้องบอกให้โปลิศเข้าไปช่วยกันจับ ในวังนั้นบ้านนั้นจึงให้โปลิศติดตามเข้าไปจับ ผู้ร้ายแลคนร้ายในวังนั้นบ้านนั้นให้จงได้ ถ้าคนในวังนั้นบ้านนั้นรับต่อโปลิศไว้ว่ามิให้จับกุม จะเอาตัวคนร้ายมาส่งก็ให้โปลิศเรียกเอาหนังสือกำหนดว่า จะส่งคนร้ายในวันนั้นเวลานั้นไว้เปนสำคัญ ถ้าเจ้าของวังเจ้าของบ้านทำหนังสือรับให้ไม่ทันเวลานั้น ให้โปลิศมีพยานรู้เห็นไว้แล้วให้โปลิศนำเอาหนังสือแลข้อความมาแจ้งแก่อินสเปกเตอเยเนอราล ถ้าถึงกำหนดไม่เอาตัวผู้ร้ายแลคนร้ายมาส่ง ก็ให้อินสเปกเตอเยเนอราลไปเกาะเอาตัวผู้ที่ทำหนังสือแลรับ มาเร่งเอาตัวคนร้ายแลผู้ร้ายตามกฎหมาย ถ้าผู้ร้ายแลคน

ร้ายวิ่งเข้าไปในวังใดบ้านใด โปลิศร้องบอกคนที่อยู่ในวังในบ้านให้ช่วยจับอ้ายผู้ร้ายแลคนร้ายคนที่อยู่ในวังนั้นบ้านนั้นกลับกั้นกางให้อ้ายผู้ร้ายแลคนร้ายหนีไปได้ให้โปลิศมาแจ้งความต่ออินสเปกเตอเยเนอราล ๆ ต้องมีหมายไปถึงเจ้าของวังเจ้าของบ้าน ขอเอาตัวคนที่กั้นกางอ้ายผู้ร้ายแลคนร้ายมาพิจารณา ถ้าได้จริงก็ให้ทำโทษผู้ที่กั้นกางอ้ายผู้ร้ายแลคนร้ายนั้นตามกฎหมาย ฯะ

ข้อ ๒๒ ผู้หนึ่งผู้ใดทำกิริยานุ่งห่มผิดประหลาดกว่าคนปรกติตามธรรมเนียมเดินมาตามท้องถนนฤๅจะแอบแฝงนั่งนอนในที่ลับที่แจ้งแห่งใดแห่งหนึ่งก็ดี ถ้าโปลิศมีความสงไสยว่าผู้นั้นจะเปนผู้ร้าย ก็ให้จับตัวผู้นั้นมาส่งให้ตระลาการในกรมโปลิศชำระไล่เลียง ถ้าผู้นั้นมีชุดอังแพลมแลเครื่องมือต่าง ๆ สำหรับตัว ตัดฝาลักล้างฤๅอาวุธต่าง ๆ สำหรับที่จะทำร้ายแก่คนทั้งปวง อย่างหนึ่งอย่างใดดังว่ามานี้แล้วให้อินสเปกเตอเยเนอราล พิจารณาไต่สวนเห็นว่าเปนคนร้ายจริงก็ให้เอาผู้นั้นทำโทษตามกฎหมาย ถ้าเปนแต่กิริยานุ่งห่มผิดคนปรกติตามธรรมเนียม ไม่มีของสำคัญสิ่งไรว่าเปนผู้ร้ายก็ให้เอาตัวขังไว้กว่าจะมีผู้มารับ ถ้าเจ้าหมู่มุลนายมารับจึงให้ปล่อยตัวไป ฯะ

ข้อ ๒๓ ถ้ามีผู้เสพสุราเมาเดินมาในท้องถนนแต่หาได้ทำร้ายผู้หนึ่งผู้ใดไม่ ถ้า โปลิศเห็นกิริยาเวลาเมาของผู้นั้น มีความสงไสยว่าผู้ที่เมานั้น จะเที่ยวทำร้ายผู้หนึ่งผู้ใดฤๅจะมีเหตุกับตัวผู้ที่เมานั้นประการใด ก็ให้โปลิศจับตัวผู้นั้นมาขังไว้กว่าจะส่างเมาเปนปรกติแล้ว จึงให้ปล่อยตัวไปอย่าให้เรียกเอาค่าธรรมเนียมสิ่งหนึ่งสิ่งใด ฯะ

ข้อ ๒๔ ถ้าจะมีการเล่นสิ่งหนึ่งสิ่งใด เปนการแห่ในท้องถนนก็ดีแลการเล่นต่าง ๆ ฤๅทำบุญเปนที่ประชุมคนมากก็ให้โปลิศกำกับรักษาดูแลระวังจับผู้ที่เมาสุราแลถือไม้พลองตระบองสั้นอาวุธต่าง ๆ มาในที่การประชุมนั้น ให้โปลิศจับตัวผู้นั้นส่งให้ตระลาการในกรมโปลิศถามปากคำไว้แล้ว ให้ขังผู้นั้นไว้ใช้การ ๒ เดือน ถ้ามีผู้มารับตัวจึงให้ปล่อยตัวไปแลไม้พลองตระบองสั้นอาวุธต่าง ๆ ที่ถือมานั้นให้เอาเปนของกลางในกรมโปลิศ ฯะ

ข้อ ๒๕ ให้โปลิศระวังดูแลห้ามปรามในท้องถนนที่โปลิศได้รักษาอย่าให้ราษฎรชาวบ้านปลูกพะเพิงแลวางสิ่งของเข้ามาในแนวถนน ให้กีดทางรถทางม้าทางคนเดินไปมาถ้าผู้ใดทำดังว่ามานี้ ก็ให้โปลิศห้ามปรามบังคับให้เจ้าของรื้อถอน แลเก็บของนั้นไปเสียให้พ้นแนวถนน ฯะ

ข้อ ๒๖ ที่แห่งใดเปนที่ประชุมคนมากเปนต้นว่าโรงหวยบ่อนโปบ่อนถั่ว แลที่เล่นการพนันต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในท้องที่โปลิศได้ระวังรักษา ให้โปลิศไปกำกับระวังการวิวาทต่าง ๆ แลฉกชิงวิ่งราวอย่าให้มีขึ้นได้ในที่นั้น ฯะ

ข้อ ๒๗ ของสิ่งหนึ่งสิ่งใด ไม่ว่าราคามากแลน้อยตกอยู่ในท้องที่ถนนโปลิศรักษาแห่งหนึ่งแห่งใดก็ดี ถ้าโปลิศพบปะของเข้าแล้ว ก็ให้เอาของนั้นมาแจ้งแก่ชิบโปลิศออฟพีเซอให้รับของนั้นรักษาไว้ แลให้มาแจ้งความต่ออินสเปกเตอเยเนอราล ๆ ต้องเขียนหนังสือบอกรายสิ่งของที่เก็บไว้นั้นปิดหนังสือน่าโรงโปลิศ กำหนดตั้งแต่วันปิดหนังสือ ๓๐ วัน ถ้าเจ้าของมาติดตามในกำหนด ๓๐ วัน ให้อินสเปกเตอเยเนอราลพิจารณาได้ความว่าเปนของ ๆ ผู้นั้นจริงให้คิดราคาของที่เก็บได้เปนสิบลดสอง ให้เปนรางวัลแก่โปลิศที่เก็บของได้ แล้วให้คืนของนั้นให้เจ้าของไปโดยดี ถ้าไม่มีเจ้า

ของมาติดตามพ้นกำหนด ๓๐ วันไปแล้ว ให้คิดราคาของเปนสิบลดสองให้เปนรางวัลแก่ โปลิศที่เก็บของได้ของที่เหลือนั้นให้เก็บไว้เปนของกลางในกรมโปลิศ ถ้าโปลิศเก็บของสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ปิดบังของนั้นไว้ ไม่บอกแก่อินสเปกเตอเยเนอราล ๆ สืบสวนเปนสัตย์ว่าปิดบังของที่เก็บได้ไว้จริงให้ตี ๒๐ ทีแล้วให้ถอดออกจากโปลิศ แลสิบลดสองนั้นอย่าให้ชักให้แก่โปลิศที่เก็บของปิดบังไว้นั้นเลย ให้เอาของนั้นนั้นเก็บไว้เปนของกลางในกรมโปลิศ ซะ

ข้อ ๒๘ ทาษลูกหนี้แลนักโทษฤๅผู้ใดหนีเจ้าหมู่มุลนายแลผู้คุมมาในท้องที่โปลิศรักษาอยู่นั้น ถ้าเจ้าหมู่มุลนายแลผู้คุมฤๅผู้รับสินบลติดตามมาจับตัว ถ้าร้องให้โปลิศจับก็ให้โปลิศจับ แล้วให้ถามสอบปากคำผู้ที่ต้องจับนั้นเสียก่อน ถ้าผู้ที่ต้องจับรับถูกต้องกับผู้ที่มาจับนั้น ก็ให้โปลิศ มอบตัวให้กับผู้ที่มาจับไป ถ้าผู้ที่ต้องจับให้การไม่ถูกต้องกับผู้ที่มาจับกล่าวหา ก็ให้โปลิศยึดเอาตัวผู้ที่ต้องจับนั้นขังไว้ที่โรงโปลิศก่อน แล้วให้มาแจ้งความต่ออินสเปกเตอเยเนอราลให้ทราบ ถ้ามีเจ้าหมู่มุลนายมารับตัวจึงให้มอบตัวไป ถ้าเจ้าหมู่มุลนายผู้คุมฤๅผู้รับสินบน จับตัวทาษลูกหนี้แลนักโทษ ได้มาแต่ถนนอื่นเดิน มาในท้องที่ถนน ซึ่งโปลิศรักษาอยู่นั้นก็ให้โปลิศถามผู้จับกับผู้ต้องจับว่าจับกันมาด้วยเหตุอันใด ถ้าได้ความแล้วก็ให้โปลิศปล่อยไป อย่าให้กักขังไว้ แล้วให้โปลิศไปแจ้งความแก่อินสเปกเตอเยเนอราล ฤๅชิบโปลิศออฟพีเซอให้จดหมายไว้ทุกครั้ง ซะ

ข้อ ๒๙ ให้อินสเปกเตอเยเนอราลมีตาชูตาชั่งถังทนานไม้เลหลาไม้ศอกไม้วาไว้สำหรับสอบลูกค้าซื้อขายแก่กันในท้องตลาด อย่าให้ฉ้อแก่กันได้ ให้โปลิศรักษาท้องที่ตรวจตราตาชูตาชั่งถังทนานไม้เลหลาไม้ศอกไม้วาจงเสมอ ถ้าผู้ใดทำถังทนานไม้เลหลาไม้ศอกไม้วาตาชูตาชั่งไม่เท่ากับตัวอย่าง ให้โปลิศหักทำลายของอันนั้นเสีย แล้วให้แบบให้ถูกต้องตามตัวอย่างที่ทำไว้ แลห้ามมิให้เรียกเอาค่าธรรมเนียม อนึ่งโปรดเกล้าฯให้ใช้เงินบาทเงินสลึงเงินเฟื้องแลเสี้ยวอัฐโสพศ ซื้อขายแก่กันตามพระราชบัญญัติให้โปลิศตรวจตราดูแล เงินบาท เงินสลึง เงินเฟื้อง เสี้ยวอัฐโสพศ อย่าให้มีปลอมใช้ปะปนของหลวง ในท้องที่โปลิศได้รักษา ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดใช้เงินบาท เงินสลึง เงินเฟื้อง เสี้ยวอัฐโสพศปลอมก็ดี โปลิศได้เห็นเข้าในท้องที่ของตัว ก็ให้เอาของที่ปลอมนั้นทุบทำลายเสีย แล้วเอามาส่งยังอินสเปกเตอเยเนอราล ถ้าเจ้าของร้องว่าเปนของดี ก็ให้อินสเปกเตอเยเนอราลตัดสิน ถ้าเห็นเปนของไม่ปลอมโปลิศแกล้งทุบทำลายเสียก็ให้โปลิศใช้ของนั้นให้เจ้าของจงครบ ถ้าพ่อค้านายห้างชาวบ้านชาวร้านที่ซื้อขาย จะเอาเสี้ยวอัฐโสพศมาส่งให้โปลิศว่าปลอมก็ดี ให้โปลิศรับเอามาส่งยังอินสเปกเตอเยเนอราล ๆ ต้องสืบสวนเอาตัวผู้ที่ใช้ผู้ที่ทำปลอมให้จงได้ แล้วให้เอาเสี้ยวอัฐโสพศที่ปลอมนั้น ไปส่งแก่เจ้าพนักงานหอรัษฎากรพิพัฒน์ ซะ

ข้อ ๓๐ ถ้าเกิดไฟไหม้ขึ้นในที่แห่งใดตำบลใดอยู่ในท้องที่โปลิศได้รักษาก็ดี แลมิใช่ท้องที่ของโปลิศก็ดี โปลิศที่รักษายามใกล้เคียงพอจะไปช่วยทัน ก็ให้โปลิศนายไพร่ไปดับไฟที่ไหม้ในที่แห่งนั้น ตำบลนั้นให้ไฟดับโดยเร็วแล้วให้ช่วยระวังของ ๆ ผู้ที่ถูกไฟไหม้ยังเหลืออยู่ แลของผู้ที่อยู่ใกล้เคียงไฟไหม้นั้น อย่าให้มีผู้แย่งชิงได้ ซะ

ข้อ ๓๑ ของสิ่งไรที่เปนของหลวงปลูกสร้างขึ้นไว้ ในที่แห่งใดตำบลใด ท้องที่โปลิศรักษาก็ให้ระวังรักษาอย่าให้ผู้ใดผู้หนึ่งทำของเหล่านั้นสลักหักพังไปได้ ถ้ามีผู้ทำลายยื้อแย่งของหลวงเหล่านั้น ก็ให้โปลิศจับเอาตัวผู้นั้นมาส่งยังอินสเปกเตอเยเนอราล ๆ จะได้ตัดสินให้สมควรแก่การซะ

ข้อ ๓๒ ถ้ามีการเสด็จพระราชดำเนินทางสถลมารคให้ชิบโปลิศออฟพีเซอ คอยระวังอยู่ที่ทางลงรถขึ้นรถ ถ้านายลงจากรถแล้วให้บอกผู้ที่ขับรถ ให้เลื่อนไปอยู่ที่สมควรให้เรียบเรียงอย่างให้กีดขวางทางรถที่จะไปมา ถ้าท่านผู้ใดเปนเจ้าของรถจะกลับมาถึงที่จะขึ้นรถก่อน ให้ชิบโปลิศออฟพีเซอเรียกเอารถของท่านผู้นั้นเข้ามารับ อย่าให้รถที่เจ้าของยังไม่มาเข้ามาแซกแซงกีดขวางได้ ซะ

ข้อ ๓๓ ถึงพระราชพิธียิงปืนอัตนา เจ้าพนักงานผู้ที่ต้องเกณฑ์ยิงปืนอัตนาเบิกดินดำ เบิกปืนไปตั้งยิงในท้องที่ถนนของโปลิศรักษา ให้โปลิศตรวจดินดำให้ครบตามจำนวนเบิก ให้ตักเตือนผู้ที่ต้องเกณฑ์ยิงทุกนัดทุกคราวอย่าให้ขาดได้ ให้โปลิศระวังดูแลอย่างให้มีเหตุขึ้นได้ ซะ

ข้อ ๓๔ ถ้าจะมีสัตว์ร้ายเกิดขึ้นในท้องถนน เปนต้นว่าโคกระบือฤๅสุนักข์บ้า ฤๅสัตว์อื่น ๆ ที่จะทำร้ายแก่คน ถ้ามีขึ้นในท้องถนนก็ให้โปลิศจับสัตว์นั้นขังเสียให้จงได้ ซะ

ข้อ ๓๕ ให้อินสเปกเตอเยเนอราลหาที่ทำคอกขังสัตว์ไว้ ถ้าโคกระบือม้าฤๅสุกรแพะแกะ ที่เปนสัตว์มีเจ้าของเลี้ยง เจ้าของไม่เลี้ยงรักษาไว้ให้ดี ปล่อยไปให้เที่ยวทำเปรอะเปื้อนในท้องถนน แลเปนที่กีดขวางทางรถแลทางคนเดิน ถ้าโปลิศเห็นสัตว์ทั้งหลายที่ไม่มีเจ้าของจูงมา เดินอยู่ในท้องถนนแล้วให้โปลิศจับสัตว์นั้น ขังไว้ในคอกสำหรับขังสัตว์อย่าปล่อยให้สัตว์ที่ไม่มีคนจูงเดินไปมาในท้องถนนได้ แล้วอย่าให้สัตว์นั้นอดอาหาร ให้ชิบโปลิศออฟพีเซอทำหนังสือกำหนดราคา ว่าสัตว์อย่างนั้นกินอาหารวันละเท่าไรค่าดูรักษาสัตว์นั้นวันละเท่าไร ให้ทำหนังสือแขวนไว้ที่ประตูคอกสำหรับขังสัตว์ ถ้าเจ้าของมาติดตามก็ให้เรียกเอาเงินค่าไถ่ ตามหนังสือที่แขวนไว้ ประตูคอกนั้น จึงคืนสัตว์นั้นให้เจ้าของไป ถ้าไม่มีเจ้าของมาติดตามถึง ๑๕ วัน ก็ให้เอาสัตว์นั้นออกขายเลหลังเสีย แล้วให้เอาเงินค่าสัตว์ที่ขายเลหลังได้นั้น ใช้แทนเงินค่ากินแลรักษาสัตว์นั้น ถ้าเงินค่าสัตว์นั้นเหลืออยู่ ก็ให้ชิบโปลิศออฟพิเซอใช้จ่ายในการซื้ออาหารเลี้ยงสัตว์ที่ต้องขังนั้นต่อไป ซะ

ข้อ ๓๖ ถ้าผู้ใดผู้หนึ่งที่เปนโปลิศก็ดี มิใช่โปลิศก็ดีจะทำเรื่องราวกล่าวโทษคนที่เปนโปลิศต่ออินสเปกเตอเยเนอราลให้อินสเปกเตอเยเนอราลตรวจดูเรื่องราวนั้นเสียก่อน ถ้าความในเรื่องราวที่กล่าวมานั้น ว่าทำผิดต่อกฎหมายโปลิศแล้ว จึงให้อินสเปกเตอเยเนอราลมอบเรื่องราวนั้นให้ตระลาการในโปลิศชำระให้เห็นเท็จแลจริง ถ้าเปนความมิได้เกี่ยวข้องในกฎหมายโปลิศ ก็ให้คืนเรื่องราวให้กับผู้ที่มาฟ้องนั้นไปฟ้องยังโรงศาลตามกระทรวงความ ถ้าขุนศาลมีหมายมายังกรมโปลิศให้ส่งตัวโปลิศผู้ซึ่งต้องคดีนั้นให้อินสเปกเตอเยเนอราลส่งตัวโปลิศซึ่งต้องคดีนั้น ไปว่าความให้เห็นเท็จแลจริง ซะ

ข้อ ๓๗ ถ้าผู้หนึ่งผู้ใด จะทำบุญแลเปนการประชุมเลี้ยงดูกัน ฤๅจะมีการเล่นทุกอย่างจะปลูกโรงฤๅทำพะเพิงออกมาในเนื้อที่ถนนของโปลิศได้รักษาก็ให้ไปบอกกับอินสเปกเตอเยเนอราลให้ทราบก่อน ว่าจะปลูกโรงแลปลูกพะเพิงออกมาในถนน ถ้าอินสเปกเตอเยเนอราลเห็นควรว่าจะ

ปลูกได้ อินสเปกเตอเยเนอราลต้องให้หนังสืออนุญาตแก่ผู้ที่จะทำการนั้นฉบับหนึ่ง ว่าถ้าจะทำการตั้งแต่วันนั้นไปถึงวันนั้นเปนวันหมดการ ถ้าถึงกำหนดที่จะเลิกการตามหนังสือสัญญานั้นแล้ว เจ้าของการนั้นไม่รื้อถอนของที่ปลูกไว้ ในท้องถนนที่โปลิศรักษานั้นเสีย ให้อินสเปกเตอเยเนอราลบังคับให้โปลิศ ไปรื้อถอนเอาของที่ปลูกไว้นั้นเอาเปนของโปลิศ ถ้าผู้ใดปลูกสร้างโรงร้านพะเพิงในท้องถนนที่โปลิศได้รักษาไม่ได้บอกให้อินสเปกเตอเยเนอราลรู้ ปลูกตามอำเภอใจของตนเอง ให้โปลิศไปบอกเจ้าของให้รื้อเสีย ถ้าไม่รื้อก็ให้โปลิศไปรื้อถอนเอาของที่ปลูกไว้นั้นเปนของ โปลิศแล้วให้ปรับเจ้าของที่ปลูกพะเพิงโรงร้านเปนเงินห้องละหกบาท เอาไว้เปนเงินกลางในกรมโปลิศ ฯ

ข้อ ๓๘ ผู้ใดจะเชิญคน มาประชุมคนในที่ตำบลใดฤๅจะมีการสิ่งอันใดในท้องถนนที่โปลิศได้รักษา ก็ให้เจ้าของงานไปแจ้งความ ต่ออินสเปกเตอเยเนอราลให้ทราบก่อนอินสเปกเตอเยเนอราล จะได้ให้หนังสืออนุญาตไว้เปนสำคัญแล้วจะได้ให้โปลิศมาช่วยป้องกันการวิวาท ถ้าผู้ใดไม่ได้ไปแจ้งความต่ออินสเปกเตอเยเนอราลให้ทราบก่อน ทำแต่อำเภอน้ำใจตนเอง ถ้ามีเหตุเกิดขึ้นอย่างใดอย่างหนึ่งอินสเปกเตอเยเนอราล จะปรับไหมเจ้าของงานเปนเงิน ๑๐๐ บาท ฯ

ข้อ ๓๙ แถวถนนที่โปลิศได้รักษา ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดเลี้ยงสุนักข์แลลิงฤๅสัตว์ต่าง ๆ ที่ดุร้ายไว้กับบ้านให้กัดคนที่เดินไปมาตามถนนน่าบ้านนั้นก็ดี ให้ปรับไหมเจ้าของสุนักข์เจ้าของลิงที่กัด คนหนึ่งเปนเงิน ๑๐ บาท ถ้าแผลที่สัตว์กัดคนนั้นเจ็บมาก ก็ให้ปรับไหมให้สมควรแก่บาดแผล ถ้าเปนเวลากลางคืนล่วง ๒ ทุ่มแล้ว ถ้าสัตว์ที่เลี้ยงนั้นกัดผู้ที่เข้าไปในบ้านไม่ต้องปรับไหม ถ้าสัตว์นั้นออกมากัดคนกลางถนนที่เปนหนทางเดินไปมา ก็ต้องปรับไหมเจ้าของสัตว์เหมือนเวลากลางวัน ถ้าผู้ที่เลี้ยงสุนักข์แลสัตว์ต่าง ๆ ปล่อยให้เดินตามถนนที่ทางม้าทางคน สัตว์นั้นทำให้คนแลม้าตกใจกลัวตื่นไป ก็ให้ปรับไหมเจ้าของสัตว์เงิน ๑๐ บาท ถ้าสุนักข์และสัตว์ต่าง ๆ ไม่มีเจ้าของ อยู่ในวัดในบ้านแห่งใดตำบลใด ให้โปลิศถามพระสงฆ์สามราวาศซึ่งอยู่ในวัดนั้นในบ้านนั้น ถ้าไม่รับว่าเปนเจ้าของสุนักข์แลสัตว์ต่าง ๆ ก็ให้โปลิศรักษาถนนจับสุนักข์แลสัตว์ต่าง ๆ ไปปล่อยเสียให้สิ้น ฯ

ข้อ ๔๐ ถ้าผู้ใดมีรถ มีเกวียนมีพ้อที่ใช้อยู่ในท้องถนนจะไปหยุดพักที่แห่งใดตำบลใด ฤๅจะพักขนของลงจากรถก็ดีจากเกวียนก็ดีจากพ้อก็ดีฤๅเมื่อขนของขึ้นบันทุกรถบันทุกเกวียนบันทุกพ้อที่บันทุกของมานั้นให้หลีกไว้ให้พ้นทาง อย่าให้เปนที่กีดขวางอยู่ในทางรถทางเกวียนทางพ้อได้ ถ้าผู้ใดหยุดรถหยุดพ้อหยุดเกวียนต่าง ๆ อยู่ในท้องถนนเกินกำหนดธุระของตัว ชิบโปลิศออฟพีเซอจะปรับไหมเอาเงิน ๑๐ บาท แล้วให้ชิบโปลิศออฟพีเซอบังคับให้เจ้าของพารถพาเกวียนพาพ้อไปไว้ในที่สมควรอย่างให้กีดทาง ฯ

ข้อ ๔๑ ถ้าผู้ใดจะหัดม้า ฤๅจะหัดรถในท้องถนนที่โปลิศได้รักษา ก็ให้ไปบอกกับชิบโปลิศออฟพีเซอให้รู้ก่อน ถ้าชิบโปลิศออฟพีเซอกำหนดให้ว่าให้ไปหัดที่ตรงนั้นให้วิ่งไปเพียงนั้นให้กลับมาเพียงนั้น ถ้าผู้ที่หัดม้าขับรถแลหัดม้าขี่วิ่งเกินกำหนดของชิบโปลิศที่กำหนดไว้นั้นก็ดี ฤๅไม่ได้บอกให้รู้ก็ดี โปลิศได้ห้ามปรามไม่ฟังก็ดีให้ปรับไหมเอาเงิน ๑๐ บาท ฯ

ข้อ ๔๒ ห้ามมิให้เด็กผู้ใหญ่ เอาดินสอแลถ่านเพลิงแลสิ่งของไปเที่ยวขีดเขียนเปนต้นว่ากำแพงเมือง กำแพงวัด ฝาผนัง อุโบสถวิหารการเปรียญ บ้านเรือนสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งปลูกสร้างไว้นั้น ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดไม่ฟังตามข้อบังคับให้ชิบโปลิศออฟพีเซอจับตัวผู้เขียนนั้นมาปรับไหม เอาเงิน ๑๐ บาทเอาไว้เปนเงินกลางในกรมโปลิศ ถ้าไม่มีเงินให้ ๆ เอาตัวผู้ทำผิดจำขัง ใช้การในกรมโปลิศเดือนหนึ่งจึงให้ปล่อยตัวไป ถ้าผู้ใดมีกิจธุระของตัวอยากจะเขียนหนังสือปิดให้คนทั้งหลายทราบ เปนต้นว่าหนังสือบนจับโจรจับผู้ร้ายแลผู้คนค่าทาษหนีแลสืบหาสิ่งของต่าง ๆ ให้ผู้ที่จะต้องการออกหนังสือนั้น ๆ เขียนข้อความมาแจ้ง ต่ออินสเปกเตอเยเนอราล ๆ ต้องรับเอาหนังสือนั้นไปปิดประกาศให้แก่ผู้จะต้องธุระนั้น ถ้าผู้จะธุระที่จะปิดหนังสือต่าง ๆ ที่ว่ามานี้ฤๅเปนหนังสือเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ดี มิได้บอกต่ออินสเปกเตอเยเนอราล ไปปิดเอาตามอำเภอใจตนเอง โปลิศจับได้ให้ปรับไหมเอาเงิน ๑๐ บาท ซะ

ข้อ ๔๓ ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดจะเทน้ำล้างของก็ดี แลจะอาบน้ำฤาจะทำการสิ่งใดในที่ต้องใช้น้ำ ห้ามมิให้ทำที่ในท้องถนนให้น้ำไหลเปื้อนเปรอะถนนได้ ถ้าผู้ใดเทน้ำที่เปนของโสโครกก็ดี แลอาบน้ำในถนนก็ดีแลทำการต่าง ๆ ด้วยน้ำในถนนให้เปื้อนเปรอะดังกล่าวมาแล้ว ให้ปรับไหมเอาเงินตรา ๑๐ บาท ถ้าไม่มีเงินให้ ๆ เอาตัวผู้ผิดนั้นจำไว้ใช้การในกรมโปลิศเดือนหนึ่งจึงให้ปล่อยตัวไป ซะ

ข้อ ๔๔ ถ้าจะวิวาทแก่กันในท้องถนนก็ดี แลน่าโรงน่าเรือนก็ดีในท้องที่โปลิศได้รักษา เปนแต่ทะเลาะด่ากันทั้งสองฝ่าย ผู้หญิงต่อผู้หญิง ผู้ชายต่อผู้ชายก็ดี ฤาผู้หญิงกับผู้ชายก็ดี ถ้าทะเลาะด่าว่ากันแลกันทั้งสองฝ่ายก็ให้โปลิศว่ากล่าวห้ามปราม อย่าให้ทะเลาะด่าว่าแก่กันได้ ถ้า โปลิศห้ามไม่ฟังให้จับตัวมาทั้งสองฝ่าย ถ้าเปนแต่ด่าว่ากันข้างเดียวข้างหนึ่งมิได้ด่าว่าโต้ตอบ ก็ให้โปลิศห้ามปรามเสียก่อน ถ้าห้ามไม่ฟังจึงให้จับผู้ที่ด่าฝ่ายเดียวนั้นมาให้อินสเปกเตอเยเนอราลว่ากล่าว ตัดสินเสียให้แล้วอย่าให้วิวาทกันแล้วให้ปล่อยตัวไป ถ้ายังกลับไปวิวาทกันอยู่อีกก็ให้เอาตัวผู้วิวาททั้งสองฝ่ายขังไว้ ๓ วัน อินสเปกเตอเยเนอราลจะเปรียบเทียบควรแล้วประการใดก็ให้แล้วกันไป อย่าให้เรียกเอาค่าธรรมเนียมสิ่งใด

ข้อ ๔๕ หญิงแก่ก็ดี หญิงสาวก็ดี ที่เปลือยผ้าห่มไม่มีความละอายไปนอกบ้านให้คนเดิรไปมาแลเห็นฤาเดินในท่องถนนที่โปลิศได้รักษา ให้ห้ามปรามเสียอย่าให้เดินในท้องถนนโปลิศรักษาแลคนชะรา คนพิการ คนง่อย คนเปลี้ยคนขอทาน มานั่งกีดขวางอยู่ในท้องที่โปลิศได้รักษากีดทางรถ ทางม้า ทางคนเดินก็ให้โปลิศห้ามปราม อย่าให้นั่งกีดถนนหนทางอยู่ได้ ถ้าผู้ชายที่มีกิริยาอันชั่วนุ่งผ้าหยักรั้งจนแลเห็นของที่ลับเดินไปมาก็ดี ฤๅนุ่งผ้าพกใหญ่หยักรั้งห่มสองบ่ากิริยาเปนคนเก่งก็ดี จนของในที่ลับนั้นพลัดไพล่ให้คนเดินไปมาเห็นเปนที่รังเกียจในท้องที่โปลิศได้รักษาให้โปลิศบังคับให้ผู้นั้นนุ่งห่มผ้าให้เปนปรกติ ถ้าผู้นั้นไม่ฟังตามบังคับให้จับตัวผู้นั้นปรับเปนเงิน ๑๐ บาท ถ้าผู้นั้นไม่มีเงินจะให้ก็ให้จำไว้ใช้การในโรงโปลิศเดือนหนึ่ง แล้วให้มีผู้มารับตัวไป ถ้าคนเสียจริตเดินมาในท้องที่โปลิศได้รักษา ให้โปลิศจับตัวผู้เสียจริตมอบให้เจ้าพนักงานตามหมายประกาศ ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งโปรดเกล้าฯ ไว้ว่าบันดาคนซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ในกำแพงพระนคร แลนอกกำแพงพระนครโดยรอบแลที่วัดทุกพระอาราม ซึ่งไปมาตรวจถึงกันได้ ถ้า

ญาติพี่น้องบุตรหลานบ่าวทาษของผู้ใดแลลูกวัดคฤหัฐสามเณรศิษย์ของพระองค์ไรเสียจริตเปนบ้า คลุ้มคลั่งฤาคลุ้มดีคลุ้มร้ายเปนคราว ๆ มีอยู่ก็ให้ผู้นั้นเอาใจใส่รักษาพยาบาล กักขังระวังให้แน่นหนา มั่นคงอย่าปล่อยให้เที่ยวไปมาตามลำพังได้ ถ้าคนเสียจริตพลัดแพลงหลบหนีไปเมื่อใด ก็ให้เจ้าของบ้านเจ้าของเรือนญาติพี่น้องฤาผู้ที่รับคนเสียจริตไว้รักษานั้น มาอายัตบอกรูปพรรณสัณฐานตำหนิกิริยาอาการ ต่อเวรกรมวังให้แน่นอน แล้วให้เจ้าของบ้านไปบอกต่อกรมพระนครบาลแลนายโปลิศให้ช่วยตามจับ แลให้เจ้าของบ้านเร่งติดตามจับเสียให้ได้โดยเร็ว อย่าให้นิ่งนอนใจเสียถ้าญาติพวกพ้องเหลือกำลังที่จะระวังดูแลรักษา ก็ให้เอาตัวคนเสียจริตนั้นมามอบหมาย ส่งให้นายโปลิศแลกรมพระนครบาล ด้วยโปรดเกล้าฯ พระราชทานเข้าหลวงไว้สำหรับแจกให้เลี้ยงคน เสียจริต ถ้าไม่มีผ้านุ่งผ้าห่มให้กรมพระนครบาลไปรับที่โรงทานมาให้ ทรงพระกรุณาโปรดไม่ให้อดหยากขัดสน ให้โปลิศตรวจตราระวังเมื่อพบปะในท้องถนน ฤามีผู้มาอายัตไว้ก็ให้สังเกตจับตัว แลทำตามหมายประกาศทุกประการ อนึ่งที่แห่งหนึ่งแห่งใดเปนที่อันไม่สมควรที่จะถ่ายอุจาระเปนต้นว่าข้างถนนริมถนนเปนที่กลางแจ้ง ถ้าผู้ใดถ่ายอุจาระลงในที่ดังว่ามานี้ ให้จับตัวปรับไหมเอาเงิน ๒๐ บาท แล้วให้ปล่อยตัวไป ถ้าไม่มีเงินจะให้ค่าปรับไหม ก็ให้เอาตัวขังไว้ใช้การจงครบสามเดือนแล้วให้ปล่อยตัวไป อนึ่งเปนแต่ถ่ายปะสาวะในที่ต่าง ๆ ดังว่ามาแล้วนั้น ให้โปลิศจับเอาตัวผู้นั้นมามัดไว้ ๔ ชั่วโมง ถ้าจะถ่ายโทษที่มัดโมงละบาท ๔ ชั่วโมงเปนเงิน ๔ บาท ถ้ามีกิจธุระไปมาในที่แห่งหนึ่งแห่งใดหยากจะถ่ายปะสาวะก็ให้ถ่ายปะสาวะลงในที่นั้น ถึงจะเปนที่ลับแต่เปนที่สอ้านสอาจที่ไม่ควรจะถ่ายปะสาวะ ถ้าไปถ่ายปะสาวะลงในที่ไม่สมควรดังนั้น ก็ต้องมีโทษเสมอกับที่ถ่ายปะสาวะกลางถนนดังว่ามาแล้วนั้น ฯะ

ข้อ ๔๖ ถ้าผู้ใดเลี้ยงสัตว์สารพัดทุกอย่างถ้าสัตว์นั้นตาย ให้เจ้าของเอาสัตว์ไปฝังเสียวัดที่ป่าช้าอันสมควร ฤาที่บ้านของตัวเองก็ได้ ห้ามมิให้เอาสัตว์ที่ตายไปทิ้งไว้ตามถนนหนทาง ข้างบ้านข้างกำแพงในท้องที่โปลิศได้รักษาให้มีกลิ่นอาเจียรแก่คนเดินไปมา ถ้าผู้ใดไม่ฟังให้โปลิศปรับไหมเอากับผู้ที่ทิ้งสัตว์ตัวละ ๑๐ บาท ฯะ

ข้อ ๔๗ ถ้าผู้ใดจะไล่ฝูงสัตว์เดินไปมาในท้องถนนที่โปลิศได้รักษา ก็ให้โปลิศบอกเจ้าของที่ไล่ฝูงสัตว์ ช่วยกันระวังไล่สัตว์นั้นเดินในท้องถนน ให้เปนท่องแถวให้เรียบร้อยอย่าให้สัตว์นั้นกระจายกันเดิรให้เต็มถนนจะเปนที่กีดขวางทางรถทางคนเดิน ถ้าม้ามีลำพองขาดแหล่ง ฤาลำพองภารถวิ่งเหลือกำลังเจ้าของที่รักษา ร้องให้โปลิศช่วยจับก็ให้โปลิศช่วยจับ ถ้าเหลือกำลัง โปลิศม้าวิ่งไปเหยียบของฤาโดนคนจะเอาโทษแก่โปลิศแลเจ้าของม้านั้นไม่ได้ด้วยเจ้าของได้ร้องให้ช่วยจับอยู่แล้วฯะ

ข้อ ๔๘ ถ้าผู้ใดชักนำกันเล่นการพนัน คือไม้สามอัน ๑ ไม้ดำไม้แดง ๑ ไม้หมุน ๑ ดีดควง ๑ อีโปงกำ ๑ อีโปงปั่น ๑ อีโปงชัด ๑ ปั่นอีแปะ ๑ ขลุกขลิก ๑ น้ำเต้าพ่อ ๆ ๑ กรอกแกรก ๑ สี่เจ้าลัก ๑ ตัดทุเรียน ๑ ตัดส้มโอ ๑ ข้องอ้อย ๑ รวม ๑๕ สิ่งนี้ ห้ามมิให้เล่นในถนนหนทางที่โปลิศได้รักษา ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดยังขืนเล่นการพนันตามถนนทาง อย่างที่กล่าวมาทั้ง ๑๕ สิ่งนี้ก็ดี อนึ่งการเล่นให้เปนกีดขวางทางถนนซอกกรอกลำบากแก่คนเดินคนขี่ม้าขี่รถไปมาคือเล่นลูกข่าง ๑ ช่วงไชย ๑ จ้องเต ๑ ทอยเทศ ๑ ทอย

กอง ๑ ซ่อนหา ๑ คุลาซ่อนผ้า ๑ เล่นตี ๑ อยู่โยง ๑ เล่นว่าว ๑ เล่นตะกร้อ ๑ จุดดอกประทัด ๑ จุดดอกไม้เพลิง ๑ พุ่งฟืน ๑ เรือพุ่ง ๑ ตีไม้ดัง ๑ ไม้หึ่ง ๑ คว่างย่น ๑ รวม ๑๘ สิ่งนี้ ให้บิดามารดาพี่ป้าน้าอาแลนายเงินของเด็ก ห้ามปรามเด็กอย่าให้ออกมาเล่นเปนอันขาด ถ้าเด็กมิฟังขืนออกมาเล่นให้กีดขวางในทางถนน ก็ให้ปรับไหมเอาแก่ผู้เล่น ตามหมายประกาศพระราชบัญญัติที่ห้ามไม่ให้เด็กเล่นการพนันต่าง ๆ ณ วันอาทิตย์เดือนสิบ แรมเก้าค่ำปีจอฉอศก ศักราช ๑๒๓๖ อนึ่งถ้าผู้ใดชนไก่ แลเอาสุ่มครอบไก่ที่ถนนให้กีดขวางทางรถทางม้าทางคน ที่โปลิศได้รักษาก็ให้โปลิศห้ามปรามอย่าให้กีดทางรถทางม้าทางคนเดินได้ ฯ๕

ข้อ ๔๕ ถ้าผู้ที่ทำผิดในถนนตามกฎหมายโปลิศดังว่ามาแล้วทุก ๆ ข้อนี้ โปลิศจะทำโทษกับคนที่ทำผิดได้ แต่ในถนนที่เปนน่าที่ของโปลิศได้ดูแลรักษา นอกจากถนนที่เปนน่าที่ของโปลิศแล้ว ถึงผู้ใดจะทำผิดในกฎหมายโปลิศข้อหนึ่งข้อใดโปลิศไม่มีอำนาจที่จะทำโทษผู้ที่กระทำผิดต่อกฎหมายนั้นได้ ถ้าอินสเปกเตอเยเนอราลมีคำสั่ง ให้ไปกำกับระวังรักษาในที่แห่งใดตำบลใด แล้วโปลิศที่รับคำสั่งของอินสเปกเตอเยเนอราลไประวังรักษานั้นมีอำนาจเต็มที่จะรักษาน่าที่นั้นตามกฎหมายทุก ๆ ข้อ

ข้อ ๕๐ ถ้าผู้ใด ขึ้นม้า ขึ้นรถ ขึ้นเกวียน ขึ้นพ้อ ฤๅจะแบกของ แลหาบหามไปมา ถ้าผู้หนึ่งไปผู้หนึ่งมาเหนกันแต่ไกล ให้หลีกกันข้างซ้ายมือของตัวทั้ง ๒ ฝ่าย ข้างผู้ที่ไปแลผู้ที่มา ถ้าผู้หนึ่งไปข้างซ้ายมือของตัว ผู้หนึ่งไปข้างขวามือของตัว รถฤๅพ้อเกวียนโดนกันแตกหักจะตัดสินให้ผู้ไปข้างซ้ายมือนั้นชะนะฝ่ายเดียว ถ้าผู้หลีกไปข้างขวามือจะแตกหักยับเยินมาก ผู้ที่หลีกไปข้างซ้ายมือนั้นโดนไม่แตกหักสิ่งใด ผู้ที่หลีกไปข้างซ้ายมือนั้นไม่ต้องใช้ค่าสิ่งไร เพราะผู้ที่หลีกไปข้างขวามือทำผิดกฎหมาย ถ้ารถม้าเกวียนพ้อจะโดนกันถึงคนตายที่หลีกไปซ้ายมือโดนผู้หลีกไปข้างขวามือตายผู้โดนต้องเสียค่าปลุกตัวเผาผีให้แก่ผู้ตาย แต่ไม่มีโทษสิ่งไร ถ้าผู้ที่หลีกไปข้างขวามือโดนผู้ที่หลีกไปซ้ายมือตาย ต้องเสียค่าปลุกตัวเผาผีแลเบี้ยปรับไหม แล้วให้มีโทษหลวงตามพระราชกำหนดกฎหมาย เหมือนหนึ่งผู้ที่แกล้งฆ่าคนตาย ถ้ามีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะหลีกไปข้างซ้ายมือของตัวไม่ได้ก็ให้ร้องบอกกันแต่ไกลอย่าให้นิ่งเสีย ให้ผู้ที่ไม่กีดขวางหลีกไปอย่าให้โดนกันได้ ถ้าคนเดินตามถนนให้เดินริมถนนข้างซ้ายมือของตัว อย่าให้เดินออกมากลางถนนกีดทางรถทางม้า ถ้าเดินออกมากลางถนนที่ที่ทางรถทางม้า ถ้ารถม้าโดนผู้ที่เดินออกมากลางถนนผู้นั้นเจ็บก็เจ็บเปล่า ๆ จะเอาโทษแก่ผู้โดนไม่ได้ ถ้าผู้ที่ขี่รถขี่ม้าขับรถขับม้าไปโดนผู้ที่เดินริมถนนเจ็บป่วย จะปรับไหมผู้ที่ขับรถขับม้าไปโดนผู้นั้นตามบาดแผลมากแลน้อย ถ้ารถถ้าม้าโดนคนที่เดินริมถนนถึงตาย จะปรับไหมเจ้าของม้าเจ้าของรถให้เสียเบี้ย ปลุกตัวเผาผีให้แก่ผู้ตายแล้ว ให้มีโทษตามพระราชกำหนดกฎหมายถ้าคนจะข้ามถนนไปให้คอยดูม้าดูรถว่างจึงข้ามไป ฯ๕

ข้อ ๕๑ ถ้าผู้ใดขับรถขับพ้อขับเกวียน เปนเวลาพลบค่ำแล้ว ถ้าเปนรถให้มีโคมจุดเพลิงน่ารถเปนที่สังเกตจะได้แลเห็นกันแต่ไกล ถ้าเปนพ้อเปนเกวียนให้มีเพลิงสว่างเปนสำคัญให้เปนที่สังเกตได้ ถ้าผู้ใดขับรถขับเกวียนขับพ้อในถนนเวลาพลบค่ำ ไม่มีเพลิงสว่างเปนสำคัญแล้วให้ปรับ

ไหมเอาเงินสิบบาท ถ้าผู้ใดขึ้นม้าไปในถนนเวลากลางคืน ถ้าไม่มีโคมเพลิงเปนสำคัญแล้ว ให้ผูกพรวนที่คอม้าให้มีเสียงเปนสำคัญ ถ้ามีโคมเพลิงคนเดินนำไปเปนสำคัญแล้วไม่ต้องผูกพรวน ถ้าผู้ใดทำผิดกฎหมายข้อนี้แล้วรถแลพ้อแลเกวียนไปมาโดนกันแตกหักถึงคนล้มตาย จะปรับไหมตามที่ว่ามานี้ทุกข้อทุกประการ ซะ

ข้อ ๕๒ อินสเปกเตอเยเนอราลต้องทำหมายประกาศที่ข้อบังคับราษฎรชาวบ้าน จะต้องประพฤตินั้นป่าวร้องแลปิดไว้ตามที่สมควร ให้ราษฎรชาวบ้านรู้ตามข้อบังคับจงทุกข้อจะได้ประพฤติกิริยาแลข้อบังคับ ให้ถูกต้องตามกฎหมายโปลิศทุกอย่าง อนึ่งถ้าจะมีการเล่นเปนของหลวงเปนที่ชุมนุมคนมาก ให้อินสเปกเตอเยเนอราลออกหมายประกาศให้ราษฎรชาวบ้านรู้ทั่วกันว่า ในเวลาที่เดินกระบวนแห่ไปนั้นจะให้ราษฎรที่ไปดูแห่นั้น ประพฤติตัวประการใด จะให้ยืนอยู่แห่งใดก็ให้ราษฎรรู้ทั่วกัน อย่าให้เปนที่กีดขวางทางเสด็จพระราชดำเนินแลกระบวนแห่ได้ แลให้โปลิศระวังตรวจตราทางอย่าให้มีสิ่งหนึ่งสิ่งใด เปนที่กีดขวางอยู่ในท้องถนนนั้นได้ ถ้าราษฎรชาวบ้านจะมีการแห่ขึ้นในท้องถนน ก็ให้โปลิศระวังรักษาการแห่งนั้นจนถึงที่ อย่าให้เกิดเหตุแลวิวาทชกตีกันได้ ให้อินสเปกเตอเยเนอราลออกหมายประกาศให้ราษฎรชาวบ้านรู้ทั่วกันว่า ผู้ใดจะมีการเล่นต่าง ๆ ฤาจะมีการแห่ไปตามท้องถนน แล้วให้มาบอกแก่อินสเปกเตอเยเนอราลให้รู้ก่อนจึงทำการนั้นได้ อนึ่งถ้าราษฎรชาวบ้านมาบอกว่าจะทำการต่าง ๆ เปนการแห่ฤาการประชุมคนเล่นการต่าง ๆ ถ้าอินสเปกเตอเยเนอราลเห็นว่าการที่ราษฎรชาวบ้านมาบอกนั้นเปนการประหลาดไม่เคยมีก็ให้อินสเปกเตอเยเนอราล นำความขึ้นน้อมเกล้าถวายคำนับบังคับทูลพระกรุณาทราบฝ่าลอองธุลีพระบาทก่อนถ้าทรงพระกรุณาโปรดให้จึงทำได้ ซะ

ข้อ ๕๓ ถ้าข้าราชการฤาราษฎรชาวบ้านมานำให้โปลิศไปจับผู้ร้ายทาษลูกหนี้ได้มาอายัตไว้ต่ออินสเปกเตอเยเนอราลฤาชิบโปลิศออฟพีเซอ ตระลาการในกรมโปลิศได้ถามปากคำผู้ที่ต้องจับรับถูกต้องตามคำอายัต ถ้าเปนความฉกชิงวิ่งราววิวาทตีรัน มิให้ความฉกรรจ์มหันตเหตุก็ให้ตระลาการในกรมโปลิศชำระให้แล้วแต่ใน ๑๕ วัน ถ้าไม่แล้วตกลงกันก็ให้โจทย์มาฟ้องยังโรงศาลตามกระทรวงถ้าเปนความฆ่ากันตาย โจรผู้ร้ายฉกรรจ์มหันตเหตุ ถ้าครบกำหนดอายัตโจทย์มิได้มาฟ้องตามกระทรวง ก็ให้ส่งตัวโจทย์จำเลยไปยังตระลาการตามกระทรวงจะได้ชำระโดยอาญาแผ่นดินตามกฎหมาย ถ้าผู้ที่ต้องจับไม่รับตามคำอายัต ฤาทาษลูกหนี้ต่อสู้สารกรมธรรม์ ก็ให้โจทย์ไปร้องฟ้องยังกระทรวง ตามพระราชกำหนดกฎหมายแผ่นดิน ถ้าชิบโปลิศออฟพีเซอฤาโปลิศเลวจับโจรผู้ร้าย แลคนถือเครื่องสาตราอาวุธฉกชิงวิ่งราวตีรันฟันแทง ราษฎรชาวบ้านได้มีโจทย์ติดตามมาอายัตก็ดี ไม่มีโจทย์ติดตามมาอายัตก็ดีให้อินสเปกเตอเยเนอราลนำข้อความขึ้นน้อมเกล้าถวายคำนับบังคมทูลพระกรุณาจงทุกเรื่องทุกราย ซะ

กฎหมายโปลิศ ๕๓ ข้อจบแต่เท่านี้

*พระราชบัญญัติ
ลักษณพยาน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๓

พระราชปรารภ

หมวดที่ ๑ ว่าด้วยชื่อพระราชบัญญัติ แลอธิบายคำแลยกเลิกกฎหมายเดิม

หมวดที่ ๒ ว่าด้วยคนจำพวกใดควรอ้างเปนพยานได้

หมวดที่ ๓ ว่าด้วยวิธีสืบพยาน ๓ ประการ

หมวดที่ ๔ ว่าด้วยลักษณอ้างสรรพหนังสือต่าง ๆ เปนพยาน

หมวดที่ ๕ ว่าด้วยลักษณกะประเด็นข้อสืบสักขีพยานมาประกอบเอาความจริงลงในคำชี้แจงสองสถาน

หมวดที่ ๖ ว่าด้วยสืบพยานนอกกรุงเทพ ฯ แลศาลหัวเมืองสืบพยานในกรุงเทพ ฯ

หมวดที่ ๗ ว่าด้วยโทษลเมิดอำนาจเจ้าพนักงาน

หมวดที่ ๘ ว่าด้วยโทษที่เกี่ยวข้องกับการสืบพยาน

หมวดที่ ๙ ว่าด้วยกฎหมายเดิมซึ่งยังคงให้ใช้ต่อไป ยกเอามารวมไว้ในพระราชบัญญัตินี้ด้วย

ตาตรางหมายเลข ๑

ตาตรางหมายเลข ๒

ตาตรางหมายเลข ๓

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าแผ่นดินสยาม ผู้ทรงพระคุณธรรมอันมหาประเสริฐ ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่าด้วยทรงพระราชปรารภว่า ทุกวันนี้บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรืองขึ้นด้วยโภคสมบัติศิริสมบัติพัฒนาการกว่าแต่ก่อน ๆ มาก ราษฎรไพร่บ้านพลเมืองมีทรัพย์สมบัติ แลเจริญด้วยวิชาความรู้ ประกอบการทำกินแลซื้อขายแก่กัน แลแก่คนนานาประเทศด้วยทุนสินอันมากหลาย แลกระทำการโดยลักษณแลประเภทอันพิเศษพิศดารต่าง ๆ ก็ย่อมเปนเหตุให้เกิดวิวาทต่อสู้เปนคดีแก่กัน โดยภุกซึ้งแลซับซ้อนมากขึ้นโดยธรรมดา ฝ่ายวิธีการพิจารณาพิพากษา ซึ่งโรงศาลทั้งหลายอาไศรยใช้อยู่ทุกวันนี้ เปนวิธีธรรมเนียมแต่เดิมมา หาพอแก่เหตุการที่เกิดมีขึ้นใหม่ ๆ บัดนี้ไม่ ทั้งเวลาอาการแลอำนาจที่จะได้บังคับบัญชาแก้ไขการทั้งปวงจึงติดขัดคั่งค้างไปต่าง ๆ แลบัดนี้ได้ทรงพระราชดำริห์เห็นว่ากฎหมายลักษณพยานเปนที่ต้องการแก้ไขก่อน จึงทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเปนพระราชกำหนดกฎหมายไว้ ดังนี้สืบไปเมื่อน่า

---

*กฎหมายประจำศก ภาค ๔ หน้า ๘๖๑

หมวดที่ ๑
ว่าด้วยชื่อพระราชบัญญัติ
แลอธิบายคำแลยกเลิกกฎหมายเดิม

ให้ใช้พระราชบัญญัติตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ร.ศ. ๑๑๔

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกนามว่า พระราชบัญญัติลักษณพยานปีรัตนโกสินทรศก ๑๑๓ แลให้ใช้เปนกฎหมายได้ตั้งแต่วันที่ ๑ เดือนเมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๑๔ เปนต้นไป

อธิบายคำว่า "ศาล"

มาตรา ๒ คำที่ว่า "ศาล" ซึ่งใช้ในพระราชบัญญัตินี้ อธิบายให้เข้าใจแลถือว่าผู้พิพากษา ตระลาการ ฤๅเจ้าพนักงานคนใดคนหนึ่ง ซึ่งมีอำนาจพิพากษาฤๅพิจารณาคดีในศาลใดศาลหนึ่ง

เลิกกฎหมายเดิม

มาตรา ๓ บรรดามาตราต่าง ๆ ในลักษณรับฟ้องส่วนที่ว่าด้วยตัดพยาน แลในลักษณพยานในกฎหมายเล่ม ๑ แลกฎหมายรับสั่งในกฎหมายเล่ม ๒ แลพระราชบัญญัติลักษณพยาน ดังที่ได้กล่าวไว้ในตาตรางหมายเลข ๑ ในท้ายพระราชบัญญัตินี้นั้น ตั้งแต่นี้สืบไปให้ยกเลิกเสีย มิให้ใช้เปนกฎหมายต่อไป

หมวดที่ ๒
ว่าด้วยคนจำพวกใดควรอ้างเป็นพยานได้

คนชนิดใดเปนพยานได้แลไม่ได้

มาตรา ๔ บรรดาชนใด ๆ ชายก็ดีหญิงก็ดี ซึ่งมีสติดี รู้จักผิดแลชอบเข้าใจความ จะให้การเปนพยานฝ่ายโจทย์ฤๅฝ่ายจำเลยคู่ความโดยอ้างก็ได้ เว้นไว้แต่ชนที่ต้องห้ามตามพระราชบัญญัตินี้ ฤๅชนซึ่งศาลพิเคราะห์เห็นว่าเปนผู้ไม่สามารถจะเข้าใจข้อถาม ฤๅไม่สามารถจะให้การตอบข้อถามได้ เพราะเหตุว่าเปนคนมีอายุยังเยาว์อ่อนนัก ฤๅเปนคนมีอายุสูงแก่ชรามาก ฤๅเปนคนมีโรคภายในกายฤๅภายนอกกายเจ็บปวดถึงสาหัสจนสิ้นสติ ไม่อาจจำเหตุการสิ่งใดได้เท่านั้น

อ้างคนใบ้เป็นพยาน

มาตรา ๕ ชายก็ดีหญิงก็ดี ซึ่งเป็นใบ้พูดภาษามนุษย์ไม่ได้ก็ให้อ้างเป็นพยานได้ เมื่อศาลชี้แจงอธิบายมูลคดีวิวาทในระหว่างโจทย์จำเลยให้คนใบ้เข้าใจดีแล้ว ก็ให้คนใบ้เขียนตัวอักษร ฤๅรูปภาพ ฤๅแสดงกิริยาท่าทางแทนคำให้การให้เป็นที่เข้าใจได้ แต่การที่จะเขียนตัวอักษรฤๅรูปภาพฤๅแสดงกิริยาท่าทางนี้ ต้องให้คนใบ้ซึ่งเป็นพยานมาทำในศาลต่อหน้าคนทั้งปวง คำพยานของคนใบ้เช่นนี้ ก็ให้ถือว่าดุจให้การด้วยปากเหมือนกัน แลการที่จะบังคับถามคนใบ้เป็นพยานนี้ ให้ศาลชี้แจงข้อสาบาลแลพิฆาฏโทษ กำชับให้คนใบ้เข้าใจรู้ความว่าตนจะต้องกล่าวแต่ที่อันจริง เมื่อคนใบ้รับแล้วก็ให้ถือว่าเป็นอันได้กระทำสัตย์อธิษฐานตามบทกฎหมาย แลในการที่จะอ้างคนใบ้เป็นพยานนี้ ถ้ามีพยานอื่นแล้ว อย่าให้ต้องสืบคนใบ้เป็นพยานอีกเลย

โจทก์จำเลยอ้างกันเป็นพยานได้ ฤๅอ้างบิดามารดา
สามีภรรยาบุตร์ญาติ แลคนอื่น ๆ เป็นพยานได้

มาตรา ๖ ในสรรพความแพ่งทั้งปวง โจทย์จะอ้างจำเลยเป็นพยาน ฤๅจำเลยจะอ้างโจทย์เป็นพยานก็ดี ฤๅตัวความจะอ้างตัวของตัวเองเป็นพยานฝ่ายตัวก็ดี ฤๅโจทย์จำเลยจะอ้างบิดามารดาญาติบุตร์สามีภรรยาค่าทาษของตนเองก็ดี ฤๅคนใดคนหนึ่งนอกจากที่กล่าวมานี้ก็ดี ก็ให้อ้างเป็นพยานได้ ไม่ห้ามปราม ยกเสียแต่คนซึ่งไม่สามารถจะให้การเป็นพยานได้ตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ในความอาญาซึ่งมีโทษหลวง คือโทษประหารชีวิตรริบราชบาทว์จำคุกเช่นนี้ ตัวผู้ร้ายฤๅจำเลยจะอ้างตัวของตัวเองเป็นพยาน ฤๅจะอ้างบิดามารดาสามีภรรยา แลบุตร์ของตนเป็นพยานไม่ได้เป็นอันขาด แลความอาญาอื่น ๆ ซึ่งไม่มีโทษหลวงดังว่ามานี้ มีแต่เบี้ยปรับเพียงสินไหมพินัย ก็ให้โจทย์จำเลยอ้างพยานได้เหมือนในความแพ่งทุกประการ

ผู้พิพากษาฤๅตระลาการ
ไม่จำเป็นต้องให้การเป็นพยานในบางเรื่อง

มาตรา ๗ ถ้าโจทย์ฤๅจำเลยอ้างผู้พิพากษาฤๅตระลาการศาลใดเป็นพยานในคดีแพ่งอาญาทั้งปวง ผู้พิพากษาฤๅตระลาการซึ่งถูกอ้างนั้น ไม่จำเป็นจะต้องให้การตอบข้อถามข้อใดข้อหนึ่ง ซึ่งถามถึงอาการกิริยาแลความประพฤติตัวของผู้พิพากษาฤๅตระลาการผู้นั้นเอง ในศาลในระหว่างเวลาซึ่งตนนั่งกระทำการตามหน้าที่ผู้พิพากษาฤๅตระลาการอยู่ แลไม่จำเป็นจะต้องให้การตอบข้อถามข้อใดข้อหนึ่งซึ่งถามถึงเหตุการสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งตนได้รู้ในส่วนหน้าที่ของตน ซึ่งเป็นผู้พิพากษาฤๅตระลาการ เว้นไว้

แต่เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ฤๅศาลใหญ่ศาลใดศาลหนึ่ง ฤๅผู้พิพากษา ฤๅอธิบดีคนใดคนหนึ่ง ซึ่งมีอำนาจบังคับบัญชาตนได้โดยทางราชการ จะมีคำสั่งให้ตนยอมให้การ จึงต้องให้การตอบข้อถามนั้น ๆ

ห้ามมิให้พยานให้การเกี่ยวข้อง
ด้วยข้อราชการแผ่นดินซึ่งยังไม่ได้เปิดเผย

มาตรา ๘ ถ้าโจทย์จำเลยอ้างคนใดคนหนึ่งเปนพยาน ห้ามมิให้คนนั้นให้การกล่าวด้วยข้อความซึ่งตนได้รู้จากหนังสือราชการ ซึ่งยังมิได้เปิดเผยให้ชนทั้งปวงรู้ อันเปนเนื้อความเกี่ยวข้องด้วยราชการแผ่นดินเปนอันขาด เว้นไว้แต่ตนได้อนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้เปนอธิบดี ในกรมฤๅกระทรวงนั้น ๆ ก่อนจึงให้การได้

โจทย์จำเลยจะอ้างพยาน
ฝ่ายละมากน้อยเท่าใดได้ ไม่มีกำหนดห้าม

มาตรา ๙ โจทย์จำเลยจะอ้างพยานสืบตามประเด็นข้อหา ซึ่งมิได้รับกันในสำนวนจะต้องสืบมากหลายคนก็ได้ไม่มีกำหนด แต่เมื่อศาลพิเคราะห์เห็นว่า ข้อใดได้สืบพยานสมควรพออยู่แล้ว ควรฟังเอาข้อนั้นเปนเท็จฤๅเปนจริงได้ ศาลก็มีอำนาจไม่ให้สืบพยานในข้อนั้นต่อไปได้

หมวดที่ ๓
ว่าด้วยวิธีสืบพยาน ๓ ประการ

วิธีสืบพยาน ๓ ประการ

มาตรา ๑๐ อันว่ากระบวนสืบพยาน ซึ่งศาลมีอำนาจจะบังคับได้นั้น มีอยู่ ๓ ประการดังจะว่าต่อไปนี้ คือ

เดินเผชิญสืบ

(๑) ให้ศาลบังคับให้โจทย์จำเลยนำตระลาการฤๅเจ้าพนักงานคนใดคนหนึ่งไปเดินเผชิญสืบพยานคนใดคนหนึ่ง ณ ที่บ้านเรือนของพยาน ฤๅที่ตำบลใดตำบลหนึ่งก็ได้ สุดแล้วแต่ศาลจะวินิจฉัยเห็นสมควรแก่เหตุการนั้น ฤๅ

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY
3961152311

เรียกพยานสืบในศาล

(๒) ถ้าศาลวินิจฉัยเห็นว่า ไม่จำเปนจะให้โจทย์จำเลยนำตระลาการฤาเจ้าพนักงานไปเดินผเชิญดังว่ามานี้ ศาลจะออกหมายเรียกตัวพยานมาให้สืบแลเบิกความในศาลก็ได้ ก็ให้ออกหมายลงชื่อประทับตราของผู้พิพากษา บอกกำหนดวัน เดือน ปี แลเวลาซึ่งจะให้พยานมาเบิกความในศาลนั้น ไปยังพยานให้ทราบล่วงน่าก่อนจงทุกคน ฤา

ส่งประเด็นไปสืบ

(๓) ถ้าศาลวินิจฉัยเห็นว่าไม่เปนการจำเปนจะต้องให้โจทย์จำเลยนำตระลาการฤาเจ้าพนักงานไปเดินผเชิญฤาออกหมายเรียกพยานมาสืบในศาลดังว่ามาแล้วนั้น ศาลจะให้คัดประเด็นข้อสืบในคำชี้สองสถาน แลข้อค้านข้อติงของโจทย์จำเลย ส่งไปให้เจ้าพนักงานกระทรวงฤๅกรมใด ๆ ให้ช่วยสืบพยานให้โดยอ้างก็ได้ สุดแต่ศาลจะเห็นสมควรแก่เหตุการอันจำเปน ศาลมีอำนาจเต็มในการเลือกสืบประการใดประการหนึ่ง

ในคดีทุก ๆ เรื่อง ศาลมีอำนาจเต็มที่จะเลือกสืบพยานจำพวกใด ฤๅพยานคนใดตามประการที่ ๑ ฤาประการที่ ๒ ฤาประการที่ ๓ ก็ได้ สุดแล้วแต่ศาลจะพิเคราะห์ดูเห็นควรตามเหตุอันจะกล่าวต่อไปในพระราชบัญญัตินี้

พยานขัดขืนไม่ยอมสาบาล

ฤาไม่ยอมเบิกความ ให้ปรับตามมาตรา ๕๑

มาตรา ๑๑ ศาลบังคับให้โจทย์จำเลยนำตระลาการไปเดินเผชิญสืบพยานก็ดี ฤาบังคับเรียกพยานมาสืบในศาลก็ดี ฤาศาลบังคับตระลาการไปสืบพยาน เปนรังวัดในฐานที่ก็ดี เมื่อตระลาการบังคับถามพยานแล้ว พยานแกล้งบิดพลิ้วขัดขืนไม่ยอมสาบาลตัว ฤาไม่ยอมกล่าวคำปฏิญาณตัวแทนคำสาบาล (เว้นไว้แต่โจทย์จำเลยทั้งสองฝ่าย ยอมไม่ติดใจให้พยานสาบาลฤๅกล่าวคำปฏิญาณ) ฤาไม่ยอมเบิกความตามประเด็นข้ออ้าง ฤาไม่ยอมตอบแก้ข้อค้านข้อติงเพราะเห็นแก่หน้าบุคคล ด้วยเจตนาจะมิให้คดีวิวาทของคู่ความแล้วไปได้ฉนี้ ก็ให้ศาลทอดโฉนดบาตร์หมายเรียก ฤๅหมายเกาะ ฤๅหมายจับเอาตัวพยานผู้นั้นมาชำระไต่สวนดู ถ้าพิจารณาเปนสัตย์ดังว่ามานี้ ก็ให้ปรับลงโทษเปนข้อบังอาจขัดขืนอำนาจศาลตามมาตรา ๕๑ จงทุกประการ

พยานหลบตัวเสียไม่ให้สืบถึง ๓ ครั้ง จะออกหมายจับ
ฤๅจะนำความขึ้นเสนอเสนาบดีก็ได้

มาตรา ๑๒ บรรดาพยานเช่นว่าไว้ในมาตรา ๑๐ นั้น เมื่อได้รับหนังสือนัดสืบของศาลแล้ว แกล้งหลบตัวเสียถึง ๓ ครั้งไม่ให้พบตระลาการผู้ซึ่งโจทย์จำเลยนำไปสืบดังนี้ ถ้าศาลพิเคราะห์ดูเห็นว่าสมควรจะให้ออกหมายจับเอาตัวมาศาลตามความในมาตรา ๑๗ แล้ว ก็ให้ออกหมายจับได้โดยทันที ถ้าศาลพิเคราะห์ดูเห็นว่าการนี้เป็นขัดข้องสมควรจะต้องนำความขึ้นเสนอต่อเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมเสียก่อน เพื่อจะได้รับคำสั่งต่อไปดังนี้ก็ได้ สุดแต่เห็นควรแก่เหตุการ

พยานคนใดรู้หมายเรียกให้มาเบิกความในศาลแล้ว
ขัดขืนเสียไม่มาตามกำหนด ก็ให้ลงโทษโดยโทษานุโทษ

มาตรา ๑๓ พยานคนใดซึ่งศาลเห็นสมควรจะออกหมายเรียกพยานมาเบิกความในศาล ดังว่าไว้ในมาตรา ๑๐ ประการที่ (๒) ก็ให้ศาลออกหมายเรียก ถึงสังกัดมูลนายของพยาน ให้บังคับผู้ที่ต้องอ้างเป็นพยาน ฤๅจะหมายถึงตัวตรงก็ได้ตามนั้น ถ้าแลศาลได้ออกหมายเรียกให้ไปเบิกความในศาลแล้ว มูลนายเพิกเฉยเสียไม่ได้บังคับให้มายังศาลก็ดี ฤๅผู้นั้นบังอาจขัดขืนฝืนพระราชบัญญัติ ไม่ไปยังศาลตามกำหนดหมาย แลมิได้ชี้แจงเหตุขัดข้องมีการป่วยเจ็บเป็นต้น ที่ศาลจะพึงพิเคราะห์เห็นว่าเป็นเหตุสมควรจริง ๆ เมื่อพิจารณาเป็นสัตย์ว่าแกล้งขัดขืนพระราชบัญญัติ ก็ให้ลงโทษโดยโทษานุโทษตาม ข้อบังคับในพระราชบัญญัตินี้

อ้างพระสงฆ์สามเณร ให้ไปเดินเผชิญสืบ
ถ้าไม่ยอมให้การก็ไม่ต้องสืบต่อไป

มาตรา ๑๔ ถ้าโจทย์จำเลยอ้างพระภิกษุสงฆ์สามเณรเป็นพยานแล้ว ห้ามมิให้ออกหมายเรียกมาให้การในศาล ๆ ต้องบังคับให้โจทย์จำเลยนำตระลาการไปเดินเผชิญสืบนอกศาลจงทุกครั้ง แลห้ามมิให้บังคับให้พระภิกษุสงฆ์สามเณรซึ่งเป็นพยานสาบาลเป็นอันขาด ให้อ่านประเด็นข้อสืบให้ฟังเท่านั้น ถ้าพระภิกษุสงฆ์สามเณรซึ่งเป็นพยานไม่ยอมให้การก็ดีฤๅนิ่งเสียก็ดี ศาลไม่มีอำนาจจะบังคับว่ากล่าวประการใดได้ ด้วยเป็นโมฆพยาน คือพยานที่พ้นแล้ว ไม่ต้องสืบพระภิกษุสงฆ์สามเณรองค์นั้นต่อไป

อ้างนักบวชถือสาสนาต่าง ๆ ให้สืบเหมือนฆราวาศ

มาตรา ๑๕ ถ้าโจทย์จำเลยอ้างผู้ถือบวชประพฤติพรตพรหมจรรย์มีประเภทต่าง ๆ เช่น หลวงจีนหลวงญวนก็ดี ปะขาวรูปชีก็ดี พราหมณาจารย์ปุโรหิตโยคีปูชกก็ดี บาดหลวงหมอสาสนาคฤศเตียนก็ดี โต๊ะ ต่วน ฮะยี สะหยัด ถือสาสนามหมัดก็ดี ให้สืบดังฆราวาศวิสัย แลให้สาบาลกระทำปฏิญาณสัจจาธิฐานตามลัทธิสาสนาพิธีที่ผู้เปนพยานนั้นเคารพนับถือจงทุกประการ

ว่าด้วยนักการถือหมายไปให้พยาน
ถ้าพยานไม่รับให้ทิ้งหมายให้ต่อหน้าอำเภอ
ฤๅสารวัดแขวงนายพลตระเวร

มาตรา ๑๖ นักการถือหมายไปส่งให้แก่ มูลนายของพยานก็ดีส่งตรงถึงพยานคนใดคนหนึ่ง ณะที่ใด ๆ มูลนายของพยานฤๅพยานไม่ยอมรับเอาหมายไว้ ก็ให้นักการไปแจ้งความต่อนายอำเภอในแขวงที่ผู้นั้นตั้งบ้านเรือน ฤๅไปแจ้งต่อสารวัดแขวงนายพลตระเวรประจำท้องที่คนใดคนหนึ่ง ด้วยเหตุที่มูลนายของพยานฤๅพยานไม่รับหมายไว้แล้ว ให้นายอำเภอฤๅสารวัดแขวงนายพลตระเวรพานักการกลับไป เพื่อให้ส่งหมายให้แก่มูลนายของพยานฤๅพยาน ถ้ามูลนายของพยานฤๅพยานยังขืนไม่รับหมายไว้ ก็ให้ทิ้งหมายให้แก่มูลนายของพยานฤๅพยาน ต่อหน้านายอำเภอฤๅสารวัดแขวงนายพลตระเวรให้รู้เห็นเปนพยานไว้ด้วยแล้ว หมายนั้นเปนอันเชื่อได้ว่าได้ถึงผู้ต้องเรียกเปนพยานแล้ว ต้องถือว่าเหมือนพยานได้รับหมายไว้ฉนั้น

พยานไม่มาศาลตามนัด ให้ปรับตามมาตรา ๔๘

มาตรา ๑๗ ถ้าพยานคนใด ผู้ซึ่งศาลได้ออกหมายเรียกแล้ว ทราบความว่าจะต้องเรียกเปนพยานแล้ว หลบหนีเสียไม่ให้นักการพบที่จะส่งหมายก็ดี ได้รับหมายแลรู้เวลา วัน เดือน ปี ซึ่งตนจะต้องไปให้การโดยอ้างในศาลแล้ว แกล้งบิดพลิ้วเสียไม่ไปศาลตามเวลานัดก็ดี ให้ศาลออกหมายจับพยานผู้นั้นมาขังไว้กว่าจะให้การเสร็จ แล้วให้ศาลไต่สวนพิจารณาดู ถ้าเห็นว่าพยานผู้นั้นแกล้งหลบหนีบิดพลิ้วขัดขืนอำนาจศาลดังนี้ ก็ให้ตัดสินปรับแลลงโทษพยานผู้นั้น ฐานบังอาจขัดขืนอำนาจศาลตามมาตรา ๔๘ จงทุกคราวไป

ถ้าพยานมีเหตุขัดข้องจะมาศาลตามนัดไม่ได้
ก็ต้องมาแจ้งความแก่ศาลเสียก่อน

มาตรา ๑๘ ถ้าพยานคนใดได้รับหมายนัดแล้ว มีเหตุขัดข้องดังจะว่าไว้ข้างล่างนี้ จะมาให้การในศาลตามกำหนดนัดไม่ได้ ก็ต้องรีบมาแจ้งความแก่ศาลให้ทราบเสียก่อนวันนัด ถ้าศาลพิเคราะห์ดูเหตุขัดข้องนั้นเปนการจำเปนจะต้องงดสืบพยานคนนั้นเสีย ก็ให้ศาลเลื่อนวันนัดสืบพยานคนนั้นต่อไปวันอื่นตามสมควรแก่เหตุการ เว้นไว้แต่ศาลเห็นว่าไม่มีเหตุจำเปนจะต้องงดพยานคนนั้น ต้องมาให้การตามหมายนัด เหตุที่ศาลควรยอมให้เลื่อนวันสืบพยานนั้น คือ

(๑) พยานมีกิจธุระในส่วนตัวซึ่งเปนการจำเปนที่จะผ่อนผันมาให้การในศาลตามนัดไม่ได้จริง ๆ

(๒) พยานติดราชการสำหรับตัวซึ่งจะละทิ้งเสียในเวลาศาลนัดสืบไม่ได้จริง ๆ

(๓) พยานป่วยไข้มีอาการหนัก ไม่สามารถจะมาศาลได้ในวันนัด

ศาลให้ไปชันสูตรอาการพยานได้
ถ้าไม่ป่วยเจ็บให้ออกหมายนัดซ้ำอีก

ถ้าพยานเจ็บป่วยดังนี้ ต้องให้คนไปแจ้งความแก่ศาลโดยเร็ว ศาลจะให้นักการมาชันสูตรดูก็ได้ ถ้าศาลมีมูลเหตุหลักฐานควรเชื่อได้ว่า พยานเจ็บไข้มีอาการไม่หนักหนาพอจะมาศาลได้ แกล้งบิดพลิ้วเสียไม่มาก็ดี ฤๅไม่ป่วยไข้แกล้งบอกว่าป่วยเจ็บมีอาการมากก็ดี ก็ให้ศาลออกหมายนัดซ้ำไปยังพยานอีก ถ้าพยานไม่มาศาลตามนัดก็ให้ลงโทษฐานล่วงพระราชบัญญัตินี้

ผู้อ้างต้องเสียค่าหมาย ค่าธรรมเนียมพยานตามอัตรา

มาตรา ๑๙ ถ้าฝ่ายโจทย์ก็ดี ฝ่ายจำเลยก็ดี ฤๅคนใดคนหนึ่ง ซึ่งต้องพิพาทในคดีก็ดี จะขอให้ศาลออกหมายเรียกพยานมาให้การในศาล ต้องเสียค่าหมายค่าเดินทาง แลค่าป่วยการของพยานตามอัตราพิกัดค่าธรรมเนียมพยาน มีแจ้งอยู่ในตาตรางหมายเลข ๓ ในท้ายพระราชบัญญัตินี้แล้ว

ค่าธรรมเนียมเช่นกล่าวมานี้ ผู้อ้างพยานต้องเสียให้แก่พยานก่อนเวลาให้การ เว้นแต่ค่าหมายนั้นต้องเสียเมื่อเวลาขอให้ศาลออกหมาย แต่ถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกเอาค่าธรรมเนียมพยานล่วงน่าไว้ก่อนแล้วจึ่งออกหมายก็ได้ เพื่อพยานมาศาลแล้วจึงให้ศาลคิดค่าป่วยการให้แก่พยานตามอัตรา ถ้าพยานคนใดไม่รับค่าป่วยการซึ่งตนควรได้โดยพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้ศาลคืนเงินค่าป่วยการให้แก่ผู้อ้างจงครบ

อนึ่งพยานซึ่งศาลควรคิดค่าป่วยการแลค่าเดินทางให้นั้น จำเพาะแต่พยานซึ่งศาลออกหมายเรียกตัวมาให้การเบิกความในศาลเท่านั้น พยานนอกจากนี้อย่าให้ศาลคิดค่าป่วยการค่าเดินทางให้เปนอันขาด

อนึ่งพยานอยู่ในกรุงเทพฯ ก็ดี ฤๅอยู่ในหัวเมืองใกล้ไกลก็ดี ถ้าต้องมาเบิกความในศาลแล้ว ก็ให้ศาลคิดค่าเดินทางนอกจากค่าป่วยการให้อีก คือ ค่าเช่ารถ ค่าเช่าเรือ ค่าจ้างคนพายเรือแจวเรือ ตามทางใกล้ทางไกลให้สมควรแก่ธรรมเนียมจ้างกัน อย่าให้เหลือเกินมากไป ถ้าพยานมิได้ออกทุนเสียค่าเดินทางแล้ว ก็อย่าให้ศาลคิดค่าเดินทางให้เลย แลในการที่ศาลจะคิดค่าธรรมเนียมค่าป่วยการให้แก่พยานตามอัตราพิกัด ค่าธรรมเนียมพยานในตาตรางหมายเลข ๓ ในท้ายพระราชบัญญัตินี้ ศาลต้องพิเคราะห์ดูตามสมควรแก่พาหนะกำลังของลูกความ ผู้จะต้องเสียแลคุณานุรูปของพยานผู้จะได้โดยยุติธรรม

ถ้าผู้อ้างพยานสาบาลตัวได้ว่าตนไม่มีทรัพย์ราคาเกินกว่า ๖๐ บาท
ขึ้นไป ไม่ต้องเรียกค่าธรรมเนียมพยาน

มาตรา ๒๐ ถ้าผู้อ้างพยานเปนคนอนาถายากจน ไม่มีเงินเสียค่าธรรมเนียม พยานสาบาลตัวได้ว่า ตนไม่มีวิญญาณกะทรัพย์อวิญญาณกทรัพย์สิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งรวมราคาไม่เกินกว่า ๖๐ บาทแล้ว ก็อย่าให้ศาลเรียกค่าหมายค่าธรรมเนียมพยานแก่ผู้นั้นเลย ให้ออกหมายเรียกพยานมาให้การตามพระราชบัญญัตินี้จงทุกประการ

อ้างคนต่างประเทศมาเปนพยาน

มาตรา ๒๑ ถ้าโจทย์จำเลยอ้างคนในบังคับต่างประเทศ ซึ่งมีหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีด้วยกรุงสยาม มาเป็นพยานก็ให้กระทรวงยุติธรรม ฤๅผู้พิพากษามีหมายแจ้งความต่อกงสุลต่างประเทศให้บังคับตัวพยานมาให้การในศาลตามกำหนดดุจกงสุลต่างประเทศนั้น ๆ เปนสังกัดมูลนายตามธรรมเนียมลักษณหมายนั้น ๆ

ถ้าแลมีเหตุขัดข้องประการใด ในการนี้ก็ให้ศาลแจ้งความแก่เสนาบดี ให้ว่ากล่าวตามทางราชการต่างประเทศนั้น

หมวดที่ ๔
ว่าด้วยลักษณอ้างสรรพหนังสือต่าง ๆ เปนพยาน

หนังสือชนิดใดควรอ้างเปนตัวพยานได้

มาตรา ๒๒ สรรพหนังสือต่าง ๆ ซึ่งโจทก์จำเลยควรอ้างเปนตัวพยาน เอาความจริงมาประกอบกับข้อหาคำให้การนั้น มีดังจะว่าต่อไปนี้

(๑) กฎหมายพระราชบัญญัติ หมายประกาศกฎรับสั่งกระแสพระบรมราชโองการ บรรดาซึ่งได้เขียนจาฤกไว้ก็ดี ฤๅลงพิมพ์ไว้ก็ดี ซึ่งคงใช้อยู่เปนตัวบทกฎหมายสำหรับพระราชอาณาจักรสยาม

(๒) ประกาศข้อบังคับ ฤๅกฎเสนาบดี ซึ่งเสนาบดีในกระทรวงทั้งปวง ให้ออกโฆษณาประกาศไว้สำหรับกระทรวงนั้น ๆ

(๓) สรรพหนังสือราชการในกระทรวงต่าง ๆ ซึ่งเปนการเปิดเผยแล้ว

(๔) สรรพหนังสือเอกสารสำคัญต่าง ๆ เปนต้นว่า สารกรมธรรมทาษกู้หนี้ประกันสัญญาต่าง ๆ แลหนังสือประทวนทั้งปวง ตั๋วฎีกาใบเสร็จใบรับน่าโฉนดตราแดงหางว่าวแลพิไนยกรรมต่าง ๆ ที่ได้ทำถูกต้องตามกฎหมาย

(๕) สำนวนความแพ่ง ความอาญาทั้งปวง คือฟ้องเรื่องราว คำให้การคำพยาน คำปฤกษา คำตัดสิน ฤๅสรรพหนังสือต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในสำนวนความเหล่านั้น

(๖) บาญชีสารบบแผนที่จดหมายเหตุต่าง ๆ ฤๅหนังสือเรื่องต่าง ๆ ฤๅสรรพหนังสือใด ๆ ซึ่งเขียนจาฤกไว้ก็ดี ฤๅซึ่งตีพิมพ์ไว้ก็ดี ฤๅซึ่งทำลงไว้ด้วยวิธีอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสามารถจะอ่านเข้าใจได้นี้

ถ้าผู้มิได้อ้างไม่รับว่าหนังสือนั้นถูกต้อง
ก็ให้ผู้อ้างสืบพยานอื่นมาประกอบได้

แต่บรรดาหนังสือต่าง ๆ ซึ่งว่ามา ถ้าโจทย์ฤๅจำเลยเห็นว่า จะอ้างเปนตัวพยานมาประกอบข้อหาคำให้การ เอาความจริงฝ่ายตนได้ ก็ให้อ้างตามประสงค์ ถ้าหนังสือสำคัญอยู่แก่ผู้อ้างแล้ว ก็ให้นำมายื่นต่อศาล ศาลจะได้ให้ฝ่ายผู้มิได้อ้างตรวจดู ถ้าผู้มิได้อ้างยอมรับว่าถูกต้องแล้ว ผู้อ้างไม่ต้องสืบพยานอื่นมาประกอบอิกต่อไป ถ้าผู้มิได้อ้างไม่รับว่าถูกต้อง ฤๅว่าไม่รู้เห็นมาแต่ก่อน ฤๅคัดค้านทุ่มเถียงว่าหนังสือซึ่งอ้างนั้นไม่ควรจะเชื่อฟังด้วยเหตุประการใด ๆ ก็ดี ก็ให้ผู้อ้างสืบพยานอื่นมาประกอบเอาความจริงในเรื่องหนังสือนั้นจนสิ้นกระแสความ

ศาลหมายเรียกบุคคลฤๅเจ้าพนักงาน
ให้นำเอาหนังสือซึ่งต้องอ้างนั้นมาให้สืบในศาล

มาตรา ๒๓ ถ้าหนังสือสำคัญใด ๆ ซึ่งโจทย์จำเลยอ้างนั้น มิได้อยู่กับตัวผู้อ้างอยู่แก่บุคคลอื่น ๆ ก็ดี ฤๅอยู่ในกระทรวง ฤๅกรมต่าง ๆ ก็ดี ก็ให้ผู้อ้างแจ้งความแก่ศาลว่า หนังสือซึ่งจะอ้างเปนพยานนั้นเปนหนังสือชนิดใด อยู่ในความรักษาของบุคคลใด ฤๅกระทรวงใด ให้ได้ความชัดเจนแล้วให้ศาลมีหมายไปยังบุคคลผู้นั้น ฤๅเจ้าพนักงานในกระทรวงนั้น ให้นำเอาหนังสือฉบับนั้นมา ให้สืบยังศาลตามวันกำหนดนัดจงได้ ถ้าผู้ใดขัดขืนไม่เอาหนังสือมาศาล ก็ให้ลงโทษตามมาตรา ๔๘ ถ้าแลบุคคลฤๅเจ้า

พนักงานเช่นว่ามานี้ รู้หมายนัดแล้วไม่นำเอาหนังสือ ซึ่งต้องอ้างนั้นมายังศาลตามนัดเช่นนี้ ก็ให้ศาลออกหมายจับเอาตัวมาลงโทษตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ฤามีหนังสือต่อว่าไปยังผู้ใหญ่ในกรมต่าง ๆ ที่การติดขัดนั้น ให้บังคับบัญชาโดยทางราชการตามแต่ศาลจะเห็นสมควร เพื่อรักษาอำนาจพระราชบัญญัติให้เปนไปโดยควรแก่ราชการนั้น เว้นไว้แต่

(๑) ผู้นั้นจะมาสาบาลต่อศาล แลให้การจำหน่ายว่า หนังสือฉบับที่โจทย์จำเลยอ้างเปนพยานนั้น มิได้อยู่ในความรักษา ฤาในอำนาจของตน ๆ ไม่สามารถจะนำเอามายังศาลได้ แต่ถ้าตนรู้ว่าหนังสือนั้นอยู่กับใครแล้ว ก็ต้องแจ้งความให้ศาลทราบ

(๒) ผู้นั้นจะสาบาลต่อศาล แลให้การจำหน่ายว่าหนังสือซึ่งอ้างนั้นสูญหายเสียจริงแล้ว ตนจะยอมให้การบอกข้อความในหนังสือนั้นต่อศาล ตามที่กำหนดจำไว้ได้ตามสัตย์จริง

โจทย์จำเลยอ้างหนังสือซึ่งคู่ความข้างหนึ่งรักษาไว้
ผู้ใดขัดบังคับศาลไม่ส่งหนังสือมาให้สืบ
ศาลตัดสินกดคดีเปนแพ้ ฤาอย่างอื่นที่สมควรได้

มาตรา ๒๔ ถ้าฝ่ายโจทย์จะอ้างสรรพหนังสือใด ๆ ซึ่งอยู่กับจำเลยก็ดี ฤาฝ่ายจำเลยอ้างสรรพหนังสือใด ๆ ซึ่งอยู่กับโจทย์ก็ดี ศาลบังคับฝ่ายโจทย์จำเลยผู้เจ้าของหนังสือซึ่งต้องอ้างนั้น ให้นำมายื่นต่อศาล ถ้าโจทย์จำเลยผู้เจ้าของหนังสือนั้น ๆ แกล้งชิงล้างทำลายเสีย ฤาขัดขืนข้อบังคับศาลไม่นำหนังสือมายังศาล ศาลมีอำนาจที่พิพากษาตัดสินกดคดีของผู้ที่ขัดขืนนั้นเปนแพ้ฤาจะบังคับอย่างอื่นตามสมควรได้ตามบทกฎหมายแลความยุติธรรม

ถ้าจะนำต้นฉบับหนังสือมาสืบไม่ได้
ก็ให้สืบสำเนา ฤาสืบผู้รู้ข้อความในหนังสือประกอบกัน

มาตรา ๒๕ เมื่อโจทย์ฤาจำเลยอ้างสรรพหนังสือใด ๆ ดังเช่นกล่าวไว้ในมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัตินี้ จะเอาต้นฉบับมาสืบในศาลไม่ได้ ด้วยเหตุประการใดประการหนึ่งก็ดี ก็ให้สืบสำเนาหนังสือฉบับนั้นก็ได้ ฤาจะสืบพยานอื่น ๆ ซึ่งเปนผู้รู้ข้อความในหนังสือนั้นก็ได้ สุดแต่ให้ได้ความจริงมาประกอบกับข้อหาคำให้การซึ่งศาลจะได้วินิจฉัยต่อไป

หมวดที่ ๕
ว่าด้วยลักษณะประเด็นข้อสืบสักขีพยาน
มาประกอบเอาความจริงลงในคำชี้แจงสองสถาน

ข้อหาข้อใดจำเลยรับถูกต้องแล้ว ไม่ต้องสืบพยานต่อไปฟังได้

มาตรา ๒๖ ก่อนเวลากำหนดวันนัดสืบพยานนั้น ให้ศาลเรียกโจทย์จำเลยมาพร้อมกัน แล้วให้ศาลอ่านตรวจดูฟ้องแลคำให้การจนตลอด ถ้าข้อหาข้อใดในฟ้องนั้น จำเลยรับถูกต้องในคำให้การแล้ว ข้อนั้นไม่ต้องสืบสักขีพยาน เปนอันฟังได้ตามกฎหมาย ให้จดหมายบันทึกไว้เปนสำคัญ

ถ้าโจทย์มีคำร้องให้ศาลตัดสินในข้อหาซึ่งรับกันแล้ว ให้จำเลยมีคำโต้แย้งได้

อนึ่งถ้าโจทย์มีคำร้องขอ ให้ศาลตัดสินในข้อหาซึ่งจำเลยรับแล้วนั้น คือให้ปรับไหมฤๅบังคับจำเลยประการใด ๆ อันต้องด้วยบทกฎหมายเสียชั้นหนึ่งก่อน แลฝ่ายจำเลยมีคำโต้แย้งยังไม่ยอมให้ศาลตัดสินก่อนด้วยเหตุประการใดประการหนึ่ง อันชอบด้วยกฎหมาย

ศาลจะตัดสินฤๅไม่ตัดสินก่อนก็ได้ สุดแต่ศาลเห็นสมควร

ก็ให้ศาลพิเคราะห์ดูคำทั้งสอง แลข้อหาซึ่งรับกันนั้นจงถ่องแท้ ถ้าเห็นว่าข้อหาซึ่งรับกันนั้นควรที่จะบังคับสถานใดสถานหนึ่งตามกฎหมายได้แล้วก็ดี ก็ให้ศาลตัดสินในข้อหาซึ่งรับกันนั้น ให้แล้วเสียก่อนโดยทางยุติธรรม ถ้าศาลเห็นว่าข้อหาซึ่งจำเลยรับแล้วนั้น ยังไม่พอที่จะตัดสินได้จำจะต้องรอให้สืบพยานเอาความจริงมาประกอบกับข้อหาซึ่งจำเลยมิรับนั้นเสียก่อนฤๅเห็นว่าถ้าจะตัดสินเสียก่อนเช่นว่ามาแล้วนั้น จะเปนเหตุขัดข้องแก่ทางพิจารณาให้เนิ่นช้าต่อไปดังนี้ก็ให้ศาลปฤกษายกคำของโจทย์เสีย แลบังคับให้โจทย์ใช้ค่าธรรมเนียมชั้นจำเลยมีคำโต้แย้งให้แก่จำเลยจงเต็ม

ข้อใดในฟ้องแลคำให้การเปนความทุ่มเถียงกันด้วยบทกฎหมาย ก็ให้คัดลงในคำชี้สองสถาน ให้เรียกว่าข้อประเด็นควรหาฤๅบท

มาตรา ๒๗ ถ้าข้อหาข้อใดในฟ้องเปนข้อความที่อ้างบทกฎหมาย พระราชบัญญัติ หมายประกาศใด ๆ อันเกี่ยวข้องต้องด้วยมูลวิวาทในระหว่างโจทย์จำเลย ซึ่งไม่จำเปนจะต้องสืบพยานอื่น ๆ มาประกอบเอาความจริง แลฝ่ายจำเลยมิรับในคำให้การว่าบทกฎหมาย ซึ่งโจทย์อ้างมาในข้อหา

นั้นถูกต้อง กลับต่อสู้อ้างบทกฎหมายอื่น ๆ นอกจากที่โจทย์อ้างนั้นมาโต้แย้งบทที่อ้างมานี้อีกก็ดี ฤๅข้อหาข้อใดข้อหนึ่งในฟ้อง ซึ่งศาลพิเคราะห์ดูเห็นว่า เปนข้อความซึ่งทุ่มเถียงกันด้วยบทกฎหมาย จำเลยมิรับว่าถูกต้องกลับให้การโต้แย้งต่าง ๆ ไม่จำเปนต้องสืบพยานมาประกอบเอาความจริง ควรจะวินิจฉัยว่าฝ่ายใดถูกฝ่ายใดผิดได้แล้วก็ดี ก็ให้ศาลเก็บความในข้อหาแลคำให้การอันทุ่มเถียงกันด้วยบทกฎหมายนั้น เรียงลงในคำชี้สองสถาน ให้เรียกว่าข้อประเด็นซึ่งควรหาฤๅบท ที่จะไม่ต้องสืบพยานอื่นมาประกอบเอาความจริงนอกจากวินิจฉัยตามกฎหมายนั้น

โจทย์ฤๅจำเลยจะมีคำร้องให้ศาลตัดสินในข้อประเด็น
ควรหาฤๅบทเสียก่อนก็ได้

ข้อประเด็นซึ่งควรหาฤๅบทนี้ โจทย์ก็ดีจำเลยก็ดี จะมีคำร้องให้ศาลปฤกษาตัดสินเสียก่อน แลฝ่ายหนึ่งยังไม่ยอมจะมีคำโต้แย้งไว้ ฤๅทั้งสองฝ่ายพร้อมใจกันยอมให้ปฤกษาตัดสินเสียก่อนทีเดียวก็ได้ ดังเช่นมีคำให้ศาลตัดสินในข้อหาซึ่งรับกัน เช่นว่าไว้ในมาตรา ๒๖ นั้น ศาลจะตัดสินทีเดียวฤๅงดไว้ก่อนก็ได้สุดแล้วแต่จะเห็นสมควร ถ้าศาลเห็นว่ายังไม่จำเปนจะต้องปฤกษาตัดสินในชั้นนี้ด้วยเหตุประการใดประการหนึ่ง อันชอบด้วยกฎหมายแลทางยุติธรรมฉนี้ ก็ให้ปฤกษายกคำของโจทย์ฤๅจำเลยผู้ร้องขอให้ตัดสินนั้นเสีย แลให้บังคับเรียกเงินค่าธรรมเนียมชั้นมีคำ ให้แก่ผู้มีคำโต้แย้งจงเต็ม เว้นไว้แต่โจทย์จำเลยทั้งสองฝ่ายพร้อมใจกันมีคำร้องให้ตัดสิน ก็ให้โจทย์จำเลยทั้งสองฝ่ายต่างเสียค่าธรรมเนียม

ถ้าศาลเห็นควรจะตัดสินในชั้นนี้เสียก่อนด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง อันต้องด้วยกฎหมายแลยุติธรรม ก็ให้ตัดสินเสียทีเดียว ตามคำของฝ่ายโจทย์ฤๅจำเลยผู้ร้อง แลให้ผู้มีคำโต้แย้งไว้นั้นใช้ค่าธรรมเนียมชั้นมีคำให้แก่ผู้มีคำร้องให้ศาลตัดสินนั้นจงเต็ม

ข้อใดในฟ้องแลคำให้การ
ซึ่งมิรับกันนั้น ให้คัดลงในคำชี้สองสถาน
ให้เรียกว่าข้อประเด็นควรสืบพยานเอาความจริง

มาตรา ๒๘ ถ้าข้อหาข้อใดในฟ้อง ซึ่งมิใช่ข้อความอันทุ่มเถียงกันด้วยบทกฎหมายที่ควรหาฤๅบทดังว่าไว้ในมาตรา ๒๖ นั้น เปนแต่ข้อความซึ่งกล่าวหาด้วยมูลเหตุต่าง ๆ ซึ่งจำเลยปฏิเสธฤๅคำภาครับภาคปฏิเสธในคำให้การของจำเลยนั้น เปนข้อความทุ่มเถียงโต้แย้งเข้ามาประการใด ๆ ซึ่งจะต้องสืบพยานมาประกอบเอาความจริงด้วยก็ดี ก็ให้ศาลเก็บข้อความเช่นกล่าวมานี้ เรียบเรียงลงในคำชี้สองสถานเปนข้อประเด็นโดยลำดับเปนข้อ ๆ ให้เรียกว่าข้อประเด็นซึ่งควรสืบพยานเอาความจริงมาประกอบติดต่อข้อประเด็นซึ่งควรหาฤๅบทนั้นลงมา

ถ้าข้อประเด็นซึ่งกะลงในคำชี้สองสถานนั้น
ยังบกพร่องอยู่ให้โจทย์แลจำเลยชี้แจงแลร้อง
จะให้ศาลแก้เสียได้

อนึ่งในคำกะข้อประเด็นลงในคำชี้สองสถานนี้ ให้อ่านให้โจทก์จำเลยฟัง ถ้าโจทก์จำเลยเห็นว่าข้อใดความยังบกพร่องอยู่ไม่แจ่มแจ้งชัดเจนเข้าใจดี ก็ให้ร้องชี้แจงต่อศาลได้ทั้งสองฝ่าย ฤาเห็นว่าข้อใดควรจะต้องสืบเอาความจริง แต่ศาลหาได้กะลงในคำชี้สองสถานก็ดี ฤาข้อใดไม่ควรจะต้องสืบเอาความจริง แต่ศาลกะลงในคำชี้สองสถานก็ดี ก็ให้ฝ่ายโจทย์ฤาฝ่ายจำเลยร้องต่อศาลในทันที ขอให้แก้ไขเสียให้ถูกต้องโดยทางยุติธรรม เมื่อโจทย์ฤาจำเลยร้องดังนี้ก็ให้ศาลพิเคราะห์ดู ถ้าเห็นว่าคำร้องของโจทย์ฤาจำเลยนั้นถูกต้อง ก็ให้ศาลแก้ไขเสีย ถ้าเห็นว่าคำร้องนั้นไม่ถูกต้อง เปนแต่การประเว่ประวิงไปต่าง ๆ ก็อย่าให้ศาลฟังคำร้องนั้นต่อไป ให้รีบกะข้อประเด็นลงในคำชี้สองสถานให้แล้วโดยเร็ว

กำหนดนัดสืบพยาน เมื่อนัดแล้วฝ่ายใดจะขอเลื่อน
ต้องเสียค่าธรรมเนียมแทนฝ่ายผู้ไม่ได้ขอเลื่อนวัน

มาตรา ๒๙ เมื่อศาลกะประเด็นลงในคำชี้สองสถานแล้ว ก็ให้กำหนดวันนัดสืบพยานลงในบาญชีความแล้ว ให้ออกหมายนัดวันเดือนปี แลเวลาสืบพยานให้โจทย์จำเลยรู้ตัวล่วงน่าเสียก่อน ถ้าถึงวันนัดแล้วฝ่ายใดป่วยเจ็บลงอาการไม่หนักหนาอย่างไร ฤามีกิจธุระอย่างไร จะขอเลื่อนวันนัดสืบต่อไปโดยความเห็นชอบของศาลอีกก็ได้ แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมแทนฝ่ายผู้มิได้ขาดนัดจงเต็มก่อน คือค่าหมายเรียกพยานค่าเดินทางแลค่าป่วยการรายวันของพยาน ซึ่งผู้มิได้ขาดนัดต้องเสียไปตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ถ้าผู้นั้นยอมเสียเงินให้ทันที ก็ให้ศาลเลื่อนวันนัดสืบเสียใหม่ลงในบาญชีความแลให้ออกหมายนัดให้โจทย์จำเลย แลพยานทั้งปวงทราบทั่วกัน

ถึงวันนัดสืบแล้วฝ่ายใดป่วยไข้ จริงต้องให้คนมาแจ้งความต่อศาล
ผู้มาแจ้งความต้องสาบาลตัวด้วย

มาตรา ๓๐ ถ้าโจทย์ฤาจำเลยฝ่ายใดป่วยเจ็บลงมีอาการหนักหนาจริง ๆ จะมาสืบพยานตามวันนัดไม่ได้ ก็ต้องให้แพทย์ผู้รักษา ฤาบิดามารดาบุตรภรรยา ฤาญาติพี่น้องมิตรสหายคนใดคนหนึ่ง มาแจ้งความต่อศาลแล้วให้ ศาลบังคับให้สาบาลตัวเสียว่า โจทย์ฤาจำเลยผู้ขาดนัดนั้นเจ็บป่วยไข้มีอาการหนักจริง ๆ ไม่สามารถจะมาศาลได้ดังนี้ ก็ให้ศาลงดสืบพยานไว้กว่าผู้นั้นจะทุเลาหายดี ถ้าผู้มาแจ้งความนั้นสาบาลไม่ได้ ก็ให้ศาลถือว่าโจทย์ฤาจำเลยผู้นั้นขาดนัด

ถ้าผู้บอกป่วยมิใช่ตัวความเปนแต่ทนาย
ฤาผู้ว่าต่างศาลมีอำนาจบังคับให้ตัวความมาว่าความเอง
ฤาเปลี่ยนทนาย ฤาผู้ว่าต่างใหม่

อนึ่งถ้าผู้บอกป่วยนั้น เจ็บมาถึงเดือนหนึ่งอาการก็ยังไม่ทุเลาหายดี ศาลเห็นว่าจะมีอาการป่วยไข้ไปอีกช้านาน ถ้าผู้นั้นเปนแต่ทนาย ฤาผู้รับว่าความต่างบิดามารดาบุตรภรรยาญาติพี่น้อง ฤาในความเรื่องนั้นมีโจทย์ฤาจำเลยหลายคน ผู้นั้นเปนแต่รับประกันแก้ต่างว่าต่างคนอื่น ๆ ในคดีเรื่องเดียวกันเช่นนี้ ก็ให้ศาลมีอำนาจบังคับให้ผู้เจ้าของความฤาตัวความคนอื่น ๆ ซึ่งไว้ความให้ผู้บอกป่วยว่าต่างนั้น มาว่าความต่อไป ฤาให้แต่งทนายฤาไว้ความให้คนอื่นว่าต่อไป อย่าให้คดีต้องค้างพิจารณาอยู่ เพราะเหตุที่ผู้บอกป่วย ๆ ไข้ ไม่มีเวลากำหนดหายได้

โจทย์จำเลยต้องระบุชื่อพยานต่อศาล
ศาลจะได้ออกหมายเรียก

มาตรา ๓๑ ก่อนเมื่อศาลจะออกหมายกำหนดวันสืบพยานนั้นโจทย์จำเลยจะอ้างพยานที่ตนจะนำมาให้ศาลสืบที่ศาลเองได้ เปนหญิงแลชายกี่คนก็ให้กำหนดลงไว้ ถ้าแลจะขอให้ศาลต้องเรียก แลหามาสืบฝ่ายละกี่คน ก็ให้บอกระบุชื่อตัวฤาชื่อยศ แลสังกัดมูลนายของพยาน แลตำบลบ้านของพยานให้ศาลทราบ ฤาจะอ้างสรรพหนังสือสำคัญใด ๆ ซึ่งอยู่แก่ตัวเองฤาอยู่แก่ตัวคู่ความนั้น ฤาอยู่แก่บุคคลอื่น ฤาเจ้าพนักงานในกระทรวงใด ๆ ก็บอกแก่ศาลให้ถูกต้องชัดเจน ศาลจะได้ออกหมายเรียกตัวพยาน แลสรรพหนังสือสำคัญเหล่านั้นมาศาล ฤาจะให้โจทย์จำเลยนำไปเดินเผชิญสืบฤาส่งประเด็นไปสืบ ก็สุดแล้วแต่ศาลจะเห็นสมควรแก่เหตุการดังว่าไว้แล้ว

ถึงวันนัดสืบฝ่ายโจทย์ฤาจำเลยขาดนัด
ให้ศาลบังคับตัดสินได้ตามสมควร

มาตรา ๓๒ ถ้าศาลได้กำหนดเวลาวันเดือนปี แลที่สืบพยานให้โจทย์จำเลยทราบล่วงน่าแล้ว ฝ่ายโจทย์ก็ดีฤาฝ่ายจำเลยก็ดี มิได้มาตามนัดของศาล โดยไม่มีเหตุที่สมควรจะมาไม่ได้จริงฉนี้ ภายหลังตนจะขอสืบพยานของตนอีกไม่ได้ต่อไป ต้องถือว่าคดีของตนเปนเสร็จสิ้นสำนวนอยู่เพียงเวลาที่ตนขาดนัดเท่านั้น เว้นไว้แต่ในความอาญานครบาลสำคัญ ซึ่งศาลพิเคราะห์ดูเห็นเหตุอันจำเปนแท้ ที่จะต้องยอมให้สืบเอาความจริงจงได้แล้ว ก็ให้ศาลยอมอนุญาตกำหนดนัดให้สืบได้อีกครั้งหนึ่ง

อนึ่งถ้าโจทย์หรือจำเลยผู้ขาดนัดสาบาลตัวได้ว่า มีเหตุอันจำเปนเกิดขึ้นแก่ตนจริง จึงมาสืบพยานตามนัดไม่ได้ดังนี้ ก็ให้ศาลไต่สวนวินิจฉัยดูจงยุติธรรม ว่าเหตุอันนั้นจำเปนฤาไม่ ถ้าศาลเห็นว่า

เหตุอันนั้นเปนการจำเปนจริง ซึ่งโจทย์ฤาจำเลยผู้ขาดนัด จะมาสืบพยานตามเวลากำหนดนัดไม่ได้แล้ว ก็ให้ศาลอนุญาตยอมให้โจทย์ฤาจำเลย ผู้ขาดนัดนั้นสืบพยานของตนได้ต่อไป

พยานต้องสาบาลตามสาสนาซึ่งตนนับถือ

มาตรา ๓๓ ผู้ใดต้องอ้างเปนพยาน ฝ่ายโจทย์ก็ดี ฝ่ายจำเลยก็ดี ให้ศาลบังคับให้สาบาลตัวตามวิธีสาบาล ซึ่งนับถือตามชาติและสาสนาของผู้ที่ต้องอ้างเปนพยานนั้น เว้นไว้แต่โจทย์จำเลยพร้อมกันยอมไม่ให้ผู้นั้นสาบาล จึงให้ศาลยกข้อบังคับให้สาบาลนั้นเสีย

ฤาจะทำคำปฏิญาณแทนสาบาลก็ได้

ประการหนึ่งผู้ที่ต้องอ้างเปนพยานนั้นเปนผู้มีบรรดาศักดิ์สูง ซึ่งพระบรมราชานุญาตมิให้ต้องสาบาลก็ดี ฤาพยานนั้นมีความรังเกียจสงไสยแสดงตนว่า ไม่ศรัทธาในสาสนาใดสาสนาหนึ่ง แลจะขัดขืนไม่ยอมสาบาล ตามวิธีสบถสาบาลที่ใช้อยู่ในศาลนั้น แลร้องขอกระทำสัตย์ปฏิญาณตนแทนสบถสาบานฉนี้ เมื่อศาลพิเคราะห์ตามเหตุผลว่าสมควรแล้วไซร้ ก็ให้อนุญาตให้กระทำสัจจาธิฐานปฏิญาณตนได้ คำปฏิญาณนี้ถ้าผู้ที่ต้องอ้างเปนพยานนั้นอำพรางกล่าวเท็จต่อสู้เปนข้าศึกแก่คำปฏิญาณของตนก็ให้ถือว่าเหมือนดังทนสาบาลตามกฎหมาย แลมีโทษได้ตามนั้นทุกประการ

คำพยานใช้ภาษาไทยศาลต้องเปนธุระหาล่ามมาแปล

มาตรา ๓๔ แต่บรรดาคำพยานต้องถามเปนภาษาสยาม แลจดไว้เปนภาษาสยาม ถ้าคู่ความฤาพยานเปนคนชาติภาษาอื่นที่ไม่รู้ภาษาสยาม ศาลต้องเรียกเจ้าพนักงานล่ามมาสาบาลว่าจะแปลโดยสุจริตแล้วแปลคำถามพยาน แลแปลคำพยานเบิกความให้ศาล แลโจทก์จำเลยที่ไม่รู้ภาษาให้รู้ถ้อยคำ แลความที่พยานเบิกความนั้น ฝ่ายโจทย์ฝ่ายจำเลยที่ไม่รู้ภาษาสยามนั้นจะหาผู้รู้ภาษามากำกับ เจ้าพนักงานล่ามผู้แปลความนั้นก็ได้ ถ้าล่ามฝ่ายโจทย์จำเลยจะทักท้วงว่า เจ้าพนักงานล่ามแปลผิดทำให้เสียความจริงประการใด เจ้าพนักงานล่ามจะยอมแปลแก้ใหม่ฤาจะไม่ยอมก็ได้ เพราะเจ้าพนักงานล่ามได้สาบาลแล้วให้คงถือเจ้าพนักงานล่ามเปนใหญ่ในกระบวนการพิจารณาในศาล แต่ถ้าล่ามผู้กำกับฝ่ายโจทย์จำเลยยังเห็นอยู่ว่า เจ้าพนักงานล่ามแปลข้อความผิดมาก กระทำให้เสียความถึงแพ้ชะนะ แลเจ้าพนักงานล่ามไม่ยอมแปลแก้ใหม่ ก็ให้ล่ามผู้กำกับฝ่ายโจทย์จำเลยร้องต่อศาล ให้ศาลจดหมายถ้อยคำนั้นลงไว้ให้ชัดเจนทั้งสองฝ่ายแลให้ศาลพิเคราะห์ดูรูปความ แลข้อคำที่ต่อเถียงกันนั้น ถ้าศาลเห็นเปนข้อคำสำคัญในความราชทัณฑ์ที่มีโทษหลวง ก็ควรให้หาผู้รู้ภาษาที่ศาลเห็นสมควรจะเปนที่เชื่อฟังมาตรวจสอบสวน แต่เฉพาะคำที่วิวาทโต้เถียงกันนั้น ในเวลานั้นฤาเวลาหนึ่งเวลาใดก็ได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่าข้อความที่ต่อเถียง

กันนั้น ไม่เปนการสำคัญจำเปนจะต้องทำดังนี้ ฤาเนื้อความเดิมเปนแต่ชั้นความแพ่งอาญาอย่างอื่น ก็ให้บังคับเจ้าพนักงานล่าม แปลความที่จะต้องเบิกไปจนตลอดกระบวนพิจารณา มิให้ต้องงดรอความเดิมนี้ไว้เปนอันขาด เมื่อความเรื่องนี้ตัดสินแล้วเสร็จ ฝ่ายคู่ความที่ล่ามผู้กำกับของตนได้ทักท้วงแล้วนั้น จะแพ้ความลง เพราะคำที่เจ้าพนักงานล่ามแปลผิดฉนี้ ก็ให้คู่ความผู้นั้นฟ้องหาเจ้าพนักงานล่ามโดยฐานแกล้งทำ ให้แพ้ความเปนคดีใหม่ต่างหาก มิใช่อุทธรณ์แลไม่เกี่ยวข้องแก่ความเดิมนั้น

ผู้อ้างต้องเสียค่าธรรมเนียม
ให้เจ้าพนักงานล่ามผู้แปลคำพยานของตน

มาตรา ๓๕ ในคดีเรื่องใด ๆ โจทย์จำเลยอ้างคนชาติต่างประเทศ มาเปนพยานฝ่ายตนแล้ว ศาลมีอำนาจเรียกคนใดคนหนึ่งซึ่งเปนผู้รู้เข้าใจภาษาของพยานดี มาเปนล่ามพนักงานแปลก็ได้ แต่โจทย์ฤาจำเลยผู้อ้างคนชาติต่างประเทศมาเปนพยาน ต้องเสียเงินค่าธรรมเนียมให้เจ้าพนักงานล่ามซึ่งศาลเรียกมานั้นตามอัตราพิกัดค่าธรรมเนียมพยาน ซึ่งมีแจ้งอยู่ในตาตรางหมายเลข ๓ ในท้ายพระราชบัญญัตินี้แล้ว

ข้อความที่จะถามพยาน ๗ ประการ
ก่อนถามประเด็นข้ออ้าง

มาตรา ๓๖ เมื่อพยานสาบาลเสร็จแล้ว ก่อนเวลาอ่านข้อประเด็นให้พยานฟังนั้น ให้ศาลถามตามเนื้อความดังนี้เสียก่อน คือ

(๑) ชาติแลสาสนา แลชื่อตัว ชื่อตำแหน่งยศชื่อบุตรภรรยาของพยาน

(๒) สังกัดมูลนายของพยานแลพยานได้รู้ว่าฝ่ายโจทย์ฝ่ายจำเลยเปนญาติพี่น้องของมูลนายฝ่ายพยานฤาไม่

(๓) บ้านเรือนที่อยู่ของพยานอยู่เขตรแขวงเมืองใด ตำบลบ้านไหน บ้านที่อยู่ของพยานแลบ้านเรือนฝ่ายโจทย์ฝ่ายจำเลย อยู่ใกล้อยู่ไกลกันประมาณเท่าใด

(๔) การทำมาหากินแลความประพฤติเปนไปของพยาน เปนต้นว่าทำนาทำสวน ค้าขายฤาทำราชการ แลเปนลูกจ้างหาผลประโยชน์เลี้ยงชีวิตรด้วยกิจสิ่งใด ในปีในเดือนที่มาเปนพยานนั้น แลการเลี้ยงชีวิตรของพยานได้เกี่ยวข้องต้องอาไศรยแก่ผลประโยชน์ของฝ่ายโจทย์ฝ่ายจำเลยอย่างไรบ้าง

(๕) พยานมีสาเหตุอริวิวาทกับฝ่ายโจทย์ฝ่ายจำเลย ฤาบุตรภรรยาญาติพี่น้องของฝ่ายโจทย์ฝ่ายจำเลยบ้างฤาไม่ถ้าได้มีสาเหตุให้แจ้งชัดว่ามีสาเหตุกันมาแต่เมื่อใดช้าเร็วเพียงใด

(๖) พยานได้เกี่ยวข้องเปนทาษฤาเปนลูกหนี้ของคู่ความฤาบุตรภรรยาญาติพี่น้องของคู่ความบ้างฤาไม่

(๗) พยานได้เกี่ยวข้องเป็นมิตรสหายญาติพี่น้อง กับคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งบ้างฤาไม่

ศาลซักถามพยานให้เบิกความตามประเด็น
ข้ออ้างจนสิ้นกระแสความ

มาตรา ๓๗ เมื่อศาลอ่านประเด็นข้อสืบซึ่งกำหนดไว้ ในคำชี้สองสถานแล้วก็ให้ศาลซักถามพยานให้พยานเบิกความแต่โดยสัตย์โดยจริง ตามซึ่งตนได้รู้ได้เห็นได้ยินจนสิ้นกระแสความในประเด็นข้อสืบจงทุกประการ เมื่อศาลพิเคราะห์ดูเห็นว่าพยานเบิกความจนสิ้นกระแสความในประเด็นแล้ว ไม่มีข้อใดจะถามพยานอีกต่อไปดังนี้ ก็ให้ศาลถามโจทย์ฤาจำเลยซึ่งเป็นผู้อ้างพยานว่า ยังจะมีข้อความอันใดซึ่งอยากจะถามพยานอีก นอกจากที่ศาลได้ถามแล้วบ้าง

แล้วผู้อ้างจะขอให้ถามอีก
ศาลจะถามให้ฤาไม่ก็สุดแล้วแต่เห็นสมควร

ถ้าผู้อ้างยังจะมีข้อความถามอีก ก็ให้บอกแก่ศาลให้ชัดเจน แต่ศาลจะยอมถามพยานตามคำถามของผู้อ้างอีกต่อไป ฤาจะไม่ถามก็สุดแล้วแต่ศาลจะเห็นควรแก่ประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ถ้าศาลไม่ถามต้องจดหมายบันทึกไว้จงทุกคราว

ถ้าผู้อ้างร้องขึ้นจะให้ถามพยานอีกจงได้แต่ศาลไม่เห็นควรจะถามดังนี้ ก็ให้ศาลจดหมายบันทึกคำถามของผู้อ้างแลคำวินิจฉัยของศาล ในเหตุที่ไม่ควรถามอีกต่อไปนั้นลงไว้จงทุกครั้งทุกคราว

ให้ผู้ซึ่งมิได้อ้างพยานกะข้อค้านถามพยานโดยสถานใด

มาตรา ๓๘ เมื่อพยานให้การเบิกความตามประเด็นข้อสืบเสร็จแล้ว ตัวโจทย์ฤาจำเลยซึ่งมิใช่เป็นผู้อ้างพยานนั้น จะมีข้อค้านถามพยานสักกี่ข้อ ก็ให้เขียนข้อค้านลงในกระดาษเรียงเป็นข้อ ๆ โดยลำดับให้แก่ศาล ฤาบอกแก่ศาลด้วยปากก็ได้ แล้วให้ศาลซักถามพยานให้เบิกความตอบข้อค้านต่อไป ข้อค้านนั้นให้กะถามดังนี้

(๑) ถามสกัดฤาต้อนพยาน เพื่อให้พยานเบิกความให้ปรากฏว่าความจริงในเรื่องนี้สมประเด็นข้อสืบฝ่ายตนอย่างเดียว

(๒) ถามซักไซ้ไล่เลียงพยาน ให้พยานอธิบายชี้แจงว่า เหตุใดพยานจึงได้รู้ได้เห็นได้ยินเหตุการต่าง ๆ ในข้อพิพาท ฤาได้รู้ได้เห็นได้ยินกิจการต่าง ๆ ซึ่งเป็นมูลคดีวิวาทในระหว่างโจทย์จำเลยดังที่พยานได้ให้การเบิกความตามประเด็นข้อสืบเมื่อเวลาที่ศาลถามนั้นแล้ว

(๓) ถามซักฟอกพยานต่าง ๆ เพื่อจะจับคำเท็จของพยานออกให้ปรากฏ

(๔) ถามซักพยานเพื่อจะให้พยานรับว่า พยานเปนคนประพฤติการอันธพาลชั่วช้ากล่าววาจาซึ่งไม่ควรเชื่อฟังเปนความจริงได้

พยานต้องให้การตอบข้อค้านตามคำบังคับของศาล

ศาลจะต้องบังคับให้พยานให้การตอบข้อค้านจงทุกข้อ เว้นไว้แต่ศาลเห็นไม่ควรจะให้พยานให้การตอบแก้ข้อค้าน ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง อันชอบด้วยความยุติธรรมเท่านั้น ถ้าพยานขัดขืนไม่ยอมให้การตอบแก้ข้อค้าน ตามคำบังคับของศาลแล้ว ก็ให้ลงโทษแก่พยานตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้

ข้อค้านนอกประเด็น พยานไม่ต้องตอบ
เว้นแต่ศาลบังคับจึงตอบ

อนึ่งถ้าข้อค้านข้อใด อันมิได้เกี่ยวข้องกับประเด็นข้อสืบ เปนความนอกประเด็นโดยแท้ (เว้นแต่ข้อถามด้วยความประพฤติเลี้ยงชีพชั่วดีของพยานดังว่าไว้แล้ว) ศาลจะต้องพิเคราะห์ดูโดยทางยุติธรรมว่าควรจะบังคับให้พยานให้การตอบฤาไม่ ก็สุดแล้วแต่ความวินิจฉัยของศาล ถ้าศาลเหนว่าไม่ควรจะให้พยานให้การตอบแล้ว ก็ให้ศาลบอกพยานอย่าให้พยานให้การตอบเลย

ห้ามมิให้เอาข้อค้านอันเปนคำหยาบช้าถามพยาน

มาตรา ๓๕ ถ้าข้อค้านข้อใดเปนข้อความฤาถ้อยคำถามอันอยาบช้า ซึ่งเปนการประจานพยานฤาผู้อื่นให้ได้ความอายอดสูอย่างไร แม้ว่าเปนการเกี่ยวข้องในเรื่องความก็ดี ศาลมีอำนาจจะห้ามมิให้เอาข้อค้านนั้นถามพยาน แลห้ามมิให้พยานให้การตอบ

เว้นแต่เปนข้อถามในประเด็นข้อสืบโดยแท้

เว้นไว้แต่ศาลเห็นว่า เปนข้อถามในประเด็นข้อสืบโดยแท้ ซึ่งเปนการจำเปนที่พยานจะต้องให้การออกให้ปรากฏแก่ศาล เพื่อจะได้เปนหลักฐานในการพิพากษาตัดสินต่อไป

อนึ่งศาลมีอำนาจห้ามมิให้เอาข้อค้านข้อใดข้อหนึ่ง ซึ่งเห็นปรากฏชัดได้ว่าผู้ซึ่งมิได้อ้างพยานนั้น มีความเจตนาจะถามเล่นเปนการดูถูกหมิ่นประมาทหยาบช้าต่อพยานฤาผู้อื่นเปนคำอันไม่เปนประโยชน์แก่ทางพิจารณาออกถามพยานเปนอันขาด

ให้ผู้อ้างพยานกะข้อติงถามพยานโดยสถานใด

มาตรา ๔๐ เมื่อพยานเบิกความแก้ตอบข้อค้านเสร็จแล้ว โจทย์ฤาจำเลยผู้ซึ่งอ้างพยานจะมีข้อติงถามพยานสักกี่ข้อ ก็ให้เขียนข้อติงลงในกระดาษเรียงเปนข้อ ๆ โดยลำดับ ให้แก่ศาลฤาบอกแก่ศาลด้วยปากก็ได้ แล้วให้ศาลซักถามพยาน ให้เบิกความตอบข้อติงต่อไป ข้อติงนั้นให้กะถามดังนี้

(๑) ความใด ๆ ซึ่งพยานให้การตอบข้อค้าน ซึ่งเปนข้อความแปลกขึ้นใหม่ นอกจากข้อความซึ่งให้การตามประเด็นข้อสืบ ซึ่งศาลได้ถามแต่แรกนั้น ก็ให้ถามพยาน ให้พยานให้การชี้แจงอธิบายมูลความซึ่งเกิดขึ้นใหม่นั้นให้ชัดเจนจนสิ้นสงไสย

(๒) ถามสอบพยาน ให้พยานชี้แจงข้อความ ซึ่งพยานได้ให้การตอบข้อค้านข้อใดข้อหนึ่งไปโดยความพลั้งพลาดหลงลืม แลให้ชี้แจงว่าเหตุใดจึงหลงลืมให้การพลั้งพลาดไป

อนึ่งห้ามมิให้กะข้อติงถามพยานด้วยข้อความอันใดอันหนึ่ง ซึ่งมิได้เกิดขึ้นจากคำให้การของพยาน ในการตอบข้อค้านเปนอันขาด

เมื่อพยานให้การแล้ว
ศาลมีอำนาจจะถามอีกได้ในเวลาใดเวลาหนึ่ง

มาตรา ๔๑ เมื่อพยานให้การตอบข้อค้านข้อติงเสร็จแล้ว ศาลพิเคราะห์ดูเห็นว่ายังมีข้อความเคลือบแฝงสงไสยอยู่ก็ดี ฤาคำซึ่งพยานให้การตอบข้อค้านข้อติงนั้น ยังไม่สิ้นกระแสความยังเปนข้อสงไสยอยู่ ศาลมีอำนาจจะซักฟอกถามพยานให้ ๆ การจนสิ้นความสงสัยได้

อนึ่งพยานซึ่งให้การเบิกความเสร็จแล้ว อยู่มาภายหลังมีเหตุอันเปนข้อสงไสย ในคำให้การของพยานเกิดขึ้นอีกเมื่อใด แลศาลเห็นเปนการจำเปนเพื่อประโยชน์แก่การยุติธรรมจะหมายเรียกพยานผู้นั้นมาให้การอีกต่อไปก็ได้

โจทย์ฤาจำเลยจะพิสูทธ์ต่อพยาน
ซึ่งตนมิได้อ้างได้ ๓ ประการ

มาตรา ๔๒ โจทย์ก็ดีจำเลยก็ดี จะขอพิสูทธ์ต่อพยานของฝ่ายคู่ความที่ตนมิได้อ้างนั้น ศาลได้วินิฉัยเหนสมควรตามเหตุดังจะกล่าวต่อไปนี้ ก็ให้อนุญาตให้พิสูจน์ต่อพยานนั้นได้

(๑) โจทย์ก็ดีจำเลยก็ดี ผู้ที่จะพิสูทธ์ต่อพยานนั้นมีเหตุผลอันเปนหลักฐาน ฤาพิรุทธ์ร่องรอยอันควรสงไสย แสดงให้ปรากฏว่าควรเชื่อว่าพยานนั้นเปนคนประพฤติทุจริตมีวาจาไม่ควรเปนที่เชื่อฟัง ฤามีเหตุควรเชื่อว่าพยานนั้นได้ซักซ้อมย้อมแปลงไว้ก็ดี มีความอาฆาฏปรารถนาจะให้การปรักปรำใน

ประเด็นโจทย์ก็ดีจำเลยก็ดี ผู้ที่จะพิสูทธ์ต่อพยานนั้นจะขอเรียกพยาน ซึ่งเปนคนมีหลักฐานมั่นคง ควรเปนที่เชื่อฟังได้มาแต่เดิม

(๒) โจทย์ก็ดี จำเลยก็ดี ผู้จะพิสูทธ์ต่อพยานนำสิ่งสำคัญ ฤาหนังสืออันใดอันหนึ่ง ซึ่งเปนหลักฐานที่จะแสดงให้เหนเท็จจริงได้ว่าพยานคนนั้นรับสินจ้างสินบน ให้การปรักปรำฝ่ายหนึ่ง เข้าด้วยฝ่ายหนึ่ง ฤาได้รับสัญญากับผู้ใดผู้หนึ่งที่จะอาษามาเปนพยานให้การปรักปรำเพื่อปรารถนาเหนแก่อามิศผลประโยชน์ก็ดี ให้ศาลรับเปนข้อพิสูทธ์ต่อพยานนั้นได้ประการหนึ่ง

(๓) โจทย์ก็ดีจำเลยก็ดี ผู้ที่จะพิสูทธ์ต่อพยานนั้นนำสิ่งสำคัญ ฤาหนังสืออันใดอันเปนหลักฐานแสดงให้ปรากฏว่า พยานผู้นั้นให้การไว้แต่ครั้งก่อน ในคดีเรื่องเดียวกันนั้นไม่ต้องกับคำที่ให้การไว้ภายหลังฉนี้ ก็ให้ศาลรับไว้เปนข้อพิสูทธ์พยานประการหนึ่ง แต่การที่ศาลจะอนุญาตยอมให้โจทย์จำเลยหาพยานมายืนยันต่อสู้พิสูทธ์ เพื่อจะลบล้างทำลายพยานของคู่ความฝ่ายข้างหนึ่งนี้ ศาลต้องวินิจฉัยเลงดูจงถ่องแท้ ถ้าเหนว่ามีพิรุทธ์ร่องรอยในคดีเดิม แลคำพยานที่ติดใจ ฤามีมูลอันเปนหลักฐานในพยานซึ่งจะเรียกมาใหม่ ฤาในหลักฐานสิ่งสำคัญซึ่งโจทย์จำเลยจะนำมาให้เหนปรากฏเสียก่อนแล้ว จึงควรอนุญาตให้ได้ ถ้าหาไม่ก็อย่าพึงอนุญาตให้เปนการเสียเวลาสืบพยานอื่น ๆ ต่อไปเลย

โจทย์จำเลยจะถามข้อค้านข้อติงเองก็ได้
ไม่ต้องให้ศาลถาม

มาตรา ๔๓ ก่อนเวลาที่ศาลยังมิได้ซักถามพยาน ตามประเด็นข้อสืบ ดังว่าไว้ในมาตรา ๓๖ นั้น ถ้าโจทย์จำเลยจะยอมตกลงกันว่า ต่างคนต่างจะซักถามพยาน ตามข้อค้านข้อติงเอง ไม่ต้องเขียนฤาบอกข้อค้านข้อติงแก่ศาล ให้ศาลถามแทนเปนเหตุให้เสียเวลาซักช้าดังนี้ ก็ให้ศาลยอมอนุญาตให้โจทย์จำเลยถามพยานเอง ตามข้อค้านข้อติงได้จงทุกประการ

กำหนดให้ฟ้องพยานแต่ในสามเดือน
แลไม่ให้ฟ้องเปนความแพ่ง

มาตรา ๔๔ ในเวลาพยานกำลังให้การอยู่ก็ดี ฤาให้การเสร็จแล้วก็ดี โจทย์จำเลยจะร้องอายัตตัวพยานไว้ต่อศาล เพราะสงไสยติดใจว่าพยานรับสินจ้างสินบนทนสาบาลไม่ได้เปนอันขาด ห้ามมิให้ศาลรับอายัตไว้ ถ้าโจทย์จำเลยจะฟ้องพยานหาว่ารับสินจ้างสินบนทนสาบาลประการใด ๆ ก็ต้องไปฟ้องกล่าวโทษพยาน เปนความอาญาฐานอำพรางในสัตยาธิฐานทนสาบาล เปนคดีหนึ่งต่างหาก ไม่เกี่ยวข้องกับคดีเดิม ในระหว่างโจทย์จำเลยนั้น ศาลต้องพิจารณาพิพากษาตัดสินไปให้แล้วโดยเร็วตามกฎหมาย ไม่รอคอยกว่าคดีซึ่งโจทย์ ฤาจำเลยฟ้องกล่าวโทษพยานไว้ใหม่นั้นจะแล้วเสร็จก่อนเลย

ถ้าโจทก์จำเลย ฤาคนใดคนหนึ่งจะฟ้องกล่าวโทษพยานหาว่าเปนคนทนสาบาล ดังว่าไว้ในมาตรา ๖๐ มาตรา ๖๑ มาตรา ๖๒ มาตรา ๖๓ ก็ให้ฟ้องแต่ในกำหนด ๓ เดือน นับแต่วันที่เบิกความในศาล แลจับพิรุทธ์ของพยานได้ ว่าเปนคนทนสาบาลให้การกลับเท็จเปนจริงกลับจริงเปนเท็จได้นั้นเปนต้นมา ถ้าพ้น ๓ เดือนไปแล้ว ห้ามมิให้รับฟ้องไว้พิจารณา การที่ฟ้องพยานที่ว่ามานี้ ต้องฟ้องเปนความอาญาทุกเรื่อง ห้ามมิให้ฟ้องเปนความแพ่งเรียกสินไหมพินัย ฤาทุนทรัพย์อย่างใดอย่างหนึ่งเปนอันขาด

หมวดที่ ๖
ว่าด้วยสืบพยานนอกกรุงเทพฯ
แลศาลหัวเมืองสืบพยานในกรุงเทพฯ

สืบพยานในหัวเมือง

มาตรา ๔๕ ถ้าโจทย์จำเลยอ้างพยานคนใดคนหนึ่ง ซึ่งอยู่ในหัวเมือง เอก โท ตรี จัตวา ปักษ์ใต้ฝ่ายเหนือ ฤาในเมืองประเทศราชทั้งปวง ก็ให้ศาลคัดประเด็นข้อสืบออกจากคำชี้สองสถาน แลคำถามข้อค้านข้อติงของโจทย์ จำเลยให้กระทรวงยุติธรรมส่งไปยังกระทรวงมหาดไทย ที่ได้บังคับหัวเมืองนั้นให้มีตราออกไป ถึงผู้รักษาเมืองกรมการสืบพยานผู้นั้นตามประเด็น ข้อสืบแลคำค้านคำติง ซึ่งส่งออกไปนั้น แล้วให้ส่งคำให้การของพยานเข้ามากรุงเทพฯ โดยเร็วเว้นไว้แต่

(๑) โจทย์จำเลยพร้อมใจกันจะขอนำตระลาการ ฤาเจ้าพนักงานคนใดคนหนึ่งซึ่งศาลอนุญาตให้ไปแทนตระลาการ ออกไปสืบพยานในหัวเมืองผู้อ้างทั้งสองฝ่ายต่างคนต่างยอมเสียค่าเดินทางคนละครึ่ง ฤาฝ่ายผู้อ้างจะยอมเสียแทนผู้มิได้อ้างให้แก่ตระลาการ ฤาเจ้าพนักงานมากน้อยเท่าใด สุดแล้วแต่ศาลจะกำหนดประมาณลงตามทางใกล้แลไกล ฤา

(๒) โจทย์ฤาจำเลยผู้อ้างจะขอให้มีตราออกไปเรียกพยานเข้ามากรุงเทพฯ ยอมเสียเงินค่าเดินทางแลค่าป่วยการของพยานตามอัตราพิกัดค่าธรรมเนียมพยาน ซึ่งมีแจ้งอยู่ในตาตรางหมายเลข ๓ ในท้ายพระราชบัญญัตินี้

แต่การสืบพยานทั้ง ๓ อย่างนี้ ถ้าศาลเห็นสมควรจะให้สืบอย่างใดก็แล้วแต่ศาลจะวินิจฉัยให้ชอบด้วยทางยุติธรรม อย่าให้เปนการลำบากยากแก่โจทย์จำเลยแลตัวพยานได้

ศาลหัวเมืองสืบพยานในหัวเมืองแลในกรุงเทพฯ

มาตรา ๔๖ ถ้าโจทย์จำเลยต้องคดีอยู่ในหัวเมืองใดหัวเมืองหนึ่งจะอ้างพยานผู้ซึ่งอยู่ในจังหวัดแขวงหัวเมืองอื่นใกล้ฤาไกลก็ดี ฤาอยู่ในกรุงเทพฯ ก็ดี ก็ให้ศาลหัวเมืองกระทำตามความในมาตรา ๔๕

จะควรมีใบบอกส่งประเด็นข้อสืบเข้ามาขอให้ศาลในกรุงบังคับสืบให้ แลในระหว่างหัวเมืองต่อหัวเมือง จะมีหนังสือเจรจาความกันไปขอให้กรมการเมืองที่พยานอยู่นั้นช่วยสืบพยานให้ ฤาให้จำเลยนำตระลาการไปสืบ ฤาจะขอให้บังคับส่งตัวพยานออกไปยังศาล ณ หัวเมืองนั้นแต่อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ ให้โจทย์จำเลยปฤกษาด้วยศาลให้เปนการตกลงพร้อมกัน แลบังคับไปตามที่ศาลจะเห็นเปนการสมควรแก่การที่จะเปนประโยชน์ยิ่งแก่คนอันต้องเกี่ยวข้องด้วยกันทั้งปวงนั้น

หมวดที่ ๗
ว่าด้วยโทษลเมิดอำนาจเจ้าพนักงาน

โทษลเมิดอำนาจเจ้าพนักงาน ๔ ประการ

มาตรา ๔๗ พระเจ้าอยู่หัวตั้งแต่งข้าราชการ ให้มีหน้าที่รักษาบังคับบัญชาราชการที่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ท่านให้ทำตามข้อคำสั่งคำบังคับบัญชาของเจ้าพนักงานนั้น ถ้าแลผู้ใดหลบหลีกละเว้นหน้าที่อันท่านบังคับให้ตนกระทำก็ดี ขัดขืนไม่ยอมกระทำตามคำบังคับที่ชอบนั้นก็ดี กล่าวหลอกลวงเพทุบายด้วยความเท็จแก่เจ้าพนักงานก็ดี ขัดขวางเจ้าพนักงานมิให้กระทำการตามหน้าที่อันบังคับไว้ตามกฎหมายแลชอบด้วยราชการก็ดี ท่านว่าผู้นั้นลเมิดอำนาจเจ้าพนักงาน อันเปนพระเจ้าอยู่หัวท่านตั้งแต่งไว้ให้บังคับตามกฎหมาย

โทษไม่ทำการตามหน้าที่อันมีในกฎหมาย

มาตรา ๔๘ ผู้ใดอันข้าราชการผู้มีอำนาจตามกฎหมาย ได้ออกหมายเรียก หมายนัด หมายบังคับแล้ว

(๑) หลบหลีกตนเสีย เพื่อจะไม่รับหมายนั้นก็ดี

(๒) ขัดขวางผู้ถือหมายไม่ให้ส่งหมายนั้นได้ ก็ดี

(๓) ขัดขวางไม่ให้เจ้าพนักงานปิดหมาย ณ ที่แห่งใด ๆ ซึ่งบังคับไว้ตามกฎหมายฤาหยิบถอนทำลายหมายอันได้ปิดไว้ ณ ที่นั้นแล้วก็ดี

(๔) ขัดขวางไม่ให้เจ้าพนักงานประกาศโฆษณาข้อความ ที่ข้าราชการผู้มีอำนาจตามกฎหมายบังคับให้ประกาศก็ดี ฤา

(๕) ได้รับแลทราบหมายเรียกแล้วตั้งใจละเลยเสีย ไม่ได้ไปด้วยตนเอง ฤาไม่ให้ผู้แทนตัวไปในการที่ควรแทนตามคำสั่งคำหมายก็ดี ฤา

(๖) ได้ไปแล้วตามคำสั่งคำหมาย แต่กลับเสียก่อนเวลาที่ควรจะกลับได้ก็ดี

(๗) ได้รับหมายบังคับให้ส่งหนังสือสำคัญที่อยู่แก่ตน ๆ ทราบความแล้วแกล้งละเลยเสีย ไม่นำหนังสือมาส่งแก่เจ้าพนักงานตามซึ่งท่านบังคับไว้ในกฎหมายก็ดี

ผู้ใดกระทำผิดลเมิดอำนาจเจ้าพนักงานเช่นว่ามานี้ แต่ข้อใดข้อหนึ่งให้ลงโทษสถานหนึ่งให้จำไว้ไม่เกินกว่าเดือน ๑ สถานหนึ่งให้ปรับเปนพินัยเปนเงินไม่เกินกว่า ๕ ชั่ง สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับด้วย ถ้าหมายเรียก หมายนัด หมายบังคับนั้นเปนเปนหมายของผู้พิพากษาในศาลสถิตย์ยุติธรรม ผู้ใดกระทำผิดล่วงลเมิดอำนาจศาลให้ลงโทษ สถานหนึ่งให้จำไม่เกินกว่า ๖ เดือน สถานหนึ่งให้ปรับเปนพินัยหลวงเงินไม่เกินกว่า ๑๐ ชั่ง สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งปรับทั้งจำด้วยตามสมควรแก่โทษนั้น

โทษไม่นำ ไม่พา ไม่ให้ข้อความตามที่บังคับไว้ในกฎหมาย

มาตรา ๔๕ มีคนร้ายคิดจะกระทำทุจริตผิดต่อพระราชอาญาฝ่าฝืน ต่อพระราชกำหนดกฎหมายด้วยประการใด ๆ ให้เปนอันตรายแก่ชีวิตรมนุษย์แลทรัพย์สมบัติของราษฎรในจังหวัดเขตรแขวงอำเภอที่ท่านบังคับให้ตนรักษาฤาในรางวัดที่ตนอยู่ ผู้ใดรู้ฤาเชื่อว่าจะมีเหตุเกิดขึ้นดังนี้ก็ดี ฤาได้รู้แล้วว่ามีเหตุดังนี้เกิดขึ้นก็ดี แลตนมีหน้าที่อันท่านบังคับไว้ให้นำข้อความมาบอกกล่าวร้องเรียนต่อเจ้าพนักงานเปนคำนับ ในกำหนดเวลาแล ณ สถานที่ซึ่งท่านบังคับไว้ให้ทำตามกฎหมายฉนี้ ผู้ใดจงใจละเลยเสียไม่นำข้อความมาร่ำเรียนเสนอดังท่านบังคับไว้นี้ให้ลงโทษ สถานหนึ่งให้จำไว้ไม่เกินกว่าเดือน ๑ สถานหนึ่งให้ปรับเปนพินัยเงินไม่เกินกว่า ๕ ชั่ง สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งปรับทั้งจำด้วย ถ้าแลข้อความที่ผู้นั้นจะพึงนำมาร้องเรียนบอกกล่าวนั้นเปนการเพื่อที่จะป้องกัน คนทำผิดคิดร้ายอันมีโทษ ให้ลงโทษแก่ผู้ที่จงใจละเลยไม่นำความมาแจ้งต่อเจ้าพนักงานนั้น สถานหนึ่งให้จำไม่เกินกว่า ๖ เดือน สถานหนึ่งให้ปรับเปนพินัยหลวงเงินไม่เกินกว่า ๑๐ ชั่ง สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งปรับทั้งจำด้วย

โทษไม่ช่วยข้าราชการตามหน้าที่บังคับไว้ในกฎหมาย

มาตรา ๕๐ ผู้ใดอันมีหน้าที่ท่านบังคับไว้ตามกฎหมาย (ดังมีคนทิ้งไฟให้ช่วยดับผู้ร้ายหนีคุกหนีตรางให้ช่วยเจ้าพนักงาน จับกุมคนร้ายต่อสู้เจ้าพนักงาน ทำการในหน้าที่ให้ช่วยป้องกันต่อสู้ แลเกิดโจรปล้นสดมภ์ในชาวบ้านรางวัดที่ตนอยู่ ให้ช่วยต่อสู้โจรผู้ร้ายฉนี้เปนต้น) ผู้นั้นจงใจละเลยเสีย ไม่ช่วยข้าราชการในเวลาที่ควรช่วยให้สำเร็จการตามหน้าที่นั้น มีโทษสถานหนึ่งให้จำไว้ไม่เกินกว่าเดือน ๑ สถานหนึ่งให้ปรับเปนพินัยหลวงเงินไม่เกินกว่า ๒ ชั่ง สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งปรับทั้งจำด้วยถ้าแลการที่ควรช่วยนั้น เปนไปเพื่อประโยชน์ที่จะบังคับตามคำสั่งคำบังคับของศาลสถิตย์ยุติธรรมให้สำเร็จก็ดี ฤาเพื่อจะป้องกันไม่ให้คนทำความผิดร้าย ฤาเพื่อจะปราบปรามคนวิวาทต่อสู้กันก็ดี ฤาเพื่อจะจับกุมคนที่ต้องฟ้องหาว่าทำความผิดร้ายฤาคนที่หนีคุกจากตรางก็ดี ให้มีโทษแก่ผู้ที่ละเว้นไม่ช่วยนั้น สถานหนึ่ง

ให้ปรับเปนเงินไม่เกินกว่า ๕ ชั่ง สถานหนึ่งให้จำไม่เกินกว่า ๖ เดือน สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งปรับทั้งจำด้วย

โทษขัดขืนไม่ทำตามกฎหมายท่านบังคับไว้

มาตรา ๕๑ ผู้ใด (๑) ขัดขืนไม่กระทำสัจจาธิฐานสาบาลตัว ฤากระทำปฏิญาณเพื่อจะให้การตามจริง ในเวลาที่ข้าราชการอันมีหน้าที่สมควรบังคับแล้วให้กระทำก็ดี

(๒) ฤาขัดขืนไม่ตอบคำถามที่ข้าราชการได้ถามตามกฎหมายก็ดี

(๓) ฤาขัดขืนไม่ลงชื่อในคำให้การอันใดอันหนึ่ง ที่ตนได้ให้การไว้นั้นในเวลาที่ข้าราชการผู้มีหน้าที่อันสมควรนั้นได้บังคับแล้วก็ดี ผิดด้วยประการที่กล่าวมานี้ แต่ข้อใดข้อหนึ่งให้ลงโทษสถานหนึ่งให้จำไว้ไม่เกินกว่า ๖ เดือน สถานหนึ่งให้ปรับเปนพินัยเงินไม่เกินกว่า ๑๐ ชั่ง สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งปรับทั้งจำด้วย

โทษบอกแจ้งความด้วยคำเท็จต่อเจ้าพนักงาน

มาตรา ๕๒ ผู้ใดอันท่านบังคับไว้ตามกฎหมายให้นำความมาบอกแก่เจ้าพนักงานตามหน้าที่นั้น นำความเท็จมาบอกกล่าวว่าเปนจริงโดยตนรู้แล้วฤามีเหตุเปนที่ควรเชื่อได้แล้วว่าเปนคำเท็จฉนี้ พิจารณาเปนสัตย์ว่าผู้นั้น แกล้งเอาคำเท็จเพทุบายหลอกลวงเจ้าพนักงาน ท่านให้ลงโทษสถานหนึ่งให้จำไว้ไม่เกินกว่า ๖ เดือน สถานหนึ่งให้ปรับเปนพินัยเงินไม่เกินกว่า ๑๐ ชั่ง สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งปรับทั้งจำด้วย ถ้าแลข้อความที่ตนกล่าวเท็จนั้น เปนไปเพื่อจะป้องกันคนทำผิดร้าย ก็ให้ลงโทษผู้กล่าวเท็จหลอกลวงเจ้าพนักงานนั้น สถานหนึ่งให้จำไว้ไม่เกินกว่า ๒ ปี สถานหนึ่งให้ปรับเปนพินัยทวีคูณ สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งปรับทั้งจำด้วย

โทษแจ้งความเท็จต่อข้าราชการ
ด้วยประสงค์จะชักให้ข้าราชการใช้อำนาจผิดกฎหมาย

มาตรา ๕๓ ผู้ใดจงใจแจ้งความด้วยคำเท็จ ด้วยประสงค์จะหลอกลวงด้วยกลอุบายให้ข้าราชการใช้อำนาจตามกฎหมายที่จะทำให้ผู้อื่นเสียหายก็ดี ฤาประสงค์จะหลอกลวงด้วยกลอุบายให้ข้าราชการกระทำการที่ไม่ควรจะทำ ฤาละเว้นการที่ไม่ควรจะละเว้นนั้นเสียก็ดีผิด ด้วยประการฉนี้ให้ลงโทษสถานหนึ่งให้จำไว้ไม่เกินกว่า ๖ เดือน สถานหนึ่งให้ปรับเปนพินัยเงินไม่เกินกว่า ๑๐ ชั่ง สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งปรับทั้งจำด้วย

โทษบอกแจ้งความเท็จในเวลาที่สาบาลตัวแล้ว

มาตรา ๕๔ ผู้ใดบอกแจ้งความแก่ข้าราชการในเวลาที่ได้กระทำสัจจาธิฐานสาบาลตัวแล้วด้วยคำเท็จ แลคำซึ่งตนรู้แลมีเหตุควรเชื่อว่าเปนคำเท็จ แลคำซึ่งตนไม่เชื่อว่าเปนความจริงเช่นนี้ ให้ลงโทษสถานหนึ่งให้จำไว้ไม่เกินกว่า ๓ ปี สถานหนึ่งให้ปรับเปนพินัยเงินไม่เกินกว่า ๓๐ ชั่ง สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งปรับทั้งจำด้วย

โทษขัดขวางไม่ทำตามคำสั่งคำบังคับข้าราชการ

มาตรา ๕๕ ผู้ใด (๑) จงใจขัดขวางข้าราชการซึ่งกระทำการตามน่าที่ท่านบังคับไว้ก็ดี

(๒) ขัดขวางข้าราชการผู้มีอำนาจตามกฎหมาย ไม่ให้ขายทรัพย์สมบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงานผู้มีน่าที่ก็ดี ผิดด้วยประการฉนี้ พิจารณาเปนสัตย์ให้ลงโทษสถานหนึ่งให้จำไว้ไม่เกินกว่า ๓ เดือน สถานหนึ่งให้ปรับเปนพินัยเงินไม่เกินกว่า ๕ ชั่ง สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งปรับทั้งจำด้วย

โทษขัดขวางต่อสู้ข้าราชการผู้มีอำนาจตามกฎหมาย

มาตรา ๕๖ ผู้ใดขัดขวางต่อสู้ข้าราชการผู้มีอำนาจตามกฎหมาย ในเวลาที่ไปอายัดยึดถือเอาทรัพย์สมบัติที่ไม่ควรขัดนั้น ให้ลงโทษสถานหนึ่งให้จำไว้ไม่เกินกว่า ๖ เดือน สถานหนึ่งให้ปรับเปนพินัยเงินไม่เกินกว่า ๑๐ ชั่ง สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งปรับทั้งจำด้วย

โทษขัดคำสั่งคำบังคับคำตัดสินของข้าราชการ

มาตรา ๕๗ ผู้ใดจงใจไม่ทำตามคำสั่งคำบังคับคำตัดสินอันข้าราชการผู้มีอำนาจได้สั่งตามกฎหมายนั้น ถ้าการที่ขัดเสียไม่ทำตามคำสั่งนี้ เปนเหตุที่จะทำให้เกิดการขัดข้องในน่าที่นั้น ฤาให้เสียหายถึงผู้ที่ท่านใช้นั้นด้วย ให้ลงโทษผู้ขัดคำสั่งนั้นสถานหนึ่งให้จำไว้ไม่เกินกว่า ๑ เดือน สถานหนึ่งให้ไหมไม่เกินกว่า ๒ ชั่ง สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งปรับทั้งจำด้วย แต่ถ้าการที่ขัดขืนนั้นเปนเหตุที่จะทำให้เกิดวิวาทฤาให้เปนภัยอันตรายแก่ชีวิตร์มนุษย์ ฤาทำลายความผาสุกแห่งประชุมชนทั้งปวง ท่านให้ลงโทษแก่ผู้ที่ขัดคำสั่งนั้น สถานหนึ่งให้จำไว้ไม่เกินกว่า ๖ เดือน สถานหนึ่งให้ปรับเปนพินัยเงินไม่เกินกว่า ๑๐ ชั่ง สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งปรับทั้งจำด้วย

โทษขู่เข็ญข้าราชการ

มาตรา ๕๘ ผู้ใดขู่เข็ญจะกระทำร้ายแก่ข้าราชการฤาแก่ผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งเปนที่เชื่อได้ว่าเกี่ยวข้องด้วยข้าราชการนั้นเพื่อจะชักพาให้ข้าราชการนั้น กระทำการอันใดอันหนึ่งฤางดเว้นรั้งรอเสียจากราช

การอันใดอันหนึ่ง ซึ่งเปนน่าที่ของข้าราชการผู้นั้น ท่านให้ลงโทษแก่ผู้ขู่เข็นนั้น สถาน หนึ่งให้จำไว้ไม่เกินกว่า ๒ ปี สถานหนึ่งให้ปรับเปนพินัยเงินไม่เกินกว่า ๒๐ ชั่ง สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งปรับทั้งจำด้วย

โทษขู่เข็นผู้อื่นไม่ให้ฟ้องร้อง

มาตรา ๕๕ ผู้ใดขู่เข็นว่าจะกระทำร้ายเพื่อจะชักนำให้ผู้หนึ่งผู้ใด งดเว้นจากการที่จะฟ้องร้องกล่าวโทษผู้ที่จะกระทำผิดเพื่อที่จะได้รับความปกครองป้องกันตามกฎหมายอย่างใดอย่างหนึ่งก็ดี ให้ลงโทษแก่ผู้ขู่เข็นนั้น สถานหนึ่งให้จำไว้ไม่เกินกว่า ๑ ปี สถานหนึ่งให้ปรับเปนพินัยเงินไม่เกินกว่า ๑๐ ชั่ง สถานหนึ่งให้ลงโทษทั้งปรับทั้งจำด้วย

หมวดที่ ๘
ว่าด้วยโทษที่เกี่ยวข้องกับการสืบพยาน

อำพรางคำพยาน

มาตรา ๖๐ ผู้ใดอันท่านบังคับไว้ให้กล่าวความจริงตามกฎหมาย โดยที่ได้กระทำสัจจาธิฐานสาบาลแล้วก็ดี โดยที่ได้กระทำปฏิญาณด้วยประการใด ๆ ว่าจะกล่าวความจริงในเรื่องใด ๆ ก็ดี ผู้นั้นเบิกความอย่างใดอย่างหนึ่ง ด้วยปากกล่าวฤาด้วยอาการอื่น ๆ อันเปนความเท็จเปนข้อที่ผู้นั้นรู้อยู่แล้วฤาเชื่อว่าเปนเท็จ ฤาผู้นั้นไม่เชื่อว่าเปนความจริงดังนี้ ท่านว่าผู้นั้นอำพรางคำพยาน

กระทำพยานเท็จ

มาตรา ๖๑ ผู้ใดก่อเหตุให้เกิดให้มีขึ้นด้วยประการใด ๆ ก็ดี ฤากระทำบาญชีฤาจดหมายเหตุที่เปนเท็จ ฤากระทำเอกสารปลอมแปลงด้วยความเท็จก็ดี โดยมีประสงค์ว่าเหตุการเช่นนี้ เพื่อจะได้ปรากฏใช้เปนพยานในศาลฤาในที่แห่งใดอันจะมาถึงเฉพาะหน้าเจ้าพนักงานผู้พิจารณาก็ดี ฤาเพื่อเปนพยานสำหรับอนุญาโตตุลาการฤาคนกลางจะได้พิจารณาก็ดี คำพยานนั้นจะเปนเหตุให้ผู้พิพากษาเห็นความผิดไปจากความจริงในสำนวนแลข้อใจความนั้นได้ ดังนี้ท่านว่าผู้นั้นเปนผู้กระทำพยานเท็จ

โทษอำพรางคำพยานแลกระทำพยานเท็จ

มาตรา ๖๒ ผู้ใดอำพรางคำพยานเบิกความเท็จ ฤากระทำพยานเท็จ เพื่อประโยชน์สำหรับใช้ในการพิจารณาคดีแห่งศาลในชั้นใด ๆ พิจารณาเปนสัตย์ให้ลงโทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้ไม่เกินกว่า

๗ ปี แล้วให้ปรับเปนพินัยด้วย ถ้าแลอำพรางคำพยาน แลกระทำพยานเท็จในที่อื่นนอกจากการพิจารณาคดีเช่นนี้ให้มีโทษจำไว้ไม่เกินกว่า ๓ ปี แลปรับเปนพินัยด้วย

โทษอำพรางคำพยานแลกระทำพยานเท็จ
เพื่อให้ผู้ไม่มีผิดต้องราชทัณฑ์

มาตรา ๖๓ ผู้ใดอำพรางในคำพยานเบิกความเท็จฤๅกระทำพยานเท็จ ให้ใช้ในกระบวนพิจารณาหมายจะให้ผู้ที่ไม่มีผิดต้องด้วยราชทัณฑ์เปนอุกฤษฐโทษ ถึงริบราชบาทว์ประหารชีวิตรก็ดี ฤๅให้ต้องด้วยราชทัณฑ์เปนมหันตโทษต้องอาญาจำจอง ต้องเนรเทศพลัดถิ่นฐานด้วยประการใด ๆ แลผู้ที่หาผิดมิได้นั้นต้องรับโทษแต่อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นกล่าวมาแล้วนี้เพราะเหตุคำอำพรางแห่งพยาน แลคำมันกระทำพยานเท็จขึ้นไว้ฉนี้ ท่านให้ลงโทษแก่พยานเท็จนั้น สถานหนึ่งโทษผู้ไม่มีผิดได้รับฉันใด ให้กระทำแก่มันฉันนั้น สถานหนึ่งให้จำไว้ใช้ราชการหนัก ๑๐ ปี สถานหนึ่งให้จำไว้ใช้ราชการหนักเพียง ๗ ปีอย่างยิ่งแล้ว ปรับเปนพินัยด้วยสถานหนึ่ง ให้ทวนด้วยไม้หวาย ๕๐ ที แล้วปรับเปนพินัยตามรูปความ โทษทั้งนี้ควรสถานใดให้เอาแต่สถานหนึ่ง

การปรับโทษผู้กระทำผิดล่วงลเมิดพระราชบัญญัตินี้
แลเหตุที่ควรลดหย่อนผ่อนโทษให้น้อยลง

มาตรา ๖๔ บรรดาโทษต่าง ๆ ซึ่งศาลจะวางบทปรับผู้กระทำผิดล่วงลเมิดพระราชบัญญัตินี้ ดังได้กำหนดไว้ในมาตรา ๔๘ มาตรา ๔๙ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ มาตรา ๕๒ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๔ มาตรา ๕๕ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ มาตรา ๕๙ มาตรา ๖๒ แลมาตรา ๖๓ มีโทษจำคุกฤๅตรางไม่เกินกว่าเท่านั้นปี เฆี่ยนไม่เกินกว่าเท่านั้นที ฤๅปรับไหมเปนเงินไม่เกินกว่าเท่านั้นชั่งฤๅบาทนั้น ให้พึงเข้าใจว่าไม่จำเปนที่ศาลจะต้องวางโทษผู้กระทำผิดให้เต็มตามกำหนด ดังกล่าวไว้ในมาตราเหล่านั้นทุกเรื่องเลย เว้นไว้แต่ศาลพิเคราะห์ดูโดยลเอียดถ่องแท้ เห็นว่าความผิดของผู้กระทำการล่วงลเมิดพระราชบัญญัตินี้มีน้ำหนักมาก ไม่มีเหตุอันสมควรอย่างใด ที่จะลดหย่อนผ่อนโทษให้น้อยลงได้แล้ว ก็ควรที่ศาลจะวางโทษจงเต็มตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตราเหล่านั้นจงทุกประการ

มูลเหตุซึ่งศาลควรพิเคราะห์ใคร่ครวญดูในการลดหย่อนผ่อนโทษผู้กระทำผิดโดยทางกรุณานั้นมีดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) ผู้กระทำผิดไม่ได้จงใจ ฤๅตั้งใจทำการผิดโดยแสดงอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง

(๒) ผลของการผิด ซึ่งผู้กระทำผิดได้ทำลงแล้วนั้นไม่สู้ใหญ่หลวง ถึงกับให้เปนภัยอันตรายเดือดร้อนแก่คนอื่นมาก

(๓) การผิด ซึ่งผู้กระทำผิดทำลงนั้นเปนครั้งแรกคราวแรก โดยมิได้รู้สึกว่าการที่ตนกระทำลงนั้นเปนการผิด หาใช่ครั้งที่สองที่สามไม่

เมื่อศาลพิพากษาตัดสินวางโทษผู้กระทำผิดล่วงลเมิด พระราชบัญญัตินี้แล้วก็ให้บังคับให้เจ้าพนักงานกระทำโทษ ตามคำพิพากษาตัดสินโดยเต็มจงทุกประการ เว้นไว้แต่ฝ่ายผู้กระทำผิดขอทุเลาฟ้องอุทธรณ์คำพิพากษาตัดสินเท่านั้น ก็ให้ศาลงดรอการทำโทษไว้ก่อนในระหว่างเวลากำหนดฟ้องอุทธรณ์คำพิพากษาตัดสินเท่านั้น ก็ให้ศาลงดรอการทำโทษไว้ก่อน ในระหว่างเวลากำหนดฟ้องอุทธรณ์ อนึ่งถ้าศาลอุทธรณ์วินิจฉัยดูเห็นว่า คำพิพากษาตัดสินของศาลซึ่งต้องอุทธรณ์นั้น ถูกต้องชอบด้วยกฎหมายแลทางยุติธรรมดีแล้ว ผู้กระทำผิดไม่มีมูลอันสมควรจะมาฟ้องอุทธรณ์ นอกจากความเจตนาที่จะประวิงไว้ให้เนิ่นช้าดังนี้ ก็ให้ศาลอุทธรณ์วางโทษเพิ่มเติมลงได้อีก ในส่วนที่ศาลซึ่งต้องอุทธรณ์ลดหย่อนไว้ ฤาในโทษสถานใดสถานหนึ่งซึ่งศาลซึ่งต้องอุทธรณ์ไม่ได้วางไว้แต่เดิมตามแต่ศาลอุทธรณ์จะเห็นสมควร

หมวดที่ ๕
ว่าด้วยกฎหมายเดิมซึ่งยังคงให้ใช้ต่อไป
ยกเอามารวมไว้ในพระราชบัญญัตินี้ด้วย

ในลักษณรับฟ้อง

๑ มาตราหนึ่งตระลาการ คัดข้อประเด็นไปโดยอ้างคู่ความนำตระลาการไปผเชิญแลคู่ความผู้อ้างมิได้นำไปถึงสถานที่พยานอยู่ไปถึงแต่กลางหนทาง ผู้อ้างพาตระลาการกลับคืนมา ท่านว่ามิชอบพยานมันผู้อ้างมิถ่องแท้มันจึงพาตระลาการกลับคืนมา ให้กดเอาคดีมันเปนแพ้

๒ มาตราหนึ่งตระลาการ คัดข้อประเด็นให้คู่ความนำตระลาการไปผเชิญโดยอ้างแลตระลาการยังมิได้ผเชิญ มันคู่ความโจทย์ก็ดีจำเลยก็ดี หลีกหนีลักลอบไปสู่หาเจรจาซักซ้อมย้อมแปลง บนบานพยานของมันผู้อ้างเองให้รับก็ดี แลฝ่ายผู้มิได้อ้างรู้ว่า ผู้ใดจะเปนพยานฝ่ายข้างหนึ่งแล้ว ไปสู่หาซักซ้อมย้อมแปลงบนบานพยานข้างผู้อ้างมิให้รับ ก่อนตระลาการมิได้ผเชิญ จับได้มาบอกแก่ตระลาการก็ดี ต่อหน้าสุภาตระลาการก็ดีสืบสวนเปนสัตย์ จึงให้เอาคดีมันผู้ซักซ้อมย้อมแปลงบนบานพยานเปนแพ้แก่สำนวน ถ้าโจทย์จำเลยให้ญาติพี่น้อง ผู้คนลูกเมียเอาหนังสือบนให้ทรัพย์สิ่งของไปซักซ้อมบนบานพยาน ให้พยานหลบมิให้พบตัวก็ดี ให้พยานรับโดยอ้างก็ดี มิให้รับก็ดี ทำกลอุบายว่าฝ่ายข้างหนึ่งให้บนบานซักซ้อมย้อมแปลงพยานพิจารณาเปนสัตย์ ให้เอาผู้ใช้ให้บน ผู้ให้ทำกลอุบายเปนแพ้แก่สำนวน ส่วนพยานผู้รับสินจ้างสินบนนั้น ถ้าเนื้อความซึ่งหากันเปนแต่ปัจฉิมโทษให้ปรับไหมพยานลาหนึ่งตาม

บรรดาศักดิ์ ถ้าเปนความมหันตโทษให้ปรับไหมพยานสถานหนึ่งทวีคูณเปนพินัยหลวงโดยพระราชกฤษฎีกา

๓ มาตราหนึ่ง ถ้าโจทย์ถ้าจำเลย แลบุตรภรรยาญาติพี่น้องพวกพ้องฝ่ายโจทย์ฝ่ายจำเลยไปสู่หาเจรจา ด้วยพยานฝ่ายโจทย์ก็ดี ฝ่ายจำเลยก็ดี ฝ่ายข้างหนึ่งจับได้สืบสวนเปนสัตย์ว่าไปสู่หาเจรจาด้วยพยาน แต่มิให้ปรากฏออกข้อความว่าซักซ้อมประการใด อย่าเพ่อให้เอาเนื้อความเปนแพ้ก่อน ให้สืบถามพยานว่ามาเจรจาว่ากล่าวนั้นประการใด ถ้าพยานสบถสาบานให้การว่า ตัวความมาซักซ้อมบนบานให้พยานรับก็ดี มิให้พยานรับก็ดี ให้เอาเนื้อความผู้ซักซ้อมบนบานเปนแพ้แก่สำนวน ถ้าคู่ความมิได้ใช้ให้ลูกเมียญาติพี่น้องพวกพ้องไปบนบานซักซ้อมพยาน หากว่าญาติพี่น้องพวกพ้องกลัวความจะแพ้ ไปบนบานซักซ้อมพยานแต่อำเภอใจเอง ให้เอาตัวผู้ซักซ้อมมาปรับไหมตามรูปความเปนพินัยหลวง แลพยานนั้นให้ยกเสีย แลคดีซึ่งตัวมิได้ซักซ้อมนั้น ให้เร่งบังคับบัญชาจงแล้ว

๔ มาตราหนึ่ง ผู้มีคดีอ้างสักขีพยาน ตระลาการคัดประเด็นคู่ความนำตระลาการไปผเชิญท้าวคำโดยอ้าง แลตระลาการถามพยานโดยประเด็น พยานให้การขาดข้อเหลือข้อประเด็นไม่แจ้งคดี พยานให้การแก้ค้านพยานอิดเอื้อนนิ่งอยู่ แลโจทย์ก็ดี จำเลยก็ดี สอนแนะนำข้อความให้พยานฟังให้ปรากฏออกข้อเนื้อความว่าข้อนี้เปนฉนี้ข้อนั้นเปนฉนั้นประการใด เมื่อลักษณตระลาการสืบผเชิญอยู่นั้น ตระลาการได้ยินแก่โสตรประสาท ก็ให้เอาคดีข้างมันผู้สอนแนะนำเปนแพ้แก่สำนวน

๕ มาตราหนึ่ง ผู้มีอรรถคดีนำตระลาการไปผเชิญพยานโดยอ้างพยานออกมาถึงสำนักนี้ที่ควรแล้ว มันผู้อ้างก็ดี มันผู้มิได้อ้างก็ดีมิได้ออกอาวุธปากแนะนำข้อเนื้อความสอนพยานพวกพ้องมันผู้มีคดีซึ่งไปด้วยทั้ง ๒ ฝ่าย บอกข้อความว่ากล่าวแก่พยานประการใด เมื่อพยานยังมิได้สาบาลตัวก็ดี ได้สาบาลตัวแล้วให้การอยู่ก็ดี ท่านว่ามันแกล้งจะให้พยานหลงลืม ให้ยกกระบัตรความไสคอมันผู้ว่า แลขับพวกพ้องเสียให้พ้นอย่าให้อยู่ใกล้พยาน ๆ จะได้ลำภุกหาว่ากล่าวแต่ที่อันจริง

๖ มาตราหนึ่ง ผู้มีอรรถคดีทั้งสองอ้างพยานโดยสุภาพ พยานคนเดียวอ้างร่วมกันทั้งสองข้าง ตระลาการคัดประเด็นขาดข้อจะสืบตามอ้างทั้งสอง โจทย์ก็ดีจำเลยก็ดีติดใจค้านพยานร่วมกัน ให้กดเอาคดีมันผู้ค้านเปนแพ้ ให้เอาคดีผู้ซึ่งมิได้ติดใจค้านเปนจริง

๗ มาตราหนึ่ง ผู้มีคดีทั้งสองนำตระลาการไปผเชิญพยานโจทย์ก็ดี พยานจำเลยก็ดี มันกันโชกขู่รู่คุกคำรามพยานว่า จะหาความพยาน จะให้ต้องจำจองปรับไหมขับเฆี่ยนโบยตีริบราชบาทว์ว่าจะเอาเพลิงเผาเรือนเผาบ้านฆ่าฟัน ขู่รู่สำทับต้องด้วยประการใด ๆ จะให้พยานของมันกลัวรับสมคำมันก็ดี แลขู่รู่สำทับพยานฝ่ายข้างหนึ่ง จะมิให้รับก็ดี ท่านว่ามันเท็จให้เอาสำนวนมันผู้ขู่รู่กันโชกพยานเปนแพ้ แก่ผู้มิได้ขู่กันโชกพยาน ตามพระราชกฤษฎีกา

๘ มาตราหนึ่ง ผู้มีอรรถคดีทั้งสองคนอ้างพยานตนเอง พยานมิรับสมคำตนๆ ว่าจะต่อพยานของตนถึงพิสูทธ์อีกเล่า ท่านว่ามิให้มันพึงพิสูทธ์ด้วยพยาน ท่านให้กดเอาคดีมันเปนแพ้ มิพึงให้ผเชิญสืบไปเลย เหตุใดจึงกล่าวดังนี้ เหตุมันจนแก่พยาน

ในลักษณพยาน

อนึ่งให้ผู้พิพากษาสุภาตระลาการเล็งดูคำพยานนั้นโดยระบุสำนวนควรที่จะฟังก็ให้ฟัง มิควรที่จะฟังอย่าให้ฟัง ให้ฟังเอาคำพยานแต่ที่อันจริง ได้เนื้อความประการใดจึงให้เล็งดูคำสักขีพยาน แลให้ผู้พิพากษาตั้งสติปัญญาผูกพันธ์ในอารมณ์ พิจารณาดูโทษอันใหญ่อันน้อย อันมีในภายในภายนอก สรรพการแห่งอาตมาภาพให้แจ้งในปัญญาก่อน แล้วจึ่งให้ตั้งใจปลงฟังคำพยานจงหนัก อย่าให้ลุอำนาจแก่ใจอันเปนบาป แลพิพากษาว่ากล่าว ประกอบด้วยปัญญาจงลเอียด อย่าให้เหลาะแหละปากเบา จึงจะสมเปนใหญ่ในที่พิพากษาปรับคดีทั้งปวง แม้นจะว่ากล่าวพิพากษาเนื้อความคดีทั้งปวงนั้น ให้เล็งดูในคำพยานแลทางความ ให้เห็นแน่ในใจคนเดียวก่อน ถ้าได้พิพากษาว่ากล่าวออกไปแล้ว มีผู้เห็นคดีนั้นบมิควรแลจะทักท้วง ควรให้รื้อพิพากษาพิจารณาไปจงได้จริง อย่าลุอำนาจมัวเมาถือทฤฐิมานะ จะได้ปราไชยแก่ผู้มีปัญญาเปนอันเที่ยงแท้

๑ อันลักษณพยานนั้นมี ๓ จำพวก คือ ว่าทิพพยานหนึ่ง อุดรพยานหนึ่ง อุตรีพยานหนึ่ง อันว่าทิพพยานนั้น คือว่าพระภิกษุทรงธรรม พราหมณาจารย์อันอยู่แก่ศีลแลพรตธรรม แลนักปราชญ์บัณฑิตย์อันอยู่แก่ธรรม แลขุนนางผู้มีบรรดาศักดิ์ดำรงราช

๒ อุดรพยาน คือนายหัวพันหัวปากภูดาษพธำรงค์จ่าเสมียนนักการพ่อค้าแม่ค้าคนทำไร่ไถนาพึงเอาเปนมูลความ

๓ อุตรีพยานนั้น คือว่าพี่น้องพ้องพันธุ์ญาติกาตนเอง แลมิตรสหายเพื่อนกินอยู่สัมเล คนผู้ยากเปนวรรณิพก แลคนพยาธิเรื้อน หูหนวกตาบอดอันอยู่รัถยาหาวงษามิได้

๔ มาตราหนึ่ง ผู้มีอรรถคดีทั้งสองเปนความกันอ้างพยานฝ่ายข้างหนึ่งอ้างได้ทิพพยานก็ดี อุดรพยานก็ดี อุตรีพยานก็ดี ท่านให้พิเคราะห์ดูคำพยานสามประการนี้ไซ้ ถ้าว่าสมด้วยผู้อ้างให้พึงพิจารณาดูผู้มีอรรถคดีทั้งสองนั้น ผู้ใดเปนอุก ผู้ใดมิได้เปนอุก ให้พิพากษาตามโทษนั้นเถิด

๕ อนึ่งทั้งสองอ้างพยานร่วมกันอันเดียว ถ้าสมข้างผู้ใดให้เอาข้างผู้นั้นเปนชนะแก่ความ ท่านเรียกว่าสมพยาน ถ้าสมพยานมีพิรุทธ์ท่านเรียกว่าอสมพยาน ท่านว่ามิเปนชนะแก่ความ ให้เล็งดูเขาทั้งสองสถานนี้ ให้พยานนั้นพิสูทธ์ตัวเอง ถ้าชนะแก่พิสูทธ์แล้วเปนชนะแก่ความ กล่าวมาทั้งนี้ชื่อว่าสมพยาน แลอสมพยาน

๖ อนึ่งถ้าโจทย์จำเลย อ้างพยานต่างๆ กัน ชื่อนานาพยาน ถ้าอ้างร่วมกัน ชื่อสมพยาน สมคำผู้ใดเปนชนะแก่ความ ให้ใคร่ดูทิพพยาน อุดรพยาน อุตรีพยาน ที่จะฟังได้ฤามิได้ให้ฟังเอาแต่ที่อันจริง ถ้าผู้หนึ่งอ้างพยาน ครั้นไปผเชิญพยาน ๆ ให้การว่ามีผู้รู้เห็นได้ยินเปน ๓ ต่อออกไป ชื่อโยนพยาน สมคำอ้างฟังเอาเปนพยานได้

๗ อนึ่งโยนพยานนั้นคือทั้งสองพยาน ๒ คน ๓ คน พยานพิสูทธ์ตัวแล้วกล่าวคดีสมอ้าง แลมีคำพยานนั้นระบุว่า มีผู้รู้เห็นได้ยินด้วยอีกคนหนึ่งสองคนก็ดี ท่านว่าให้เอาคำพยานซึ่งระบุอ้างต่อไปนั้นกดเอาไว้แล้วให้บังคับบัญชา ถ้ามิควรจะสืบอย่าให้สืบ ถ้าควรที่จะสืบให้สืบ ถ้าโยนพยานนั้นกล่าวสมคำพยาน ท่านว่าชื่อชนะสมพยาน ถ้าโยนพยานกล่าวมีคดีมิสม อย่าให้ฟังถ้อยคำมันผู้เท็จ

๘ อนึ่งโยนพยานนั้น คือวานท่านไปนั่งรู้เห็นด้วย แลคนนั้นก็รับว่ามีผู้รู้เห็นสามต่อไซ้ ท่านให้พิเคราะห์ดูคำเขาทั้งสองนั้น ถ้าสมแล้วให้ฟังเอาคำพยานนั้นได้

๙ อนึ่งกลพยานนั้น คือวานท่านไปถามเปนคำนับ ข้างหนึ่งรับท่านให้พิจารณาดู ถ้าเปนทิพพยาน อุตรพยานฟังได้ ถ้าอุตรีพยานฟังเอามิได้ ท่านว่าบาปบุญคุณโทษไว้แก่ผู้กล่าว

๑๑ อนึ่งสมพยานนั้น คือว่าโจทย์จำเลยทั้งสองอ้างพ่อแม่พี่น้องญาติฝ่ายข้างหนึ่งเป็นพยาน ๆ พิสูทธ์ตัวแล้วกล่าวสมอ้าง ผู้นั้นท่านว่าเป็นองค์พยานเป็นชนะแก่ความ บาปบุญคุณโทษไว้แก่ผู้กล่าว

๑๒ ทิพพยานนั้นมี ๑๕ ประการ ๆ หนึ่งอ้างผู้อยู่แก่ศิลทรงพรต ประการหนึ่งอ้างนักปราชญ์ราชบัณฑิตย์ผู้อยู่แก่ธรรม ประการหนึ่งอ้างท่านผู้มีบรรดาศักดิ์ ประการหนึ่งอ้างพยานร่วมกัน ประการหนึ่งพระภิกษุวิวาทกัน พระครูเจ้าวัดเปนพยาน ประการหนึ่งการศิษย์โยมวิวาทกัน ครูบาอาจารย์ชีต้นเปนพยาน คู่ความทั้งสองวิวาทกัน สุภาตระลาการเปนพยาน บิดามารดาวิวาทกัน บุตรเปนพยาน บุตรเปนความกันบิดามารดาเปนพยาน พี่วิวาทกัน น้องเปนพยาน น้องวิวาทกัน พี่เปนพยาน หลานวิวาทกัน ปู่ยาตายายลุงป้าน้าอาเปนพยาน ปู่ย่าตายายลุงป้าน้าอาวิวาทกัน หลานเปนพยาน บ่าววิวาทกัน นายเปนพยาน ค่าเปนความกัน เจ้าเงินเปนพยาน กล่าวมาทั้ง ๑๕ ประการนี้ พิสูทธ์ตัวชนะแก่พิสูทธ์กล่าวคดีสม ท่านให้เอาเปนทิพพยานชนะแก่ความ บาปบุญคุณโทษไว้แก่ผู้กล่าว

๑๓ ลักษณพยานอันจะฟังเอาเปนมูลคดีนั้น คือว่าอยู่ด้วยกันไปด้วยกันทำกินด้วยกัน จะฟังเอาเปนพยานได้ แลมิได้นั้นมีดังนี้ คือเมียน้อยเมียหลวงวิวาทกันอ้างผัวเปนพยาน ท่านมิให้ฟังเอาได้ เหตุผัวมืดมัวด้วยเสน่ห์รักใคร่ แลอาไศรยอยู่ในทรัพย์สิ่งของมิได้กล่าวแต่ที่อันจริง ท่านให้ฟังเอาแต่ชาวบ้านชาวเกลอ แลเพื่อนบ้านเปนพยานในมูลคดีความ ประการหนึ่งในคงคามหาสมุท ชาวเรือ ชาวสำเภาวิวาทกัน เพื่อนเรือเพื่อนสำเภาเปนพยาน ประการหนึ่ง ชาวเรือชาวสำเภาลำเดียวกันวิวาทกัน ผู้ไปเรือไปสำเภาลำเดียวกันเปนพยาน ประการหนึ่งเดินหนทางด้วยกัน ผู้เดินหนทางด้วยกันเปนพยาน ประการหนึ่งเดินหนทางไปอาไศรยศาลาด้วยกันวิวาทกัน ผู้เดินหนทางอาไศรยศาลาด้วยกันเปนพยาน ประการ

หนึ่งไปกลางป่ากลางดงห้วยเขาด้วยกันวิวาทแก่กันเอาพรานป่าแลโขมดป่าผู้ไปด้วยกันเปนพยาน ประการหนึ่งไปทำบุญให้ทานฟังธรรมเทศนาในพระวิหารการบุเรียญวัดวาอารามวิวาทกัน ผู้ไปทำบุญให้ทานฟังธรรมเปนพยาน อนึ่งชาวบ้านชาวเรือวิวาทกันเพื่อนบ้านเพื่อนเรือเปนพยาน อนึ่งชาวตลาดวิวาทกัน ชาวกำนันตลาดเปนพยาน อนึ่งชาวนาแลชาวนาวิวาทกัน ชาวนาเปนพยาน แลพยานมีปราการดังนี้ ชนะแก่พิสูทธ์กล่าวคำสมอ้างเปนมูลคดี

๑๔ มาตราหนึ่ง ถ้าเกิดวิวาทกันในบ่อน นายบ่อนแลนักเลงเปนพยาน ถ้าวิวาทกันในที่โรงทำเกือก ช่างเกือกเปนพยาน ถ้าวิวาทกันในที่ทำประโมง ชาวประโมงเปนพยาน ถ้าวิวาทกันในที่เสพยสุรา ผู้เสพยสุราเปนพยาน เล่นงานดูงานมโหรศพวิวาทกัน ผู้ดูผู้เล่นเปนพยาน กล่าวมาทั้งนี้เปนมูลคดีหาสักขีพยานอื่นมิได้ พยานชนะแก่พิสูทธ์แล้วกล่าวถ้อยคำประการใด บาปบุญคุณโทษไว้แก่ผู้กล่าว

๑๖ อนึ่งคู่ความทั้งสองอ้างพยาน ๆ ให้การว่ามิได้เห็นแก่จักษุ มิได้ยินแก่โสตรเปนแต่ผู้มีคดีมาบอกเล่าจึงรู้ ท่านว่าทิพพยานก็ดี อุดรพยานก็ดี อุตรีพยานก็ดี ท่านมิพึงให้ฟังเอาพยานนั้นเลย

อนึ่งผู้มีอรรถคดีทั้งสองเปนความกัน อ้างพยานสมทิพพยานชนะแก่อุดรพยาน อุดรพยานชนะแก่อุตรีพยาน อุตรีพยานชนะแก่พยานอาษา ถ้าอ้างได้ทิพพยานอุดรพยานอุตรีพยานด้วยกัน ให้พิเคราะห์ดูคำพยานทั้งสอง ผู้มิสมแลพิรุทธ์ ถ้าสมข้างผู้ใดให้เอาข้างผู้นั้นเปนจริง

๑๗ อนึ่งทั้งสองเปนความกัน ข้างหนึ่งอ้างพยาน ข้างหนึ่งต่อด้วยถึงพิสูทธ์ ถ้าฝ่ายข้างผู้อ้าง ๆ องค์พยานก็ดี อ้างทิพพยานก็ดี อุดรพยานก็ดี พยานกล่าวสม ผู้อ้างนั้นเปนจริงแลผู้อ้างพิสูทธ์นั้นท่านให้สืบใคร่หาพยานจงได้ ถ้าสืบมิได้พยาน ท่านว่าสำนวนมันพร่อง อย่าให้พึงฟัง

๑๘ อนึ่งทั้งสองอ้างพยานตนเอง พยานมิรับสมคำตน ๆ ว่าจะขอต่อด้วยพยานของตนถึงพิสูทธ์อีกเล่า ท่านว่าอย่าให้มันพึงพิสูทธ์ด้วยพยาน ท่านให้กดเอาคดีมันเปนแพ้ บพึงให้ผเชิญสืบไป เหตุใดจึงกล่าวดังนี้ เหตุมันจนแก่พยาน

๑๙ อนึ่งทั้งสองเปนความกัน อ้างพยาน ๆ มีต่าง ๆ กัน ให้พิจารณาดูผู้ใดเปนทิพพยาน เปนอุดรพยาน เปนอุตรีพยาน แลพิจารณาดูเขาทั้งสองเปนความกันนั้น ถ้าพิรุทธ์ไซ้ให้ดูตามพิรุทธ์ถ้ามิได้พิรุทธ์ให้เอาเป็นชนะแก่ความ

๒๒ อนึ่งอ้างปะขาวรูปชี ท่านให้สืบดังพยานฆราวาศนั้น

๒๓ อนึ่งอ้างสักขีพยาน มิเท่าอ้างโฉนดฎีกาตราสารกฎหมาย เบาะแสเถบียร แลบอกคดีแก่ท่านผู้มีบรรดาศักดิ์ดำรงราช ถ้าเปนพยานอาษาให้ไหมลาหนึ่ง เปนพินัยหลวงโดยบรรดาศักดิ์ อนึ่งจะ ผเชิญหนังสือบริคนสัญญา ถ้าโฉนดฎีกาตราสารให้ตระลาการผเชิญเอามาใส่กับต้นสำนวน ถ้าโจทย์จำเลยติดใจในหนังสือนั้นว่า อักษรนั้นบุบถลาย ถ้าอักษรมิต้องกัน ท่านให้บังคับบัญชาว่าถลาย

๒๔ อนึ่งถ้าโจทย์จำเลยติดใจว่าหนังสือทั้งสองนั้น ตัวอักษรลายมือมิต้องกันให้อาลักษณดูทำนองอักษรทั้งสองนั้น ถ้าทำนองอักษรฝนทอง ฟองมัน หันอากาศ ราชปักษี พินธุ์เอก พินธุ์โท นฤคหิต ทัณฑฆาฏ ไม้ม้วน ไม้มลาย บาทพินธุ์ ลากค่าง ทำนองอักษรนั้นต้องกัน ท่านให้ฟังเอาเปนทำนองอักษรอันเดียว ถ้าโจทย์จำเลยว่าหนังสืออักษรนั้นมิได้เขียนก็ดี แลเขียนให้ว่ามิใช่ลายมือก็ดี ให้ผู้เขียนนั้นเขียนหนังสือใหม่ ให้อาลักษณดูทำนองอักษรเก่าใหม่ ถ้าทำนองอักษรเก่าใหม่นั้นต้องกันท่านให้ฟัง

๒๕ อนึ่งทั้งสองอ้างควงตรา จำนำ เจ้ากรมแลตราสำคัญ ให้ตระลาการไปผเชิญ ถ้าแลทั้งสองติดใจควงตราว่ามิใช่เส้นแลวงเดือนควงตรานั้นเคลื่อนคลาศผิดเพี้ยน แลให้เอาควงตรานั้นมาพิเคราะห์ดู ถ้าต้องกันท่านให้ฟัง ถ้าเส้นแลวงเดือนคล้ายคลึงมิต้องกันท่านว่าอย่าให้ฟัง ให้ผู้พิพากษาแลอาลักษณเล็งดูอักษรแลควงตราโดยธรรม จะได้ควงทิพจักษุ

๒๖ อนึ่งสืบคนกลาง แลคนกลางนั้นให้การมีพยานอื่นเจือคำนั้นต้องกัน ท่านให้ฟังเอาคำคนกลางนั้นได้ ถ้าแลคำพยานนั้นมิต้องกันกับคำคนกลาง มันจะกล่าวดังฤาบมิให้พึงฟังเอาคำมันเลย

๒๗ อนึ่งคู่ความอ้างสารกรมธรรม์ แลหนังสือบริคนสัญญา มีพยานอันเจือกันด้วยท่านว่าฟังได้

๓๐ อนึ่งผู้มีอรรถคดีกล่าวหาพิพาทกัน เมื่อลักษณวิวาทกันนั้นมีสักขีพยานรู้เห็นหลายคนครั้นนำตระลาการไปผเชิญโดยอ้าง แลพยานหลายคนให้การข้อใจความมิต้องกัน ท่านว่าลักษณอันเดียวพยานกล่าวมิต้องกันอย่าให้พึงฟัง ถ้าลักษณอันเดียวพยานกล่าวคำต้องกัน ท่านให้ฟังเอาเปนพยานได้ บาปบุญคุณโทษไว้แก่ผู้กล่าว

๓๒ อนึ่งโจทย์จำเลย นำตระลาการไปผเชิญพยาน แลคู่ความผู้อ้างนั้นมิได้นำไปถึงสถานที่อยู่แห่งพยานผู้นั้น ไปถึงกลางทางแล้วกลับคืนมาเล่าไซ้ ควรให้ตระลาการกดเอาคู่ความผู้อ้างนั้นเปนแพ้แก่คดี

๓๔ ทั้งสองนำตระลาการไปผเชิญพยาน แลมันผู้อ้างก็ดีผู้มิได้อ้างก็ดี มันไปสู่หาเจรจาด้วยพยาน แลมันซักซ้อมพยานจับได้เปนสัตย์ให้กดเอาคดีมันนั้นเปนแพ้ ถ้าจับมิได้ข้างหนึ่งมิด้านพยาน ๆ หากรับด้านอย่าให้บังคับบัญชา กดเอาคดีมันเป็นแพ้ก่อน ท่านให้พิจารณาแต่ที่อันจริง

๓๕ อนึ่งทั้งสองนำตระลาการไปผเชิญพยาน มันผู้อ้างก็ดี ผู้มิได้อ้างก็ดี มันไปสำทับขู่รู่คำรามพยาน เมื่อลักษณตระลาการผเชิญอยู่นั้นได้เห็นแก่จักษุได้ยินแก่โสตร ให้กดเอาคดีมันเปนแพ้แก่สำนวน

๓๖ มาตราหนึ่ง ผู้อ้างพยานนั้นมันเท็จกลัวความจะแพ้แก่ท่าน แลมันกันโชกคุกคามคำรามสำทับพยาน เมื่อตระลาการไปผเชิญนั้น มันว่าต่อหน้าตระลาการว่า ถ้ามิรับสมอ้างกูไซ้กูจะให้ต้องริบราชบาทว์ กูจะหาความพยานให้ต้องปรับไหม ท่านว่ามันกันโชกพยานมันเองนั้น ถ้าพยานรับสมอ้างมันจริงก็ดี ท่านว่ามันเท็จให้เอาสำนวนมันเปนแพ้

๓๗ อนึ่งนำตระลาการไปผเชิญพยานท้าวคำโดยอ้าง แลมันผู้อ้างก็ดี ผู้มิได้อ้างก็ดี แลมันแนะนำข้อเนื้อความให้พยานฟังก่อนก็ดี แลค้านพยานมิให้รับต่อหน้าสุภาตระลาการพิจารณาเปนสัตย์ให้กดเอาคดีมันเปนแพ้

๓๘ อนึ่งทั้งสองอ้างพยาน นำตระลาการไปผเชิญโดยอ้าง แลพยานมิรับแต่สักคน ท่านว่าอาวุธปากมันเองมันจนแก่พยาน ให้กดเอาคดีมันเปนแพ้ มันจะกล่าวดังฤาอย่าให้พึงฟัง

๔๐ อนึ่งทั้งสองอ้างพยาน แลตระลาการจดหมายเอาชื่อพยานแลมันจะนำตระลาการไปผเชิญโดยอ้างแล้ว มันผู้อ้างกลับมิได้ผเชิญโดยอ้าง มันอ้างพยานอื่นเล่าไซ้ ท่านให้กดเอาคดีมันเปนแพ้เหตุชิวหาอันเดียวกล่าวถ้อยเปนสอง

๔๑ อนึ่งทั้งสองอ้างพยานคนเดียวร่วมกัน ถ้าสมอ้างข้างผู้ใดผู้นั้นชนะแก่คดี ถ้าแลข้างผู้ใดติดใจค้านพยานร่วมกันก็ดี แนะนำเนื้อความสอนพยานร่วมกันก็ดี แลขู่รู่สำทับพยานร่วมกันก็ดี เมื่อลักษณตระลาการผเชิญอยู่นั้น ให้กดเอาคดีเปนแพ้แก่ผู้มิได้ติดใจแลแนะนำสอนพยาน และมิได้ขู่รู่สำทับพยาน

๔๒ อนึ่งอัญญัตรพยานนั้น คือคู่ความอ้างพยานนำตระลาการไปผเชิญถึงบ้านเรือนพยาน ยังมิพบพยาน แต่ได้ปรากฏชื่อบ้านแลเรือนพยานแล้ว ภายหลังคู่ความกลับนำตระลาการไปผเชิญพยาน ณ เรือนอื่น ตระลาการหาพยานออกมาสถานที่ควร แล้วถามพยาน ๆ ว่าชื่ออื่น มิได้ต้องชื่อปรากฏเมื่อไปหาครั้งก่อนไซ้ ก็ให้กดเอาคดีมันเปนแพ้

๔๔ อนึ่งผู้มีอรรถคดีจะติดใจค้านพยาน เมื่อลักษณตระลาการไปผเชิญนั้น จึ่งให้ตระลาการเขียนเอาคำค้านนั้นถามพยาน ถ้าพยานแก้ควรให้แก้ เมื่อลักษณตระลาการถามนั้น ตามผู้มีอรรถคดีติดใจค้านนั้น แลให้พยานแก้ค้านโดยที่อันจริง ถ้าพยานแก้ค้านให้การมิจริงเข้าด้วยฝ่ายข้างหนึ่ง ท่านว่าพยานอาษาท่านบให้พึงฟัง

๔๕ อนึ่งพยานแห่งโจทย์จำเลยทั้งสองข้าง แลสมถ้อยคำแห่งโจทย์จำเลยทั้งสอง ให้ตระลาการพิจารณาถ้อยคำพยานทั้งสองข้างนั้น แลถ้อยคำพยานได้สมหลายกระทงไซ้ จึ่งให้เอาคำพยานประกอบด้วยคุณวุฒิจึ่งควรฟัง อนึ่งถ้าพยานนั้นกล่าวมิต้องด้วยมูลคดีไซ้อย่าให้เอาเปนพยาน ถ้าถ้อยคำพยานกล่าวต้องมูลคดีไซ้ จึ่งให้ฟังเอาเปนพยานได้

๔๖ อนึ่งทั้งสองเปนสำนวนด้วยกันอยู่ในตระลาการ แลอ้างพยานในสำนวน สุภาตระลาการได้สืบพยานโดยสำนวนแล้วก็ดี ยังมิได้นำตระลาการไปผเชิญโดยอ้างก็ดี ฝ่ายผู้มีอรรถคดีมีถ้อยคำท้วงติงตัดสำนวน อ้างให้สืบสักขีพยานนอกสำนวน ท่านมิให้บังคับบัญชาถามพยานนอกจากสำนวนนั้นก่อน ท่านให้บังคับบัญชาสืบสุภาตระลาการซึ่งได้เห็นแก่จักษุได้ยินต่อโสตรแลบันทึกจดหมายไว้ ท่านพึงให้ฟังคำสุภาตระลาการเป็นเด็ดขาด ถ้าพยานนอกสำนวนสาบาลตัวแล้วให้การต้องกำกับสุภาตระลาการท่านจึงให้ฟัง ถ้าลักษณอันเดียวกล่าวมิต้องกัน ท่านมิให้ฟัง

๔๗ อนึ่งพยานให้การ ผิดประเด็นเหลือประเด็น ท่านมิให้ฟังเอาเปนพยาน ถ้าพยานให้การต้องประเด็น ขาดประเด็นฟังได้ ถ้าพยานให้การใจความสม พลความไม่สมให้คัดเอาว่าสม ถ้าพลความสมใจความไม่สมให้คัดเอาว่าไม่สม

๔๘ อนึ่งโจทย์จำเลย รับกันในสำนวนฟังได้ อ้างพยานสิบคนรับสมอ้าง มิเท่าโจทย์จำเลยรับกันในสำนวน

๔๙ อนึ่งโจทย์จำเลยหลายคนมิได้รับแก้ต่างกัน ถามคนละสำนวนยอมสารภาพก็ดี แลจำเลยผู้ซึ่งถามภายหลังนั้นมิรับ โจทย์อ้างคำรับซึ่งถามในสำนวน แลยอมไว้แต่ก่อนนั้นก็ดี โจทย์จำเลยมิรับกันอ้างคำรับในสำนวนก็ดี ท่านว่าฟังเอามิได้ให้ฟังเอาคำสักขีพยาน ถ้าแลที่ตั้งซึ่งเป็นรากแก้วแห่งโจทย์จำเลยนั้น

๕๒ อนึ่งถ้าโจทย์ฤาจำเลยก็ดี ทั้งสองเปนสำนวนอยู่ด้วยกันในตระลาการ แลฝ่ายข้างหนึ่งให้ทรัพย์เงินทองไปบนบานพยาน มิให้รับก็ดีให้รับก็ดี ให้พยานหลบเสียมิให้พบก็ดีจับได้พิจารณาเปนสัตย์ว่า มันบนบานพยานจริงไซ้ ท่านว่ามันพิรุทธ์ ถ้าจับผู้บนบานได้ มันว่ามิใช่ฝ่ายพวกข้างหนึ่งทำกลธิบายใช้ให้บนบานพยาน ถ้าเปนสัตย์จริงไซ้ ให้กดเอาคดีผู้ทำกลธิบายนั้นเปนแพ้

๕๔ อนึ่งผู้มีอรรถคดีต้องพิพาทอยู่ในสุภาตระลาการ แลฝ่ายข้างหนึ่งจับได้ว่าฝ่ายข้างหนึ่งใช้ข้าคนไปซักซ้อมบนบานพยาน แลมาว่าแก่สุภาตระลาการ ท่านว่าบพึงฟังเอาคำข้าคนนั้นก่อน เพราะว่าข้านอกเจ้าบควรที่จะฟัง ถ้าพิจารณาเปนสัตย์ดุจกล่าวมานั้นจริงไซ้ ให้เอาคดีมันผู้ใช้ทำกลธิบายนั้นเปนแพ้แก่สำนวน

๕๕ มาตราหนึ่ง ทั้งสองนำตระลาการไปผเชิญโดยอ้าง แลญาติพี่น้องพ้องพันธุ์เขาทั้งสองฝ่ายไปด้วย เมื่อผเชิญพยานอยู่นั้น แลเขามีอรรถคดีมิได้ว่ากล่าวใช้สรอยพวกพันธุ์เขา แลพวกพันธุ์พี่น้องเขา หากไป ณ เรือนพยาน แลมันไปพูดจาแนะนำสอนพยานก็ดี เมื่อลักษณตระลาการ ผเชิญอยู่นั้น ให้ตระลาการพิจารณาแต่ที่อันจริง แลสืบถามพยานจงถ่องแท้ ว่าเมื่อพวกพันธุ์มันมาพูดจาด้วยพยานนั้นเปนข้อเนื้อความสิ่งอันใด ถ้าแลพยานให้การว่า มันพวกพันธุ์มาบนบานให้ทรัพย์เงินทองประการใด ๆ ให้รับก็ดีมิให้รับก็ดีแลพิจารณาเปนสัตย์ว่า พวกพันธุ์มันผู้มีอรรถคดีมาซักซ้อมบนบานจริงไซ้ ท่านให้เอาตัวผู้มาซักซ้อมพยานนั้น ปรับไหมตามรูปความโจทย์หาเปนพินัยหลวง แลซึ่งคดีมันเปนสำนวนด้วยกันนั้น ให้ตระลาการเร่งพิจารณาตามสำนวน เหตุใดจึ่งกล่าวดังนี้ เหตุว่ามันผู้มีคดีมิได้ว่ากล่าวใช้สอยพวกพันธุ์มันหากไปซักซ้อมพยานเอง

๕๘ อนึ่งจำเลยสำนอง ให้การแก้พิพาทโดยสำนอง ท่านให้บังคับบัญชาเอาคำพยานแต่ที่อันจริง

๕๕ อนึ่งโจทย์ระบุจำเลยสำนองให้การแก้พิพาทแก่กันโดยสำนองว่ามีสักขีพยานให้บังคับบัญชาสืบสักขีพยานซึ่งมันแก้พิพาทแลสำนอง ถ้าแลคำพยานนั้นกล่าวต้องในสำนองท่านให้บังคับบัญชาโดยคำสักขีพยาน

๖๑ มาตราหนึ่ง พิพาทกันด้วยที่แดนไร่นา ละหาน ป่าผึ้ง เรือกสวน ยวนยาง บ่าวไพร่สรรพความ อ้างเพลาพระตำราตราประทวนก็ดี อ้างว่ามีชื่อในหางว่าวก็ดี แลแทงตำบลบ้านตำบลนา ตำบลสวน ตำบลไร่ ว่ามีชื่อในสารกรมธรรม์ก็ดี ว่ามีผู้รู้เห็นได้ยินได้ฟัง แลเมื่อสืบสวนสมอ้าง ท่านว่าให้เอาผู้นั้นเปนชนะแก่ความ ถ้านำไปมิสมอ้างไซ้ ให้เอาผู้อ้างนั้นจนแก่คำเองพิรุทธ์เอาเปนแพ้แก่ความ

๖๓ มาตราหนึ่ง ผู้มีคดีอยู่ในตระลาการ ฝ่ายข้างหนึ่งว่าผู้หนึ่งละตระลาการเสียไปซักซ้อมพยาน ถ้าจับมิได้อย่าให้พิพากษาคำมันเลย ให้เร่งว่าสำนวนเดิมสืบไป ถ้าข้างผู้ละตระลาการไปนั้นมันว่าเปนคำฉกรรจ์ต่อหน้า สุภาตระลาการว่ามันไปซักซ้อม อย่าเพ่อให้ฟังคำมันก่อน ให้สืบพยานซึ่งมันทั้งสองข้าง ถ้าพยานสาบาลให้การว่า ฝ่ายข้างหนึ่งไปซักซ้อมพยานเปนสัตย์ไซ้ ให้กดเอาคดีมันเปนแพ้ ถ้าพยานให้การว่ามิได้มาซักซ้อมบนบานไว้ ให้ยกแต่คำพยานเสียให้นำผเชิญตามอ้าง

๖๔ มาตราหนึ่ง ทั้งสองนำตระลาการไปผเชิญพยานแลฝ่ายข้างหนึ่งมิได้อ้างติดใจค้านพยานแล้ว แลมันว่าพยานคนนี้ต้องข้อมันอ้าง ด้วยตระลาการผเชิญตามอ้าง แลฝ่ายข้างหนึ่งกลับติดใจค้านพยานอีกเล่า มันทั้งสองถ้อยทีถ้อยค้านพยานร่วมกัน มีความผิดด้วยกันอย่าให้รับคำไว้บังคับบัญชาคำพยานร่วมกันสมข้างผู้ใดเปนที่ฟังได้

๖๕ มาตราหนึ่ง ตระลาการจะให้โจทย์จำเลยนำไปสืบพยาน โดยอ้างโจทย์จำเลยไม่นำไปสืบให้หนังสือสมอ้างสมค้านฟังได้ ถ้าปฤกษาสำนวนมิได้เนื้อความ ให้ผู้พิพากษาเล็งดูคำพยานข้ออื่น ถ้ามิได้เนื้อความให้สืบสักขีพยาน ซึ่งให้หนังสือสมอ้างสมค้านไว้นั้น เอาความจริงจงได้

๖๖ มาตราหนึ่ง วิวาทกันในสถานแห่งมืดก็ดี วิวาทกันในทางสามแพร่งก็ดี หาสักขีพยานมิได้ ให้พิเคราะห์ดูมูลคดีจงถี่ถ้วน ถ้าจริงแล้วท่านให้เอาบาดเจ็บสาหัสนั้นเปนพยาน

๖๗ มาตราหนึ่ง โจทย์จำเลยอ้างพยาน ๆ ต้องค้านต้องติงให้เล็งดู ถ้าเปนพลความให้ยกเสีย ถ้าใจความเปนอาวุธความ ให้ผู้เปนเสนาบดีพึงค้นหารากแก้ว จึ่งจะฆ่าความนั้นได้โดยยุติธรรม

ลักษณตระลาการ

๕ มาตราหนึ่ง ถ้าวิวาทกันในที่ระโหฐานก็ดี ในทุ่งในป่าก็ดีอสักขิกา หาพยานบมิได้ ฉินะภินะซึ่งจะเปนอุบายทำตนเองมิได้ หากจะเปนพยานแก่บุคคลผู้นั้นแล

ปะกาศมา ณ วันที่ ๒๒ มกราคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๓ เปนวันที่ ๙๕๖๙ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

ตารางหมายเลข ๑

ว่าด้วยกฎหมายและพระราชบัญญัติซึ่งให้ยกเลิกเสีย

ศักราช เดือน ปี ซึ่งตั้งพระราชบัญญัติ	ชื่อกฎหมายพระราชบัญญัติ ประกาศ	ยกเลิกทั้งหมด ฤๅแต่ส่วนหนึ่ง
ณวัน ๑ เดือน ๕ ขึ้น ๘ ค่ำ ปีมเมีย โทศก จุลศักราช ๑๒๓๒	พระราชบัญญัติเรื่องพยาน ในราชกิจจานุเบกษา ปีจอ ฉศก ศักราช ๑๒๓๖ น่า ๑๙๐	ยกเลิกทั้งหมด ๗ มาตรา
ณวัน ๕ เดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ ปีฉลูนพศก จุลศักราช ๑๒๓๙	พระราชบัญญัติลักษณพยาน ในราชกิจจานุเบกษา ปีฉลู นพศก ศักราช ๑๒๓๙ น่า ๒๓๙	ยกเลิกทั้งหมด ๑๑ มาตรา
ณวัน ๑ เดือน ๗ แรม ๑๑ ค่ำ ปีขาน มหาศักราช ๑๗๙๕	กฎหมายลักษณพยาน ซึ่งประทับตรา ๓ ดวง แลกฎหมายพิมพ์ เล่ม ๑ แต่น่า ๔๓๒ ถึง น่า ๔๖๗	ยกเลิกเปนส่วน มาตรา ๑๐ ๑๕ ๒๐ ๒๑ มาตรา ๒๘ ๒๙ ๓๑ ๓๓ มาตรา ๓๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๓ มาตรา ๕๖ ๕๗ ๖๐ ๖๒ รวม ๑๗ มาตรา
ณวัน ๓ เดือน ๑๑ แรม ๑๑ ค่ำ ปีขานอัฐศก จุลศักราช ๑๐๔๗	กฎหมายกฎสามสิบหกข้อ ซึ่งประทับตรา ๓ ดวง แลกฎหมายพิมพ์ เล่ม ๒	ยกเลิกกฎที่ ๑๑ บทกำหนด สิบพยาน น่า ๔๗
ณวัน ๖ เดือน ๕ ขึ้น ๖ ค่ำ ปีมะเส็ง นพศก จุลศักราช ๑๐๗๙ ณวัน ๖ เดือน ๗/๘ ขึ้น ๘ ค่ำ ปีฉลู เบญจศก จุลศักราช ๑๐๗๕	กฎหมายพระราชกำหนดเก่า ซึ่งประทับตรา ๓ ดวง แลกฎหมายพิมพ์ เล่ม ๒	ยกเลิกกฎที่ ๒๗ ว่าด้วยพยานไม่รับค้าน น่า ๑๑๑ กฎ ๔๗ ว่าด้วยถามพยาน น่า ๑๖๗
ณวัน ๖ เดือน ๑๑ ขึ้น ๓ ค่ำ ปีมโรง ฉศก จุลศักราช ๑๑๔๖	กฎหมายพระราชกำหนดใหม่ ซึ่งประทับตรา ๓ ดวง แลกฎหมายพิมพ์ เล่ม ๒	ยกเลิกกฎ ๗ ว่าด้วยโทษพยาน น่า ๔๑๖

ตารางหมายเลข ๒

ว่าด้วยกฎหมายแถลงพระราชบัญญัติซึ่งคงใช้ต่อไป

ศักราช ปี เดือน วัน ซึ่งตั้งพระราชบัญญัติ	ชื่อกฎหมายพระราชบัญญัติประกาศ	ชื่อมาตราซึ่งให้คงใช้เป็นกฎหมายต่อไป
ณวัน ๗ เดือน ๖ ขึ้น ๑ ค่ำ ปีกา มหาศักราช ๑๙๖๑	กฎหมายลักษณรับพ้องบทตัดพยาน	คงใช้ทั้งสิ้น ๗ มาตรา
ณวัน ๑ เดือน ๗ แรม ๑๑ ค่ำ ปีขาน มหาศักราช ๑๙๔๔	กฎหมายลักษณพยาน ซึ่งประทับตราแถกฎหมายพิมพ์ เล่ม ๑ แต่ น่า ๔๑๒ ถึงน่า ๔๒๗	คงใช้อยู่ ๕๐ มาตรา คือ มาตรา ๓ ๔ ๕ มาตรา ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ มาตรา ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ มาตรา ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๓๐ มาตรา ๓๒ ๓๔ ๓๕ ๓๖ มาตรา ๓๗ ๓๙ ๔๐ มาตรา ๔๑ ๔๒ ๔๔ มาตรา ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ มาตรา ๔๙ ๕๒ ๕๔ ๕๕ มาตรา ๕๗ ๕๘ ๖๑ ๖๓ มาตรา ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗
ณวัน เดือน ๗ แรม ๙ ค่ำ ปีวอก มหาศักราช ๑๙๐๐	ลักษณตระลาการ ซึ่งประทับตราแถกฎหมายพิมพ์ เล่ม ๑ น่า ๔๕๗ ว่าด้วยฉินภินะ	มาตรา ๕

(ตาราง ๑ ให้ดูต่อจากตาราง ๓)

ตาราง ๒ (ท้าย พ.ร.บ. วิธีพิจารณาความแพ่ง)

คุณานุรูปพยานซึ่งควรได้รับเงินค่าบำเหน็จต่าง ๆ กัน เมื่อต้องมาศาล	ควรได้รับเงินค่าบำเหน็จวันหนึ่ง		หมายเหตุ
	ไม่เกินกว่า	ไม่น้อยกว่า	
	บาท	บาท	
พระบรมวงษานุวงษ์ แลข้าราชการผู้ใหญ่	๒๐ บาท	ตามแต่ศาลเห็นสมควร	นอกจากนี้ให้พยานได้รับค่าเดินทางตามที่ต้องออกไปพอสมควรแลอัตรานี้ให้คิดให้เป็นรายวันที่พยานต้องมาศาลจะได้สืบฤาไม่ได้สืบก็ดี
ข้าราชการผู้น้อย	๑๐ บาท	,, ,,	
แพทย์แลผู้มีวิชา	๑๕ บาท	,, ,,	
หัวหน้าห้างที่ไม่ปรากฏว่ามีเงินเดือนเท่าใด	๑๕ บาท	,, ,,	
คนทั้งหลายอื่น ๆ ให้เท่ากับค่าจ้างที่คนพวกเหล่านี้จะได้รับตามรายวันถ้าไม่ต้องมาศาล	๑๐ บาท	๑ บาท	

ต่อตาราง ๒

คุณานุรูปพยานซึ่งควรได้รับเงินค่าบำเหน็จต่าง ๆ กัน เมื่อต้องมาศาล	ควรได้รับเงินค่าบำเหน็จวันหนึ่ง		หมายเหตุ
	ไม่เกินกว่า	ไม่น้อยกว่า	
	บาท	บาท	
พยานผู้ชำนาญแลอนุญาโตตุลาการให้ตัวความตกลงกันเอง ค่าล่าม ซึ่งผู้แพ้จะต้องเสียให้แก่ผู้ชนะ			
ล่ามฝรั่ง วันละ	๒๐ บาท		
ล่ามแขกฤาจีน วันละ	๖ บาท		

ต่อตาราง ๒

ถ้าสืบพยานโดยเดิรเผชิญสืบ

ให้เสียค่าเดินทางแลค่าบ่วยการผู้ไปสืบดังนี้

ถ้าผู้พิพากษาไปสืบ ๒๐ บาท

ยกระบัตรหรือเจ้าพนักงานผู้อื่นไปสืบ ๑๐ บาท

แลตัวพยานไม่ได้เลย

ค่าส่งประเด็นไปสืบ

ถ้าส่งไปให้ศาลอื่นสืบ ให้เรียกค่าธรรมเนียมดังนี้

ถ้าทุนทรัพย์ต่ำกว่า ๑๐๐๐๐ บาท ให้เรียก ๕ บาท

ถ้าทุนทรัพย์ตั้งแต่ ๑๐๐๐๐ บาท ขึ้นไปให้เรียก ๑๐ บาท

ถ้าทุนทรัพย์ตั้งแต่ ๔๐๐๐๐ บาท ขึ้นไปให้เรียก ๒๕ บาท

ตาราง ๓

ค่าธรรมเนียมกองหมาย

ค่าธรรมเนียม	ทุนทรัพย์		ชัก		หมายเหตุ
	บาท	อัฐ	บาท	อัฐ	
ขายเลหลัง	๑๐๐		๕		
ว่าประมูลทรัพย์ในคดีมรฎกแลอื่น ๆ ภายหลังประกาศก่อนหน้าขายเลหลัง	๑๐๐		๓		
จำเลยมาชำระเงินตามคำตัดสิน	๑๐๐		๓	๓๒	
ค่าวัดที่ดินแลทำแผนที่วันละ			๖		

*พระราชบัญญัติ
สำหรับตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะ
รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า เมื่อรัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ มีโรคซึ่งเปนอันตรายติดเนื่องกันได้ ในหมู่สัตว์พาหนะ ซึ่งบรรทุกเรือออกไปเมืองต่างประเทศ แลที่ฆ่าเอาเนื้อเปนอาหารเกิดชุกชุมขึ้น อันจะเปนเหตุให้บังเกิดโรคแก่มนุษย์แลเสียทรัพย์สมบัติของคนค้าขายนั้น จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติสำหรับป้องกันโรคสัตว์พาหนะ ขึ้นไว้ชั่วสมัยหนึ่งแลให้มีเจ้าพนักงานแพทย์ตรวจสัตว์พาหนะแลจัดการป้องกันต่อ ๆ มา

บัดนี้ทรงพระราชดำริห์เห็นว่า มีพวกค้าขายพากันซื้อโคส่งออกไปขาย ณ เมืองต่างประเทศมากขึ้นกว่าแต่ก่อน มีจำนวนโคที่ได้ส่งมาแต่หัวเมืองในมณฑลต่าง ๆ เข้ามาในกรุงเทพฯ ทวีอยู่เสมอทุก ๆ เดือน นับว่าเปนสินค้าอย่างหนึ่งที่เจริญขึ้น แลการที่จะมีเจ้าพนักงานแพทย์คอยตรวจตราป้องกันโรคอยู่นั้น เปนทางที่ดีสมควรจะจัดการนั้นให้แขงแรงตามกาลสมัย แห่งความสมบูรณ์ของพระนครสืบไป จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานกรมศุขาภิบาลจัดสฐานที่สำหรับตรวจสัตว์พาหนะ ขึ้นไว้ ณ ที่อันสมควรตำบลบางคอแหลม ให้มีโรงเลี้ยงสัตว์โรงสำหรับฆ่าสัตว์เปนอาหาร โรงสำหรับขังสัตว์ที่มีโรค ทั้งสพานซึ่งสำหรับจะบรรทุกสัตว์พาหนะ ที่เรือใหญ่เล็กจะจอดรับแลส่งสัตว์พาหนะได้โดยสะดวก เหตุฉนี้จึงเปนการสมควร ที่จะต้องตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้เปนข้อบังคับ สำหรับการนั้นต่อไปดังนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติป้องกันโรคสัตว์พาหนะ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕" ให้ใช้ได้ตั้งแต่วันที่ได้ลงพิมพ์ในหนังสือราชกิจจานุเบกษา ตามพระบรมราชโองการเปนต้นไป

มาตรา ๒ ให้ยกเลิกประกาศลงวันที่ ๑๕ มกราคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๔ ซึ่งตั้งโดยพระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ รัตนโกสินทรศก ๑๑๐ แลพระราชบัญญัติสำหรับป้องกันโรคสัตว์พาหนะที่ได้แก้ไว้ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ นั้นเสียตั้งแต่วันที่ประกาศ ใช้พระราชบัญญัตินี้

---

*กฎหมายรัชกาลที่ ๕ ร.ศ. ๑๑๕ หน้า ๕๕

มาตรา ๓ บรรดาโคกับกระบือทั้งปวง ที่มีผู้นำเอาเข้ามาในกรุงเทพมหานครนี้ ให้เอาขึ้นบกได้แต่เฉพาะที่ท่าโรงเลี้ยงสัตว์ของรัฐบาลตำบลบางคอแหลมแห่งเดียว เว้นไว้แต่เจ้าพนักงานแพทย์ได้ให้อนุญาตพิเศษให้เอาขึ้นที่อื่นจึงจะเอาขึ้นได้ แลเมื่อโคหรือกระบือนั้น ได้ขึ้นยังท่าขึ้นแล้วต้องให้เจ้าพนักงานแพทย์ตรวจเสียในขณะนั้น

มาตรา ๔ โคกับกระบือนั้น ให้เอาขึ้นบกได้ในชั่วระหว่างเวลาตั้งแต่ย่ำรุ่งจนถึงย่ำค่ำ เว้นไว้แต่เจ้าพนักงาน ได้ให้อนุญาตพิเศษจึงจะเอาขึ้นบกได้นอกจากเวลากำหนดนี้

มาตรา ๕ บรรดาโคกระบือทั้งปวงที่เจ้าพนักงานแพทย์ตรวจเห็นว่า มีอาการป่วยเปนโรคแล้ว จะคัดไว้ในโรงสำหรับขังสัตว์ที่มีอาการป่วย ถ้าแลเจ้าพนักงานแพทย์เห็นว่าโคกระบือตัวใด มีอาการป่วยเปนโรคที่จะติดเนื่องไปได้แล้ว เจ้าพนักงานแพทย์จะสั่งให้ฆ่าโคกระบือตัวนั้นฝังเสีย ก็ให้เจ้าของสัตว์นั้นกระทำตามคำสั่งของนายแพทย์นั้นทุกประการ

มาตรา ๖ เจ้าของสัตว์ซึ่งจะฆ่าโคกระบือเอาเนื้อ เปนอาหารนั้น ให้เสียค่าใบอาชญาบัตรโค ศีศะละ ๒ บาท กระบือศีศะละ ๕ บาท แลลูกโคสูงใน ๓ ฟีต ศีรษะละ ๑ บาท ๓๒ อัฐ รวมทั้งค่าเช่าที่พักอาไศรยในโรงเลี้ยงแลโรงฆ่าของรัฐบาลในกำหนด ๘ วันนั้นด้วย

มาตรา ๗ ตามความในประกาศที่ ๓ ของกรมศุลกากร ซึ่งประกาศเมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๐ เรียกภาษีขาออกบรรดาสัตว์พาหนะ ที่จะบรรทุกออกไปเมืองต่างประเทศ ตามพระราชบัญญัติสัตว์พาหนะรัตนโกสินทร ศก ๑๑๐ มาตรา ๑๔ มีราคาค่าภาษี คือโคตัวละ ๒ บาท กระบือตัวละ ๓ บาท ซึ่งได้ประกาศเรียกภาษีนั้น ต่อไปให้เรียกค่าธรรมเนียม แพทย์ตรวจด้วย อีกคือโคตัวละ ๑ บาท กระบือตัวละ ๒ บาท รวมทั้งค่าเช่าที่พักอาไศรยในโรงเลี้ยงของรัฐบาลในกำหนด ๘ วันด้วย

มาตรา ๘ บรรดาโคกระบือที่ส่งเข้ามาในกรุงเทพฯ โดยไม่คิดจะฆ่าเปนอาหารจะพักไว้ได้ในโรงเลี้ยงนั้นมีกำหนด ๘ วัน ไม่ต้องเสียค่าเช่า เมื่อแพทย์ได้ตรวจแล้วว่าสัตว์นั้นไม่มีโรค จึงให้เจ้าของสัตว์นั้นย้ายเอาไปเลี้ยงรักษาในที่อื่น ตามความเห็นชอบของเจ้าพนักงานแพทย์ได้

แต่บรรดาโคนมแลลูกโคนั้น ต้องเลี้ยงรักษาในโรงเลี้ยง ที่ตำบลถนนสีลมหรือตำบลอื่น ซึ่งเจ้าพนักงานแพทย์จะเห็นสมควรแลเปนที่ ๆ เจ้าพนักงานแพทย์ตรวจตราได้เสมอ แลเจ้าพนักงานแพทย์จะบังคับให้จัดการอย่างใดในส่วนนี้ เจ้าของโคต้องทำตามทุกอย่าง

มาตรา ๙ ถ้าสัตว์โคกระบือตัวใด จะต้องพักอาไศรยอยู่ในโรงเลี้ยง เกินกว่าที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๖ มาตรา ๗ แลมาตรา ๘ นั้นแล้ว เจ้าของสัตว์จะต้องเสียค่าเช่าโรงที่ขังสัตว์แก่เจ้าพนักงาน ศีศะละ ๗ อัฐทุก ๆ วัน ตามจำนวนวันที่สัตว์ต้องอยู่ในโรงนั้นเกินว่า ๘ วันที่ได้กำหนดไว้

มาตรา ๑๐ บรรดาสัตว์โคกระบือที่จะฆ่าเอาเนื้อขายเปนอาหารนั้น จะฆ่าได้แต่เฉพาะในโรงฆ่าสัตว์ของรัฐบาล แต่ถ้าจะฆ่าเพื่อประโยชน์ที่จะทำตามจารีตหรือในการอย่างใดอย่างหนึ่งนอกจากขายเนื้อที่ฆ่านั้นเปนประโยชน์แล้ว จะฆ่าในที่แห่งหนึ่งแห่งใดเมื่อได้รับอนุญาตพิเศษจากเจ้าพนักงาน แลเสียค่าใบอาชญาบัตรตามอัตราในมาตรา ๖ แล้ว จึงให้ฆ่าได้

มาตรา ๑๑ บรรดาเนื้อสัตว์โคกระบือที่ได้ออกจากโรงฆ่าสัตว์นั้น ให้เจ้าพนักงานทำเครื่องหมายเปนสำคัญ ว่าเปนเนื้อที่แพทย์ได้ตรวจเห็นควรเปนอาหารได้แล้ว ถ้าเจ้าพนักงานแพทย์จะเห็นว่าเนื้อรายใดไม่สมควรเปนอาหาร จะสั่งให้ฝังเสียก็สั่งให้ทำได้

ถ้าคนผู้ใดเอาเนื้อโคกระบือ ซึ่งได้ฆ่าโดยมิได้รับอนุญาตของเจ้าพนักงานก็ดี หรือซึ่งตายด้วยโรคหรือด้วยเหตุใด ๆ ก็ดี คนผู้นั้นมีความผิดต้องด้วยโทษ ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัตินี้ แลต้องถูกริบเนื้อสัตว์นั้นด้วย

บรรดาเนื้อสัตว์ทั้งตัวก็ดี หรือไม่ทั้งตัวก็ดี ซึ่งมิได้มีเครื่องหมายสำคัญของโรงฆ่าสัตว์นั้น ถ้ายังไม่มีพยานอย่างอื่นว่าเปนเนื้อสัตว์ที่ได้ฆ่าตามกฎหมาย ก็ให้ถือว่าเปนเนื้อสัตว์ที่ฆ่า โดยผิดต่อพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๒ บรรดาสัตว์โคกระบือที่จะเอาไว้ในโรงเลี้ยงสัตว์นี้ เจ้าของสัตว์นั้น ๆ จะต้องดูแลรักษา แลเสียค่าอาหารสัตว์นั้นเองกับให้รักษาเขตร์ซึ่งสัตว์ของตนอยู่นั้นให้สอาด ทั้งต้องประพฤติตามข้อบังคับสำหรับโรงนั้นด้วย

มาตรา ๑๓ เจ้าพนักงานใหญ่สำหรับโรงเลี้ยงสัตว์นี้ เมื่อได้บอกให้เจ้าของทราบแล้วจะเข้าไปเอง หรือจะสั่งให้เจ้าพนักงานรองเข้าไปตรวจในโรงหนึ่งโรงใด ซึ่งใช้เปนที่เลี้ยงสัตว์โคกระบือเพื่อจะได้ตรวจดูว่าเลี้ยงรักษาสัตว์โคกระบือนั้น สอาดดีพอเพียงที่จะป้องกันไม่ให้มีโรคเกิดขึ้นในหมู่สัตว์นั้นได้ทุกเวลา

มาตรา ๑๔ ผู้หนึ่งผู้ใดที่กระทำความละเมิด หรือพยายามอุดหนุน ให้ผู้หนึ่งผู้ใดกระทำความละเมิดอย่างหนึ่งอย่างใด ที่ผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ หรือขัดขวางไม่ให้เจ้าพนักงานกระทำการในน่าที่ได้ตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว เมื่อพิจารณาเปนสัตย์ให้มีโทษเสียค่าปรับ เปนเงินไม่เกินว่า ๑๕๐ บาททุก ๆ ครั้ง หรือจำขังใช้การหนักไม่เกิน ๑ เดือน หรือทั้งปรับทั้งจำด้วยก็ได้

มาตรา ๑๕ ให้เสนาบดีกระทรวงนครบาล มีอำนาจตั้งข้อบังคับ อธิบายขยายความตามพระราชบัญญัตินี้ แลเมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต แลโฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษาให้ทราบทั่วกันแล้ว ข้อบังคับนั้นให้ใช้ได้เหมือนดังเปนส่วนของพระราชบัญญัตินี้ ตามเวลาที่จะได้กำหนดไว้นั้น

ให้เสนาบดีกระทรวงนครบาลกับเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เปนเจ้าน่าที่ป้องกันจัดการทั้งปวง ให้เปนไปตามพระราชบัญญัตินี้ทุกประการ

ประกาศมาณวันที่ ๑ เดือนกรกฎาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๘ เปนวันที่ ๑๑๕๕๕ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

*ประกาศเพิ่มเติม
พระราชบัญญัติสำหรับตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะ
รัตนโกสินทรศก ๑๑๙

มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า พระราชบัญญัติสำหรับตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะ รัตนโกสินทรศก ๑๑๙ นั้น ควรจะแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นให้ถูกต้องตามกาลสมัย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติเพิ่มเติมขึ้นไว้ดังนี้

มาตรา ๑ คำว่า สัตว์พาหนะ ซึ่งใช้ในพระราชบัญญัติป้องกันโรคสัตว์พาหนะ รัตนโกสินทรศก ๑๑๙ นั้น ให้หมายความว่านับทั้งโคกระบือผู้เมียและลูกโค ลูกกระบือ และแกะ

มาตรา ๒ ผู้เปนเจ้าของแกะซึ่งจะฆ่าเอาเนื้อเปนอาหาร ต้องเสียค่าธรรมเนียมแกะตัวละ ๑ บาท เปนค่าแพทย์ตรวจและค่าอาไศรยในโรงพักสัตว์พาหนะของรัฐบาล ๗ วัน

มาตรา ๓ ถ้าแกะจะต้องพักอาไศรยอยู่ในโรงพักสัตว์พาหนะของรัฐบาลเกินกว่าเวลาที่ได้กำหนดไว้ ในมาตรา ๖ มาตรา ๗ และมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันโรคสัตว์พาหนะ รัตนโกสินทรศก ๑๑๙ นั้นแล้ว เจ้าของสัตว์ต้องเสียค่าเช่าโรงคิดรายตัวแกะตัวหนึ่งวันละ ๔ อัฐ สำหรับทุกวันที่สัตว์ต้องพักอยู่เกินเวลาที่กำหนดไว้

มาตรา ๔ คำว่า โดยไม่คิดจะฆ่าเปนอาหารในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันโรคสัตว์พาหนะ รัตนโกสินทรศก ๑๑๙ นั้น ให้ยกเลิกเสียให้ใช้คำว่า สำหรับจะฆ่าเปนอาหารหรือไม่ฆ่าก็ดีแทนสืบไป

มาตรา ๕ คำว่า โคกระบือ ในตอนที่สองของมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันโรคสัตว์พาหนะ รัตนโกสินทรศก ๑๑๙ นั้น ให้เปลี่ยนเปนโคกระบือผู้เมียและลูกโคลูกกระบือและแกะ

มาตรา ๖ นอกจากที่ว่ามาในนี้ ข้อความอย่างอื่นในพระราชบัญญัติป้องกันโรคสัตว์พาหนะ รัตนโกสินทรศก ๑๑๙ นั้น ให้คงใช้ไปตามเดิม

ประกาศมาณวันที่ ๑๗ พฤษภาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๖ เปนวันที่ ๑๔๐๖๗ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

---

*กฎหมายรัชกาลที่ ๕ ร.ศ. ๑๒๖ หน้า ๔๑

*พระราชบัญญัติ
สำหรับตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะแก้ไขเพิ่มเติม
พุทธศักราช ๒๔๗๔

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสำหรับตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะ ร.ศ. ๑๑๘

จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยบทมาตราต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติสำหรับตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๔ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติสำหรับตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะ ร.ศ. ๑๑๘ และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๖ เจ้าของสัตว์ผู้จะฆ่าโคกระบือเอาเนื้อเป็นอาหารนั้น ให้เสียค่าใบอาชญาบัตรฆ่าสัตว์รายตัวสัตว์ดั่งนี้ คือ กระบือตัวละ ๖ บาท โคตัวละ ๔ บาท ลูกโคที่ต่ำกว่า ๘๐ ซ.ม. ตัวละ ๒ บาท รวมทั้งค่าเช่าที่พักอาศัยในโรงเลี้ยงและโรงฆ่าของรัฐบาลในกำหนด ๘ วันนั้นด้วย"

ประกาศมาณวันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๔ เป็นปีที่ ๗ ในรัชชกาลปัจจุบัน

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๘ หน้า ๓๒ วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๔๗๔

*พระราชบัญญัติ
สำหรับตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะ
แก้ไขเพิ่มเติมฉะบับที่ ๒ พุทธศักราช ๒๔๗๔

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสำหรับตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔

จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยบทมาตราต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติสำหรับตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะแก้ไขเพิ่มเติมฉะบับที่ ๒ พุทธศักราช ๒๔๗๔"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๗๔ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติสำหรับตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะแก้ไขเพิ่มเติมลงวันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๔ และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทนมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะ ร.ศ. ๑๑๘

"มาตรา ๖ เจ้าของสัตว์ผู้จะฆ่าโคกระบือแพะแกะเอาเนื้อเป็นอาหารนั้น ให้เสียค่าอาชญาบัตรฆ่าสัตว์รายตัวสัตว์ดั่งนี้ คือ กระบือตัวละ ๑๐ บาท โคตัวละ ๖ บาท ลูกโคที่ต่ำกว่า ๘๐ เซ็นติเมตรตัวละ ๒ บาท แพะและแกะตัวละ ๕๐ สตางค์ รวมทั้งค่าเช่าที่พักอาศัยในโรงเลี้ยงและโรงฆ่าของรัฐบาลภายในกำหนด ๘ วันนั้นด้วย"

ประกาศมาณวันที่ ๒๓ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๔ เป็นปีที่ ๗ ในรัชชกาลปัจจุบัน

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๘ หน้า ๕๑๗ วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๔๗๔

*พระราชบัญญัติรถลาก
รัตนโกสินทร ศก ๑๒๐

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ว่า

กรุงเทพพระมหานครในทุกวันนี้ มีรถคนลากสำหรับรับจ้างคนโดยสาร แลรับบันทุกของเดินในถนนหนทางทวียิ่งขึ้นเปนอันมาก แต่รถที่ใช้นั้น ไม่แขงแรงมั่งคงแลไม่มีสิ่งที่สำหรับป้องกันความอันตรายของผู้โดยสารกับทั้งไม่สอาดเรียบร้อย ตลอดไปจนคนลากรถด้วย ย่อมเปนที่รังเกียจแลรำคาญแก่ผู้ที่จะใช้รถ หรือผู้ที่เดินทางในท้องถนนร่วมกัน อีกประการหนึ่งคนที่ลากรถนั้น บางทีรับคนโดยสาร หรือรับบันทุกสิ่งของที่มากหรือที่หนักเกินกำลังรถที่พาไปได้ จนเปนเหตุเกิดอันตราย แก่คนโดยสารแลคนเดินทางกับทั้งรถ แลไม่เปนความเรียบร้อยในท้องถนนอีกด้วย สมควรจะต้องมีพระราชบัญญัติสำหรับบังคับตรวจตราการใช้รถลาก เพื่อได้จัดระเบียบรถ แลป้องกันความอันตรายของผู้ใช้รถแลทั้งคนที่เดินทาง ให้เปนคุณประโยชน์แก่มหาชนแลเปนการเรียบร้อยในท้องถนนสืบไป

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้สืบไปดังนี้

หมวดที่ ๑
ว่าด้วยนามแลกำหนดใช้พระราชบัญญัติ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติ รถลากรัตนโกสินทร ศก ๑๒๐

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ จะโปรดเกล้าฯ ให้ใช้เมื่อใด จะได้มีประกาศแจ้งวันกำหนดในหนังสือราชกิจจานุเบกษาเปนสำคัญ

หมวดที่ ๒
ว่าด้วยรถลาก

มาตรา ๓ บรรดารถสองล้อซึ่งลากด้วยคนหรือคำสามัญเรียกว่ารถเจ๊ก หรือรถยี่ปุ่นหรือรถยินริกชอ สำหรับรับจ้างส่งคนโดยสารนั้น ในพระราชบัญญัตินี้เรียกว่ารถลากแลผู้เปนเจ้าของรถนั้นเรียกว่าเจ้าของรถลาก

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๘ ฉบับพิเศษ หน้า ๔๘๖ วันที่ ๖ ตุลาคม ร.ศ. ๑๒๐

มาตรา ๔ ผู้หนึ่งผู้ใดมีรถลากไว้สำหรับให้เช่า หรือใช้รับจ้างหรือเที่ยวลากรับจ้างอยู่ในจังหวัดกรุงเทพพระมหานครต้องให้ผู้นั้นนำรถลากมาจดทะเบียน แลรับใบอนุญาตต่อเจ้าพนักงานผู้จดทะเบียนก่อน เมื่อเจ้าพนักงานผู้จดทะเบียนได้ตรวจรถลากนั้น เห็นว่ามีลักษณสมควรตามข้อพระราชบัญญัตินี้แล้ว จึงจะได้รับจดทะเบียนแลออกใบอนุญาตให้ เมื่อเจ้าของรถลากนั้น ได้รับใบอนุญาตสำหรับรถลากคันใดแล้ว จึงจะใช้รถลากคันนั้นให้สำหรับรับจ้างหรือให้มีผู้เช่าไปเที่ยวรับจ้างได้

มาตรา ๕ ถ้าผู้ใดมีรถลากไว้สำหรับให้เช่าหรือใช้รับจ้าง หรือเที่ยวลากรับจ้างโดยไม่ได้ลงทะเบียนแลไม่มีใบอนุญาต ผู้นั้นมีความผิด ให้ปรับครั้งหนึ่งไม่เกินเงินสี่สิบบาทหรือจำคุกไม่เกินสองเดือน

ถ้าผู้ใดใช้ใบอนุญาตที่สิ้นกำหนดแล้วก็ดีหรือใช้ใบอนุญาต สำหรับรถลากคันอื่นมาปลอมว่าเปนใบอนุญาต สำหรับรถลากคันนั้นก็ดี หรือใช้ใบอนุญาตหรือเครื่องหมายรถลากนั้นปลอมขึ้นใหม่ก็ดี หรือขูดลบเปลี่ยนแปลงเครื่องหมายรถลากนั้นก็ดี หรือรถนั้นไม่ได้ติดเครื่องหมายก็ดี ผู้นั้นมีความผิดให้ปรับเงินไม่เกินคราวละสี่สิบบาท หรือจำคุกครั้งหนึ่งไม่เกินสองเดือน

หมวดที่ ๓
ว่าด้วยเจ้าพนักงานผู้จดทะเบียน

มาตรา ๖ เจ้าพนักงานผู้ใด ซึ่งได้ประกาศนามแลตำแหน่ง ในหนังสือราชกิจจานุเบกษาว่าเสนาบดีกระทรวงนครบาลได้ตั้งให้เปนเจ้าพนักงานผู้จดทะเบียน ตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้นั้นเปนผู้มีน่าที่จดทะเบียนแลออกใบอนุญาตรถลาก แลเจ้าพนักงานผู้นั้นกับทั้งเจ้าพนักงานกรมกองตระเวน มีอำนาจที่จะตรวจจัดการเรื่องรถลาก ให้เปนไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗ ให้เจ้าพนักงานทำรถลากไว้เปนตัวอย่างสำหรับที่ว่าการ แลให้เก็บรถนั้นไว้ในที่สมควร ให้เจ้าของรถลากผู้จะจดทะเบียนรถตรวจดูได้โดยง่าย

มาตรา ๘ เมื่อผู้ใดผู้หนึ่งนำรถลากมาจดทะเบียน แลขอรับใบอนุญาตใช้เปนรถลากสำหรับรับจ้าง ให้เจ้าพนักงานตรวจดูถ้ารถลากนั้นมีลักษณอันแขงแรง แลสอาดงดงามไม่เลวกว่าตัวอย่างของหลวงแล้ว ก็ให้ลงทะเบียน แลออกใบอนุญาตให้รถละฉบับ กับให้จ่ายพร้อมทั้งป้ายเครื่องหมายจำนวนเลขสำหรับติดรถ แลสำหรับตัวผู้ลากรถด้วยทุกรถ ถ้าเห็นว่ารถคันใดเลวกว่าตัวอย่าง อย่าให้เจ้าพนักงานออกใบอนุญาตให้ หรือเมื่อเจ้าพนักงานได้ออกใบอนุญาตให้ไปแล้ว เจ้าของรถไม่ซ่อมหรือไม่รักษารถให้แขงแรงแลสอาดตามสมควร เจ้าพนักงานจะเรียกใบอนุญาตสำหรับรถคันนั้น มายึดไว้หรือคืนเสียเมื่อใดก็ได้

มาตรา ๙ ใบอนุญาตสำหรับรถลากนั้นให้มีกำหนดใช้ได้ไม่เกินหกเดือน แลให้สิ้นกำหนดเมื่อวันสิ้นเดือนกันยายน กับวันสิ้นเดือนมีนาคมทุกคราว

มาตรา ๑๐ ให้เสนาบดีกระทรวงนครบาลมีอำนาจ ออกประกาศกำหนดค่าธรรมเนียมใบอนุญาตได้เปนครั้งเปนคราวตามสมควร แต่ไม่เกินกว่าฉบับละ ๑๐ บาท ซึ่งรวมกับทั้งค่าจดทะเบียน ค่าตอกเครื่องหมาย แลค่าป้ายด้วย

มาตรา ๑๑ เมื่อเจ้าพนักงานได้ออกใบอนุญาต ให้แก่รถลากคันใด มีจำนวนเลขหมายประจำรถแล้ว ก็ให้ติดป้ายจำนวนเลขเครื่องหมายไว้ที่รถลากคันนั้น ในที่ซึ่งจะเห็นได้ง่ายแลทั้งต้องหมายจำนวนเลขอย่างเดียวกันไว้ที่ตัวรถ หรือที่อื่นอีกด้วย ตามแต่เจ้าพนักงานจะเห็นสมควร

มาตรา ๑๒ ผู้ใดเปนเจ้าของรถลากต้องให้ผู้นั้นลงชื่อในทะเบียน ผู้มีชื่อเฉภาะรถลากอันจดอยู่ในทะเบียนชั่วสมัยนั้น ต้องนับว่าเปนเจ้าของรถลากถูกต้อง ด้วยพระราชบัญญัติ

มาตรา ๑๓ การเปลี่ยนเจ้าของรถลากแลใบอนุญาตแก่กันเอง โดยไม่ได้จดทะเบียนย้ายเจ้าของก่อนนั้นใช้ไม่ได้ ถ้ารถลากคันใดจะต้องย้ายเจ้าของ ในระหว่างยังไม่สิ้นกำหนดใบอนุญาต ต้องมาจดทะเบียนย้ายเจ้าของ ใช้เงินค่าธรรมเนียมตามกำหนดแล้วจึงจะใช้รถลากแลใบอนุญาตนั้นได้ จนสิ้นกำหนด

มาตรา ๑๔ ให้เจ้าพนักงานกำหนดที่พักรถลากในจังหวัดพระนคร ณ ตำบลต่าง ๆ ตามที่เสนาบดีกระทรวงนครบาล จะกำหนดสั่งเปนครั้งเปนคราวซึ่งเห็นว่าสมควร เพื่อให้รถลาก อันเที่ยวรับจ้างหยุดอยู่ได้ระเบียบเรียบร้อย

มาตรา ๑๕ เจ้าพนักงานกองตระเวน เมื่อได้เห็นเหตุไม่สมควรเกิดขึ้นเฉพาะหน้า ฤาได้รับความร้องทุกข์ของเจ้าของรถลาก หรือผู้ลากรถดังเหตุต่อไปนี้ คือ

ข้อ ๑ ทุบตีหรือทำร้ายด้วยอาญา หรือเหตุอันตรายใด ๆ มีผู้กระทำแก่ผู้ลากรถ เมื่อลากรถอยู่ก็ดี

ข้อ ๒ โดยสารรถแล้วไม่ได้ใช้ หรือไม่ยอมใช้เงินค่าจ้างรถ ตามอัตราอันถูกต้องนั้นก็ดี

ข้อ ๓ ทำให้รถลากเสียไป หรือถอดเอาส่วนหนึ่งส่วนใด อันเปนของสำหรับรถไปเสียก็ดี เจ้าพนักงานกองตระเวนจะต้องช่วยระงับเหตุ แลจับกุมผู้กระทำผิดส่งไปยังศาลให้พิจารณาลงโทษ

มาตรา ๑๖ เมื่อเจ้าพนักงานผู้ตรวจรถลาก หรือเจ้าพนักงานในกรมกองตระเวนได้เห็นรถลากคันใดซึ่งเทียวรับจ้างอยู่ มีอาการอันไม่สมควรดังกล่าวต่อไปนี้ คือ

ข้อ ๑ ถ้าผู้ลากรถ เปนผู้มีอาการปรากฏว่าไม่มีกำลัง หรือโสโครกก็ดี

ข้อ ๒ ถ้าผู้ลากรถ เดินเกะกะตามถนนหรือตำบลที่ใด ๆ อันไม่สมควรก็ดี

ข้อ ๓ ถ้าผู้ลากรถ ทำการกีดขวางทางเดินจะนำให้เกิดเหตุอันตราย หรือเปนความลำบากแห่งการเดินไปมาในถนนหรือตำบลที่ใด ๆ ก็ดี

ข้อ ๔ แม้ผู้ลากรถทิ้งผู้โดยสารในที่ไม่สมควรก่อนสิ้นระยะทางอันได้สัญญากันก็ดี

ข้อ ๕ ถ้าผู้ลากรถเรียกเงินค่าจ้างเกินกว่าอัตรา หรือใช้คำหยาบช้า หรือประพฤติกิริยาหยาบคาย ต่อผู้โดยสารก็ดี

ข้อ ๖ ถ้ารถลากรับคนโดยสารที่ป่วยเป็นโรคอันน่ากลัวติดเนื่องกันได้ หรือรับเอาศพไปก็ดี

ข้อ ๗ แม้รถลากรับคนโดยสาร จำนวนเกินกว่าอัตรา หรือบันทุกสิ่งของต้องห้ามไม่ให้บันทุกก็ดี

ข้อ ๘ ถ้าพบรถลากเที่ยวลาก เพื่อรับจ้างเมื่อเวลาค่ำมืดแล้ว ไม่มีโคมไฟที่สมควรตามข้อบังคับก็ดี

ให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจ หรือเจ้าพนักงานกรมกองตระเวน มีอำนาจที่จะเกาะผู้ลากรถนั้นมาติเตียน เรียกเงินประกันครั้งหนึ่งไม่เกินสี่บาท อย่าให้ประพฤติผิดอย่างนั้นอีก ภายในเดือนหนึ่ง จึงคืนเงินให้ก็ดี หรือจะยึดตัวผู้ลากรถ หรือทั้งรถและตัวผู้ลากรถไว้ครั้งหนึ่งไม่เกินสี่สิบแปดชั่วโมงแล้ว จึงปล่อยไปก็ได้

มาตรา ๑๗ ถ้ารถลากคันใดเที่ยวลากรับจ้างอยู่ไม่สอาดเรียบร้อย หรือเคลื่อนคลาศไม่แขงแรง พอที่จะรับคนโดยสารและบันทุกของที่มีน้ำหนักพอประมาณได้ก็ดี หรือเปลี่ยนแปลงเครื่องประกอบรถเลวไปกว่ารถตัวอย่าง ตามที่เจ้าพนักงานได้ตรวจเมื่อลงทะเบียนแล้วนั้นก็ดี ให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจรถลาก หรือเจ้าพนักงานกองตระเวนจับรถคันนั้นส่งเจ้าพนักงานผู้จดทะเบียน เพื่อบังคับให้เจ้าของรถนำใบอนุญาต สำหรับรถคันนั้นมาให้เจ้าพนักงานยึดไว้ แล้วรับรถลากคันนั้นไปซ่อม หรือทำใหม่นำกลับมาให้เจ้าพนักงานตรวจ ถ้าเห็นว่าไม่เลวกว่ารถตัวอย่างแล้ว จึงคืนใบอนุญาตให้ ถ้าเจ้าของรถลากไม่นำใบอนุญาต มารับรถลากที่ต้องจับคืนไป ภายในกำหนดสามสิบวันต้องถือว่าเจ้าของสิ้นอาไลยในรถลากคันนั้นแล้ว เจ้าพนักงานจะขายทอดตลาดรถลากคันนั้นเสียก็ได้

มาตรา ๑๘ เจ้าของรถลากรายใดกระทำขัดขืน หรือประพฤติผิดต่อพระราชบัญญัติบ่อย ๆ เจ้าพนักงานผู้จดทะเบียนจะไม่ยอมออกใบอนุญาตให้ใหม่อีกต่อไปก็ได้

หมวดที่ ๔
ว่าด้วยเจ้าของรถลาก

มาตรา ๑๙ ให้เจ้าพนักงานผู้จดทะเบียนมีอำนาจที่จะเรียกเงินประกันไม่เกินรายละสี่สิบบาทจากเจ้าของรถลากเพื่อเปนประกัน ให้ผู้นั้นมาหาเจ้าพนักงาน ในเวลามีการที่จะต้องเรียกให้มาอย่างหนึ่ง ให้ผู้นั้นส่งรถลากที่เจ้าพนักงานต้องการจะตรวจ มาให้ตรวจอย่างหนึ่งเพื่อส่งใบอนุญาตหรือสิ่งของหลวงซึ่งได้รับไปสำหรับรถลาก ตามพระราชบัญญัตินี้อย่างหนึ่ง ถ้าเจ้าของรถมีความผิดในข้อใด ๆ ดังว่ามานี้ก็ดี หรือมีความผิดต้องระวางโทษปรับตามพระราชบัญญัตินี้ก็ดี ให้เจ้าพนักงานผู้จดทะเบียนมีอำนาจที่จะเอาเงินประกันนั้นใช้เปนเบี้ยปรับ ถ้าเงินประกันไม่พอ เจ้าของรถลากก็จะต้องเสียเพิ่มเติมอีกจนครบ

มาตรา ๒๐ ถ้าเจ้าของรถลากจะจัดรถลากไปเที่ยวรับจ้างก็ดี หรือจะให้มีผู้เช่ารถลากคันใดไปเที่ยวรับจ้างก็ดี จะต้องให้เครื่องหมายจำนวนเลขที่ตรงกับเครื่องหมาย ของรถคันนั้นไปสำหรับตัวผู้ลากด้วยทุกครั้ง

มาตรา ๒๑ เจ้าของรถลาก จะย้ายที่อยู่ของตนไปอยู่ตำบลอื่นก็ดี หรือจะย้ายโรงเก็บรถลากไปอยู่ที่อื่นก็ดี ให้แจ้งความต่อเจ้าพนักงานผู้จดทะเบียนภายในสามวัน นับตั้งแต่วันที่ได้ย้ายไปแล้ว จะได้แก้ทะเบียนให้ถูกต้องด้วย ให้เรียกค่าธรรมเนียมแก้ทะเบียนตามอัตรา

มาตรา ๒๒ บรรดาใบอนุญาต เมื่อสิ้นกำหนดวันที่ออกไปใช้ไม่ได้แล้ว ถ้าเจ้าของรถลากจะไม่รับเปลี่ยนใหม่ต่อไป ให้นำใบอนุญาตกับป้ายเครื่องหมายรถคันนั้น มาส่งคืนต่อเจ้าพนักงานผู้จดทะเบียน จะได้ถอนทะเบียนให้

หมวดที่ ๕
ว่าด้วยผู้ลากรถ

มาตรา ๒๓ ผู้ลากรถทุกคน จะต้องมีเครื่องนุ่งห่ม ให้เจ้าพนักงานเห็นว่าเรียบร้อยแลมีเครื่องหมาย ที่ตรงกับจำนวนเลขหมายของรถนั้น ติดตัวอยู่ให้เห็นได้ง่ายในเวลาใช้รถอยู่นั้นเปนนิตย์

มาตรา ๒๔ ผู้ลากรถทุกคน ให้เดินรถข้างถนนแลทั้งหลีกรถ ทางข้างซ้ายของผู้ลากตลอดไป

มาตรา ๒๕ ราคาค่าจ้างรถลากนั้น ให้ผู้ลากรถเรียกได้เพียงเท่าอัตรากำหนดไว้ตาม ท้ายพระราชบัญญัตินี้ หรือเมื่อจะมีอัตราอื่นราคาสูงขึ้นหรือต่ำลง ในสมัยใดสมัยหนึ่งซึ่งเห็นว่าควรเปลี่ยนกำหนดนั้นแล้ว จะได้มีประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษา ให้ผู้ลากรถเรียกค่าจ้างตามสมควรสืบไป

มาตรา ๒๖ ถ้าผู้ลากรถเดินอยู่ในท้องถนนเวลากลางคืนคือ ตั้งแต่พระอาทิตย์ตกจนพระอาทิตย์ขึ้นให้จุดโคมไฟที่น่ารถทั้งสองข้างแลโคมนั้นต้องเปนโคมกระจกสามด้านซึ่งมีด้านมืดอยู่ข้างหลังรถหรือมีกระจกสองด้านมีด้านมืดอยู่ข้างตัวรถแลหลังรถ แลกระจกโคมนั้นต้องรักษาให้สอาดแจ่มใส เว้นไว้แต่มีเหตุจำเปนซึ่งโคมนั้นเปนอันตรายไป ในเมื่อรถอยู่ในท้องถิ่นเช่นนี้ ก็ให้จุดไฟด้วยสิ่งอื่นแทนได้

มาตรา ๒๗ เมื่อเจ้าพนักงาน ได้กำหนดที่สำหรับพักรถไว้แล้ว ห้ามไม่ให้ผู้ลากรถไปจอดรถลากคอยรับจ้าง ณ ที่ ๆ ต่างนอกจากที่ซึ่งเจ้าพนักงาน ได้กำหนดอนุญาตให้เปนที่พัก รถลากดังในมาตรา ๑๔ นั้นเว้นไว้ แต่จะจอดชั่วรับหรือส่งคนโดยสารเท่านั้น

หมวดที่ ๖
ว่าด้วยการบรรทุก

มาตรา ๒๘ ห้ามไม่ให้รถลาก รับคนโดยสารคันหนึ่ง ผู้ใหญ่ยิ่งกว่าสองคนหรือทั้งเด็กอายุไม่เกินสิบขวบด้วย รวมกันให้รับบันทุกได้เพียงสามคมเท่านั้น

มาตรา ๒๙ ห้ามไม่ให้รถลาก รับบันทุกของโสโครกต่าง ๆ เว้นไว้แต่จะมีเครื่องปกปิดจนไม่มีผู้ใดเห็นของนั้น แลไม่ให้ของนั้นล้นไหลออกมาเปื้อนเปลอะได้แล จนไม่ปรากฏกลิ่นเหม็นออกมา ให้เปนที่รังเกียจแก่คนอื่น ๆ ได้

มาตรา ๓๐ ห้ามไม่ให้รถลากบันทุกของสิ่งหนึ่งสิ่งใด โตล้นเกินล้อหรือเกินออกไปจากตัวรถ ยิ่งกว่าศอกหนึ่ง

มาตรา ๓๑ ห้ามไม่ให้รถลากรับบันทุกสัตว์ที่มีชีวิตร์ดังเช่น สุกร แพะ แกะ เปนต้น แลห้ามไม่ให้บันทุกคนโดยสาร ที่เปนคนมีโรคน่ากลัวติดต่อกันได้ แลห้ามไม่ให้รับบันทุกศพคนตาย

หมวดที่ ๗
เบ็ดเสร็จ

มาตรา ๓๒ ถ้าผู้หนึ่งผู้ใด โดยสารจ้างรถลากไม่ยอมใช้เงินให้แก่ผู้ลาก เมื่อเรียกให้ใช้ค่าจ้างตามพระราชบัญญัตินี้ พิจารณาได้ความจริง ผู้นั้นจะต้องปรับไหมเพิ่มเติมค่าจ้างรถเปนเงินไม่เกินกว่าแปดบาท แลเงินค่าปรับนี้ทั้งหมด หรือจะกำหนดแบ่งเปนบางส่วน ผู้พิพากษาศาลโบริสภาจะพิพากษาให้ผู้ลากรถเปนค่าป่วยการด้วยเท่าใดก็ได้

มาตรา ๓๓ ความประพฤติผิดต่อพระราชบัญญัติข้อใดข้อหนึ่ง อันยังไม่ได้บรรยายโทษแลปรับไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เมื่อพิจารณาได้ความจริง ให้ปรับครั้งหนึ่งเงินไม่เกินกว่าสี่สิบบาท หรือจำคุกครั้งหนึ่งไม่เกินสองเดือน

มาตรา ๓๔ เมื่อเสนาบดี กระทรวงพระนครบาล เห็นจำเปนจะต้องมีข้อบังคับเพื่อให้เจ้าพนักงาน ตามพระราชบัญญัตินี้แลเจ้าของรถลากผู้ลาก แลผู้โดยสารประพฤติให้สมควร ถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ด้วยประการใด ก็ให้ตั้งกฎข้อบังคับนั้นขึ้นได้เมื่อได้รับพระราชทาน พระบรมราชานุญาตแลประกาศ ในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ก็ให้ใช้กฎข้อบังคับนั้นได้เหมือนดังเปนส่วนแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๕ พระราชบัญญัตินี้ ให้เสนาบดีกระทรวงนครบาล เปนผู้รักษาแลผู้บัญชา, ให้เปนไปตามพระราชบัญญัตินี้ทุกประการ

ประกาศมาณวันที่ ๒๖ กันยายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ เปนวันที่ ๑๒๐๐๗ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

อัตราค่าธรรมเนียม

ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต ตามมาตรา ๑๐ ฉบับละ ๖ บาท ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนย้ายเจ้าของ ตามมาตรา ๑๓ ฉบับละ ๑ บาท ค่าธรรมเนียมแก้ทะเบียนย้ายที่อยู่ ตามมาตรา ๒๑ ฉบับละ ๑ บาท

อัตราค่าจ้างโดยสารรถลาก

ระยะทางภายใน ๒๕ เส้น	คนเดียว ๔ อัฐ สองคน ๖ อัฐ
ระยะทางภายใน ๕๐ เส้น	คนเดียว ๖ อัฐ สองคน ๘ อัฐ
ระยะทางภายใน ๗๕ เส้น	คนเดียว ๘ อัฐ สองคน ๑๐ อัฐ

ระยะทางทุก ๆ ๒๕ เส้นต่อไป ระยะละ ๒ อัฐ ค่าคอยถ้าเกิน ๑๕ นาที จนชั่วโมง ๑ ค่าคอย ๔ อัฐ ถ้าเกินนั้นไปคิดค่าคอยได้ชั่วโมงหรือภายในชั่วโมงละ ๔ อัฐ ค่าโดยสารก็ดี ค่าคอยก็ดี เวลากลางคืนพ้นยาม ๑ ไปเรียกขึ้นได้อีกกึ่งอัตรา

*ประกาศ

แก้ไขพระราชบัญญัติรถลาก รัตนโกสินทรศก ๑๒๐

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมว่า

รถลากที่ใช้รับจ้างคนโดยสานอยู่ในกรุงเทพพระมหานครทุกวันนี้ แม้ได้จัดให้เปนไปตามพระราชบัญญัติแล้ว รถเหล่านั้นดูก็ยังหาสอาดเรียบร้อยสมควรแก่ผู้ดีซึ่งจะนั่งไปได้ไม่ เพราะเหตุว่าเจ้าของรถลากทั้งหลายซ่อมทำรถแต่ชั่วคราวมารับใบอนุญาตจดทะเบียน ครั้นล่วงเดือนต่อ ๆ ไป ซึ่งยังไม่สิ้นกำหนดวันในใบอนุญาต รถลากเหล่านั้นก็ย่อมเก่าโทรมไป ทำให้เปนที่รังเกียจและรำคานแก่ผู้ที่จะใช้รถ หรือผู้ที่เดินทางในท้องถนนร่วมกัน การที่เปนไปทั้งนี้ ก็เพราะเหตุระยะเวลาที่กำหนดให้รับใบอนุญาตจดทะเบียนช้านานถึง ๖ เดือน รถเหล่านั้นจึงหาทนทานพอแก่เวลาที่ช้านานเกินไปนั้นได้ไม่ จึงสมควรจะแก้ไขพระราชบัญญัติบางมาตรา ให้เลื่อนระยะเวลากำหนดรับใบอนุญาตจดทะเบียนเพียงคราวละ ๔ เดือน ชั่วคราวพอเพียงแก่รถที่ใช้รับจ้างอยู่ทุกวันจะทนทานและสอาดเรียบร้อยได้ กับทั้งจะให้มีรถลากอย่างดีขึ้นใช้รับจ้าง เพื่อผู้ดีจะได้โดยสานไม่เปนที่รังเกียจด้วย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แก้ไขพระราชบัญญัติรถลาก รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ โดยข้อความต่อไปนี้ คือ

ข้อ ๑ ข้อความในมาตรา ๓ มาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ ตามที่ได้ตราไว้วันที่ ๒๖ กันยายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ นั้น ให้ยกเสีย ให้เปลี่ยนใหม่ใช้แทนดังข้อความต่อไปนี้ คือ

มาตรา ๓ บรรดารถสองล้อ ซึ่งลากด้วยคนหรือคำสามัญเรียกว่ารถเจ๊ก หรือรถยี่ปุ่น หรือรถยินริกชอ สำหรับรับจ้างส่งคนโดยสานนั้นในพระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “รถลาก” และผู้เปนเจ้าของรถนั้น เรียกว่า “เจ้าของรถลาก” และรถลากที่ใช้รับจ้างอยู่ในกรุงเทพพระมหานครให้แบ่งเปนสองชั้น คือ รถชั้นที่หนึ่ง และรถชั้นที่สอง

มาตรา ๘ เมื่อผู้ใดผู้หนึ่งนำรถลากมาจดทะเบียน และขอรับใบอนุญาตใช้เปนรถลากสำหรับรถรับจ้าง ให้เจ้าพนักงานตรวจดู ถ้ารถลากนั้นมีลักษณอันแขงแรง และสอาดงดงามไม่เลวกว่าตัวอย่างของหลวงแล้ว ก็ให้ลงทะเบียนและออกใบอนุญาตให้รถละฉบับ กับให้จ่ายพร้อมทั้งป้ายเครื่องหมายจำนวนเลขสำหรับติดรถ และสำหรับตัวผู้ลากรถด้วยทุกรถ ถ้ารถลากที่เจ้าของนำมาปราถนาจะให้ลงทะเบียนเปนรถลากชั้นหนึ่ง รถลากคันนั้นล้อต้องมีลูกกลิ้งในดุมล้อ และกงล้อต้องหุ้มยางกับสิ่งอื่นก็ต้องให้ดีเสมอตัวอย่างที่บังคับไว้ ถ้าเห็นว่ารถคันใดเลวกว่าตัวอย่าง อย่าให้

---

*กฎหมายรัชกาลที่ ๕ ร.ศ. ๑๒๔ หน้า ๑๐๕

เจ้าพนักงานออกใบอนุญาตให้ หรือเมื่อเจ้าพนักงานได้ออกใบอนุญาตให้ไปแล้ว เจ้าของรถไม่ซ่อมหรือไม่รักษารถให้แขงแรงแลสอาดตามสมควร เจ้าพนักงานจะเรียกใบอนุญาตสำหรับรถคันนั้นมายึดไว้ หรือคืนเสียเมื่อใดก็ได้

อนึ่งใบอนุญาตที่จะออกให้รถลากชั้นหนึ่งนั้นในชั่วคราวสี่เดือน อย่าให้เกินกว่าสองร้อยรถ

มาตรา ๙ ใบอนุญาตสำหรับรถลากนั้น ให้มีกำหนดใช้ได้ไม่เกินคราวสี่เดือน และให้สิ้นกำหนดเมื่อวันสิ้นเดือนกรกฎาคม กับวันสิ้นเดือนพฤศจิกายน และให้สิ้นเดือนมีนาคมทุกคราว

มาตรา ๑๐ ให้เสนาบดีกระทรวงนครบาลมีอำนาจออกประกาศ กำหนดเงินค่าธรรมเนียมใบอนุญาตได้เปนครั้งเปนคราวตามสมควร รถลากชั้นหนึ่งไม่เกินกว่าฉบับละสิบสองบาท รถลากชั้นที่สองไม่เกินกว่าฉบับละสิบบาท ซึ่งรวมกับทั้งค่าจดทะเบียน ค่าตอกเครื่องหมายและค่าป้ายนั้นด้วย

ข้อ ๒ อัตราค่าธรรมเนียมในท้ายพระราชบัญญัติที่ประกาศวันที่ ๒๖ กันยายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ นั้น ให้ยกเลิก ให้เปลี่ยนใหม่ใช้แทนดังอัตราต่อไปนี้ คือ

อัตราค่าธรรมเนียม

ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต ตามมาตรา ๑๐ รถลากชั้นที่หนึ่ง ฉบับละ ๘ บาท รถลากชั้นที่สอง ฉบับละ ๔ บาท

ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนย้ายเจ้าของ ตามมาตรา ๑๓ ฉบับละ ๑ บาท

ค่าธรรมเนียมแก้ทะเบียนย้ายที่อยู่ ตามมาตรา ๒๑ ฉบับละ ๑ บาท

ข้อ ๓ อัตราค่าจ้างโดยสานในท้ายพระราชบัญญัติที่ประกาศวันที่ ๒๖ กันยายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ นั้น ให้ยกเสีย ให้เปลี่ยนใหม่ใช้แทนดังอัตราต่อไปนี้ คือ

อัตราค่าจ้างโดยสาน

รถลากชั้นที่หนึ่ง

ระยะเวลา ๑๕ นาที หรือน้อยกว่า ราคา ๑๖ อัฐ

ระยะเวลากว่า ๑๕ นาที หรือภายใน ๓๐ นาที ราคา ๓๒ อัฐ

ระยะเวลากว่า ๓๐ นาที หรือภายในชั่วโมง ราคา ๔๘ อัฐ

ระยะเวลาทุกชั่วโมงที่ครบบริบูรณ์ ภายหลังชั่วโมงแรก ชั่วโมงละ ๓๒ อัฐ

ระยะเวลาทุก ๑๕ นาที ภายหลังชั่วโมงแรกระยะละ ๑๖ อัฐ

รถลากชั้นที่สอง

ระยะทางภายใน ๑๕ เส้น คนเดียว ๔ อัฐ สองคน ๖ อัฐ

ระยะทางภายใน ๕๐ เส้น คนเดียว ๖ อัฐ สองคน ๘ อัฐ

ระยะทางภายใน ๗๕ เส้น คนเดียว ๘ อัฐ สองคน ๑๐ อัฐ

ระยะทางทุก ๆ ๒๕ เส้น ต่อไป ระยะละ ๒ อัฐ

ค่าคอย ถ้าเกิน ๑๕ นาที จนชั่วโมงหนึ่งค่าคอย ๔ อัฐ ถ้าเกินนั้นไปคิดค่าคอยได้ชั่วโมง หรือภายในชั่วโมงละ ๔ อัฐ

ค่าโดยสานก็ดี ค่าคอยก็ดี เวลากลางคืนพ้นยามหนึ่งไปเรียกขึ้นได้ อีกกึ่งอัตรา

ประกาศมาณวันพฤหัสบดี ที่ ๒๕ พฤษภาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๔

เปนวันที่ ๑๓๓๔๔ ในรัชกาลปัตยุบัน

*ประกาศ
แก้ไขพระราชบัญญัติรถลาก

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมว่า ตามประกาศแก้ไขพระราชบัญญัติรถลาก รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ ซึ่งลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๔ นั้น กำหนดไว้ว่าให้รับจดทะเบียนรถลากชั้นที่ ๑ ได้เพียง ๒๐๐ รถ บัดนี้ทรงพระราชดำริห์เห็นว่าสมควรจะยกเลิกการที่จำกัดจำนวนรถนั้นเสีย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ คำว่า "อนึ่งใบอนุญาตที่จะออกให้รถชั้นที่ ๑ นั้น ในชั่วคราว ๔ เดือน อย่าให้เกินกว่า ๒๐๐ รถ" ซึ่งมีอยู่ท้ายมาตรา ๘ ในประกาศลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๔ นั้น แต่นี้ไปให้เปนอันยกเลิก

มาตรา ๒ ประกาศนี้ ให้ใช้ได้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๗ เปนต้นไป

ประกาศมาณวันที่ ๑๕ เดือนมกราคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๖ เปนวันที่ ๑๔๓๐๕ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

---

*กฎหมายรัชกาลที่ ๕ ร.ศ. ๑๒๖ หน้า ๑๓๔

*พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติรถลาก รถจ้าง รถยนต์ ขนาดเกวียนและล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๖๕

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

โดยที่เวลานี้ความเจริญแห่งการใช้ยานพาหนะล้อเลื่อนตามหัวเมืองมณฑลในพระราชอาณาจักร์ทวียิ่งขึ้น และความเจริญนี้เนื่องมาแต่เหตุที่ถนนหนทางดีขึ้นกว่าเดิม

และโดยที่ทรงพระราชดำริห์ว่า ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟและทางหลวง พุทธศักราช ๒๔๖๔ ขึ้นไว้ กำหนดให้กรมทางเปนเจ้าน่าที่ดำริห์จัดการก่อสร้างและบำรุงรักษาทางหลวงตามหัวเมืองมณฑลทั่วไป และให้มีอำนาจออกกฎข้อบังคับว่าด้วยระเบียบการที่ประชาชนพึงใช้ทางหลวงและการไปมา สมควรจะวางระเบียบการในเรื่องควบคุมยานพาหนะล้อเลื่อนนี้ อนุโลมตามพระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟและทางหลวง พุทธศักราช ๒๔๖๔ และให้การบังคับบัญชาได้มารวมอยู่แพนกเดียวกัน เพื่อเปนที่เรียบร้อยยิ่งขึ้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ ให้โอนน่าที่รักษาการตามพระราชบัญญัติรถลาก ร.ศ. ๑๒๐ และประกาศกระแสพระบรมราชโองการให้ใช้พระราชบัญญัติรถลากในหัวเมืองนอกจากกรุงเทพพระมหานคร ลงวันที่ ๒๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๖๕ พระราชบัญญัติรถจ้าง ร.ศ. ๑๒๔ และประกาศกระแสพระบรมราชโองการให้ใช้พระราชบัญญัติรถจ้างในหัวเมืองนอกจากกรุงเทพพระมหานคร ลงวันที่ ๒๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๖๕ พระราชบัญญัติรถยนต์ ร.ศ. ๑๒๘ และประกาศแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๖๐ พระราชบัญญัติขนาดเกวียน พุทธศักราช ๒๔๕๕ พระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๖๐ และประกาศกระแสพระบรมราชโองการให้ใช้พระราชบัญญัติล้อเลื่อนในหัวเมืองนอกจากกรุงเทพพระมหานคร ลงวันที่ ๒๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๖๕ เหล่านี้จากเสนาบดีผู้บัญชาการปกครองท้องที่มาเปนน่าที่ของเสนาบดีผู้บัญชาการกรมทาง เฉภาะในหัวเมืองมณฑลนอกจากกรุงเทพพระมหานครเท่านั้น ส่วนในกรุงเทพพระมหานครคงให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเปน ผู้รักษาการให้เปนไปตามพระราชบัญญัตินั้น ๆ ตามเดิม

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๒๕๔ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๔๖๕

มาตรา ๒ เงินค่าธรรมเนียมอันพึงได้จากการจดทะเบียนตามหัวเมืองซึ่งได้มีประกาศกระแสพระบรมราชโองการให้เปนรายได้ของศุขาภิบาลนั้น ตั้งแต่วันโอนน่าที่รักษาพระราชบัญญัติเหล่านี้สืบไป ให้นำส่งยังกระทรวงพระคลังมหาสมบัติเปนเงินรายได้ของแผ่นดิน ศุขาภิบาลจังหวัดฤๅตำบลใดได้ทำการก่อสร้างและบำรุงรักษาถนนในเขตของตน ให้ตั้งเบิกรายจ่ายค่าซ่อมแซมและค่าบำรุงรักษาจากกรมทางได้ตามควร แต่ต้องไม่เกินจำนวนที่กรมทางเก็บได้จากการจดทะเบียนในท้องถิ่นนั้น

มาตรา ๓ ให้เสนาบดีผู้บัญชาการกรมทางมีอำนาจตั้งเจ้าพนักงานสำหรับการทะเบียนและการอื่น ๆ เพื่อดำเนิรการให้เปนไปตามพระราชบัญญัติที่กล่าวมาข้างต้นและพระราชบัญญัตินี้จงทุกประการ

ประกาศมาณวันที่ ๒๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๖๕ เปนปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

*พระราชบัญญัติรถลากแก้ไขเพิ่มเติม
พุทธศักราช ๒๔๗๕

ประชาธิปก ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรถวายคำปรึกษาว่า สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางมาตราแห่งพระราชบัญญัติรถลากรัตนโกสินทรศก ๑๒๐ และประกาศแก้ไขพระราชบัญญัติรถลาก ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๔ และประกาศแก้ไขพระราชบัญญัติรถลาก ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๔

จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎรดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติรถลากแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๕"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติรถลาก รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ และข้อ ๑ ฉะเพาะมาตรา ๘ แห่งประกาศแก้ไขพระราชบัญญัติรถลาก ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๔ และใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๘ ใบอนุญาตสำหรับรถลากนั้น ให้มีกำหนดใช้ได้ไม่เกินคราวละครึ่งปี ในครึ่งปีแรกมีกำหนดใช้ได้เพียงวันที่ ๓๐ กันยายน ในครึ่งปีหลังมีกำหนดใช้ได้เพียงวันที่ ๓๑ มีนาคม"

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกอัตราค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัติรถลาก รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ และตามความในข้อ ๒ แห่งประกาศแก้ไขพระราชบัญญัติรถลาก ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม รัตนโกสินศก ๑๒๔ และใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

***ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๙ หน้า ๗๘๒ วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๔๗๕**

"อัตราค่าธรรมเนียม

ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตรถลาก ฉะบับละ ๑๒ บาท

ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนเปลี่ยนเจ้าของ

รถลาก ครั้งละ ๑ บาท

ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนย้ายที่อยู่ของเจ้าของ

รถลากหรือย้ายโรงเก็บรถลาก ครั้งละ ๑ บาท"

ประกาศมาณวันที่ ๒๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นปีที่ ๙ ในรัชชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พระยามโนปกรณนิติธาดา

นายกรัฐมนตรี

*พระราชบัญญัติ
รถลาก (ฉะบับที่ ๖)
พุทธศักราช ๒๔๘๔

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐)
อาทิตย์ทิพอาภา
พล.อ. พิชเยนทรโยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๒๔ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔
เป็นปีที่ ๙ ในรัชชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยรถลาก เพื่ออนุวรรตน์การให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปีประดิทิน พุทธศักราช ๒๔๘๓

จึ่งมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติรถลาก (ฉะบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๔๘๔"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้แก้คำว่า "วันที่ ๓๐ กันยายน" และ "วันที่ ๓๑ มีนาคม" ในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติรถลากรัตนโกสินทรศก ๑๒๐ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติรถลากแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็น "วันที่ ๓๐ มิถุนายน" และ "วันที่ ๓๑ ธันวาคม" ตามลำดับ

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ หน้า ๑๕๑๐ วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๔๘๔

*พระราชบัญญัติ
รถลาก (ฉบับที่ ๗)
พ.ศ. ๒๔๘๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๕
เป็นปีที่ ๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยรถลาก

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติรถลาก (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๔๘๕"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้งดการจดทะเบียนและการต่ออายุใบอนุญาตสำหรับรถลากในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๖ เป็นต้นไป

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ป.พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๙ ตอนที่ ๗๗ หน้า ๑๔๕๖ วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๔๘๕

*พระราชบัญญัติรถจ้าง
รัตนโกสินทร ศก ๑๒๔

พระราชปรารภ

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ว่าในสมัยนี้สมควรจะมีกฎหมายสำหรับบังคับการใช้รถจ้าง ในกรุงเทพฯ ขึ้นไว้ ให้เปนหลักกาน จึงทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

นามและกำหนดให้ใช้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้มีนามว่า พระราชบัญญัติรถจ้าง รัตนโกสินทร ศก ๑๒๔ และให้ลงมือใช้เปนกฎหมาย เมื่อพ้นสองเดือนตั้งแต่เวลาที่ได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาเปนต้นไป

รถจ้างต้องจดทะเบียน

มาตรา ๒ บรรดารถที่จะใช้เปนรถ สำหรับให้เช่า หรือรับจ้างในเขตร์แขวงกรุงเทพฯ นั้นต้องจดทะเบียน และรับใบอนุญาตสำหรับเวลาคราวละหกเดือนที่เจ้าพนักงาน ซึ่งเสนาบดีกระทรวงนครบาลจะได้ตั้งขึ้นสำหรับการส่วนนั้นและเรียกว่า เจ้าพนักงานจดทะเบียนรถจ้าง และเจ้าพนักงานนั้นต้องถือบาญชีทะเบียน สำหรับจดบรรดารถจ้างลงไว้เปนสำคัญตามลำดับ ชนิดรถแบ่งเปนรถชั้นที่หนึ่ง รถชั้นที่สอง รถชั้นที่สาม และรถชั้นที่สี่

อธิบายชนิดรถจ้าง

มาตรา ๓ รถจ้างชั้นที่หนึ่งนั้น คือรถที่มีสัณฐานอย่างที่เรียกกันว่ารถกูป(หรือที่ภาษาอังกฤษเรียกว่าวิกตอเรียเฟวัน) เทียมม้าคู่และบรรทุกคนโดยสานได้ ไม่เกินกว่าสี่คน

รถจ้างชั้นที่สองนั้น คือรถชนิดเดียวกันกับที่ว่ามาแล้ว แต่เทียมม้าเดี่ยวและบรรทุกคนโดยสานได้ ไม่เกินกว่าสามคน

รถจ้างชั้นที่สามนั้น คือรถที่มีเก๋ง อย่างที่เรียกกันว่ารถเก๋ง เทียมม้าเดี่ยวและบรรทุกคนโดยสานได้ ไม่เกินกว่าสี่คน

รถจ้างชั้นที่สี่นั้น คือรถเทียมม้าคู่ใช้สำหรับบรรทุกของต่าง ๆ อย่างเดียวและไม่ใช้สำหรับคนโดยสาน

เด็กที่มีอายุต่ำกว่าสิบปีสองคน ให้นับว่าเท่ากับคนโดยสานธรรมดาหนึ่งคน

---

*กฎหมายรัชกาลที่ ๕ ร.ศ. ๑๒๖ หน้า ๘

ต้องจดทะเบียนทุกหกเดือน

มาตรา ๔ บรรดารถจ้างทั้งหลาย ต้องรับใบอนุญาต และจดทะเบียนสำหรับเวลาหกเดือนข้างหน้านั้น ในวันที่ ๑ มิถุนายน ครั้งหนึ่ง และในวันที่ ๑ ธันวาคมครั้งหนึ่ง เสมอทุกปี แต่ถ้ารถใดที่มิได้ใช้เปนรถจ้างอยู่แล้วในวันกำหนดจดทะเบียนคราวที่สุดมาแล้วนั้น เจ้าของจะขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตในเวลาใด โดยต้องเสียค่าธรรมเนียมเต็มสำหรับเวลาหกเดือนและใช้ได้เพียงครบเวลาคราวหกเดือนที่กำลังเปนไปอยู่นั้นก็ได้

ถ้ารถจ้างที่จดทะเบียนแล้วรถใด เปลี่ยนเจ้าของในระหว่างเวลาหกเดือนคราวใด รถนั้นต้องจดทะเบียนใหม่ในชื่อเจ้าของที่เปลี่ยนใหม่นั้น

ต้องจดทะเบียนเจ้าของรถด้วย

มาตรา ๕ ถ้ารถใด มีเจ้าของร่วมกันหลายคน เจ้าของที่จะต้องลงชื่อในใบอนุญาตสำหรับรถนั้น ต้องเปนผู้ที่เจ้าของร่วมกันพร้อมใจกัน ตั้งให้เปนผู้แทน และถ้าต่อไปมีคดีเกิดขึ้น โดยลักษณพระราชบัญญัตินี้ อย่างหนึ่งอย่างใดจะต้องถือว่าผู้นั้นเหมือนหนึ่งเปนเจ้าของรถนั้นแต่ผู้เดียว แต่อย่างไรก็ดีความในมาตรานี้ ย่อมไม่เปนทางยกเว้นความรับผิดรับชอบ ให้พ้นจากเจ้าของทุกคนที่ร่วมกันเปนเจ้าของรถนั้น โดยอย่างหนึ่งอย่างใดได้

คำร้องขอให้จดทะเบียน

มาตรา ๖ เจ้าของรถผู้ใด มีประสงค์จะจดทะเบียนรถของตนสำหรับใช้เปนรถจ้าง ก็ให้มีคำขอและแจ้งชั้นที่จะให้จดรถนั้น ไปยังเจ้าพนักงานจดทะเบียน และเอารถนั้นไปให้เจ้าพนักงานตรวจณตำบล และในเวลาอันสมควรตามที่เจ้าพนักงานจะนัด

เจ้าพนักงานตรวจแล้วต้องชี้ขาดว่า รถนั้นสมควรหรือไม่สมควรจะจดทะเบียน ในชั้นที่ขอให้จดนั้น แล้วให้จดทะเบียนหรือไม่รับจดให้สุดแล้วแต่การ

ข้อความจะจดทะเบียน

มาตรา ๗ ข้อความที่จะต้องจดในทะเบียน และในใบอนุญาตที่จะออกให้แก่เจ้าของรถนั้นคือ

๑ ชั้นและเลขหมายที่จะให้ประจำรถ

๒ ชื่อและตำบลบ้านของเจ้าของรถ และตำบลที่ผู้นั้นตั้งโรงรถ

ค่าธรรมเนียม

มาตรา ๘ อัตราค่าธรรมเนียม ใบอนุญาตสำหรับรถจ้างชั้นที่หนึ่ง เงินสิบสองบาท สำหรับรถจ้างชั้นที่สอง เงินเก้าบาทสำหรับรถจ้างชั้นที่สาม เงินหกบาท สำหรับรถจ้างชั้นที่สี่ เงินสามบาท

รถที่รับจ้างโดยไม่มีใบอนุญาตกำหนดโทษ

มาตรา ๙ ถ้ามีรถรับจ้าง โดยไม่มีใบอนุญาตกองตระเวรจะจับรถนั้นพร้อมทั้งม้า และเครื่องเทียมม้านั้นไว้ก็ได้ และเจ้าของรถนั้น เมื่อพิจารณาเปนสัตย์ที่ศาลอันสมควร ต้องระวางโทษปรับเปนเงินไม่เกินกว่าร้อยบาทก็ได้

บรรดารถและม้า ที่ต้องจับโดยลักษณพระราชบัญญัตินี้ เมื่อเจ้าของจะรับคืนไป ต้องเสียค่าธรรมเนียมในส่วนรถวันละสามสิบสองอัฐ และในส่วนม้าตัวหนึ่งวันละสองบาท คิดตั้งแต่วันที่จับเสียก่อนจึงจะรับไปได้

ถ้าภายในสองเดือน ตั้งแต่วันที่จับรถและม้าแลเครื่องม้าไว้ ไม่มีผู้ใดมาติดตามร้องว่าเปนเจ้าของ ก็ให้เอารถและม้าและเครื่องม้านั้นประกาศโฆษนาโดยสมควร แล้วออกขายทอดตลาดอย่างทรัพย์สมบัติที่ไม่มีเจ้าของติดตาม และส่งเงินที่ขายได้เปนของรัฐบาลแต่ถ้าแม้มีเจ้าของมาติดตามภายในเวลาที่ว่ามาแล้วนั้น ผู้นั้นต้องเสียค่าปรับตามโทษปรับและค่าธรรมเนียมการรักษา ดังที่ว่ามาแล้วนั้นเสียก่อน จึงจะยอมให้รับไปได้

อนึ่งถ้ามีเจ้าของมาติดตามภายในเวลาหกเดือนตั้งแต่วันที่จับไว้นั้น ก็ให้คิดเงินค่าปรับตามโทษปรับ และค่าธรรมเนียมการรักษาสองเดือนดังที่กล่าวมาแล้ว หักออกจากเงินค่าที่ขายทอดตลาดได้นั้นแล้ว เหลือมากน้อยเท่าใดให้เจ้าของรับไป

การตรวจและกำหนดโทษ

สำหรับการใช้รถที่ไม่สมควร ฯลฯ

มาตรา ๑๐ เจ้าพนักงานจดทะเบียน และเจ้าพนักงานกองตระเวร ที่มีตำแหน่งสูงกว่าสารวัดใหญ่มีอำนาจชอบด้วยกฎหมาย ที่จะตรวจบรรดารถจ้างที่รับใบอนุญาตพระราชบัญญัตินี้ พร้อมทั้งม้าและเครื่องเทียมม้าสำหรับรถนั้น ๆ ได้เสมอไม่ว่ากี่ครั้งตามที่จะเห็นสมควร และเมื่อเห็นว่าเครื่องเทียมม้าหรือรถใด มีบกพร่องไม่สมควรใช้การรับจ้างประชาชน ก็ให้เจ้าพนักงานจดทะเบียนเรียกเอาใบอนุญาตสำหรับรถนั้นมายึดไว้ จนกว่าจะได้แก้การที่บกพร่องนั้นให้เปนที่เรียบร้อย ถ้าในระหว่างที่ยึดใบอนุญาตไว้นั้น ยังใช้รถนั้นเปนรถจ้างอยู่เจ้าของรถจะต้องมีความผิดเท่ากับใช้รถจ้างที่ไม่มีใบอนุญาต

ป้ายประจำรถ

กำหนดโทษสำหรับการใช้ป้ายปลอม

มาตรา ๑๑ เจ้าพนักงานจดทะเบียน ต้องจ่ายป้ายมีเลขสำคัญ ที่จะให้ติดประจำข้างหลงรถจ้างในเวลาที่จดทะเบียนนั้นทุก ๆ รถ ในที่ ๆ คนทั้งหลายแลเห็นได้ง่าย ถ้าผู้ใดเอาป้ายอื่นที่ปลอมให้เหมือนป้ายที่เจ้าพนักงานจ่ายให้นั้น มาติดกับรถใด โดยปรารถนาจะหลอกลวงหรือหลีกเลี่ยงข้อบังคับใด ๆ ในพระราชบัญญัตินี้ก็ดี ถ้าพิจารณาเปนสัตย์ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามเดือนหรือปรับเปนเงินไม่เกินกว่าสองร้อยบาท หรือโทษทั้งสองสฐานนั้นก็ได้

ถ้าทำป้ายหาย

มาตรา ๑๒ ถ้าป้ายรถใด ลบเลือนอ่านไม่ชัดเจ้าของรถต้องขอเปลี่ยนป้ายใหม่ ต่อเจ้าพนักงานจดทะเบียน ๆ ต้องจ่ายป้ายใหม่มีเลขสำคัญอย่างเดียวกับป้ายเดิมให้โดยไม่คิดเอาเงิน ถ้าป้ายรถใดหาย เจ้าของรถต้องรีบแจ้งความต่อเจ้าพนักงานจดทะเบียน ๆ ต้องจ่ายให้ใหม่มีเลขสำคัญอย่างเดียวกับป้ายที่หายและเจ้าของรถต้องใช้ค่าป้ายเป็นเงินสองบาท

ถ้ารถใดใช้เป็นรถจ้างโดยไม่มีป้าย ให้ถือว่ารถนั้นเป็นรถที่รับจ้างโดยไม่มีใบอนุญาตตามกฎหมาย

คนขับรถ

ใบอนุญาตสำหรับคนขับรถ

มาตร ๑๓ ห้ามมิให้คนผู้ใดขับรถจ้าง นอกจากคนที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตสำหรับเป็นคนขับรถจากเจ้าพนักงานจดทะเบียน และห้ามมิให้ออกใบอนุญาตนั้น ให้แก่ผู้ใดที่ได้รับโทษผู้ร้ายลักทรัพย์ ในระหว่างสามปีดั้งแต่วันที่พิจารณาเป็นสัตย์ และห้ามมิให้ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ใดที่เจ้าพนักงานจดทะเบียน เห็นลักษณว่าเป็นคนมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

ใบอนุญาตใช้ได้เพียงหกเดือน

มาตรา ๑๔ การออกใบอนุญาต สำหรับคนขับรถจ้างนั้น ให้ออกในวันที่หนึ่งมิถุนายนครั้งหนึ่ง และในวันที่หนึ่งธันวาคมครั้งหนึ่งเสมอทุกปี บรรดาใบอนุญาตที่ออกในคราวใดนั้น ให้ใช้ได้เพียงเวลาหกเดือนต่อจากวันที่ออกนั้น แต่ถ้าในระหว่างเวลาหกเดือนเวลาใดเวลาหนึ่งมีผู้ใดขอรับใบอนุญาตเป็นคนขับรถ เจ้าพนักงานจดทะเบียนจะออกให้สำหรับใช้ได้เพียงครบหกเดือน คราวที่กำลังเป็นไปอยู่นั้นก็ได้ ในใบอนุญาตทุกฉบับต้องมีเลขประจำฉบับเป็นสำคัญ และวันที่ออกและชื่อตัวตำบลบ้าน และประมาณอายุของผู้ที่รับใบอนุญาตนั้นด้วย แล้วให้ผู้รับใบอนุญาตนั้น ประทับรอยฝ่าแม่มือลงในใบอนุญาตนั้นเป็นสำคัญ ในเวลาที่ออกใบอนุญาตให้ไปนั้นเจ้าพนักงานจดทะเบียนต้องคัดเนื้อความย่อ ของข้อบังคับในพระราชบัญญัตินี้ส่วนที่ว่าด้วยคนขับรถ และโทษสำหรับความเลมิดของคนขับรถนั้น ให้แก่ผู้ที่รับใบอนุญาตนั้นไปด้วยฉบับหนึ่ง และบรรดาข้อความที่มีแจ้งในใบอนุญาตที่ออกนั้น ก็ให้จดลงไว้ในทะเบียนสำหรับส่วนนั้น ซึ่งต้องมีอยู่ในที่ว่าการของเจ้าพนักงานจดทะเบียนด้วย

อนึ่งเมื่อก่อนจะออกใบอนุญาตสำหรับเป็นคนขับรถให้แก่ผู้ใดนั้น เจ้าพนักงานจดทะเบียนต้องพิจารณาให้เป็นที่แน่แก่ใจว่า

๑ ผู้ที่ขอรับใบอนุญาตนั้นเข้าใจการขับรถ

๒ ผู้นั้นรู้ภาษาไทยพอเข้าใจได้ว่า คนโดยสานประสงค์จะไปที่ไหน

๓ ผู้นั้นรู้จักบริเวณกรุงเทพฯ พอสามารถที่จะขับรถไปยังที่ต่าง ๆ ตามประสงค์ของคนโดยสานเพื่อเปนที่แน่แก่ใจในส่วนเหล่านี้ ควรให้เจ้าพนักงานจดทะเบียนซักถามผู้นั้น และให้ผู้นั้นขับรถพาเจ้าพนักงานจดทะเบียนเองหรือพนักงานรอง ๆ ไปยังตำบลต่าง ๆ ที่รู้จักกันโดยดี อยู่ทั่วไปเปนการทดลองด้วย

ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต

มาตรา ๑๕ ให้เรียกค่าธรรมเนียมใบอนุญาตสำหรับคนขับรถ ที่ออกโดยลักษณพระราชบัญญัตินี้ฉบับละหนึ่งบาท และในเวลาที่จะออกใบอนุญาตให้แก่คนขับรถคนใดนั้น ให้เจ้าพนักงานจดทะเบียนจ่ายแผ่นเครื่องหมายทำด้วยเหล็กหรือทองเหลือง มีเลขสำคัญต้องกันกับเลขสำคัญประจำ ใบอนุญาตจารึกในนั้น ให้แก่ผู้นั้นด้วย

ต้องใช้แผ่นเครื่องหมายติดอยู่กับตัว

มาตรา ๑๖ คนขับรถที่ได้รับแผ่นเครื่องหมายดังที่กล่าวมาแล้วนั้น เมื่อเวลาทำการขับรถจ้างและเวลาไปในศาลใด ๆ ต้องผูกแผ่นเครื่องหมายด้วยสายหนังที่แขนซ้ายเหนือข้อศอก ให้คนทั้งหลายเห็นเลขสำคัญ ที่ประจำแผ่นเครื่องหมายนั้นได้โดยง่าย ถ้าคนขับรถคนใดละเลยไม่กระทำตามข้อบังคับในมาตรานี้ ผู้นั้นต้องระวางโทษปรับคราวหนึ่งเปนเงินไม่เกินกว่ายี่สิบบาท

คนขับรถโดยไม่มีใบอนุญาต ฯลฯ

มาตรา ๑๗ ถ้าเจ้าของรถจ้างคนใดเปนใจ ให้คนผู้ใดที่มิได้มีอนุญาตเปนคนขับรถ ทำการขับรถ เจ้าของรถผู้นั้นมีความผิด ต้องระวางโทษปรับเปนเงินคราวหนึ่งไม่เกินกว่าร้อยบาท และคนผู้ใดที่ทำการขับรถจ้างโดยมิได้รับใบอนุญาตดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับเปนเงินไม่เกินกว่าห้าสิบบาท หรือจำคุกไม่เกินกว่าหนึ่งเดือน หรือโทษทั้งสองสฐานทุกคราวที่ทำผิดก็ได้

เอาใบอนุญาต
หรือแผ่นเครื่องหมายให้คนอื่นใช้กำหนดโทษ

มาตรา ๑๘ ถ้าคนขับรถผู้ใดที่ได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ เอาใบอนุญาตหรือแผ่นเครื่องหมายที่ตนได้รับจากเจ้าพนักงาน โอนหรือให้ยืมหรือยอมให้ผู้อื่นเอาไปใช้หรือแต่งกายก็ดี และคนผู้ใดนอกจากคนขับรถนั้นเอาใบอนุญาตหรือแผ่นเครื่องหมายเช่นนั้นไปใช้หรือแต่งกายก็ดี ผู้นั้น ๆ มีความผิด ต้องระวางโทษปรับเปนเงินไม่เกินกว่าห้าสิบบาท หรือจำคุกหนึ่งเดือนหรือโทษทั้งสองสฐานก็ได้ และถ้าคนผู้ใดใช้หรือแต่งกาย หรือมีแผ่นเครื่องหมายปลอมเหมือน หรือตั้งใจจะให้เหมือนกับแผ่นเครื่องหมายเจ้าพนักงานจ่ายตามลักษณพระราชบัญญัตินี้ โดยผู้นั้นเจตนาหลอกลวงหรือหลีกเลี่ยงข้อบังคับ ในพระราชบัญญัตินี้ ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับเปนเงินไม่เกินกว่าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินกว่าสองปี หรือโทษทั้งสองสฐานก็ได้

อัตราค่าเช่ารถ

มาตรา ๑๕ อัตราค่าเช่ารถจ้างนั้นให้กำหนดดังต่อไปนี้ คือ

รถชั้นที่ ๑

ค่าเช่าชั่วโมงแรก หรือภายในชั่วโมงแรกราคาเงิน ๒ บาท ชั่วโมงต่อไปหรือภายในชั่วโมงเพิ่มค่าเช่าชั่วโมงหรือภายในชั่งโมงละ ๑ บาท

รถชั้นที่ ๒

ค่าเช่าชั่วโมงแรก หรือภายในชั่วโมงแรกราคาเงิน ๑ บาท ๓๒ อัฐ ชั่วโมงต่อไปหรือภายในชั่วโมง เพิ่มค่าเช่าชั่วโมงหรือภายในชั่วโมงละ ๔๗ อัฐ

รถชั้นที่ ๓

ค่าเช่าชั่วโมงแรก หรือภายในชั่วโมงแรกราคาเงิน ๑ บาท ชั่วโมงต่อไปหรือภายในชั่วโมงเพิ่มค่าเช่าชั่วโมงหรือภายในชั่วโมงละ ๓๒ อัฐ

รถชั้นที่ ๔

ค่าเช่าระยะทางห้าสิบเส้น หรือภายในห้าสิบเส้นระยะแรกราคาเงิน ๒ บาท ทุกระยะทางห้าสิบเส้นหรือภายในห้าสิบเส้นต่อไป เพิ่มค่าเช่าระยะละ ๓๒ อัฐ

อนึ่งให้เปนที่เข้าใจว่า ข้อความทั้งหลายในพระราชบัญญัตินี้ ไม่เปนเครื่องขัดขวางที่จะมิให้คนขับรถหรือเจ้าของรถคนใด ต้องถือและกระทำตามสัญญาอย่างใด ๆ ที่ตนยินยอมจะรับเงินค่าเช่ารถ ต่ำกว่าอัตราที่กำหนดไว้ ในพระราชบัญญัตินี้

บาญชีอัตราค่าเช่ารถ

มาตรา ๒๐ เจ้าพนักงานจดทะเบียนต้องจ่ายบาญชีอัตราค่าเช่ารถจ้างเปนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ พร้อมทั้งเนื้อความย่อของข้อบังคับ ที่เกี่ยวด้วยหน้าที่ของคนขับรถ ตามที่เจ้าพนักงานจดทะเบียนเห็นควรจะชี้แจงตามความอันสมควรนั้น ให้แก่เจ้าของรถจ้างทุกคน และเจ้าของรถจ้างต้องเอาบาญชี หรือสำเนาบาญชีอัตราค่าเช่ารถอย่างที่อ่านได้ โดยขัดนั้นปิดไว้ข้างในรถในแห่งใดแห่งหนึ่ง ตามที่เจ้าพนักงานจดทะเบียนจะบังคับ ถ้าเจ้าของรถคนใดไม่ทำเช่นนั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับเปนเงินไม่เกินกว่าห้าสิบบาทก็ได้

ที่พักรถจ้าง

มาตรา ๒๑ เมื่อเสนาบดีกระทรวงนครบาลเห็นชอบด้วยแล้ว เจ้าพนักงานจดทะเบียนมีอำนาจกำหนด ที่สำหรับพักรถจ้างแห่งเดียวหรือหลายแห่งในกรุงเทพฯ ตามเวลาที่เห็นสมควร สำหรับให้คนทั้งหลายไปเช่ารถจ้างได้โดยง่าย

ข้อบังคับเบ็ดเสร็จ

ถ้าไม่ยอมให้เช่ารถกำหนดโทษ

มาตรา ๒๒ ถ้าเจ้าของรถจ้างหรือคนที่ควบคุมรถจ้าง คนใดไม่ยอมให้ผู้ใดเช่ารถ โดยไม่มีเหตุแก้ตัวอันศาลที่จะต้องพิจารณาเรื่องนั้น ในภายหลังเห็นว่าเป็นเหตุอันสมควร ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษ ปรับเป็นเงินไม่เกินกว่าห้าสิบบาทสำหรับทุกครั้งที่ทำผิดก็ได้

ลักษณความผิดของคนขับรถ

มาตรา ๒๓ ถ้าคนขับรถจ้างคนใดกระทำความผิด คือ

(ก) ไม่ยอมขับรถพาผู้ที่เช่ารถนั้นไปยังที่ใดในกรุงเทพฯ ตามที่ผู้นั้นประสงค์จะไปก็ดี

(ข) เมื่อขอให้ขับเร็วไม่ต่ำกว่าอย่างชั่วโมงละ ๒๐๐ เส้น แล้วไม่ยอมทำตามโดยไม่มีเหตุแก้ตัวอันสมควรอย่างใดก็ดี

(ค) ไม่ยอมรับคนโดยสานตามจำนวนที่ใบอนุญาตกำหนดให้บรรทุกได้นั้นก็ดี

(ฆ) บรรทุกคนโดยสานเกินจำนวนที่กำหนดในใบอนุญาตก็ดี

(ง) แต่งกายไม่เรียบร้อยในเวลาทำการขับรถ หรือเวลาไปศาลด้วยเรื่องคดีก็ดี

(จ) ขับรถในเวลากลางคืน คือตั้งแต่เวลาพระอาทิตย์ตกจนเวลาพระอาทิตย์ขึ้น โดยไม่จุดโคมรถไว้ทั้งสองโคม ให้มีแสงแจ่มส่องตรงไปข้างหน้ารถข้างละดวงก็ดี

คนขับรถผู้นั้นมีความผิด ต้องระวางโทษปรับเป็นเงินไม่เกินกว่ายี่สิบบาทสำหรับทุกครั้งที่ทำผิดก็ได้

ถ้าคนขับรถจ้างคนใด ขับรถโดยความแกล้งต่าง ๆ หรือโดยความหักหาญก็ดี หรือขับรถโดยผิดธรรมเนียมเดินรถในท้องถนนก็ดี หรือทำให้เป็นอันตรายแก่บุคคล หรือสิ่งของโดยความเลินเล่อ หรือแกล้งประพฤติไม่เรียบร้อยก็ดี หรือเมาสุราอยู่ในเวลาที่ทำการขับรถก็ดี หรือใช้วาจาเป็นคำดูถูกหรือคำอยาบช้า หรือทำกิริยาอยาบช้าต่อคนโดยสานก็ดี หรือปล่อยให้รถของตนจอดขวางถนนก็ดี หรือเข้าขัดขวางคนขับรถอื่นในการรับหรือส่งคนโดยสานก็ดี จอดรถขัดขืนพลตระเวรสั่งไม่ให้จอดคอยที่ตำบลนั้นก็ดีหรือทิ้งรถไปโดยไม่ฝากรถไว้แก่คนผู้ใดที่สมควรรักษาได้ ในถนนหรือในที่ประชุมแห่งใด ๆ ก็ดี หรือขับรถเที่ยวแซเชือนตามถนนต่าง ๆ ที่มิใช่เป็นตำบลสำหรับพักรถจ้างก็ดี หรือเรียกค่าเช่ารถเกินกว่าอัตราตามกฎหมายก็ดี คนขับรถผู้นั้นมีความผิด ถ้าพิจารณาเป็นสัตย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสองเดือนหรือปรับเป็นเงินไม่เกินกว่าร้อยบาท หรือโทษทั้งสองสฐานทุกคราวที่ทำผิดก็ได้

เจ้าของรถกับคนขับรถ

คนขับรถที่ไม่ยอมทำการตามหน้าที่

มาตรา ๒๔ ถ้าคนขับรถคนใด ในระหว่างรับจ้างทำการงานอยู่กับเจ้าของรถ ที่ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ และโดยไม่มีเหตุแก้ตัวอันสมควร ขัดขืนไม่ยอมขับหรือละเลยไม่ได้ขับรถนั้นตามคำสั่งของเจ้าของหรือผู้แทนเจ้าของรถก็ดี หรือขัดขืนไม่ยอมไป หรือละเลยไม่ได้ไป

ยังที่โรงของผู้ที่จ้างตนมาทำการงาน เพื่อจะทำการขับรถหรือทำการอย่างอื่นที่เกี่ยวในหน้าที่ของตน โดยที่เปนคนขับรถนั้นก็ดี คนขับรถผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับเปนเงินไม่เกินกว่าสิบห้าบาท ทุกคราวที่ทำผิดก็ได้

ความประพฤติของคนโดยสาน

คนโดยสานไม่ยอมเสียค่าเช่ารถ

มาตรา ๒๕ ถ้าคนผู้ใดที่เช่ารถใด ที่ได้จดทะเบียนแล้วตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ยอมเสียเงินค่าเช่ารถที่ควรเสียตามอัตรา ในพระราชบัญญัตินี้แก่เจ้าของรถหรือคนขับรถนั้นตามคำร้องขอ ผู้นั้นมีความผิด ถ้าพิจารณาเปนสัตย์ต้องเสียค่าปรับโทษเปนเงินไม่เกินกว่ายี่สิบบาท นอกจากค่าเช่านั้นด้วยก็ได้ และเงินค่าปรับโทษนั้นศาลมีอำนาจที่จะยกให้แก่เจ้าของรถนั้นทั้งหมด หรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใดเปนค่าป่วยการเพราะเหตุนั้นก็ได้

ทำอันตรายแก่รถ

มาตรา ๒๖ ถ้าคนผู้ใดที่เช่ารถใด ที่ได้จดทะเบียนแล้วตามพระราชบัญญัตินี้ แกล้งทำอันตรายแก่รถนั้น ผู้นั้นต้องระวางโทษปรับเปนเงินไม่เกินกว่าเจ็ดสิบบาท และจะต้องถูกฟ้องให้ ใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากอันตรายที่ทำนั้นก็ได้

เถียงกันเรื่องค่าเช่ารถ

มาตรา ๒๗ ถ้าเกิดเถียงกันในระหว่างผู้เช่าและคนขับรถด้วยเรื่องค่าเช่ารถใด ที่ได้จดทะเบียนแล้วตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้เช่ามีอำนาจที่จะให้คนขับรถนั้น ขับรถพาไปยังโรงพักกองตระเวนที่อยู่ใกล้ที่สุด และเจ้าพนักงานกองตะเวรที่รักษาการในที่นั้น เมื่อทราบเรื่องแล้วต้องชี้แจงจำนวนเงินค่าเช่ารถที่ควรเปนเท่าไรนั้นแก่คนขับรถ แล้วให้ผู้เช่าเอาเงินเท่านั้นส่งแก่เจ้าพนักงานกองตระเวรผู้นั้น ให้เจ้าพนักงานผู้นั้นใช้ ให้แก่คนขับรถแต่ถ้าผู้เช่ารถนั้นยังเห็นว่า เจ้าพนักงานกองตระเวรตัดสินไม่ถูก ผู้เช่าจะบอกกล่าวว่าจะยกเรื่องไปว่ากล่าวกันที่เจ้าพนักงานจดทะเบียนรถจ้างก็ได้ ถ้าเช่นนั้น ก็ให้เจ้าพนักงานกองตระเวรยึดเงินค่าเช่านั้นไว้ก่อน ถ้าพ้นสี่วันไปไม่ได้เอาเรื่องนั้นไปว่ากล่าวกันที่เจ้าพนักงานจดทะเบียนรถจ้าง ก็ให้จ่ายเงินนั้นให้แก่คนขับรถคนนั้นไป แต่ถ้าหากได้ยกเรื่องไปว่ากล่าวกันที่เจ้าพนักงานจดทะเบียนรถจ้าง ก็ให้เจ้าพนักงานกองตระเวร คอยทำตามคำตัดสินของเจ้าพนักงานจดทะเบียนนั้น ซึ่งต้องเปนคำตัดสินเด็ดขาดคัดค้านต่อไปไม่ได้

สิ่งของที่ลืมไว้ในรถจ้าง

มาตรา ๒๘ บรรดาทรัพย์สิ่งของที่ผู้ใดลืมไว้ในรถใด ที่ได้จดทะเบียนแล้วตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อคนขับรถนั้นพบต้องรีบนำไปส่งให้รักษาไว้ที่โรงพักพลตระเวรที่อยู่ใกล้ที่สุดในทันที ถ้าสืบได้ในภายหลังว่า ผู้ใดเปนเจ้าของ ๆ ต้องเสียค่ารางวัลเท่าร้อยละห้าในราคาของนั้น เงินค่ารางวัลนั้นเจ้าของต้องส่งไว้ ที่ผู้บัญชาการกองตระเวร ๆ จะได้ ให้แก่คนขับรถที่เก็บของนั้นได้ ถ้าสืบหาเจ้าของไม่ได้ เมื่อได้ประกาศโฆษณาโดยสมควรและพ้นหกเดือนไปแล้ว ให้เอาสิ่งของนั้น

ออกขายทอดตลาดได้เงินเท่าใด ให้ชักออกไว้ร้อยละห้าเปนรางวัลแก่คนขับรถที่เก็บของนั้นได้ เหลือจากนั้นให้ส่งรัฐบาล

คำอธิบาย

อธิบายคำว่า "ม้า"

มาตรา ๒๙ คำที่ว่า "ม้า" ในพระราชบัญญัตินี้นั้นให้หมายความว่าทั้งม้าเทศม้าไทยและพ่อ

มาตรา ๓๐ เมื่อเสนาบดีกระทรวงนครบาล เห็นจำเปนจะต้องมีข้อบังคับ เพื่อให้ เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัตินี้และเจ้าของรถคนขับรถ และคนโดยสานประพฤติให้สมควรถูกต้อง ตามพระราชบัญญัตินี้ด้วยประการใดก็ให้ตั้งกฎข้อบังคับนั้นขึ้นได้ เมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตและประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ก็ให้ใช้กฎข้อบังคับนั้นได้ เหมือนดังเปนส่วนแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๑ พระราชบัญญัตินี้ ให้เสนาบดีกระทรวงนครบาล เปนผู้รักษาและผู้บัญชาให้เปนไปตามพระราชบัญญัตินี้ทุกประการ

ประกาศมาณวันที่ ๑ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๔ ตรงกับวันที่ ๑๓๒๘๐ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

*พระราชบัญญัติตามช้าง
รัตนโกสินทร์ ศก ๑๒๗

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ว่า พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะแลกฎข้อบังคับต่าง ๆ อันได้ตั้งไว้เพื่อระงับการลักช้างนั้น ยังไม่พอที่จะป้องกัน การลักช้างทางหัวเมืองชายพระราชอาณาเขตร์บางมณฑลได้ ทรงพระราชดำริห์เห็นว่า ควรจะเพิ่มเติมอำนาจเจ้าพนักงานในส่วนนี้ให้มากขึ้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้ ดังต่อไปนี้

หมวดที่ ๑
นามพระราชบัญญัติ แลอำนาจเจ้าพนักงาน

มาตรา ๑ ให้เรียกพระราชบัญญัตินี้ว่า พระราชบัญญัติตามช้างรัตนโกสินทร์ ศก ๑๒๗

มาตรา ๒ จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ในมณฑลใด เมืองใด จะได้โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาให้ทราบทั่วกัน แลเมื่อได้ประกาศเช่นนั้นแล้ว ให้ถือว่า บรรดาข้อความซึ่งขัดกับพระราชบัญญัตินี้ ในกฎหมายแลกฎข้อบังคับต่าง ๆ อันยังใช้อยู่นั้น เปนอันยกเลิกมิให้ใช้ในมณฑลหรือเมืองนั้นสืบไป

มาตรา ๓ บางคำที่ใช้ในพระราชบัญญัตินี้นั้น นอกจากบรรดา ซึ่งมีเนื้อความประกอบหมายไว้ให้เปนอย่างอื่น ให้ถือว่าคำเหล่านั้นหมายความดังจะว่าต่อไปนี้คือ

คำว่า ผู้ว่าราชการเมือง นั้น ให้หมายความตลอดถึงเค้าสนามหลวง แลข้าหลวงจังหวัด

คำว่า เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ นั้น ให้หมายความตลอดถึงนายอำเภอ แลกำนัน

คำว่า กฎเสนาบดี นั้น ให้หมายความว่า บรรดากฎแลข้อบังคับในทางบัญชาให้การดำเนิรโดยบริบูรณ์ ตามพระราชบัญญัตินี้ อันเปนกฎแลข้อบังคับ ซึ่งเสนาบดีเจ้ากระทรวงได้ตั้งขึ้นโดยได้รับพระบรมราชานุญาต แลได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาเปนสำคัญ

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๒๕ วันที่ ๑๗ มกราคม ร.ศ. ๑๒๗ หน้า ๑๒๒๖

หมวดที่ ๒

ว่าด้วยการจดทะเบียนช้าง

มาตรา ๔ เมื่อได้ประกาศให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ในมณฑลใด ให้ผู้ที่มีช้างนำช้างมาจดทะเบียนหลวงให้สิ้นเชิง ภายในเวลาสามเดือน นับแต่วันที่ประกาศนั้น ให้เจ้าของช้างนำช้างไปจดทะเบียน ณ ที่ว่าการเมืองอันตั้งอยู่ใกล้ ถ้าไม่ไปเองจะมอบอำนาจให้คนอื่นไปแทนก็ได้

ในการนี้ให้ถือว่าผู้ว่าราชการเมือง มีตำแหน่งเปนเจ้าพนักงานทะเบียน ตามพระราชบัญญัตินี้ อนึ่งในที่ว่าการเมืองนั้น ให้ปิดประกาศบอกชื่อตำบลต่าง ๆ ที่ใช้เปนที่จดทะเบียนช้าง แลบอกอาณาเขตร์ ซึ่งอยู่ในบังคับของเจ้าพนักงานทะเบียนแลอาณาเขตรอำเภอต่าง ๆ ที่ขึ้นแก่เจ้าพนักงานทะเบียนนั้นด้วย

มาตรา ๕ เมื่อจดทะเบียนช้างใด ให้เจ้าพนักงานออกตั๋วพิมพ์รูปพรรณ เปนฉบับคู่ให้แก่เจ้าของช้าง ตั๋วที่ออกให้ไปนั้นให้เจ้าของช้างรักษาไว้ฉบับหนึ่ง อีกฉบับหนึ่งซึ่งเปนคู่กันนั้น ให้มอบไว้กับคนที่รักษาช้าง ในตั๋วพิมพ์รูปพรรณทุกฉบับ ต้องจดชื่อช้างแลชื่อเจ้าของช้าง แลตำหนิรูปพรรณ ตามซึ่งเจ้าพนักงานทะเบียนจะเห็นควร ให้จดไว้เพื่อการสอบสวน

เมื่อได้จดทะเบียนดังนี้แล้ว เจ้าพนักงานทะเบียนต้องรักษาใบคู่เทียบตั๋วพิมพ์รูปพรรณนั้นไว้ให้มั่นคง แลต้องรีบแจ้งความการที่ได้จดทะเบียนนั้นไปยังนายอำเภอ ซึ่งอยู่ใต้บังคับให้ทราบทั่วกัน แลฝ่ายนายอำเภอก็ต้องมีบาญชีสำหรับจดชื่อช้าง ที่เจ้าพนักงานทะเบียนแจ้งมาให้ทราบนั้นด้วยทุกราย

มาตรา ๖ ให้เรียกค่าธรรมเนียมจดทะเบียนช้างตัวละ ๒๐ บาท ถ้าแลช้างตัวใดได้จดทะเบียนมาแล้ว ตามลักษณกฎหมายแลข้อบังคับอย่างหนึ่งอย่างใด ก่อนที่ลงมือใช้พระราชบัญญัตินี้ ก็ให้เรียกค่าธรรมเนียมแต่ ๕ บาท

มาตรา ๗ เมื่อพ้นกำหนดเวลา ๓ เดือน ดังว่ามาในมาตรา ๔ นั้นไปแล้ว ถ้าปรากฏว่าไม่มีตั๋วพิมพ์รูปพรรณ อย่างที่ให้ใช้ตามพระราชบัญญัตินี้สำหรับช้างใด ก็ให้ยึดช้างนั้นไว้ จนกว่าเจ้าของช้างนั้นได้มาจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๘ ถ้าเจ้าของช้างใดมิได้นำช้างมาจดทะเบียนก็ดี หรือว่าผู้ขับช้างนั้นมิได้มีตั๋วพิมพ์รูปพรรณ อย่างที่ให้ใช้ตามพระราชบัญญัตินี้สำหรับช้างก็ดี ให้ถือว่าผู้เปนเจ้าของช้างหรือผู้ขับช้างนั้นมีความผิด ต้องระวางโทษ ถ้าเปนเจ้าของช้างปรับไม่เกินกว่า ๑๐๐ บาท ถ้าเปนผู้ขับช้างปรับไม่เกินกว่า ๕๐ บาท

หมวดที่ ๓
ว่าด้วยการเปลี่ยนเจ้าของช้าง

มาตรา ๙ ถ้าผู้ใดจะขายช้างหรือจำนำช้าง ผู้ขายผู้ซื้อหรือผู้จำนำผู้รับจำนำแลพยานต้องไปพร้อมกัน ณ ที่ว่าการอำเภอ แลต้องพาช้างที่จะขาย หรือจำนำนั้นไปด้วย แล้วให้นายอำเภอจดหมายการซื้อขาย หรือจำนำนั้นลงในตั๋วพิมพ์รูปพรรณเปนหลักถานถ้ามิทำกันเช่นนี้ ห้ามมิให้ถือว่าการที่ซื้อขายหรือจำนำช้างนั้นชอบด้วยกฎหมาย

อนึ่งถ้าผู้ใดจะยกช้างของตัวให้แก่ผู้อื่นเปนการให้ปัน หรือผู้ใดจะถ่ายช้างซึ่งได้จำนำไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ ก็ต้องกระทำตามวิธีอย่างเดียวกันกับการซื้อขาย หรือจำนำช้างเช่นว่ามาในมาตรานี้

มาตรา ๑๐ ถ้าผู้ใดได้ช้างมาไว้เปนทรัพย์มรฎก ผู้นั้นต้องนำพยานแลช้างนั้นไปต่อหน้านายอำเภอ แลนายอำเภอต้องจดหมายการเปลี่ยนเจ้าของช้างโดยฐานมรฎกนั้น ลงไว้ในตั๋วพิมพ์รูปพรรณของช้างนั้นเปนสำคัญ

มาตรา ๑๑ ในการเปลี่ยนเจ้าของช้างโดยเหตุต่าง ๆ หรือในการจำนำหรือถ่ายช้างดังว่ามาในมาตรา ๙ แลมาตรา ๑๐ นั้น ให้เรียกค่าธรรมเนียมรายตัวช้าง ถ้าเปนการเปลี่ยนเจ้าของให้เรียกเก็บตัวละ ๒๐ บาท ถ้าเปนการจำนำหรือถ่ายช้าง ให้เรียกตัวละ ๑๐ บาท ถ้าเปนช้างพังมีลูกต่ำกว่า ๓ ขวบติดมาด้วย ก็ให้จดรูปพรรณแลทำจำนำลูกช้างนั้นไว้ด้วยโดยไม่ต้องเรียกค่าธรรมเนียมเพิ่มเติม

มาตรา ๑๒ เมื่อจะจัดการเปลี่ยนเจ้าของช้างหรือจำนำช้างนั้น ให้นายอำเภอซักถามผู้ซื้อผู้ขายหรือผู้จำนำผู้รับจำนำทั้งสองฝ่าย แลตรวจดูช้างนั้น ให้เปนที่แน่แก่ใจเสียก่อนว่า การที่เปลี่ยนเจ้าของ หรือทำจำนำนั้นไม่เปนการผิดต่อกฎหมาย จึงทำจดหมายการซื้อขายหรือจำนำนั้นให้ได้ แลเมื่อได้ทำแล้ว ให้นายอำเภอจดหมายรายงานการนั้นไว้เปนหลักถาน แลให้คัดสำเนาส่งไปยังเจ้าพนักงานทะเบียน ซึ่งตนอยู่ใต้บังคับนั้นให้ทราบไว้ด้วย

มาตรา ๑๓ ถ้ามีการขายช้างหรือเปลี่ยนเจ้าของช้าง หรือจำนำช้างด้วยประการใด ๆ ซึ่งเปนการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าทั้งผู้ขายแลผู้ซื้อ หรือผู้จำนำผู้รับจำนำต่างกันมีความผิดต้องระวางโทษานุโทษเปนสามสฐาน คือสฐานหนึ่งให้ปรับไม่เกินกว่า ๒๕๐ บาท สฐานหนึ่งให้จำคุกไม่เกินกว่าปีหนึ่ง สฐานหนึ่งให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับเช่นว่ามาแล้วด้วยกัน

หมวดที่ ๔

ว่าด้วยการพาช้างข้ามเขตร์แดน

มาตรา ๑๔ ถ้าผู้ใดจะพาช้างออกไปนอกพระราชอาณาเขตร์ ต้องได้รับใบอนุญาตซึ่งมีจดหมายบอกตำหนิรูปพรรณช้างนั้น โดยชัดเจนจากเจ้าพนักงานทะเบียนเสียก่อน จึงจะพาออกไปได้

มาตรา ๑๕ ถ้าผู้ใดจะพาช้างเข้ามาในพระราชอาณาเขตร์ ก็ต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานในหน้าที่ ของประเทศที่ตนจะพาช้างมานั้นเสียก่อน จึงจะพาช้างนั้นข้ามเขตร์แดนเข้ามาได้

มาตรา ๑๖ จะออกใบอนุญาตให้ผู้ใดพาช้างออกไปนอกพระราชอาณาเขตร์นั้น เจ้าพนักงานทะเบียนต้องตรวจดูช้าง แลซักถามพยานให้เปนที่แน่แก่ใจเสียก่อนว่า การที่จะพาช้างออกไปนั้นเปนการทำโดยสุจริต จึงออกใบอนุญาตให้ไปได้

ค่าธรรมเนียมออกใบอนุญาตเช่นนี้ ให้เรียกฉบับละ ๑๐ บาท

มาตรา ๑๗ ถ้าผู้ใดที่จะพาช้างข้ามเขตร์แดน ไม่มีใบอนุญาตเช่นว่าไว้ ในมาตรา ๑๔ แล ๑๕ เจ้าพนักงานจะยึดช้างนั้นไว้ กว่าจะได้ความปรากฏว่าผู้ใดเปนเจ้าของช้าง หรือมิฉนั้นจะห้ามมิให้พาช้างนั้นข้ามเขตร์แดนก็ได้

หมวดที่ ๕

ว่าด้วยการติดตามช้างที่พลัดหรือที่ถูกลักไป

มาตรา ๑๘ เมื่อเกิดการลักช้างหรือช้างหายไปในแขวงใด นายอำเภอหรือกำนันจะเรียกให้ชาวบ้าน ออกช่วยติดตามเอาช้างนั้นคืน ชาวบ้านแขวงนั้นต้องช่วยทุกครั้ง

มาตรา ๑๙ เมื่อนายอำเภอหรือกำนันอำเภอใดแขวงใดทราบว่า เกิดการลักช้างหรือมีช้างหายไป ให้นายอำเภอหรือกำนันนั้นรีบไปตรวจวัดรอยช้างนั้นทั้งสี่รอยเท้า แลสืบสวนให้ได้ความโดยละเอียดที่จะสืบได้ว่า ช้างนั้นมีตำหนิรูปพรรณอย่างไร แล้วให้เร่งออกติดตามโดยสกดตามรอยเท้าช้างนั้น แลจะเห็นสมควรเรียกให้ชาวบ้านคนใด ๆ ในแขวงนั้นไปช่วยกันติดตามช้างนั้นด้วยก็ได้

มาตรา ๒๐ ให้บังคับควานช้างหรือคนที่เปนผู้รักษาช้างอยู่ ในเวลาที่ว่าช้างถูกลักไปหรือหายไปนั้น ให้ไปด้วยกับกรมการอำเภอ หรือกำนันผู้เปนเจ้าพนักงานที่จะออกติดตามช้างจนกว่าจะได้ช้างนั้นคืน หรือจนกว่ารอยช้างนั้นจะไปหมดหายในที่ใด ๆ

มาตรา ๒๑ เมื่อนายอำเภอหรือกำนันผู้เปนเจ้าพนักงานติดตามช้างนั้น ได้ตามรอยช้างล่วงเลยเข้าไปในแขวงอื่น ก็ให้มอบตำหนิรูปพรรณ พร้อมทั้งขนาดรอยเท้าช้างนั้นให้แก่เจ้าพนักงานผู้ปกครองแขวงนั้นไว้ แลให้เจ้าพนักงานแขวงนั้น กระทำการติดตามช้างนั้นต่อไปเช่นเดียวกัน แลโดยมีอำนาจ อย่างเดียวกันกับที่เจ้าพนักงานแขวงเดิมได้กระทำการติดตามช้างมาแล้ว

มาตรา ๒๒ ถ้าเจ้าพนักงานคนใด หรือผู้หนึ่งผู้ใดขัดขืนไม่กระทำการตามมาตรา ๑๘, ๑๙, ๒๐ แล ๒๑ ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษานุโทษเป็นสามสฐานคือ สฐานหนึ่งให้ปรับไม่เกินกว่า ๒๕๐ บาท สฐานหนึ่งให้จำคุกไม่เกินกว่า ๓ เดือน สฐานหนึ่งให้ลงโทษทั้งจำทั้งปรับเช่นว่ามาแล้วด้วย

เงินค่าปรับนั้นศาลจะเห็นสมควรส่งเป็นพินัยหลวง หรือจะให้เป็นสินไหมทั้งหมดหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด แก่เจ้าของช้างก็ได้ แต่มิให้ถือว่าความในมาตรานี้เป็นอันลบล้างความชอบธรรมของเจ้าของช้าง ที่จะร้องขอค่าสินไหมตามความในมาตรา ๒๓ ด้วยอีกโสดหนึ่ง เป็นแต่ถ้าเจ้าของช้างจะได้รับสินไหมตามมาตรา ๒๓ นั้นเท่าใด ต้องคิดหักสินไหม ที่ได้รับตามมาตรานี้แล้วนั้นออกเสียก่อน

มาตรา ๒๓ ถ้ารอยช้างใดที่ถูกลักนั้นไปหมดลงในแขวงใด แลจะติดตามต่อไปมิได้ ให้ถือว่าบรรดาเจ้าพนักงานแลชาวบ้านในแขวงนั้น อยู่ในความรับผิดชอบจะต้องส่งตัวผู้ร้ายมาให้พิจารณาลงโทษ ตามกฎหมาย แลจับช้างที่ถูกลักไปนั้นส่งคืนมาด้วย ถ้าจับผู้ร้ายแลช้างนั้นส่งมาไม่ได้ ก็ให้บังคับให้คนเหล่านั้น เสียค่าสินไหมให้แก่เจ้าของช้างที่ถูกลักไปนั้น จงเต็มตามราคาช้าง แต่การปรับให้เสียค่าสินไหมที่ว่านี้ ให้ใช้ได้แต่เฉภาะในส่วนช้างซึ่งมีตั๋วพิมพ์รูปพรรณ ตามลักษณพระราชบัญญัตินี้ แลเฉภาะตามจำนวนที่ว่าไว้ในตั๋วนั้น ความมาตรา ๒๓ นี้โดยปรกติมิให้ใช้ ต่อเมื่อใดข้าหลวงซึ่งสำเร็จราชการมณฑล เห็นว่ามีเหตุสมควรใช้ความในมาตรานี้ ในเมืองใดหรืออำเภอใด ๆ จึงให้ประกาศใช้ชั่วคราวไม่เกินคราวละ ๖ เดือน

มาตรา ๒๔ เมื่อได้ช้างซึ่งถูกลักไป หรือที่หายไปนั้นคืนมา โดยที่ได้สกดรอยติดตามก็ดี หรือโดยอย่างใด ๆ ก็ดี ถ้าปรากฏว่า การที่พบช้างนั้นมิได้เป็นการสมรู้กันกับผู้ที่ลักหรือส้อนช้างนั้น ก็ให้ถือว่าผู้ที่พบช้างนั้นควรได้รับรางวัล ๒๐๐ บาทจากเจ้าของช้าง

หมวดที่ ๖

ว่าด้วยการบังคับบัญชาตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๕ ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจตั้งกฎข้อบังคับ ตามครั้งคราวที่เห็นสมควรแก่การ เพื่อบังคับบัญชาให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้จงทุกประการ แลบรรดากฎข้อบังคับอันจะตั้งขึ้นนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ถือว่าเป็นส่วนแห่งพระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันที่ประกาศนั้นไป

มาตรา ๒๖ ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ถืออำนาจบังคับบัญชา ตามพระราชบัญญัตินี้ ในอาณาเขตร์อันอยู่ในความปกครองของกระทรวงมหาดไทย

ประกาศณวันที่ ๑๒ เดือนมกราคม รัตนโกสินทร์ ศก ๑๒๗ เป็นวันที่ ๑๔๖๗๒ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

*พระราชบัญญัติ สำหรับ กำจัดผักตบชวา

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า พรรณไม้อย่าง ๑ ซึ่งเรียกกันในประเทศนี้ว่าผักตบชวา เพราะเหตุที่ได้พรรณมาจากเมืองชวา เมื่อราว พ.ศ. ๒๔๔๔ เปนพรรณไม้ที่ประกอบด้วยโทษ เพราะเหตุที่เกิดแลงอกงามรวดเร็วเหลือเกิน มีพรรณในที่ใดไม่ช้า ก็เกิดพืชพรรณงอกงามเปนแพแผ่เต็มไปในท้องที่นั้น จนเปนเหตุให้เสื่อมเสียผลประโยชน์การทำนา เปนอันตรายแก่ที่เลี้ยงสัตว์น้ำ แลเปนความลำบากขัดข้องแก่การเดินเรือในแม่น้ำลำคลองทั่วไป ในบันดาท้องที่ซึ่งมีพรรณผักชนิดนี้เกิดขึ้น เจ้าพนักงานผู้ปกครองท้องที่ได้พยายามกำจัดมาหลายปี ก็ยังไม่สำเร็จประโยชน์ได้ดังสมควร เพราะมักมีคนที่โง่เขลาเอาพรรณผักตบชวาพาไปในที่ต่าง ๆ ไปปลูกเปนหญ้ากล่ำเลี้ยงปลา โดยหลงนิยมไปว่าเปนพรรณผักที่งอกเร็วทันใจบ้าง ผู้หากุ้งปลาสดบรรทุกรถไฟเรือไฟไปเที่ยวจำหน่ายต่างเมือง เอาผักตบชวาปิดปากตะกร้ากันแสงแดด ด้วยเห็นว่าเปนของหาง่ายบ้าง บางจำพวกยังไม่รู้จักโทษของผักตบชวา เห็นแต่เปนไม้มีดอกงามปลูกรักษาง่าย ก็พาเอาไปปลูกไว้ดูเล่น พรรณผักตบชวาจึงแพร่หลายขึ้นไปทางหัวเมืองข้างเหนือน้ำ ไปเกิดพืชพรรณตามห้วยหนองท้องนาแล้วไหลลอยลงมาตามลำแม่น้ำที่กีดขวางทางเรือเดินมากขึ้นทุกที ถ้าทิ้งไว้ช้าอันตรายแลความลำบากที่เกิดจากผักตบชวาจะยิ่งมากขึ้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระปริวิตกในข้อนี้ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีกระทรวงคมนาคมเปนประธาน พร้อมด้วยเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย แลเสนาบดีกระทรวงนครบาล นำพระราชปรารภปฤกษาในที่ประชุมเทศาภิบาล ในคราวที่ประชุมประจำปีที่ ๑๘ พ.ศ. ๒๔๕๖ ที่ประชุมปฤกษามีความเห็นพร้อมกัน ให้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาว่า ในการที่จะกำจัดผักตบชวาให้ได้จริง จำจะต้องมีพระราชบัญญัติห้ามปรามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดพาผักตบชวาไปตามท้องที่ต่าง ๆ แลผักตบชวามีอยู่ในที่ของผู้ใดให้เปนน่าที่ของผู้นั้นที่จะทำลายเสียให้หมด แต่การที่จะกำจัดผักตบชวาในชั้นแรกนี้ หัวเมืองมณฑลข้างตอนใต้ทางแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง แลแม่น้ำบางปกง ผักตบชวายังมีมากนัก เหลือกำลังที่ราษฎรจะกำจัดได้โดยลำพัง อย่างมณฑลที่ห่างไกลออกไป ซึ่งยังไม่มีผักตบชวาออกไปถึงหรือยังมีแต่เล็กน้อย การกำจัดผักตบชวาในมณฑลหัวเมืองตอนใต้ที่กล่าวมาแล้ว จำจะต้องใช้กำลังของรัฐบาลช่วยกำจัดเสียชั้น ๑ ก่อน ต่อพรรณผักตบชวาเบาบางพอกำลังราษฎรจะกำจัดได้เอง จึงควรใช้พระราชบัญญัติให้เหมือนกันทั่วไป ทรงพระราชดำริห์เห็นว่า ความเห็นซึ่งที่ประชุมเทศาภิบาลกราบบังคลทูลทั้งนี้ ชอบด้วยพระราชบริหารแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้สืบไป ดังนี้

***ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๐ หน้า ๔๕๒ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๔๕๖**

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ ให้มีนามเรียกว่า "พระราชบัญญัติสำหรับกำจัดผักตบชวา พ.ศ. ๒๔๕๖"

มาตรา ๒ จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ในหัวเมืองมณฑลใด หรือเฉภาะเมืองใด จะได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาเปนสำคัญ

มาตรา ๓ เมื่อได้ประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ในที่ใด ถ้าในที่นั้นผักตบชวาเกิดขึ้นหรือมีอยู่ในที่ของผู้ใด ให้ถือว่าเปนน่าที่ของผู้อยู่ในที่นั้นจะต้องทำลายผักตบชวา ตามความในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ถ้าผักตบชวามีอยู่ในที่ใดมากมายเกินกำลังผู้อยู่ในที่นั้นจะกำจัดได้ ให้เจ้าพนักงานผู้ปกครองท้องที่ เรียกระดมแรงราษฎรช่วยกันกำจัด ให้ถือว่าการกำจัดผักตบชวาเปนสาธารณประโยชน์อย่าง ๑

มาตรา ๕ วิธีกำจัดผักตบชวานั้น ให้เก็บเอาผักตบชวาขึ้นไว้บนบกผึ่งให้แห้งแล้วเผาไฟเสีย

มาตรา ๖ ผู้ใดไม่กระทำตามน่าที่แลคำสั่ง ในการที่ได้กล่าวมาในมาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ผู้นั้นมีความผิดฐานลหุโทษ ต้องระวางโทษให้ปรับครั้ง ๑ เปนเงินไม่เกิน ๑๐ บาท หรือจำคุกไม่เกิน ๗ วัน หรือทั้งปรับแลจำด้วยทั้ง ๒ สถาน

มาตรา ๗ ผู้ใดพาผักตบชวาเข้าไปในเขตร์ท้องที่ ซึ่งใช้พระราชบัญญัตินี้ก็ดี ปลูกหรือเลี้ยงหรือปล่อยให้ผักตบชวางอกงามในที่ห้ามตามพระราชบัญญัตินี้ก็ดี หรือเอาผักตบชวาทิ้งลงในแม่น้ำ ลำคลอง ห้วย หนองใด ๆ ก็ดี ผู้นั้นมีความผิดฐานลหุโทษต้องระวางโทษปรับครั้ง ๑ เปนเงินไม่เกินกว่า ๑๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกินเดือน ๑ หรือทั้งปรับแลจำด้วยทั้ง ๒ สถาน

มาตรา ๘ ให้เสนาบดีกระทรวงคมนาคม เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย แลเสนาบดีกระทรวงนครบาล เปนเจ้าน่าที่รักษาการให้เปนไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เสนาบดีเจ้ากระทรวงที่กล่าวมานี้มีอำนาจที่จะตั้งกฎข้อบังคับรักษาการตามพระราชบัญญัติ ถ้ากฎข้อบังคับนั้นได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต แลประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ถือว่ากฎนั้นเปนส่วนหนึ่งแห่งพระราชบัญญัตินี้

ประกาศมาณวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ เปนวันที่ ๑๒๐๒ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

*พระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพ

พ.ศ. ๒๔๕๗

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศจงทราบทั่วกัน ว่าประเพณีการชันสูตรพลิกศพ คือ การที่เจ้าพนักงานตรวจชันสูตรผู้ที่ตายลงแลมีเหตุอันควรสงไสย ว่าผู้อื่นฆ่าตายนั้นเปนธรรมเนียมมีมาแต่โบราณ แต่พระราชบัญญัติในการชันสูตรพลิกศพ ยังหาได้ตั้งขึ้นเปนหลักถานให้สมกับกาลสมัยไม่ จึงทรงพระกรุณาโปรดให้ตราพระราชบัญญัติไว้สืบไปดังนี้ว่า

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้มีนามว่า พระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. ๒๔๕๗

มาตรา ๒ ถ้าจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ในหัวเมืองมณฑลใด จะประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาเปนสำคัญ

มาตรา ๓ ถ้ามีผู้ใดตายลงโดยฆ่าตัวเองก็ดี หรือผู้อื่นฆ่าให้ตายก็ดี กิริยาตายอย่างว่านี้ เรียกว่าฆาฏกรรมตามพระราชบัญญัตินี้เหตุที่ตายจะปรากฏชัดก็ตาม หรือจะเปนแต่มีเหตุควรสงไสยว่าบุคคลจะตายโดยฆาฏกรรมก็ตาม ให้เปนน่าที่ของเจ้าพนักงานที่จะต้องกระทำการชันสูตรพลิกศพตามความที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัตินี้

แต่ให้พึงเข้าใจว่าพระราชบัญญัตินี้ ไม่เกี่ยวถึงการที่เจ้าพนักงานประหารชีวิตนักโทษตามกฎหมาย

มาตรา ๔ ถ้ามีเหตุฆาฏกรรม อันจะต้องชันสูตรพลิกศพตามพระราชบัญญัตินี้เกิดขึ้น ณ ที่ใด เปนน่าที่ของญาติหรือมิตรสหายหรือผู้ปกครองของผู้ตาย ซึ่งรู้หรือเห็นความตายนั้นจะต้องทำดังนี้ คือ

ข้อ ๑ จะต้องรักษาศพไว้ณะที่แห่งหนึ่งแห่งใด ซึ่งเจ้าพนักงานจะชันสูตรพลิกศพได้

ข้อ ๒ จะต้องรีบแจ้งความต่อเจ้าพนักงานผู้รักษาท้องที่ให้ทราบเหตุฆาฏกรรมโดยเร็วที่สุดที่จะทำได้

ข้อ ๓ จะต้องเอาเปนธุระช่วยชี้แจงให้เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพให้ทราบเหตุการณ์แห่งฆาฏกรรมโดยสัจจริง

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๑ หน้า ๕๒ วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๔๕๗

น่าที่ซึ่งกล่าวมาในมาตรานี้ มีตลอดถึงผู้อื่นซึ่งได้พบปะศพอันตายด้วยฆาฏกรรม หรือควรสงไสยว่าตายด้วยฆาฏกรรมดังกล่าวมาแล้ว ในที่ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีญาติหรือมิตรสหาย หรือผู้ปกครองของผู้ตายอยู่ในที่นั้นด้วย

ถ้าผู้ใดละเลยไม่กระทำตามน่าที่ซึ่งกล่าวมาในมาตรานี้ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษปรับครั้ง ๑ เปนเงินไม่เกิน ๕๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกินปี ๑ หรือทั้งจำแลปรับด้วยทั้ง ๒ สถาน

มาตรา ๕ เมื่อเจ้าพนักงานผู้รักษาท้องที่ คือ ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจภูธร แลพลตระเวน เปนต้น ได้รู้เห็นเหตุฆาฏกรรมดังกล่าวมามีน่าที่จะต้องรีบจัดการเบื้องต้นดังว่าไว้ในมาตรานี้ต่อไป คือ

ข้อ ๑ ต้องรีบจัดการรักษาศพไว้ เพื่อให้เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพได้ตามพระราชบัญญัติ

ข้อ ๒ ต้องรีบสืบสวนให้รู้เหตุแห่งฆาฏกรรมเท่าที่สามารถจะรู้ได้ในขณะนั้น

ข้อ ๓ ต้องรีบรายงานต่อเจ้าพนักงานผู้เปนใหญ่เหนือตน

ถ้าผู้ใดละเลยมิได้กระทำการตามที่กล่าวในมาตรานี้ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษปรับครั้ง ๑ เปนเงินไม่เกิน ๕๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกินปี ๑ หรือทั้งจำแลปรับด้วยทั้ง ๒ สถาน

มาตรา ๖ เมื่อเจ้าพนักงานเหนือผู้รักษาการท้องที่ ได้รับรายงานตามที่ว่ามาในข้อ ๓ แห่งมาตรา ๕ นั้น ถ้าแลตัวมิได้เปนเจ้าพนักงานอันมีอำนาจน่าที่ ๆ จะทำการชันสูตรพลิกศพได้ หรือว่าเหตุนั้นเกินกว่าอำนาจน่าที่ของตน ที่จะทำการชันสูตรพลิกศพได้ก็ดี ต้องรีบแจ้งความต่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจที่จะทำการชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว ถ้ามิได้ทำดังนั้น ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษปรับครั้ง ๑ เปนเงินไม่เกิน ๕๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกินปี ๑ หรือทั้งจำแลปรับด้วยทั้ง ๒ สถาน

มาตรา ๗ การชันสูตรพลิกศพผู้ถูกฆาฏกรรม กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้เปน ๒ ชั้น คือ สามัญชั้น ๑ วิสามัญชั้น ๑ ผิดกันดังอธิบายต่อไปนี้ คือ

ข้อ ๑ ฆาฏกรรมอันเปนวิสามัญนั้น คือผู้ตาย ๆ ด้วยเจ้าพนักงานฆ่าตาย ในเวลากระทำการตามน่าที่ ยกตัวอย่างดังเช่นเจ้าพนักงานไปจับผู้ต้องหาว่าเปนโจรเปนผู้ร้าย แลฆ่าผู้ต้องหาว่าเปนโจรเปนผู้ร้ายนั้นตายในเวลาจับดังนี้เปนต้น เรียกว่าเปนเหตุวิสมัญ

ข้อ ๒ ฆาฏกรรมอันเปนสามัญนั้น ผู้อื่นแม้เปนข้าราชการหรือเปนเจ้าพนักงานกระทำให้ตาย โดยมิได้เกี่ยวแก่กระทำการตามน่าที่ให้ถือว่าเปนฆาฏกรรมอย่างสามัญ

มาตรา ๘ พนักงานที่จะทำการชันสูตรพลิกศพซึ่งตายโดยฆาฏกรรมอย่างสามัญนั้น โดยปรกติให้ถือว่าเปนน่าที่ของกรมการอำเภอผู้ปกครองท้องที่อำเภอซึ่งพบศพนั้น จะเปนประธานคน ๑ กับกำนันคนใดคนหนึ่งในอำเภอนั้น แลแพทย์ประจำตำบลหรือเจ้าบ้านคนใดคนหนึ่งในอำเภอนั้น ต้องนั่งพร้อมกัน ๓ คน จึงจะทำการชันสูตรพลิกศพถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้

แต่ถ้าเสนาบดีผู้บัญชาการปกครองท้องที่ หรือสมุหเทศาภิบาลผู้สำเร็จราชการมณฑล หรือผู้ว่าราชการเมืองเห็นว่า เหตุที่เกิดฆาฏกรรมเปนการซึ่งควรจะจัดการโดยพิเศษ จะตั้งผู้ทำการชันสูตรพลิกศพเฉภาะเรื่องนั้นทั้ง ๓ คนก็ได้ ถ้าหากว่าศพนั้นตายโดยฆาฏกรรมอย่างวิสามัญ พนักงาน

๓ คนซึ่งจะนั่งทำการชันสูตรพลิกศพ ให้เปนข้าราชการหัวน่ากรมหรือกองพนักงานซึ่งทำให้ตาย คน ๑ ข้าราชการซึ่งเจ้ากระทรวงผู้ปกครองท้องที่เลือกแลตั้งคน ๑ แลข้าราชการซึ่งเปนฝ่ายตุลาการซึ่งเจ้ากระทรวงยุติธรรมเลือกแลตั้งคน ๑ ใน ๓ คนนี้ ผู้ใดมีบรรดาศักดิ์สูงกว่าคนผู้นั้นได้เปนประธาน ๑

มาตรา ๕ ความมุ่งหมายในการชันสูตรพลิกศพนั้น เพื่อจะทำรายงานยื่นต่อผู้บัญชาการมณฑลในข้อความเหล่านี้ คือ

ข้อ ๑ ชื่อตระกูล, ที่อยู่, อาชีวะ, แลความประพฤติของผู้ตาย

ข้อ ๒ ผู้ใดได้ระทำให้ตาย ในข้อนี้ถ้ารู้ตัวได้ชัดเจนให้บอกในรายงาน ถ้าไม่รู้ตัวผู้ทำให้ตาย หรือมีความเคลือบแคลงสงไสยอยู่ว่าผู้ใดจะทำให้ตาย ให้ลงว่าตายด้วยผู้อื่นซึ่งยังไม่รู้ตัวแน่ชัดฆ่าตาย ถ้าผู้ตายได้กระทำให้ตนตายเอง หรือมีเหตุควรเห็นอย่างนั้น ก็ให้ว่าตามเนื้อเห็นในรายงาน

ข้อ ๓ เหตุผลที่ตาย คือต้องชันสูตรแลรายงานให้รู้ว่าตายด้วยบาดแผลทุบตีฟันแทงตรงไหนอย่างไร หรือถ้าหากว่า ถูกวางยาพิศม์แลผูกคอตาย ก็ต้องบอกตามควรแก่เหตุการณ์

ข้อ ๔ ต้องรายงานสาเหตุซึ่งเกิดฆาฏกรรมเท่าที่จะรู้ได้ ในข้อนี้หมายความว่า ถ้าถูกผู้ร้ายปล้นหรือแย่งชิงด้อมดักทำร้าย หรือตายในที่วิวาทก็ต้องกล่าวในรายงาน ถ้าหากว่าเปนการที่ฆ่าตัวตายเอง เหตุใดผู้นั้นจึงฆ่าตัวตายเอง คือเพราะเกิดวิกลจริตขึ้นมาเปนต้น ให้รายงานเท่าที่จะรู้ได้

มาตรา ๑๐ ถ้าหากว่าการชันสูตรพลิกศพต้องช้าไปด้วยเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด จนทรากศพซุดโซมเสียแล้วก็ดี หรือพบซากศพอันซุดโซมเสียแล้วก็ดี ทั้ง ๒ ประการนี้ไม่เปนเหตุที่จะงดเว้นการชันสูตรตามพระราชบัญญัตินี้ จะงดได้แต่การพลิกศพซึ่งไม่มีประโยชน์อันใดที่จะทำ

มาตรา ๑๑ พนักงานทำการชันสูตรพลิกศพ มีอำนาจที่จะเรียกบรรดาผู้รู้เหตุการณ์ในเรื่องที่กระทำการชันสูตรพลิกศพนั้น มาให้สาบาลหรือปฏิญาณเบิกความเปนพยานตามวิธีสืบพยานในศาลยุติธรรม ถ้าผู้ใดซึ่งพนักงานกระทำการชันสูตรพลิกศพได้รับหมายเรียกแล้วไม่มาเบิกความก็ดี มาแจ้งความเท็จก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดมีโทษเสมอขัดอำนาจศาลแลเบิกความเท็จในศาล แต่พนักงานอัยการต้องฟ้องร้องให้ศาลทำโทษ

มาตรา ๑๒ การชันสูตรพลิกศพตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เข้าใจว่าไม่ลดหย่อนน่าที่แลความรับผิดชอบ หรือกีดกันธุระของเจ้าพนักงานที่จะสืบสวนเอาตัวโจรผู้ร้ายเสี้ยนหนามแผ่นดิน ในคดีที่เกิดฆาฏกรรมนั้นอย่างหนึ่งอย่างใด ให้เจ้าพนักงานผู้มีน่าที่สืบสวนโจรผู้ร้าย เปนธุระช่วยการชันสูตรพลิกศพให้ได้ดังพระราชบัญญัตินี้จงทุกอย่างทุกประการ แลห้ามมิให้ฟ้องคดีเรื่องนั้นก่อนเสร็จการชันสูตรพลิกศพ

มาตรา ๑๓ เมื่อเจ้าพนักงานได้ทำการชันสูตรพลิกศพเสร็จแล้ว ให้รีบทำรายงานเสนอต่อผู้สำเร็จราชการมณฑลภายใน ๗ วัน แล้วแต่ผู้สำเร็จราชการมณฑลจะมีคำสั่งคดีเรื่องนั้น โดยอนุมัติของเสนาบดีผู้บัญชาการปกครองท้องที่ต่อไปประการใด

มาตรา ๑๔ ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย เสนาบดีกระทรวงนครบาล แลเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม เปนผู้รักษาการให้เปนไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๕ ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย แลเสนาบดีกระทรวงนครบาล มีอำนาจที่จะตั้งกฎเสนาบดี เพื่อจะรักษาการให้เปนไปตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้ากฎเสนาบดีนั้นได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต แลได้โฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษาเปนสำคัญแล้ว ให้ถือว่าเปนส่วน ๑ ในพระราชบัญญัตินี้

ประกาศมา ณ วันที่ ๒๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๕๗ เปนวันที่ ๑๒๕๘ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

*พระราชบัญญัติขนาดเกวียน
พระพุทธศักราช ๒๔๕๙

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯสั่งว่า ตามหัวเมืองในสยามรัฐสิมามีเกวียนที่ใช้เปนพาหนะในการเดินทางและบรรทุกสินค้าเปนประโยชน์อยู่เปนอันมาก แต่เกวียนเหล่านั้นบางเมืองทำขนาดระหว่างล้อต่างกัน ไม่สามารถจะนำไปใช้ในทางบางเมืองได้เปนความลำบากขัดข้องอยู่ ทรงพระราชดำริห์เห็นว่าถ้าให้เกวียนทั้งปวงมีขนาดระหว่างล้อดินทางร่วมติดต่อกันได้ จะเปนประโยชน์แก่พลเมืองในการไปมาค้าขายยิ่งขึ้นเปนอันมาก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สอบสวนได้ขนาดทางเกวียนที่มีอยู่เปนขนาดกลางโดยมากแล้วตามหัวเมืองในพระราชอาณาจักร์ ว่าขนาดทางเกวียนกว้าง ๑ เมเตอร์ ๔๕ เซ็นติเมเตอร์นั้นเปนขนาดสามัญ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่ชี้แจงให้เจ้าของเกวียนจัดการแก้ไขเกวียนที่ยังไม่ได้ขนาดนั้นเปนขนาดระหว่างล้อทั้ง ๒ ข้าง กว้าง ๑ เมเตอร์ ๔๕ เซ็นติเมเตอร์ได้โดยมากแล้ว แต่ทรงพระราชดำริห์เห็นว่า ควรให้วางขนาดระหว่างล้อเกวียนไว้เสียให้เปนหลักถาน เมื่อผู้ใดจะสร้างเกวียนใหม่ก็ดี หรือจะแก้ขนาดเกวียนเก่าที่มีอยู่แล้วก็ดี จะได้แก้ให้เปนขนาดเดียวกัน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

<u>ว่าด้วยนามแลกำหนดใช้พระราชบัญญัติ</u>

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้มีนามว่า "พระราชบัญญัติขนาดเกวียน พระพุทธศักราช ๒๔๕๙"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ เปนกฎหมายตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๕๙ เปนต้นไป

<u>อธิบายชนิดเกวียน</u>

มาตรา ๓ เกวียนเปนยานพาหนะประเภทหนึ่ง มีล้อ ๒ ล้อใช้ไม้ประกอบเปนเครื่องผูก มีหลังคาก็ดี หรือไม่มีหลังคาก็ดี ใช้เทียมด้วยสัตว์พาหนะเช่นโค กระบือเปนต้น หรือเกวียนซึ่งเรียกในท้องที่บางแห่งว่าระแทะก็ดี รวมเรียกในพระราชบัญญัตินี้ว่าเกวียนทั้งสิ้น เว้นไว้แต่เกวียนบรรทุกอิกชนิดหนึ่งซึ่งล้อทำด้วยเหล็กทั้งตัว หรือล้อมีเครื่องเหล็กประกอบใช้เฉภาะท้องที่มีถนนแล้ว เกวียนชนิดนี้เรียกว่าเกวียนล้อเหล็กไม่นับเข้าในประเภทเกวียนแห่งพระราชบัญญัตินี้

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๒ หน้า ๓๗๕ วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๕๘

เกวียนต้องมีขนาดอย่างเดียวกัน

มาตรา ๔ เกวียนต้องมีขนาดระหว่างล้อทั้ง ๒ ล้อเท่ากันทั้งสิ้น คือวัดแต่ล้อข้างหนึ่งถึงล้ออีกข้างหนึ่ง เมื่อดมชิดกับปะแหรกแล้ว ต้องให้ได้ ๑ เมเตอร์ ๔๕ เซ็นติเมเตอร์ เป็นส่วนกว้างของเรือนเกวียน แต่ส่วนยาวและส่วนอื่น ๆ ของเกวียนนั้นไม่จำกัด สุดแต่ผู้ทำจะให้ยาวเหมาะแก่การใช้สัตว์พาหนะชนิดใดก็ได้ แต่เพื่อที่จะให้เข้าใจง่ายในการกำหนดขนาดเกวียนดังได้กล่าวมาแล้วในมาตรานี้ ให้ผู้บัญชาการปกครองท้องที่ทำตัวอย่างเกวียนขึ้นไว้ยังที่ว่าการเล่มหนึ่ง ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดทำเกวียนหรือใช้เกวียนซึ่งมีขนาดระหว่างล้อทั้ง ๒ ล้อ ผิดกับตัวอย่างและขนาดที่ได้กำหนดไว้ในมาตรานี้เป็นอันขาด เว้นแต่เกวียนบางเล่มที่มีอยู่แล้วก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ซึ่งผู้ว่าราชการเมืองผู้ปกครองท้องที่จะได้ผ่อนเวลาให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงตามความในมาตรา ๕

มาตรา ๕ เมื่อได้ประกาศให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แล้ว ถ้าปรากฏว่าผู้ใดมีเกวียนอันผิดขนาดตามที่ได้กล่าวไว้ในมาตรา ๔ ก็ให้ผู้นั้นแก้ไขเปลี่ยนแปลงเกวียนของตนเสีย ให้ถูกต้องตามความประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ ภายในเวลาที่ผู้ว่าราชการเมืองผู้ปกครองท้องที่จะได้กำหนดผ่อนผันให้ตามสมควร และให้ผู้ว่าราชการเมืองผู้ปกครองท้องที่ออกใบอนุญาตให้ใช้ได้ชั่วคราวไว้เป็นสำคัญ แขวงเมืองใดมีกำหนดเวลาผ่อนผันให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงเท่าใด ให้ผู้ว่าราชการเมือง ผู้ปกครองท้องที่เมืองนั้นประกาศให้ราษฎรทราบทั่วกัน และให้เสนาบดีผู้ปกครองท้องที่ลงประกาศกำหนดเวลาในหนังสือราชกิจจานุเบกษาด้วย ถ้าพ้นกำหนดนั้นไปต้องถือว่าผู้ที่มีเกวียนขนาดระหว่างล้อ ๒ ล้อผิดจากขนาดที่ว่าไว้ในมาตรา ๔ นั้น มีความผิด

ว่าด้วยการจดทะเบียนเกวียน

มาตรา ๖ บรรดาเกวียนทั้งปวง แม้เจ้าของจะใช้หรือมิใช้ก็ตาม เมื่อยังปรากฏเป็นรูปเกวียนอยู่แล้ว เจ้าของเกวียนจะต้องนำมาจดทะเบียน และให้เจ้าพนักงานทำเครื่องหมายสำหรับเกวียนฉะที่ ๆ ผู้ว่าราชการเมืองจะได้ออกประกาศกำหนดท้องที่ ๆ จะจดทะเบียนให้ทราบทั่วกัน และให้กำหนดในที่ซึ่งจะเป็นการสดวกที่สุดสำหรับประชาชนอย่าต้องให้เดินทางไกลเสียเวลาทำมาหากิน ทั้งให้เจ้าพนักงานทำการจดทะเบียนโดยรวดเร็วที่สุด เพื่อมิให้เปลืองเวลาของเจ้าของเกวียนเกินกว่าเหตุด้วย เกวียนที่เจ้าพนักงานได้จดทะเบียนทำเครื่องหมายแล้วจึงจะใช้ได้โดยชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่เกวียนบางเล่มที่ผู้ว่าราชการเมืองผู้ปกครองท้องที่จะผ่อนผันออกใบอนุญาตให้ใช้ได้ชั่วคราวในระหว่างแก้ไขเปลี่ยนแปลงตามความในมาตรา ๕ นั้น

มาตรา ๗ การจดทะเบียนนั้น เจ้าพนักงานต้องจดข้อความต่าง ๆ ลงในสมุดทะเบียน และในใบอนุญาตออกให้แก่เจ้าของเกวียนเป็นสำคัญอย่างหนึ่ง กับต้องทำเครื่องหมายประจำที่ตัวเกวียนให้ตรงกับสำคัญที่หมายในใบอนุญาตอีกอย่างหนึ่งด้วย จึงจะนับว่าเป็นอันถูกต้องชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้ ในการจดทะเบียนนี้ห้ามมิให้เรียกเงินอย่างใด ๆ จากเจ้าของเกวียนเป็นอันขาด

ว่าด้วยโทษ

มาตรา ๘ ผู้ใดทำเกวียนหรือใช้เกวียนหรือมีเกวียนที่ผิดขนาดดังที่ได้กล่าวไว้ในมาตรา ๔ และมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ก็ดี และเจ้าของเกวียนหรือผู้ใช้เกวียนที่ไม่จดทะเบียนตามความในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้ก็ดี ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับครั้งหนึ่งเปนเงินไม่เกิน ๒๐ บาท

ว่าด้วยการรักษาพระราชบัญญัติ

มาตรา ๙ ให้เสนาบดีผู้บัญชาการปกครองท้องที่ เปนเจ้าน่าที่ ๆ จะรักษาการให้เปนไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจที่จะตั้งกฎเปนข้อบังคับสำหรับจัดการให้เปนไปตามพระราชบัญญัติ ถ้าและกฎนั้นได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต และประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ก็ให้ถือว่าเปนเหมือนส่วนหนึ่งในพระราชบัญญัตินี้

ประกาศมาณวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๕๘ เปนวันที่ ๑๘๓๙ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

*พระราชบัญญัติอธิกรณประถมปาราชิก

พระพุทธศักราช ๒๔๖๓

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จ พระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมว่า คดีประถมปาราชิกเปนลำพังอธิกรณในฝ่ายคณะสงฆ์แต่ฝ่ายอาณาจักรตั้งศาลพิจารณา แลลงโทษผู้มีความผิดโดยฐานนี้เปนอาชญาแผ่นดิน ก็เพื่อสนับสนุนพระพุทธบัญญัติโดยฐานที่พระเจ้าแผ่นดินเปนพุทธศาสนูปถัมภก แต่ไม่เปนการสดวกแก่คณะสงฆ์เลย เพราะวิธีพิจารณาแห่งศาลฝ่ายอาณาจักรแลทางพระวินัยแผกกัน ศาลฝ่ายอาณาจักรจักลงโทษผู้ต้องหาต่อเมื่อพิจารณาถึงว่าเปนปาราชิก ถ้ามีข้ออันจะพึงสงสัย ยกประโยชน์ให้แก่ผู้ต้องหา ฝ่ายทางพระวินัย พิจารณาได้ไม่ถึงเปนปาราชิก แต่มัวหมองในอย่างอื่น ก็ปรับโทษได้ ผู้ต้องหาเปลื้องตนไม่พ้นจากข้อสงสัยไม่หลุดพ้น แลในบัดนี้การปกครองคณะสงฆ์เปนไปรอบคอบพอจะป้องกันแลกำจัดภิกษุอลัชชีผู้ลเมิดพระพุทธบัญญัติข้อนี้ได้แล้ว จึงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้นไว้ มีความดังต่อไปนี้ ฯ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติอธิกรณ์ประถมปาราชิก พระพุทธศักราช ๒๔๖๓ ฯ

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เปนกฎหมายตั้งแต่วันที่ ๒๓ เดือนเมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๓ เปนต้นไป ฯ

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันที่ใช้พระราชบัญญัตินี้สืบไป ให้ยกเลิกโทษอาชญาฐานปาราชิกในกฎหมายลักษณผัวเมียมาตรา ๔๐ กับ ๔๑ แลประกาศรัชกาลที่ ๔ ว่าด้วยภิกษุสามเณรประพฤติอนาจาร ลงวันศุกร์ เดือนเก้า แรมค่ำหนึ่ง ปีวอก โทศก ๑๐ จุลศักราช ๑๒๒๒ เฉพาะข้อว่าด้วยโทษอาชญาฐานปาราชิกนั้นเสีย ฯ

มาตรา ๔ ถ้ามีคดีประถมปาราชิกค้างพิจารณาในศาลยุติธรรมในเวลาที่ใช้พระราชบัญญัตินี้เปนกฎหมาย ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลนั้นโอนคดีไปยังกรมธรรมการโดยพลัน ฯ

มาตรา ๕ ตั้งแต่บัดนี้สืบไป ภิกษุผู้ลเมิดพระพุทธบัญญัติประถมปาราชิกถึงเปนคดีฟ้องร้องแล้วก็ดี ฤๅลเมิดพระพุทธบัญญัติข้อนี้ในกาลข้างน่าก็ดี ให้กล่าวหาเปนลำพังอธิกรณในคณะสงฆ์แลลงโทษผู้ผิดโดยพระพุทธบัญญัติส่วนเดียว ฯ

มาตรา ๖ เมื่อภิกษุลเมิดพระพุทธบัญญัติประถมปาราชิกให้เปนน่าที่ของเจ้าพนักงานผู้รักษาท้องถิ่นจับตัวคุมขังแล้วส่งไปยังกรมธรรมการเพื่อจะได้ส่งตัวให้คณะสงฆ์พิจารณาต่อไป

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๗ หน้า ๗๕ วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๔๖๓

มาตรา ๗ ให้คณะสงฆ์ผู้พิจารณาอธิกรณประถมปาราชิกมีอำนาจสั่งกรมธรรมการหมายเรียกพยาน ฤๅให้ผู้ใดส่งหนังสือฤๅวัตถุมาเปนพยาน กับให้เปนน่าที่ของกรมธรรมการออกหมายเรียกพยานมาเบิกความต่อหน้าคณะสงฆ์ แลออกหมายเรียกสรรพหนังสือฤๅวัตถุอย่างใด ๆ สุดแท้แต่คณะสงฆ์จะปราถนา ฯ

บุคคลผู้ได้รับหมายให้มาเบิกความเปนพยาน (รวมทั้งหญิงคนกลางด้วย) ฤๅผู้ซึ่งกรมธรรมการปราถนาจะให้ส่งหนังสือฤๅวัตถุมาเปนพยาน ขัดขืนไม่ปฏิบัติการตามหมายฤๅคำสั่งของกรมธรรมการอันชอบด้วยกฎหมาย โดยมิได้มีเหตุฤๅข้อแก้ตัวอันสมควร ให้ลงโทษตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๑๑๗ ฯ

พระราชบัญญัติตราไว้ณวันที่ ๒๓ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๓ เปนปีที่ ๑๑ ในรัชกาลปัตยุบันนี้ ฯ

*พระราชบัญญัติ
ปรามการทำให้แพร่หลายและการค้าวัตถุอันลามก
พุทธศักราช ๒๔๗๑

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริว่า กฎหมายปรามการทำให้แพร่หลายและการค้าวัตถุอันลามกซึ่งใช้อยู่ในเวลานี้ สมควรจะมีบทบัญญัติเพิ่มเติมขึ้นอีก

จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยบทมาตราดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติปรามการทำให้แพร่หลายและการค้าวัตถุอันลามก พุทธศักราช ๒๔๗๑"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ผู้ใด เพื่อประโยชน์หรือในทางค้าขาย จ่ายแจกหรือแสดงอวดแก่ สาธารณชน บังอาจทำ ทำให้มีขึ้นมีไว้ในครอบครอง นำหรือสั่งเข้ามาจากต่างประเทศ ส่งออกไปนอกประเทศ พาไป ทำให้แพร่หลาย ให้ยืม หรือยังผู้อื่นให้นำหรือสั่งเข้ามาจากต่างประเทศ ส่งออกไปนอกประเทศ หรือพาไป ซึ่งหนังสืออันบุคคลแต่งขึ้น ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งที่พิมพ์ขึ้น รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ ที่ลามก หรือวัตถุอันลามกอย่างอื่นก็ดี หรือประกอบกิจธุระ หรือมีส่วนในกิจธุระเกี่ยวแก่วัตถุหรือสิ่งอันลามกดั่งกล่าวแล้ว จะในทางสาธารณหรือในส่วนเอกชนก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๐ แห่งกฎหมายลักษณะอาญา

มาตรา ๔ ผู้ใด เพื่อจะช่วยในการทำให้แพร่หลายหรือช่วยในการค้าวัตถุอันลามกดั่งระบุไว้ในมาตราก่อน บังอาจประกาศโฆษณาหรือทำให้ทราบทั่วกันไปว่ามีบุคคลทำให้แพร่หลายหรือทำการค้าขายซึ่งวัตถุเช่นว่านี้ก็ดี หรือประกาศโฆษณาหรือทำให้ทราบกันไป โดยตรงหรือโดยทางอ้อมก็ดีว่าบุคคลอาจหาวัตถุอันลามกดั่งกล่าวนั้นได้โดยวิธีใด ฉะนี้ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษดั่งที่บัญญัติไว้ในมาตราก่อน

ประกาศมาณวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๗๑ เป็นปีที่ ๔ ในรัชชกาลปัจจุบัน

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๕ หน้า ๑๑๔ วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๔๗๑

*พระราชบัญญัติว่าด้วยการทำพินัยกรรม
พุทธศักราช ๒๔๗๕

ประชาธิปก ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรถวายคำปรึกษาว่า สมควรรวบรวมกฎข้อบังคับเกี่ยวด้วยแบบพิธีอันต้องปฏิบัติในการทำพินัยกรรมขึ้นไว้ให้บริบูรณ์

จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎรดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติว่าด้วยการทำพินัยกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๕"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้เปนต้นไป ให้ยกเลิกบทกฎหมาย พระราชบัญญัติหรือข้อบังคับอันว่าด้วยเรื่องการทำพินัยกรรม และแบบพิธีอันต้องปฏิบัติในการทำพินัยกรรมนั้นเสีย แต่พินัยกรรมที่ได้ทำขึ้นตามบทบัญญัตินั้น ๆ ก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้ท่านว่ายังคงสมบูรณ์อยู่

มาตรา ๔ พินัยกรรมนั้น ท่านว่าจะทำขึ้นได้ก็แต่ตามแบบใดแบบหนึ่งดั่งที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ พินัยกรรมนั้น ท่านว่าจะทำตามแบบต่อไปนี้ก็ได้

(๑) ต้องทำเป็นหนังสือ

(๒) ผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายลายมือชื่อ

(๓) ผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายมือชื่อต่อหน้าพะยานอย่างน้อยสองคน

(๔) พะยานอย่างน้อยสองคนต้องรับรองลายมือชื่อของผู้ทำพินัยกรรมพร้อมทั้งจดลงไว้เป็นสำคัญว่าพินัยกรรมนั้นได้ลงลายมือชื่อต่อหน้าตน ในการนี้พะยานเหล่านั้นต้องอยู่พร้อมกันณที่นั้นและลงลายมือชื่อ กับทั้งระบุวันเดือนปีลงไว้ด้วย

การขูดลบเพิ่มเติมหรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรมนั้น ท่านว่าไม่สมบูรณ์เว้นแต่จะได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขอย่างเดียวกับการทำพินัยกรรมนั้นเอง

***ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๐ หน้า ๑๖ วันที่ ๕ เมษายน ๒๔๗๖**

มาตรา ๖ พินัยกรรมนั้น ท่านว่าจะทำเป็นเอกสารเขียนเองทั้งฉะบับก็ได้ กล่าวคือ ผู้ทำพินัยกรรม์ต้องเขียนด้วยมือของตนเอง ซึ่งข้อความทั้งหมด วัน เดือน ปี และลายมือชื่อของตน

การขูดลบ เพิ่มเติม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรม์นั้น ท่านว่าไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรม์จะได้ลงลายมือชื่อกำกับไว้

บทบัญญัติมาตรา ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ท่านมิให้ใช้บังคับแก่พินัยกรรม์ที่ทำเป็นเอกสารเขียนเองทั้งฉะบับ

มาตรา ๗ พินัยกรรมนั้น ท่านว่าจะทำเป็นเอกสารมหาชนก็ได้ในกรณีเช่นนี้

(๑) ผู้ทำพินัยกรรม์ต้องไปแจ้งข้อความที่ตนประสงค์จะให้ใส่ไว้ในพินัยกรรม์ของตนต่อนายอำเภอต่อหน้าพะยานอย่างน้อยสองคน

(๒) นายอำเภอต้องจดข้อความที่ผู้ทำพินัยกรรม์แจ้งให้ทราบนั้นลงไว้ และอ่านข้อความนั้นให้ผู้ทำพินัยกรรม์และพะยานฟัง

(๓) เมื่อทราบแน่ว่าข้อความที่นายอำเภอจดนั้นเป็นการถูกต้องตรงกันกับที่ผู้ทำพินัยกรรม์แจ้งไว้แล้ว ให้ผู้ทำพินัยกรรม์และพะยานลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

(๔) ข้อความที่นายอำเภอจดไว้นั้น ให้นายอำเภอลงลายมือชื่อและลง วัน เดือน ปี ทั้งจดลงไว้ด้วยตนเองเป็นสำคัญว่าพินัยกรรม์นั้นได้ทำขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติอนุมาตรา ๑ ถึง ๓ ข้างต้น แล้วประทับตราตำแหน่งไว้เป็นสำคัญ

การขูดลบ เพิ่มเติม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรม์นั้น ท่านว่าไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรม์พะยานและนายอำเภอจะได้ลงลายมือชื่อหรือลงนามย่อกำกับไว้

มาตรา ๘ การทำพินัยกรรม์แบบเอกสารมหาชนนั้น ท่านว่าจะทำนอกที่ว่าการอำเภอก็ได้เมื่อมีการร้องขอเช่นนั้น

มาตรา ๙ พินัยกรรมนั้น ท่านว่าจะทำเป็นเอกสารลับก็ได้ ในกรณีเช่นนี้

(๑) ผู้ทำพินัยกรรม์ต้องลงลายมือชื่อในเอกสาร

(๒) ผู้ทำพินัยกรรม์ต้องผนึกเอกสารนั้น แล้วลงลายมือชื่อคร่อมรอยผนึกนั้น

(๓) นำเอกสารผนึกนั้นแสดงต่อนายอำเภอและพะยานอย่างน้อยสองคน และให้ถ้อยคำต่อบุคคลทั้งหมดเหล่านั้นว่า เอกสารนั้นเป็นพินัยกรรม์ของตน ถ้าเอกสารนั้นผู้ทำพินัยกรรม์มิได้เป็นผู้เขียนเองโดยตลอดไซร้ ผู้ทำพินัยกรรม์จะต้องแจ้งนามและภูมิลำเนาของผู้เขียนให้ทราบด้วย

(๔) เมื่อนายอำเภอจดถ้อยคำของผู้ทำพินัยกรรม์ วัน เดือน ปี ที่นำเอกสารมาแสดงไว้บนซองเอกสารนั้น และประทับตราตำแหน่งแล้ว ให้นายอำเภอผู้ทำพินัยกรรม์และพะยานลงลายมือชื่อบนซองนั้น

ท่านให้ใช้บทบัญญัติมาตรา ๖ วรรค ๒ บังคับแก่การทำพินัยกรรม์แบบเอกสารลับด้วย

มาตรา ๑๐ ถ้าบุคคลผู้เป็นทั้งใบ้และหูหนวก หรือผู้ที่พูดไม่ได้มีความประสงค์จะทำพินัยกรรม์เป็นแบบเอกสารลับไซร้ ให้ผู้นั้นเขียนด้วยตนเองบนซองเอกสารต่อหน้านายอำเภอและพะยานซึ่งข้อความว่า เอกสารที่ผนึกนั้นเป็นพินัยกรรม์ของตน แทนการให้ถ้อยคำดั่งที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕ (๓) และถ้าหากมีผู้เขียนก็ให้เขียนชื่อกับภูมิลำเนาของผู้เขียนพินัยกรรม์นั้นไว้ด้วย

ให้นายอำเภอจดลงไว้บนซองเป็นสำคัญว่า ผู้ทำพินัยกรรม์ได้ปฏิบัติตามข้อความในวรรคต้นแล้วแทนการจดถ้อยคำของผู้ทำพินัยกรรม์

มาตรา ๑๑ ถ้าพินัยกรรม์ใดซึ่งทำขึ้นตามความในมาตรา ๕ หรือ ๙ นั้น ทำยังไม่ถูกต้องตามแบบซึ่งระบุไว้ในมาตราเหล่านั้น ท่านว่าพินัยกรรม์นั้นอาจสมบูรณ์เป็นพินัยกรรม์แบบเอกสารเขียนเองทั้งฉะบับตามความในมาตรา ๖ ได้ หากได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งมาตรานั้น

มาตรา ๑๒ เมื่อได้ทำพินัยกรรม์ตามแบบดั่งระบุไว้ในมาตรา ๗, ๘ และ ๙ แล้ว ถ้าผู้ทำพินัยกรรม์จะเรียกในเวลาใด ๆ ให้นายอำเภอส่งมอบพินัยกรรม์นั้นแก่ตน นายอำเภอจำต้องส่งมอบให้

ถ้าพินัยกรรม์นั้นทำเป็นเอกสารแบบเอกสารมหาชนไซร้ ก่อนส่งมอบพินัยกรรม์ ให้นายอำเภอคัดสำเนาพินัยกรรม์ไว้แล้วลงลายมือชื่อประทับตราตำแหน่งเป็นสำคัญ สำเนาพินัยกรรม์นั้นต้องเก็บไว้โดยวิธีที่จะเอาออกเปิดเผยแก่บุคคลอื่นใดไม่ได้ในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรม์ยังมีชีวิตอยู่

มาตรา ๑๓ ถ้าบุคคลใดตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตายและโดยพฤตติการณ์ที่เป็นอยู่ บุคคลนั้นไม่สามารถจะทำพินัยกรรม์ให้ถูกต้องตามแบบที่ระบุไว้ในมาตราก่อน ๆ ได้ไซร้ ท่านว่าให้ปฏิบัติตามแบบต่อไปนี้

(๑) ผู้ทำพินัยกรรม์ต้องแสดงด้วยวาจาหรือด้วยอาการกิริยาว่าต้องการให้ใส่ข้อความอะไรลงในพินัยกรรม์บ้าง การแสดงเช่นนี้ต้องแสดงต่อผู้ใหญ่บ้าน หรือกำนัน หรือนายตำรวจ หรือผู้ทำการในหน้าที่นายตำรวจ หรือนายสิบตำรวจ และต้องต่อหน้าพะยานสามคน

(๒) ให้เจ้าพนักงานที่กล่าวนั้นจดความประสงค์ของผู้ทำพินัยกรรม์ตามที่ได้แสดงมานั้นลงไว้เป็นหนังสือ แล้วอ่านให้ผู้ทำพินัยกรรม์และพะยานฟัง เมื่อผู้ทำพินัยกรรม์และพะยานเห็นว่าข้อความที่จดไว้นั้นถูกต้องแล้ว ก็ให้ลงลายมือชื่อไว้ทุกคน และลงวัน เดือน ปี ไว้ด้วย

(๓) เจ้าพนักงานพร้อมด้วยพะยานต้องรีบนำเอกสารที่ทำขึ้นนั้นไปส่งมอบต่อนายอำเภอโดยมิชักช้า ให้นายอำเภอผนึกเอกสารนั้นและประทับตราตำแหน่งเป็นสำคัญ ให้เจ้าพนักงานดั่งกล่าวนี้และพะยานลงลายมือคร่อมรอยผนึกนั้น

ถ้าตามพฤตติการณ์จะปฏิบัติตามบทบัญญัติในอนุมาตรา (๒) ไม่ได้ไซร้ ให้ผู้ใหญ่บ้านหรือกำนันหรือตำรวจพร้อมด้วยพะยานสามคนไปยังนายอำเภอโดยมิชักช้า ให้นายอำเภอจัดทำพินัยกรรม์ขึ้นตามถ้อยคำของผู้ทำพินัยกรรม์โดยอนุโลมตามบทบัญญัติมาตรา ๗ แล้วจดลงไว้เป็นสำคัญว่าพินัยกรรม์นั้นได้ทำถูกต้องตามบทบัญญัติมาตรา ๑๓ แล้ว

มาตรา ๑๔ ถ้ากรณีเช่นที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓ เกิดในเรือเดิรทะเลระหว่างเดิรทาง ให้นายเรือเป็นผู้รับคำบอกกล่าวเหมือนเป็นผู้ใหญ่หรือกำนันหรือตำรวจ และให้ใช้บทบัญญัติที่กล่าวในมาตรานั้นบังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ เมื่อเอกสารอันเป็นพินัยกรรม์นั้นประกอบขึ้นด้วยกระดาษหลายแผ่น และบุคคลอื่นนอกจากผู้ทำพินัยกรรม์เป็นผู้เขียนทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ผู้ทำพินัยกรรม์ลงลายมือชื่อกำกับกระดาษนั้นทุกแผ่น

ถ้าการทำพินัยกรรม์ได้เขียนบนแผ่นกระดาษอันมิได้มีลายมือชื่อกำกับไว้ตามความในวรรคก่อน ผู้รับประโยชน์แห่งพินัยกรรม์นั้นต้องพิสูจน์ว่า การได้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้ทำพินัยกรรม์

มาตรา ๑๖ เมื่อผู้ทำพินัยกรรม์จะต้องลงลายมือชื่อตามมาตรา ๕, ๗, ๙, ๑๓, ๑๔, และ ๑๕ ไซร้ ท่านว่าเพียงแต่ได้พิมพ์ลายนิ้วมือไว้ณที่และตามวิธีดั่งระบุไว้ในมาตรานั้น ๆ ก็เสมอกับลงลายมือชื่อ แต่ต้องมีพะยานลงลายมือชื่อรับรองสองคน

มาตรา ๑๗ เมื่อคนในบังคับสยามจะทำพินัยกรรม์ในเมืองต่างประเทศ พินัยกรรม์นั้นอาจทำตามวิธีซึ่งกฎหมายของประเทศที่ทำพินัยกรรม์นั้นบัญญัติไว้

อนึ่งท่านว่าจะทำตามแบบที่กฎหมายไทยบัญญัติไว้ก็ได้และในกรณีเช่นนั้น อำนาจและหน้าที่ของนายอำเภอตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานทูตหรือกงสุลฝ่ายสยามเป็นผู้ใช้ตามขอบแห่งอำนาจของตน

มาตรา ๑๘ ท่านว่าผู้ทำพินัยกรรม์ไม่จำต้องเปิดเผยข้อความในพินัยกรรม์นั้นให้พะยานทราบ เว้นแต่กฎหมายจะได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๙ บุคคลที่รับราชการทหารบกหรือทหารเรือหรือทำการเกี่ยวข้องกับกรมกองทหารบกหรือทหารเรือนั้น ท่านว่าในระหว่างสงครามจะทำพินัยกรรม์ตามแบบที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗ ก็ได้ และในกรณีเช่นนั้น อำนาจและหน้าที่ของนายอำเภอตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นายทหาร หรือข้าราชการฝ่ายทหารบกหรือทหารเรือชั้นสัญญาบัตรเป็นผู้ใช้

ถ้าผู้ทำพินัยกรรม์นั้นป่วยเจ็บหรือต้องบาดเจ็บและอยู่ในโรงพยาบาลไซร้ ท่านว่าอำนาจและหน้าที่ของนายอำเภอตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นายแพทย์แห่งโรงพยาบาลเป็นผู้ใช้

ถ้าผู้ทำพินัยกรรม์นั้นตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย ท่านว่าอาจทำพินัยกรรม์ตามบทบัญญัติมาตรา ๑๓ ได้ และในกรณีเช่นนั้น อำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานตามมาตรา ๑๓ (๑) ให้นายทหาร หรือข้าราชการฝ่ายทหารบกทหารเรือชั้นสัญญาบัตรหรือประทวนเป็นผู้ใช้ แต่ส่วนอำนาจและหน้าที่ของนายอำเภอนั้น ให้นายทหาร หรือข้าราชการฝ่ายทหารบก หรือทหารเรือชั้นสัญญาบัตรเป็นผู้ใช้

มาตรา ๒๐ เว้นแต่ไม่สามารถจะทำได้เนื่องจากการตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรือโดยพฤตติการณ์ที่เป็นอยู่ ท่านว่าบุคคลต่อไปนี้จะเป็นพะยานในการทำพินัยกรรม์ไม่ได้

(๑) ผู้เยาว์

(๒) บุคคลผู้ถูกศาลสั่งแสดงว่าเป็นผู้ไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๓) ทายาทโดยชอบธรรมของผู้ทำพินัยกรรม์ หรือผู้รับมฤดกตามพินัยกรรม์

(๔) สามีภริยา หรือผู้สืบสันดานของทายาทโดยชอบธรรมของผู้ทำพินัยกรรม์ หรือของผู้รับมฤดกตามพินัยกรรม์

(๕) นักโทษซึ่งกำลังถูกจำคุกอยู่

(๖) บุคคลผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษตามมาตรา ๑๕๕ ถึง ๑๖๒, ๒๒๒ ถึง ๒๓๑ แห่งกฎหมายลักษณะอาญา แต่กำหนดเวลาเป็นพะยานไม่ได้นั้น ท่านว่าไม่ให้เกินห้าปี นับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด

(๗) บุคคลที่หูหนวก เป็นใบ้ หรือจักษุบอดทั้งสองข้าง

(๘) บุคคลผู้ไม่รู้ภาษาของผู้ทำพินัยกรรม์

(๙) บุคคลผู้อยู่ในสถานที่หรือใต้บังคับบัญชาของนายอำเภอฉะเพาะในกรณีซึ่งพินัยกรรม์นั้นได้ทำขึ้นตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗ และ ๙

มาตรา ๒๑ พินัยกรรม์ซึ่งได้ทำขึ้นตามแบบดั่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓, ๑๔, ๑๙ (วรรค ๓) นั้น ท่านว่าความสมบูรณ์สิ้นไปเมื่อพ้นกำหนดหกเดือนนับแต่ผู้ทำพินัยกรรม์สามารถทำพินัยกรรม์ตามแบบอื่นที่บัญญัติไว้ในกฎหมายได้

มาตรา ๒๒ เมื่อบุคคลอื่นนอกจากผู้ทำพินัยกรรม์ได้เขียนข้อความแห่งพินัยกรรม์ตามเงื่อนไขที่กฎหมายยอมให้ทำได้ บุคคลนั้นต้องแสดงข้อความเช่นนั้น และลงลายมือชื่อของตนทั้งระบุว่า "ผู้เขียน" ต่อท้าย

ถ้าบุคลนั้นเป็นพะยานด้วย ท่านให้เขียนข้อความระบุว่าตนเป็นพะยานไว้ต่อท้ายลายมือชื่อของตนด้วย

มาตรา ๒๓ บุคคลสองคนหรือมากกว่านั้นจะทำพินัยกรรม์โดยเอกสารฉะบับเดียวกันไม่ได้

มาตรา ๒๔ ภายในบังคับแห่งมาตรา ๑๑ พินัยกรรม์หรือข้อความในพินัยกรรม์นั้น ท่านว่าเป็นโมฆะ ถ้ามิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๔ ถึง ๗, ๙, ๑๐, ๑๓, ๑๔, ๑๖, ๑๗, ๑๙, ๒๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาและควบคุมวิธีการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมและกิจการอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ประกาศมา ณ วันที่ ๓๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นปีที่ ๘ ในรัชชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พระยามโนปกรณนิติธาดา

นายกรัฐมนตรี

*พระราชบัญญัติ
ป้องกันลูกเรือหลบหนีจากน่าที่ในเรือค้าขาย

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ฯ ว่า การเดินเรือค้าขายในประเทศสยามได้เจริญมานานและกำลังเจริญโดยรวดเร็ว แต่ยังมิได้มีกฎหมายบทใดบัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันลูกเรือหลบหนีจากเรือค้าขายหรือไม่อยู่ในเรือเกินเวลาอันสมควร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ ให้เรียกพระราชบัญญัตินี้ว่า พระราชบัญญัติป้องกันลูกเรือหลบหนีจากน่าที่เรือค้าขายหรือไม่อยู่ในเรือเกินเวลาอันสมควร

มาตรา ๒ ให้เริ่มใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๖๕ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ คำว่า ลูกเรือ ในพระราชบัญญัตินี้ ให้พึงเข้าใจว่า บุคคลที่รับจ้างทำกิจการในเรือเดินทเล ไม่เลือกว่าในน่าที่ใด ๆ เว้นเสียแต่ผู้ที่เป็นนายเรือหรือเป็นนำร่อง

มาตรา ๔ ลูกเรือมีน่าที่ต้องทำกิจการอยู่ในเรือ ในน่าที่ซึ่งตนรับจ้าง จนกว่าจะหมดสิ้นเวลาสัญญาจ้าง

มาตรา ๕ เมื่อลูกเรือคนใด (ก) ละเลยหรือไม่ยอมลงประจำเรือของตน หรือไป ทเลในเรือลำนั้น โดยไม่มีเหตุอันสมควรก็ดี หรือ (ข) ไปจากเรือของตนหรือจากน่าที่โดยมิได้รับอนุญาต หรือหลบหนีจากเรือก่อนครบกำหนดสัญญาจ้าง ก็ดี ผู้นั้นจะต้องถูกจับและส่งตัวไปยังเรือลำนั้น หรือมอบหมายให้แก่นายเรือ หรือนายรองของเรือลำนั้น

มาตรา ๖ ให้เป็นน่าที่ของตำรวจพระนครบาล หรือตำรวจภูธรประจำตำบลที่จะจับหรือออกหมายสั่งให้จับลูกเรือตามเหตุซึ่งกำหนดไว้ในมาตราก่อนน่าน เมื่อนายเรือหรือนายรองของเรือลำที่เกี่ยวข้องได้นำคำร้องอันถูกต้องมายื่น และในคำร้องนั้นจะต้องชี้แจงโดยความรับผิดชอบของนายเรือหรือนายรองผู้นั้น ว่าลูกเรือผู้นั้น ๆ เป็นผู้ทำงานการประจำเรือของตน แลได้กระทำความผิดต่อน่าที่อย่างใดอย่างหนึ่งดังที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๖ ถ้าและตำรวจพระนครบาลหรือตำรวจภูธรเป็นผู้จับ ก็ให้เป็นน่าที่ของผู้จับที่จะนำตัวลูกเรือผู้ต้องจับไปส่งลงเรือ หรือส่งตัวไว้แก่นายเรือหรือนายรองของเรือที่เกี่ยวข้องนั้น แต่อย่างไรก็ดี ถ้าหากปรากฏภายหลังว่าคำร้องของนายเรือหรือนายรองนั้นไม่ได้มีหลักแห่งความจริง หรือแห่งกฎหมายแล้ว ตำรวจพระนครบาลหรือตำรวจภูธร ที่ได้กระทำการจับกุมนั้นจะไม่ต้องรับผิดอย่างใดต่อลูกเรือผู้ต้องจับ

***ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๙ หน้า ๑๒๑ วันที่ ๓ กันยายน ๒๔๖๔**

มาตรา ๗ เมื่อเจ้าน่าที่เห็นว่ารัฐบาลของประเทศใดช่วยเหลือหรือจะช่วยเหลือ ในการติดตามแลจับกุมลูกเรือ ซึ่งหลบหนีหรือไปเสียโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเรือค้าขายสยาม ในประเทศนั้น ก็ให้เจ้าน่าที่นั้นบอกกล่าวเปนลายลักษณ์อักษรว่า ข้อความทั้งหลายในพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้ในเมื่อมีลูกเรือหลบหนีหรือไปเสียโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเรือของประเทศที่ช่วยเหลือนั้น ในกรณีย์เช่นนี้เมื่อพนักงานกงสุลต่างประเทศร้องขอมา ให้ตำรวจพระนครบาลหรือตำรวจภูธรประจำตำบลกระทำเหมือนหนึ่งว่า มีลูกเรือหลบหนีหรือไปเสียจากเรือสยามฉนั้น แต่ก่อนที่จะได้กระทำเช่นกล่าวนี้ ตำรวจพระนครบาลหรือตำรวจภูธรประจำท้องที่นั้น ต้องได้รับคำชี้แจงให้เปนที่พอใจว่านายเรือหรือนายรองได้นำหลักฐานพยานมาแสดงต่อพนักงานกงสุลแล้วว่า ลูกเรือได้หลบหนี หรือไปเสียโดยไม่ได้รับอนุญาตดังเช่นที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖ นั้นจริง

มาตรา ๘ ผู้ใดให้ความพักพิงหรือซ่อนเร้นลูกเรือคนหนึ่งคนใด ซึ่งอาจถูกจับตามความในพระราชบัญญัตินี้ โดยทราบอยู่แล้ว หรือมีเหตุซึ่งควรทราบได้ว่า ลูกเรือคนนั้นได้หลบหนี หรือไปเสียจากเรือโดยไม่ได้รับอนุญาต ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินครั้งละ ๒๐๐ บาท

มาตรา ๙ ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย มีน่าที่ปฏิบัติการให้เปนไปตามพระราชบัญญัตินี้จงทุกประการ แต่ในโอกาสที่จะได้ขยายข้อความในพระราชบัญญัตินี้สำหรับใช้จับกุมลูกเรือซึ่งหลบหนี หรือไปเสียโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเรือค้าขายต่างประเทศ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๗ ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยปฏิบัติการร่วมกันกับเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ แลให้เสนาบดีทั้ง ๒ นี้ เปนเจ้าน่าที่ดังกล่าวไว้ในมาตรา ๗

ประกาศมาณวันที่ ๓๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๕ เปนปีที่ ๑๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

*พระราชบัญญัติ
สอบสวนภาวะกรรมกร
พุทธศักราช ๒๔๗๕

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร)
ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘)
อาทิตย์ทิพอาภา
เจ้าพระยายมราช
พล.อ. เจ้าพระยาพิชเยนทรโยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๐
เป็นปีที่ ๔ ในรัชชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรสอบสวนภาวะกรรมกร

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติสอบสวนภาวะกรรมกร พุทธศักราช ๒๔๗๕"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้มีกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเรียกว่า "กรรมการสอบสวนภาวะกรรมกร" ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการจะได้ตั้งขึ้นตามจำนวนที่เห็นสมควร

การตั้งและถอนกรรมการ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๔ คณะกรรมการสอบสวนภาวะกรรมกรมีอำนาจตั้งอนุกรรมการเพื่อสอบสวนหรือกระทำการใด ๆ แทนได้

มาตรา ๕ ให้คณะกรรมการสอบสวนภาวะกรรมกรมีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวนในเรื่องการครองชีพ การอนามัยและสุขาภิบาลและภาวะอื่น ๆ ที่เกี่ยวแก่ความเป็นอยู่ของกรรมกร ดั่งที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการจะได้ประกาศแนววัตถุประสงค์ ลักษณะและรายการสังเขปในราชกิจจานุเบกษา

***ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๙ ตอนที่ ๓ หน้า ๗๐ วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๔๘๐**

มาตรา ๖ นายจ้าง ผู้จัดการ หรือบุคคลอื่นซึ่งรับผิดชอบในงานอุตสาหะกรรม พาณิชยกรรม การเดินเรือทะเล กสิกรรม หรือโยธา หรือลูกจ้างซึ่งทำงานเหล่านั้น มีหน้าที่ต้องตอบข้อถามและ ชี้แจงข้อความตามแนววัตถุประสงค์ลักษณะและรายการที่กำหนดไว้ต่อกรรมการสอบสวนภาวะกรรมกรหรืออนุกรรมการแล้วแต่กรณี

มาตรา ๗ เพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้กรรมการสอบสวนภาวะกรรมกรหรืออนุกรรมการจะเข้าไปในสถานที่แห่งงานเพื่อทำการสอบสวนได้ในระหว่างเวลาทำงาน

มาตรา ๘ ห้ามมิให้กรรมการสอบสวนภาวะกรรมกรอนุกรรมการหรือผู้ใดที่เกี่ยวข้องในการสอบสวนเปิดเผยโดยมิใช่เพื่อปฏิบัติการในหน้าที่ซึ่งความลับหรือกำไรในการค้า หรือข้อความอื่นใดซึ่งตนได้รู้มาเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่อันอาจเสียหายแก่ผู้มีส่วนได้เสียหรือแก่สาธารณชน

ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติข้างต้นนี้มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๙ นายจ้าง ผู้จัดการ หรือบุคคลอื่น ซึ่งรับผิดชอบในงานอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การเดินเรือทะเล กสิกรรม หรือโยธา หรือลูกจ้างซึ่งทำงานเหล่านั้น

(๑) ไม่ตอบข้อถามและชี้แจงข้อความตามแนววัตถุประสงค์ ลักษณะและรายงานที่กำหนดไว้ต่อกรรมการสอบสวนภาวะกรรมกร หรืออนุกรรมการแล้วแต่กรณีตามที่ขอร้องในขณะทำการตามหน้าที่โดยไม่มีข้อแก้ตัวอันสมควร

(๒) ตอบข้อถามหรือชี้แจงข้อความอันเป็นเท็จ หรือ

(๓) ไม่ยอมให้กรรมการสอบสวนภาวะกรรมกร หรืออนุกรรมการเข้าไปยังสถานที่แห่งงาน นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา ๑๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
(ตามมติคณะรัฐมนตรี)
พิบูลสงคราม
รัฐมนตรี

*พระราชบัญญัติ
ล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘)
อาทิตย์ทิพอาภา
เจ้าพระยายมราช
พล. อ. เจ้าพระยาพิชเยนทร โยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๗๙
เป็นปีที่ ๓ ในรัชชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรรวบรวมกฎหมายอันว่าด้วยล้อเลื่อนและตราขึ้นใหม่ จึ่งมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดั่งต่อไปนี้

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๙ เป็นต้นไป ฉะเพาะประเภทล้อเลื่อนในท้องที่ที่ได้ใช้พระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๖๐ อยู่แล้ว ถ้าจะให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ในท้องที่อื่นใด เมื่อใดจะได้ประกาศให้ใช้โดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๓ นอกจากพระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พระพุทธศักราช ๒๔๖๐ และบรรดาพระราชบัญญัติล้อเลื่อนแก้ไขเพิ่มเติมกับบรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่พระราชบัญญัติขนาดเกวียน พระพุทธศักราช ๒๔๕๙ พระราชบัญญัติรถลาก รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ และพระราชบัญญัติรถจ้าง รัตนโกสินทรศก ๑๒๔ กับบรรดาประกาศพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัตินั้น ๆ

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๓ หน้า ๘๒ วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๔๗๙

มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่จะมีข้อความแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

(๑) "ล้อเลื่อน" หมายความถึง ยานพาหนะ เช่น รถ เกวียน อันประกอบด้วยเพลาและล้อ ซึ่งเคลื่อนไปได้ด้วยกำลังคนหรือสัตว์ ทั้งนี้ไม่รวมถึงรถลากและรถจ้างซึ่งกล่าวไว้ในพระราชบัญญัติรถลากและรถจ้างในท้องที่ที่ใช้พระราชบัญญัตินั้น ๆ หรือล้อเลื่อนสำหรับเด็กซึ่งผู้ใหญ่ไม่อาจใช้เป็นพาหนะได้

(๒) "ล้อเลื่อนรับจ้าง" หมายความถึง ล้อเลื่อนซึ่งใช้สำหรับขนส่งโดยมีสินจ้าง นอกจากเกวียน

(๓) "ขับขี่" หมายความตลอดถึงการลากเข็นด้วย

(๔) "พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความถึง เจ้าพนักงานที่ได้รับการแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงในกรณีต่อไปนี้ได้

(๑) กำหนดระยะเวลาเสียค่าธรรมเนียม อัตราค่าธรรมเนียม แบบพิมพ์ในการจดทะเบียนและการออกใบอนุญาตล้อเลื่อน และผู้ขับขี่ล้อเลื่อน ค่าธรรมเนียมนั้นให้พิจารณากำหนดตามสภาพแห่งท้องถิ่นในจังหวัดนั้น ๆ แต่ต้องไม่เกินกว่าอัตราในท้ายพระราชบัญญัตินี้

(๒) กำหนดยกเว้นการจดทะเบียนหรือค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนหรือการออกใบอนุญาตแก่ล้อเลื่อนบางประเภท หรือล้อเลื่อนซึ่งใช้เพื่อประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดโดยฉะเพาะ หรือล้อเลื่อนในที่บางแห่งซึ่งมีทางที่ใช้ล้อเลื่อนนั้นได้โดยจำกัด ทั้งนี้ให้รวมตลอดถึงผู้ขับขี่ล้อเลื่อนนั้น ๆ ด้วย

(๓) กำหนดลักษณะและราคาเครื่องหมายสำหรับล้อเลื่อนซึ่งจดทะเบียนกับเครื่องหมายสำหรับผู้ขับขี่ล้อเลื่อนรับจ้าง แต่ต้องไม่เกินกว่าอัตราในท้ายพระราชบัญญัตินี้

(๔) กำหนดรูป ลักษณะ ขนาด และน้ำหนักของล้อเลื่อน กับน้ำหนักบรรทุก ซึ่งจะพึงจดทะเบียนได้

(๕) วางข้อกำหนดให้ล้อเลื่อนซึ่งจดทะเบียน และรับใบอนุญาตต้องปฏิบัติเกี่ยวด้วย เครื่องอุปกรณ์หรือส่วนควบ เช่น ตะเกียง ห้ามล้อ อาณัติสัญญาณ เครื่องยึดเหนี่ยว เครื่องหมายทะเบียนและอื่น ๆ

(๖) ในส่วนที่เกี่ยวกับล้อเลื่อนรับจ้าง ให้มีอำนาจดั่งต่อไปนี้ด้วย

(ก) วางข้อกำหนดเกี่ยวกับการรับจ้าง ตลอดถึงเครื่องแต่งกายของผู้ขับขี่ และผู้เก็บค่าโดยสาร

(ข) กำหนดจำนวนล้อเลื่อนที่จะอนุญาตให้จดทะเบียนในจังหวัดหนึ่ง ๆ

(ค) กำหนดให้เจ้าของล้อเลื่อนรับจ้างมีสมุดบัญชีแสดงรายการในการใช้ล้อเลื่อนรับจ้าง

(๗) ตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(๘) กำหนดการอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

<u>การจดทะเบียนและออกใบอนุญาตล้อเลื่อน</u>

มาตรา ๖ ล้อเลื่อนจะใช้บนทางหลวงได้ต่อเมื่อได้จดทะเบียน และรับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่จะนำล้อเลื่อนไปจดทะเบียนหรือย้ายขนล้อเลื่อนนั้น

ล้อเลื่อนซึ่งเป็นของกระทรวงกลาโหม ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ขึ้น เพื่อการจดทะเบียนและออกใบอนุญาต

ล้อเลื่อนซึ่งเป็นของกรมโยธาเทศบาล หรือของเทศบาล หรือล้อเลื่อนของรัฐบาล หรือของสภากาชาดสยาม ซึ่งใช้ในการแพทย์ของรัฐบาล หรือของสภาชาดสยามเป็นปกติ ต้องจดทะเบียน และรับใบอนุญาต แต่ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

มาตรา ๗ ใบอนุญาตล้อเลื่อนมี ๒ ชะนิด คือ

(๑) ใบอนุญาตล้อเลื่อนส่วนบุคคล

(๒) ใบอนุญาตล้อเลื่อนรับจ้าง

มาตรา ๘ ล้อเลื่อนที่จดทะเบียนรับใบอนุญาตเป็นล้อเลื่อนส่วนบุคคลนั้น นอกจากเกวียนแล้ว ห้ามมิให้ใช้รับจ้าง

มาตรา ๙ ห้ามมิให้รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตล้อเลื่อนใด ๆ เว้นแต่จะปรากฏว่าล้อเลื่อนนั้นมั่นคงแข็งแรง และได้ปฏิบัติถูกต้องตามกฎกระทรวง

พนักงานเจ้าหน้าที่จะเรียกให้เจ้าของล้อเลื่อนนำล้อเลื่อนไปให้ตรวจก่อน เพื่อจดทะเบียน ณ เวลา และสถานที่ตามแต่พนักงานเจ้าหน้าที่จะเห็นสมควรก็ได้

มาตรา ๑๐ สำหรับล้อเลื่อนที่นำจากต่างประเทศมาใช้ในราชอาณาจักรชั่วคราวนั้น ถ้ารัฐบาลสยามกับรัฐบาลของประเทศที่นำล้อเลื่อนมานั้นมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ล้อเลื่อนของนักท่องเที่ยวทางไกล

มาตรา ๑๑ ใบอนุญาตล้อเลื่อนส่วนบุคคล ให้ใช้ได้ทั่วราชอาณาจักร

ใบอนุญาตล้อเลื่อนรับจ้างให้ใช้ได้ภายในเขตต์ออกใบอนุญาตให้ เว้นแต่จะใช้สำหรับขนส่งออกนอกเขตต์ชั่วครั้งคราวเป็นพิเศษ

ล้อเลื่อนรับจ้าง จะใช้ขนส่งออกนอกเขตต์ที่ได้รับอนุญาตเข้าไปในเขตต์ ที่อัตราค่าธรรมเนียมสูงกว่าได้ต่อเมื่อได้เสียค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นให้เท่าอัตราของเขตต์ที่เข้าไป

มาตรา ๑๒ ใบอนุญาตล้อเลื่อนทุกชะนิดนอกจากเกวียน ให้มีอายุใช้ได้เพียงวันที่ ๓๑ มีนาคม ไม่ว่าใบอนุญาตนั้นจะออกเมื่อใด

มาตรา ๑๓ ล้อเลื่อนซึ่งได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาต จะต้องติดเครื่องหมายตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้

ห้ามมิให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขเครื่องหมายหรือนำเครื่องหมายเช่นว่านี้ไปติดล้อเลื่อนอื่น

มาตรา ๑๔ ห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองล้อเลื่อนยอมให้บุคคลอื่น ซึ่งไม่มีใบอนุญาตขับขี่ล้อเลื่อน ขับขี่ล้อเลื่อนเว้นแต่เกวียน

มาตรา ๑๕ ถ้าปรากฏว่าล้อเลื่อนใดไม่มั่นคง หรือขาดรูปลักษณะซึ่งกำหนดไว้ในกฎกระทรวง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ

๑ ตรวจล้อเลื่อนหรือสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครอง แล้วแต่กรณีนำล้อเลื่อนไปให้ตรวจก็ได้

๒ ยึดใบอนุญาตล้อเลื่อนไว้จนกว่าจะได้จัดให้ล้อเลื่อนนั้นมีความมั่นคงและรูปลักษณะถูกต้องตามที่กำหนดไว้ก็ได้

ระหว่างยึดใบอนุญาต จะใช้ล้อเลื่อนนั้นบนทางหลวงไม่ได้

มาตรา ๑๖ เมื่อมีการโอนกรรมสิทธิ์ล้อเลื่อน ให้ผู้โอนและผู้รับโอนพร้อมกันไปแจ้ง ณ สำนักงานจดทะเบียนล้อเลื่อน หรือสถานีตำรวจแห่งใดแห่งหนึ่งภายในสิบห้าวัน นับแต่วันโอน

เมื่อเจ้าของล้อเลื่อนตาย ให้ทายาทผู้รับมฤดก หรือผู้จัดการมฤดกแล้วแต่กรณี แจ้งต่อสำนักงานจดทะเบียนล้อเลื่อน หรือสถานีตำรวจที่เจ้าของล้อเลื่อนมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ภายในสามเดือนนับแต่วันตาย

หมวด ๒

<u>การจดทะเบียนและออกใบอนุญาตขับขี่</u>

มาตรา ๑๗ การฝึกหัดขับขี่ล้อเลื่อนนั้น จะฝึกหัดบนทางหลวงก็ได้ แต่ต้องได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

ใบอนุญาตให้ฝึกหัดขับขี่ล้อเลื่อนนั้นให้กำหนดวันเวลาและเขตต์ทางหลวงที่อนุญาตให้ทำการฝึกหัด

มาตรา ๑๘ ห้ามมิให้บุคคลใดขับขี่ล้อเลื่อน นอกจากเกวียนบนทางหลวง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตขับขี่จากพนักงานเจ้าหน้าที่

สำหรับผู้ขับขี่ล้อเลื่อนที่เป็นของกระทรวงกลาโหม ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ขึ้นเพื่อการออกใบอนุญาตขับขี่

มาตรา ๑๙ ใบอนุญาตขับขี่นั้น แบ่งออกเป็นสองประเภท

(๑) ใบอนุญาตขับขี่รถจักรยาน

(๒) ใบอนุญาตขับขี่ล้อเลื่อนอื่นนอกจากเกวียน

ใบอนุญาตเหล่านี้ให้ใช้ได้ทั่วราชอาณาจักร ตลอดเวลาสิบสองเดือนนับแต่วันออกใบอนุญาต

มาตรา ๒๐ ห้ามมิให้นำใบอนุญาตขับขี่ล้อเลื่อนประเภทหนึ่งไปใช้ขับขี่ล้อเลื่อนอีกประเภทหนึ่ง

มาตรา ๒๑ ล้อเลื่อนใดใช้กำลังบุคคลลากเข็นมากกว่าคนหนึ่ง ในบรรดาผู้ลากเข็นนั้น จะมีใบอนุญาตขับขี่ล้อเลื่อนเพียงคนเดียวก็ได้

มาตรา ๒๒ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นผู้ขับขี่ล้อเลื่อนได้แต่บุคคลซึ่งมีลักษณะและคุณสมบัติดั่งต่อไปนี้

๑ ล้อเลื่อนส่วนบุคคล

(ก) มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๓ ปี

(ข) มีร่างกายสมประกอบและสามารถขับขี่ล้อเลื่อนได้

(ค) รู้ข้อบังคับการจราจร

(ง) รู้การขับขี่ล้อเลื่อนชะนิดนั้น

๒ ล้อเลื่อนรับจ้าง

นอกจากมีลักษณะและคุณสมบัติดั่งบัญญัติไว้ในอนุมาตรา ๑ (ข) (ค) และ (ง) แล้ว ต้องมีลักษณะและคุณสมบัติดั่งต่อไปนี้อีก

(ก) มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๗ ปี

(ข) มีความรู้ภาษาไทยพอสมควร

(ค) รู้ถนนหนทางแห่งเขตต์ซึ่งได้รับใบอนุญาตพอสมควร

(ง) ปราศจากโรคติดต่อซึ่งเป็นภัยหรือเป็นที่น่ารังเกียจแก่ประชาชน

(จ) ไม่เคยทำความผิดต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกตามกฎหมายลักษณะอาญา

(๑) ฐานสมคบกันเป็นอั้งยี่และเป็นส้องโจรผู้ร้าย ตามมาตรา ๑๗๗ ถึงมาตรา ๑๘๔

(๒) ฐานกระทำให้เกิดภยันตรายแก่สาธารณชน ฯลฯ ตามมาตรา ๑๘๑ และมาตรา ๑๘๔

(๓) ฐานข่มขืนกระทำชำเราตามมาตรา ๒๔๓ มาตรา ๒๔๔ มาตรา ๒๔๕ วรรค ๒ และมาตรา ๒๔๖

(๔) ฐานประทุษฐร้ายแก่ชีวิตและร่างกาย ตามมาตรา ๒๔๘ ถึงมาตรา ๒๕๘

(๕) ฐานกระทำให้เสื่อมเสียอิสสรภาพ ตามมาตรา ๒๖๘ ถึงมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๒ ฉะเพาะเกี่ยวกับมาตรา ๒๗๐ กับมาตรา ๒๗๓ ถึงมาตรา ๒๗๗

(๖) ฐานลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และฐานสลัดตามมาตรา ๒๘๓ ถึงมาตรา ๓๐๒

(๗) ฐานกรรโชก ตามมาตรา ๓๐๓

(๘) ฐานยักยอกทรัพย์อันต้องอาญา ตามมาตรา ๓๑๔ และมาตรา ๓๑๗ ถึงมาตรา ๓๑๙

(๙) ฐานรับของโจร ตามมาตรา ๓๒๑ ถึงมาตรา ๓๒๓

(๑๐) ฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามมาตรา ๓๒๔ และมาตรา ๓๒๕

(๑๑) ฐานกระทำให้เกิดภยันตรายแก่สาธารณชน ฯลฯ ในความผิดลหุโทษ ตามมาตรา ๓๓๕ อนุมาตรา ๑๓

(๑๒) ฐานประทุษฐร้ายต่อทางไปมา ฯลฯ ในความผิดลหุโทษ ตามมาตรา ๓๓๖ อนุมาตรา ๑๕

แต่ทั้งนี้ถ้าพ้นโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า ๖ เดือนพนักงานเจ้าหน้าที่จะออกใบอนุญาตขับขี่ให้ก็ได้

มาตรา ๒๓ ผู้ขับขี่ล้อเลื่อนนอกจากเกวียนจะต้องมีใบอนุญาตขับขี่อยู่กับตัวขณะขับขี่ และต้องนำออกแสดงเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่เรียกตรวจ

มาตรา ๒๔ ถ้าผู้ถือใบอนุญาตขับขี่ขาดลักษณะหรือคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๒พนักงานเจ้าหน้าที่อาจยึดใบอนุญาตนั้นไว้จนกว่าผู้ถือใบอนุญาตจะกลับมีลักษณะหรือคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ แต่ถ้าลักษณะหรือคุณสมบัติที่ขาดนั้นไม่อาจกลับคืนดีได้ ก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ถอนใบอนุญาตนั้นได้ทันที

หมวด ๓

<u>บทกำหนดโทษ</u>

มาตรา ๒๕ ผู้ใดกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดดั่งต่อไปนี้

(๑) ใช้ล้อเลื่อนที่มิได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตหรือใช้ล้อเลื่อนซึ่งใบอนุญาตได้ถูกยึดหรือเพิกถอนเสียแล้ว

(๒) ใช้ล้อเลื่อนที่จดทะเบียนและรับอนุญาตแล้วบรรทุกคนหรือของเกินอัตราซึ่งกำหนดไว้ในกฎกระทรวง

(๓) ใช้ล้อเลื่อนโดยไม่ได้รับใบอนุญาตขับขี่ หรือโดยใบอนุญาตขับขี่ได้ถูกยึดหรือเพิกถอนเสียแล้ว

ให้ลงโทษปรับเป็นเงินไม่เกินร้อยบาท

มาตรา ๒๖ เจ้าของหรือผู้ครอบครองหรือผู้ขับขี่ กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดดั่งต่อไปนี้

(๑) ละเลยไม่ติดเครื่องหมายที่ล้อเลื่อนซึ่งได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตแล้วให้ครบถ้วน

(๒) ละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงซึ่งออกตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้

(๓) ละเลยไม่แจ้งความตามมาตรา ๑๖ วรรค ๑

ให้ลงโทษปรับเป็นเงินไม่เกินห้าสิบบาท

มาตรา ๒๗ ผู้ใดละเลยไม่แจ้งความตามมาตรา ๑๖วรรค ๒ หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๓ มีความผิดต้องระวางโทษปรับเป็นเงินไม่เกินสิบสองบาท

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พ.อ. พหลพลพยุหเสนา

นายกรัฐมนตรี

อัตราค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนและออกใบอนุญาตล้อเลื่อน

เลขที่	ประเภท	อัตราอย่างสูงไม่เกินปีละ	หมายเหตุ
	<u>รถจักรยาน</u>		
๑	รถจักรยานไม่เกิน ๒ ล้อ	๓ บาท	
๒	รถจักรยานตั้งแต่ ๓ ล้อขึ้นไป สำหรับใช้ส่วนบุคคล	๔ บาท	
๓	รถจักรยานตั้งแต่ ๓ ล้อขึ้นไป สำหรับใช้รับจ้าง ในจังหวัดพระนครและธนบุรี	๑๒ บาท	
	ในจังหวัดอื่น ๆ	๖ บาท	
๔	ล้อเลื่อนซึ่งลากเข็นด้วยกำลังสัตว์ นอกจากเกวียน	๑๕ บาท	

อัตราค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนขับขี่ล้อเลื่อน และเครื่องหมาย

เลขที่	ประเภท	สำหรับการออกใบอนุญาต	สำหรับการต่อใบอนุญาต	หมายเหตุ
	ผู้ขับขี่			
๑	ใบอนุญาตขับขี่รถจักรยาน	ครั้งละ ๑ บาท	ครั้งละ ๑ บาท	
๒	ใบอนุญาตขับขี่ล้อเลื่อนนอกจากเกวียน	ครั้งละ ๑ บาท	ครั้งละ ๑ บาท	
	เครื่องหมาย			
๓	เครื่องหมายสำหรับล้อเลื่อนซึ่งจดทะเบียน	แผ่นละ ๑ บาท		
๔	เครื่องหมายสำหรับผู้ขับขี่ล้อเลื่อนรับจ้าง	แผ่นละ ๑ บาท		

เลขที่	ประเภท	อัตราอย่างสูง ไม่เกินปีละ	หมายเหตุ
๕	ล้อเลื่อนซึ่งลากเข็นด้วยกำลังคนเกินกว่า ๑ คน	๑๐ บาท	
๖	ล้อเลื่อนซึ่งลากเข็นด้วยกำลังคน ๑ คน	๕ บาท	
	<u>เกวียน</u>		
๗	เกวียน	๑ บาท	ใช้ได้ตลอดอายุของเกวียนและได้รับเครื่องหมายตามความในมาตรา ๑๓ ด้วย

*พระราชบัญญัติ
ล้อเลื่อน (ฉะบับที่ ๒)
พุทธศักราช ๒๔๘๑

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐)
อาทิตย์ทิพอาภา
พล.อ. เจ้าพระยาพิชเยนทร โยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๒
เป็นปีที่ ๖ ในรัชชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘

จึ่งมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉะบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๑"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๒๒ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นผู้ขับขี่ล้อเลื่อนได้แต่บุคคลซึ่งมีลักษณะและคุณสมบัติ ดั่งต่อไปนี้

๑ ล้อเลื่อนส่วนบุคคล

(ก) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบสามปีบริบูรณ์ แต่ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ในจังหวัดใดพิจารณาเห็นสมควรจะให้อายุต่ำกว่าที่กำหนดนี้ตามสภาพแห่งท้องถิ่นในจังหวัดนั้น ก็ให้มีอำนาจกำหนดอายุต่ำกว่านี้ได้ฉะเพาะการขับขี่ล้อเลื่อนภายในท้องถิ่นในจังหวัดนั้น ๆ

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๖ หน้า ๒๗๗ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๔๘๒

(ข) มีร่างกายสมประกอบและสามารถขับขี่ล้อเลื่อนได้

(ค) รู้ข้อบังคับการจราจร

(ง) รู้การขับขี่ล้อเลื่อนชะนิดนั้น

๒. ล้อเลื่อนรับจ้าง

นอกจากมีลักษณะและคุณสมบัติดั่งบัญญัติไว้ในอนุมาตรา ๑ (ข) (ค) และ (ง) แล้ว ต้องมีลักษณะและคุณสมบัติดั่งต่อไปนี้อีก

(ก) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบเจ็ดปีบริบูรณ์

(ข) มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย

(ค) รู้ถนนหนทางแห่งเขตต์ซึ่งได้รับใบอนุญาตพอสมควร

(ง) ปราศจากโรคติดต่อซึ่งเป็นที่น่ารังเกียจ

(จ) ไม่เคยทำความผิดต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกตามกฎหมายลักษณะอาญา ในความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ดั่งต่อไปนี้

(๑) ฐานสมคบกันเป็นอั้งยี่และเป็นส้องโจรผู้ร้ายตามมาตรา ๑๗๗ ถึงมาตรา ๑๘๔

(๒) ฐานกระทำให้เกิดภยันตรายแก่สาธารณชน ฯลฯ ตามมาตรา ๑๕๑ และมาตรา ๑๕๔

(๓) ฐานข่มขืนกระทำชำเราตามมาตรา ๒๔๓ มาตรา ๒๔๔ มาตรา ๒๔๕ วรรค ๒ และมาตรา ๒๔๖

(๔) ฐานประทุษฐร้ายแก่ชีวิตและร่างกายตามมาตรา ๒๔๕ ถึงมาตรา ๒๕๕

(๕) ฐานกระทำให้เสื่อมเสียอิสสระภาพตามมาตรา ๒๖๘ ถึงมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๒ ฉะเพาะเกี่ยวกับมาตรา ๒๗๐ กับมาตรา ๒๗๓ ถึงมาตรา ๒๗๗

(๖) ฐานลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และฐานสลัด ตามมาตรา ๒๘๘ ถึงมาตรา ๓๐๒

(๗) ฐานกรรโชก ตามมาตรา ๓๐๓

(๘) ฐานยักยอกทรัพย์อันต้องอาญา ตามมาตรา ๓๑๔ และมาตรา ๓๑๗ ถึงมาตรา ๓๑๕

(๙) ฐานรับของโจร ตามมาตรา ๓๒๑ ถึงมาตรา ๓๒๓

(๑๐) ฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามมาตรา ๓๒๔ และมาตรา ๓๒๕

(๑๑) ฐานกระทำให้เกิดภยันตรายแก่สาธารณชน ฯลฯ ในความผิดลหุโทษ ตามมาตรา ๓๓๕ อนุมาตรา ๑๓

(๑๒) ฐานประทุษฐร้ายต่อทางไปมา ฯลฯ ในความผิดลหุโทษ ตามมาตรา ๓๓๖ อนุมาตรา ๑๕

แต่ทั้งนี้ถ้าพ้นโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือนพนักงานเจ้าหน้าที่จะออกใบอนุญาตขับขี่ให้ก็ได้"

มาตรา ๔ ความในมาตรา ๒๒ อนุมาตรา ๒ (ข) แห่งพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ มิให้ใช้บังคับแก่ผู้ที่มีใบอนุญาตเป็นผู้ขับขี่ล้อเลื่อนอยู่แล้วในวันใช้พระราชบัญญัตินี้เว้นแต่จะขาดต่อใบอนุญาตหรือถูกถอนใบอนุญาต

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ มาตรา ๒๒ ซึ่งพระราชบัญญัติฉะบับนี้ให้ยกเลิกมีความดั่งต่อไปนี้

"ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นผู้ขับขี่ล้อเลื่อนได้แต่บุคคลซึ่งมีลักษณะและคุณสมบัติดั่งต่อไปนี้.

(๑) ล้อเลื่อนส่วนบุคคล

(ก) มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๓ ปี

(ข) มีร่างกายสมประกอบและสามารถขับขี่ล้อเลื่อนได้

(ค) รู้ข้อบังคับการจราจร

(ง) รู้การขับขี่ล้อเลื่อนชะนิดนั้น

(๒) ล้อเลื่อนรับจ้าง

นอกจากมีลักษณะและคุณสมบัติดั่งบัญญัติไว้ในอนุมาตรา ๑ (ข) (ค) และ (ง) แล้วต้องมีลักษณะและคุณสมบัติดั่งต่อไปนี้อีก

(ก) มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๗ ปี

(ข) มีความรู้ภาษาไทยพอสมควร

(ค) รู้ถนนหนทางแห่งเขตต์ซึ่งได้รับใบอนุญาตพอสมควร

(ง) ปราศจากโรคติดต่อซึ่งเป็นภัยหรือเป็นที่น่ารังเกียจแก่ประชาชน

(จ) ไม่เคยทำความผิดต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกตามกฎหมายลักษณะอาญา

(๑) ฐานสมคบกันเป็นอั้งยี่และเป็นส้องโจรผู้ร้าย ตามมาตรา ๑๗๗ ถึงมาตรา ๑๘๔

(๒) ฐานกระทำให้เกิดภยันตรายแก่สาธารณชน ฯลฯ ตามมาตรา ๑๘๑ และมาตรา ๑๘๔

(๓) ฐานข่มขืนกระทำชำเราตามมาตรา ๒๔๓ มาตรา ๒๔๔ มาตรา ๒๔๕ วรรค ๒ และมาตรา ๒๔๖

(๔) ฐานประทุษฐร้ายแก่ชีวิตและร่างกาย ตามมาตรา ๒๔๘ ถึงมาตรา ๒๕๘

(๕) ฐานกระทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ ตามมาตรา ๒๖๘ ถึงมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๒ ฉะเพาะเกี่ยวกับมาตรา ๒๗๐ กับมาตรา ๒๗๓ ถึงมาตรา ๒๗๗

(๖) ฐานลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และฐานสลัด ตามมาตรา ๒๘๓ ถึงมาตรา ๓๐๒

(๗) ฐานกรรโชก มาตรา ๓๐๓

(๘) ฐานยักยอกทรัพย์อันต้องอาญา ตามมาตรา ๓๑๔ และมาตรา ๓๑๗ ถึงมาตรา ๓๑๙

(๙) ฐานรับของโจร ตามมาตรา ๓๒๑ ถึงมาตรา ๓๒๓

(๑๐) ฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามมาตรา ๓๒๔ และมาตรา ๓๒๕

(๑๑) ฐานกระทำให้เกิดภยันตรายแก่สาธารณชน ฯลฯ ในความผิดลหุโทษ ตามมาตรา ๓๓๕ อนุมาตรา ๑๓

(๑๒) ฐานประทุษฐร้ายต่อทางไปมา ฯลฯ ในความผิดลหุโทษตามมาตรา ๓๓๖ อนุมาตรา ๑๕

แต่ทั้งนี้ถ้าพ้นโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า ๖ เดือน พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกใบอนุญาตขับขี่ให้ก็ได้”

*พระราชบัญญัติ
ล้อเลื่อน (ฉะบับที่ ๓)
พุทธศักราช ๒๔๘๔

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐)
อาทิตย์ ทิพอาภา
พล.อ. พิชเยนทร โยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๒๔ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔
เป็นปีที่ ๘ ในรัชชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน เพื่ออนุวรรตน์การให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปีประดิทิน พุทธศักราช ๒๔๘๓

จึ่งมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉะบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๔"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้แก้คำว่า "วันที่ ๓๑ มีนาคม" ในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ เป็น "วันที่ ๓๑ ธันวาคม"

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ หน้า ๑๕๐๒ วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๔๘๔

*พระราชบัญญัติ
ล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๔)
พ.ศ. ๒๔๙๖

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๖
เป็นปีที่ ๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๙๖"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ กับให้มีอำนาจตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ประกาศกำหนด จำนวนล้อเลื่อนชนิดหนึ่งชนิดใดที่จะอนุญาตให้จดทะเบียนในจังหวัดหนึ่ง ๆ และออกกฎกระทรวงในกรณีต่อไปนี้ได้

(๑) กำหนดระยะเวลาเสียค่าธรรมเนียม อัตราค่าธรรมเนียม แบบพิมพ์ในการจดทะเบียนล้อเลื่อน และการออกใบอนุญาตขับขี่ล้อเลื่อน

ค่าธรรมเนียมนั้น ให้พิจารณากำหนดตามสภาพแห่งท้องถิ่นในจังหวัดนั้น ๆ แต่ต้องไม่เกินกว่าอัตราในท้ายพระราชบัญญัตินี้

(๒) กำหนดยกเว้นการจดทะเบียนหรือค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนล้อเลื่อนบางชนิดหรือล้อเลื่อนซึ่งใช้เพื่อประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดโดยเฉพาะ ทั้งนี้ ให้รวมตลอดถึงใบอนุญาตของผู้ขับขี่ล้อเลื่อนนั้น ๆ ด้วย

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๐ ตอนที่ ๖๓ หน้า ๑๒๒๒ วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๔๙๖

(๓) กำหนดลักษณะและราคาเครื่องหมายสำหรับล้อเลื่อนซึ่งจดทะเบียน กับเครื่องหมายสำหรับผู้ขับขี่ล้อเลื่อนรับจ้าง แต่ต้องไม่เกินกว่าอัตราในท้ายพระราชบัญญัตินี้

(๔) กำหนดรูป ลักษณะ ขนาด และน้ำหนักของล้อเลื่อน กับน้ำหนักบรรทุก

(๕) กำหนดการติดตั้งเครื่องอุปกรณ์หรือส่วนควบล้อเลื่อน เช่น ตะเกียง ห้ามล้อ และเครื่องอาณัติสัญญาณ เป็นต้น

(๖) กำหนดเครื่องแต่งกายของผู้ขับขี่ล้อเลื่อนรับจ้าง

(๗) กำหนดการอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้"

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๒๕ ผู้ใด

(๑) ใช้ล้อเลื่อนที่มิได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตหรือใช้ล้อเลื่อน ซึ่งใบอนุญาตได้ถูกยึด หรือเพิกถอนแล้ว

(๒) ใช้ล้อเลื่อนที่จดทะเบียนและรับใบอนุญาตแล้วบรรทุกคนหรือของเกินอัตราซึ่งกำหนดไว้ในกฎกระทรวง

(๓) ใช้ล้อเลื่อนโดยไม่ได้รับใบอนุญาตขับขี่หรือโดยใบอนุญาตขับขี่ถูกยึดหรือเพิกถอนแล้ว หรือ

(๔) เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองล้อเลื่อน ยอมให้บุคคลอื่นซึ่งไม่มีใบอนุญาตขับขี่ล้อเลื่อน ขับขี่ล้อเลื่อนเว้นแต่เกวียน

มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท"

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ

(๑) เนื่องด้วยปรากฏว่า การจราจรของยานพาหนะต่าง ๆ เคลื่อนไปโดยความเร็วแตกต่างกัน เป็นอุปสรรคแก่การจราจรในบางจังหวัด จึงสมควรที่จะดำเนินการในอันที่จะขจัดปัญหาดังกล่าวให้หมดไป และการดำเนินการประการหนึ่งก็คือกำหนดจำนวนล้อเลื่อนที่จะรับจดทะเบียนในจังหวัดหนึ่ง ๆ แต่ตามพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ มาตรา ๕ ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนล้อเลื่อนได้แต่เพียงล้อเลื่อนรับ

จ้างเท่านั้น จึงจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนล้อเลื่อนอื่น ๆ ได้ด้วย

(๒) เนื่องด้วยพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ มาตรา ๒๕ ได้บัญญัติโทษปรับไม่เกิน ๑๐๐ บาท แก่ผู้กระทำความผิด เมื่อคำนึงถึงภาวะการณ์ปัจจุบันแล้ว ปรากฏว่าอัตราโทษปรับไม่เกิน ๑๐๐ บาทนั้นต่ำไป จึงสมควรพิจารณาเพิ่มขึ้นเป็นปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท

(๓) เนื่องด้วยพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ มาตรา ๑๔ ได้บัญญัติไว้ว่าห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองยอมให้บุคคลอื่นซึ่งไม่มีใบอนุญาตขับขี่ล้อเลื่อน เว้นแต่เกวียน แต่ทั้งนี้ไม่มีบทบัญญัติลงโทษกรณีความผิดนี้ไว้ด้วย เพื่อให้บทบัญญัติในเรื่องนี้มีผลศักดิ์สิทธิ์ และเพื่อให้นโยบายการกำหนดจำนวนล้อเลื่อน ดังกล่าวในข้อ (๑) ได้บรรลุผลสำเร็จจริงจัง จึงสมควรบัญญัติบทลงโทษการกระทำผิดนี้ไว้ด้วย

*พระราชบัญญัติ
ล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๕)
พ.ศ. ๒๔๘๘

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๘
เป็นปีที่ ๑๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๔๘๘"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๘ ใบอนุญาตขับขี่นั้น แบ่งออกเป็นสองประเภท

(๑) ใบอนุญาตขับขี่รถจักรยาน ๒ ล้อ

(๒) ใบอนุญาตขับขี่ล้อเลื่อนอื่นนอกจากเกวียน

ใบอนุญาตเหล่านี้ให้ใช้ได้ทั่วราชอาณาจักร ใบอนุญาตตาม (๑) ให้ใช้ได้ตลอดชีพของผู้ได้รับใบอนุญาตขับขี่โดยไม่ต้องต่ออายุใบอนุญาต ใบอนุญาตตาม (๒) ให้ใช้ได้ตลอดเวลาสิบสองเดือนนับแต่วันออกใบอนุญาต"

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๐๙ ฉบับพิเศษ หน้า ๑ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๘

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากรถจักรยาน ๒ ล้อ ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่บุคคลและทรัพย์สิน และให้ความสะดวกในการสัญจรไปมาแก่ประชาชน สมควรที่จะส่งเสริมให้ประชาชนได้มีใช้กันโดยแพร่หลาย และเพื่อให้ประชาชนไม่ต้องเสียเวลามาต่อใบอนุญาตขับขี่ทุกปี จึงเห็นสมควรให้มีใบอนุญาตขับขี่ตลอดชีพกล่าวคือเมื่อผ่านการสอบขับขี่ไปได้แล้ว ทางกองทะเบียนก็จะออกใบอนุญาตขับขี่ตลอดชีพให้ โดยไม่ต้องมาต่ออายุกันอีกต่อไปด้วย

*พระราชบัญญัติ
ล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๖)
พ.ศ. ๒๕๐๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๒
เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๐๒"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๑ ใบอนุญาตล้อเลื่อนทุกชนิดนอกจากเกวียนให้ใช้ได้ภายในเขตจังหวัดที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้ใช้นอกเขตจังหวัดที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาต ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง"

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๙๖ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๒๕ ผู้ใด

(๑) ใช้ล้อเลื่อนที่มิได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตหรือใช้ล้อเลื่อนซึ่งใบอนุญาตได้ถูกยึดหรือเพิกถอนแล้ว

(๒) ใช้ล้อเลื่อนนอกเขตจังหวัดที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือโดยไม่ถูกต้องตามที่ได้รับอนุญาต

---

* ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๖ ตอนที่ ๘๔ หน้า ๓๖๑ วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๐๒

(๓) ใช้ล้อเลื่อนที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตบรรทุกคนหรือของเกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๔) ใช้ล้อเลื่อนโดยไม่ได้รับใบอนุญาตขับขี่ หรือโดยใบอนุญาตขับขี่ถูกยึดหรือเพิกถอนแล้ว หรือ

(๕) เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองล้อเลื่อน ยอมให้บุคคลอื่นซึ่งไม่มีใบอนุญาตขับขี่ล้อเลื่อน ขับขี่ล้อเลื่อนนอกจากเกวียน

มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท"

มาตรา ๕ ตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นต้นไป ในเขตจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้งด

(๑) การจดทะเบียนและออกใบอนุญาตรถจักรยานตั้งแต่สามล้อขึ้นไป ที่ใช้สำหรับนั่งส่วนบุคคลและสำหรับรับจ้าง

(๒) การจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นผู้ขับขี่รถจักรยานตั้งแต่สามล้อขึ้นไป ที่ใช้สำหรับนั่งส่วนบุคคลและสำหรับรับจ้าง

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ส. ธนะรัชต์
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปรากฏว่า ปัจจุบันนี้การจราจรในจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรีคับคั่งมาก โดยเฉพาะรถจักรยานสามล้อมีส่วนเพิ่มความคับคั่งสับสน และยังให้เกิดขึ้นซึ่งอุบัติเหตุแก่ยวดยานและประชาชนอีกเป็นอันมาก สมควรที่จะงดการจดทะเบียนและออกใบอนุญาตรถจักรยานตั้งแต่สามล้อขึ้นไป ที่ใช้สำหรับนั่งส่วนบุคคลและสำหรับรับจ้างบรรทุกคนโดยสารในจังหวัดดังกล่าวนั้น จึงจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อนเพื่อความประสงค์ดังกล่าว

*พระราชบัญญัติ
ล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๗)
พ.ศ. ๒๕๓๐

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๐
เป็นปีที่ ๔๒ รัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๓๐"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปี นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๘๖ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ กับให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ประกาศกำหนดจำนวนล้อเลื่อนชนิดหนึ่งชนิดใด ที่จะอนุญาตให้จดทะเบียนในจังหวัดหนึ่ง ๆ และออกกฎกระทรวงในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดระยะเวลาเสียค่าธรรมเนียม อัตราค่าธรรมเนียม แบบพิมพ์ในการจดทะเบียนล้อเลื่อน และการออกใบอนุญาตขับขี่ล้อเลื่อน

ค่าธรรมเนียมนั้น ให้พิจารณากำหนดตามสภาพแห่งท้องถิ่นในจังหวัดนั้น ๆ แต่ต้องไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้

(๒) กำหนดยกเว้นการจดทะเบียนหรือค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนล้อเลื่อนบางชนิดหรือล้อเลื่อนซึ่งใช้เพื่อประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดโดยเฉพาะ ทั้งนี้ให้รวมถึงใบอนุญาตของผู้ขับขี่ล้อเลื่อนนั้น ๆ ด้วย

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๔ ตอนที่ ๑๓๙ ฉบับพิเศษ หน้า ๑๓ วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๓๐

(๓) กำหนดลักษณะ และราคาเครื่องหมายสำหรับล้อเลื่อนซึ่งจดทะเบียนกับเครื่องหมายสำหรับผู้ขับขี่ล้อเลื่อนรับจ้าง แต่ต้องไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้

(๔) กำหนดรูป ลักษณะ ขนาด และน้ำหนักของล้อเลื่อน กับน้ำหนักบรรทุก

(๕) กำหนดการติดตั้งเครื่องอุปกรณ์หรือส่วนควบล้อเลื่อน เช่น ตะเกียงห้ามล้อและเครื่องอาณัติสัญญาณ เป็นต้น

(๖) กำหนดเครื่องแต่งกายของผู้ขับขี่ล้อเลื่อนรับจ้าง

(๗) กำหนดการอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดสรรค่าธรรมเนียมตามมาตรา ๕ ทวิ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้"

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๕ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘

"มาตรา ๕ ทวิ ค่าธรรมเนียมตามพระราชบัญญัตินี้เว้นแต่ค่าธรรมเนียมเครื่องหมายสำหรับล้อเลื่อนซึ่งจดทะเบียน ที่จัดเก็บได้ในกรุงเทพมหานคร ให้ตกเป็นรายได้ของกรุงเทพมหานคร ส่วนในจังหวัดอื่น ให้ตกเป็นรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาลในจังหวัดนั้น เมืองพัทยา และราชการส่วนท้องถิ่นที่เรียกชื่ออย่างอื่น โดยให้กระทรวงมหาดไทยจัดสรรตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง"

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘

"มาตรา ๒๘ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้อธิบดีกรมการขนส่งทางบกหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมการขนส่งทางบกมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาได้ เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่อธิบดีกรมการขนส่งทางบกหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมการขนส่งทางบกมอบหมายเปรียบเทียบภายในสามสิบวันแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบหรือเมื่อยินยอมแล้วแต่ไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ดำเนินคดีเพื่อฟ้องร้องต่อไป"

มาตรา ๖ ให้โอนอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เกี่ยวกับการรักษาการตามพระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๑ และพระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๐๒ ไปเป็นของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

มาตรา ๗ บรรดาพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง หรือประกาศใด ๆ ที่ออกตามพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ใช้บังคับได้ต่อไปเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๘ คำขออนุญาตใด ๆ ที่ได้ยื่นไว้ตามพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา ให้ถือเป็นคำขออนุญาตตามพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๙ บรรดาใบอนุญาตที่ออกตามพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ให้ถือว่าเป็นใบอนุญาตที่ออกตามพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ป. ติณสูลานนท์
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ได้มีการโอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารบางส่วนของกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยรถยนตร์และกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน ไปเป็นของกรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม ในการนี้สมควรมีบทบัญญัติว่าด้วยการแบ่งเงินค่าธรรมเนียมล้อเลื่อน ให้แก่เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และราชการส่วนท้องถิ่นที่เรียกชื่ออย่างอื่น เว้นแต่ค่าธรรมเนียมเครื่องหมายสำหรับล้อเลื่อนซึ่งจดทะเบียนเช่นเดียวกับการแบ่งเงินภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนตร์ตามพระราชบัญญัติรถยนตร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ และบทบัญญัติว่าด้วยการให้อธิบดีกรมการขนส่งทางบกหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมการขนส่งทางบกมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบปรับในความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวได้ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘ เสียใหม่ให้เหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

*พระราชบัญญัติ
กักกันผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย
พุทธศักราช ๒๔๗๙

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘)
เจ้าพระยายมราช
พล.อ. เจ้าพระยาพิชเยนทรโยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๒๐ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๐
เป็นปีที่ ๔ ในรัชชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรปรับปรุงการกักกันผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย เพื่อป้องกันการกระทำผิดและอบรมฝึกฝนให้ เป็นพลเมืองดีมีสัมมาชีพให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติกักกันผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย พุทธศักราช ๒๔๗๙"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เมื่อพ้นกำหนดสามเดือนนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติคัดสันดานคนจรจัดและคนที่เคยต้องโทษหลายครั้ง ร.ศ. ๑๒๗ นอกจากบทบัญญัติที่เกี่ยวกับคนจรจัดนั้นเสีย ส่วนคดีที่เกี่ยวกับคนต้องโทษหลายครั้งซึ่งได้ยื่นฟ้องไว้ต่อศาลแล้วก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ให้คงเป็นไปตามพระราชบัญญัติคัดสันดานคนจรจัดและคนที่เคยต้องโทษหลายครั้ง ร.ศ. ๑๒๗

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๔ หน้า ๑๗๘ วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๔๘๐

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

"เหตุร้าย" หมายความว่า ความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญาฐานสมคบกันเป็นอั้งยี่และซ่องโจรผู้ร้าย มาตรา ๑๗๗ มาตรา ๑๗๘ และมาตรา ๑๘๐ ถึงมาตรา ๑๘๒ ฐานกระทำให้เกิดภยันตรายแก่สาธารณชนและกระทำให้สาธารณชนปราศจากความสะดวกในการไปมา และการส่งข่าวและของถึงกัน มาตรา ๑๘๕ มาตรา ๑๘๖ และมาตรา ๑๙๐ ถึงมาตรา ๑๙๓ ฐานปลอมแปลงเงินตรา มาตรา ๒๐๒ ถึงมาตรา ๒๐๙ ฐานกระทำอนาจาร และข่มขืนกระทำชำเรา มาตรา ๒๔๑ ถึงมาตรา ๒๔๗ ฐานประทุษร้ายต่อชีวิต มาตรา ๒๔๙ ถึงมาตรา ๒๕๑ ฐานประทุษร้ายแก่ร่างกาย มาตรา ๒๕๔ ถึงมาตรา ๒๕๗ ฐานกระทำให้เสื่อมเสียอิสสระภาพ มาตรา ๒๗๐ มาตรา ๒๗๒ และมาตรา ๒๗๔ ถึงมาตรา ๒๗๗ ฐานประทุษร้ายแก่ทรัพย์ มาตรา ๒๘๘ ถึงมาตรา ๓๐๓ มาตรา ๓๐๖ และมาตรา ๓๑๙

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้มีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

"อธิบดี" หมายความว่า อธิบดีกรมราชทัณฑ์

มาตรา ๕ "กักกัน" คือการเอาตัวไปควบคุมไว้ในเขตต์ ซึ่งรัฐมนตรีกำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อป้องกันการกระทำผิดอันเกิดจากลักษณะของผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย โดยการกักกันตัวไว้ทำการอบรมฝึกฝนให้เป็นพลเมืองดีมีสัมมาอาชีพ และให้ถือเป็นโทษอาญาสถานหนึ่งซึ่งศาลจะพึงลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้แก่ผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย เพิ่มขึ้นเป็นอีกโสดหนึ่งต่างหากจากโทษอาญาอันผู้มีสันดานเป็นผู้ร้ายจะต้องรับสำหรับเหตุร้ายที่กระทำไป

มาตรา ๖ ผู้กระทำความผิดอาญาอันเป็นเหตุร้าย หากจะต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาให้จำคุกสำหรับเหตุร้ายถ้าปรากฏว่า ผู้นั้นเคยถูกส่งตัวไปอยู่ต่างหัวเมืองตามพระราชบัญญัติคัดสันดานคนจรจัด และคนที่เคยต้องโทษหลายครั้ง ร.ศ. ๑๒๗ หรือเคยถูกศาลพิพากษากักกันมาแล้ว ให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย

มาตรา ๗ ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้จำคุกในความผิดนอกจากความผิดฐานประมาทหรือฐานลหุโทษ ไม่ว่าความผิดนั้นจะเป็นเหตุร้ายตามพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ ในระหว่างที่ถูกส่งไปอยู่ต่างหัวเมืองตามพระราชบัญญัติคัดสันดานคนจรจัด และคนที่เคยต้องโทษหลายครั้ง ร.ศ. ๑๒๗ ให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย

ให้ลงโทษกักกันแก่ผู้กระทำผิดดั่งกล่าวในวรรคก่อน เพิ่มขึ้นอีกโสดหนึ่ง ส่วนการที่ผู้นั้นจะต้องอยู่ต่างหัวเมืองตามพระราชบัญญัติคัดสันดานคนจรจัดและคนที่เคยต้องโทษหลายครั้ง ร.ศ. ๑๒๗ อีกต่อไปนั้นเป็นอันยกเลิก

มาตรา ๘ ถ้าผู้ใดเคยได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาให้จำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่าสองครั้ง นอกจากสำหรับความผิดฐานประมาทหรือฐานลหุโทษและภายหลังต้องคำพิพากษาให้จำคุก เพราะได้กระทำความผิดอาญาอันเป็นเหตุร้าย ศาลอาจถือว่าผู้นั้นเป็นผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย

มาตรา ๙ ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย ให้ศาลพิพากษาลงอาญาแก่ผู้นั้นตามกฎหมายที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นเสียชั้นหนึ่งก่อน แล้วจึงพิพากษาให้เพิ่มโทษกักกันขึ้นอีกโสดหนึ่ง มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าสามปีและไม่เกินสิบปี

มาตรา ๑๐ การขอให้ศาลพิจารณาพิพากษาโทษกักกันเป็นอำนาจของพนักงานอัยยการโดยฉะเพาะ

มาตรา ๑๑ ให้รัฐมนตรีกำหนดเขตต์ที่จะพึงดำเนินการกักกันและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีมีเหตุพิเศษ อธิบดีจะสั่งให้ควบคุมผู้มีสันดานเป็นผู้ร้ายไว้ในเรือนจำเป็นการชั่วคราวก็ได้

มาตรา ๑๒ ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๖ ถึงมาตรา ๑๘ มาตรา ๒๐ ถึงมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๔ ถึงมาตรา ๔๖ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่นักโทษเด็ดขาดคนใดมีคุณสมบัติที่จะถูกส่งไปอยู่ทัณฑนิคมตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ และจะต้องถูกลงโทษกักกันเพิ่มขึ้นอีกโสดหนึ่งด้วย จะส่งผู้นั้นตรงไปยังสถานที่กักกันก็ได้

มาตรา ๑๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ กับทั้งให้มีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอนเจ้าพนักงาน และออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
(ตามมติคณะรัฐมนตรี)
พิบูลสงคราม
รัฐมนตรี

*พระราชบัญญัติ
การเปรียบเทียบคดีอาญา
พุทธศักราช ๒๔๘๑

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐)
อาทิตย์ ทิพอาภา
พล.อ. เจ้าพระยาพิชเยนทร โยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๘๑
เป็นปีที่ ๕ ในรัชชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรปรับปรุงกฎหมายในเรื่องการเปรียบเทียบคดีอาญาให้เหมาะสมแก่กาลสมัย

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติการเปรียบเทียบคดีอาญา พุทธศักราช ๒๔๘๑"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๒ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกมาตรา ๑๐๕ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๔๕๗ และพระราชบัญญัติให้ตำรวจภูธรมีอำนาจเปรียบเทียบคดีอาญา พุทธศักราช ๒๔๘๐

มาตรา ๔ ในคดีลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินสองร้อยบาท ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจทำการสอบสวนคดีนั้น มีอำนาจเปรียบเทียบได้ตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๓๘

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๖ หน้า ๒๐๓ วันที่ ๑ เมษายน ๒๔๘๒

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

*พระราชบัญญัติ
การเปรียบเทียบคดีอาญา (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๔๕๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๕
เป็นปีที่ ๑๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการเปรียบเทียบคดีอาญา

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติการเปรียบเทียบคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๕๕"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการเปรียบเทียบคดีอาญา พุทธศักราช ๒๔๘๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๔ ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินสองพันบาท ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจทำการสอบสวนคดีนั้น มีอำนาจเปรียบเทียบได้ ตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๘"

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๐๗ หน้า ๑๖๕๘ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๔๕๕

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่กำหนดโทษความผิดคดีอาญาที่จะเปรียบเทียบได้ ตามพระราชบัญญัติการเปรียบเทียบคดีอาญา พ.ศ. ๒๔๘๑ ยังต่ำอยู่สมควรที่จะได้แก้ไขให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบได้มากขึ้น เพื่ออำนวยประโยชน์แก่ราษฎรที่ต้องหาคดีอาญา ในอันที่จะไม่ต้องถูกฟ้องร้องยังโรงศาล

*พระราชบัญญัติ
การเปรียบเทียบคดีอาญา (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๒๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๕

เป็นปีที่ ๔๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการเปรียบเทียบคดีอาญา

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติการเปรียบเทียบคดีอาญา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๕"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติให้ใช้บังคับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการเปรียบเทียบคดีอาญา พ.ศ. ๒๔๘๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเปรียบเทียบคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๔ ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่มีมาตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจทำการสอบสวนคดีนั้นมีอำนาจเปรียบเทียบได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา"

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ป. ติณสูลานนท์
นายกรัฐมนตรี

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๓ ตอนที่ ๒๑๕ หน้า ๑๔๕ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๒๕

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่กำหนดโทษความผิดคดีอาญาที่จะเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายว่าด้วยการเปรียบเทียบคดีอาญายังต่ำอยู่ สมควรแก้ไขให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบได้มากขึ้นเพื่อประโยชน์แก่ผู้ต้องหาที่จะไม่ต้องถูกฟ้องต่อศาล และทำให้คดีลุล่วงไปโดยเหมาะสมและรวดเร็วยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติ
การสวนครัว และการเลี้ยงสัตว์ เพื่อประโยชน์แห่งครัวเรือน
พุทธศักราช ๒๔๘๒

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐)
อาทิตย์ทิพอาภา
พล.อ. เจ้าพระยาพิชเยนทรโยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๒๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๘๒
เป็นปีที่ ๖ ในรัชชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรส่งเสริมการสวนครัว และการเลี้ยงสัตว์ เพื่อประโยชน์แห่งครัวเรือน

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติการสวนครัว และการเลี้ยงสัตว์เพื่อประโยชน์แห่งครัวเรือน พุทธศักราช ๒๔๘๒"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

"เจ้าบ้าน" หมายความว่า ผู้รับผิดชอบในการครอบครองที่ดินในฐานะเป็นเจ้าของ ผู้เช่า หรือในฐานะอื่นใด

เมื่อเจ้าบ้านไม่อยู่ ให้ผู้ที่ดูแลรักษาที่ดินอยู่ตามความจริงมีหน้าที่ของเจ้าบ้านตามพระราชบัญญัตินี้

"ที่ดิน" หมายความว่า ที่ดินที่อยู่นอกเขตต์เทศบาลนคร หรือเทศบาลเมืองซึ่งเป็นที่ดินของเอกชน

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๖ หน้า ๑๓๒๓ วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๔๘๒

"สวนครัว" หมายความว่า สวนผักต่าง ๆ หรือพืชผลบางชะนิดที่สำหรับใช้ในการทำครัว และบริโภคในครัวเรือนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

"การเลี้ยงสัตว์" หมายความว่า การเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ ที่สำหรับใช้ในการบริโภค หรือขายเป็นรายได้เพิ่มเติมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้มีหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า กรมการจังหวัด กรมการอำเภอ และบุคคลซึ่งรัฐมนตรีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีแต่งตั้งขึ้น

มาตรา ๔ เจ้าบ้านมีหน้าที่จัดทำการสวนครัว และการเลี้ยงสัตว์บนที่ดินที่ตนอาศัยอยู่ตามชะนิดที่กรมการอำเภอในเขตต์นั้นกำหนดไว้ และให้มีปริมาณพอเพียงแก่การช่วยเหลือการใช้จ่ายในครัวเรือน

มาตรา ๕ ให้คณะกรมการจังหวัด และคณะกรมการอำเภอภายในเขตต์จังหวัด หรือเขตต์อำเภอ แล้วแต่กรณี มีอำนาจกำหนดชะนิดของผัก พืชผล หรือสัตว์ จากชะนิดที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง เพื่อให้เจ้าบ้านในเขตต์จังหวัดหรืออำเภอนั้น ๆ มีหน้าที่จัดการปลูกหรือเลี้ยง

มาตรา ๖ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง ประกอบด้วยประธานและกรรมการไม่น้อยกว่า ๕ นาย ซึ่งรัฐมนตรีจะได้แต่งตั้งขึ้นและประกาศในราชกิจจานุเบกษา คณะกรรมการนี้มีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในเรื่องการสวนครัวและการเลี้ยงสัตว์ และเพื่อปฏิบัติตามหน้าที่นี้ คณะกรรมการมีอำนาจที่จะเชิญบุคคลใด ๆ มาแสดงความเห็นได้ และจะตั้งอนุกรรมการเพื่อพิจารณากิจการอันใดเป็นการฉะเพาะก็ได้

มาตรา ๗ ในการสั่งให้เจ้าบ้านปฏิบัติการใด ๆ ให้ผู้ดำเนินการ หรือผู้สั่งการตามพระราชบัญญัตินี้คำนึงถึงภาวะของเจ้าบ้าน จำนวนบุคคลที่อยู่ในครัวเรือน ตลอดจนสภาพของที่ดิน และเหตุอย่างอื่นอันสมควรจะได้รับการพิจารณา

มาตรา ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจภายในเขตต์ที่กล่าวไว้ในมาตรา ๕ สอดส่องและตรวจตรา ให้เจ้าบ้านปฏิบัติตามคำสั่ง และให้มีอำนาจให้คำแนะนำตามสมควร ถ้าปรากฏว่าเจ้าบ้านไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้ตักเตือนเป็นหนังสือ พร้อมทั้งกำหนดเวลาอันสมควรที่จะให้เจ้าบ้านปฏิบัติตามคำสั่งนั้นภายในเวลาเช่นว่านั้น

มาตรา ๙ เจ้าบ้านผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำตักเตือนของพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในกำหนดระยะเวลา มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสิบสองบาท อนึ่งให้เจ้าบ้านผู้ฝ่าฝืนทำคำรับรองไว้ด้วยว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งนั้นภายในกำหนดระยะเวลาซึ่งไม่ต่ำกว่าสามเดือน แต่ไม่เกินหกเดือน ตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะได้กำหนดโดยคำนึงถึงสภาพของสิ่งที่ให้เจ้าบ้านนั้นจัดทำ

ถ้าเวลาดั่งกล่าวมานี้ล่วงพ้นไป เจ้าบ้านยังไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นอีก ให้ถือว่าเจ้าบ้านนั้นมีความผิด และให้นำความในวรรคก่อนมาบังคับแก่เจ้าบ้านผู้มีความผิดนั้น

เงินที่ได้จากค่าปรับเช่นว่านี้ ให้ถือเป็นเงินช่วยบำรุงท้องที่ตามความหมายของประมวลรัษฎากร

มาตรา ๑๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

*พระราชกำหนด
จัดตั้งศาลพิเศษเพื่อพิจารณาพิพากษาคดี
ความผิดฐานขบถภายนอกพระราชอาณาจักร
พุทธศักราช ๒๔๘๓

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐)
อาทิตย์ทิพอาภา
พล. อ. พิชเยนทรโยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๓
เป็นปีที่ ๗ ในรัชชกาลปัจจุบัน

โดยที่เวลานี้เป็นเวลาฉุกเฉิน สมควรที่จะตั้งศาลพิเศษขึ้นพิจารณาพิพากษาคดีความผิดฐานขบถภายนอกพระราชอาณาจักรเป็นการฉะเพาะ

จึ่งมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชกำหนดนี้ขึ้นไว้โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกำหนดนี้ให้เรียกว่า "พระราชกำหนดจัดตั้งศาลพิเศษเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีความผิดฐานขบถภายนอกพระราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๔๘๓"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชกำหนดนี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันใช้พระราชกำหนดนี้เป็นต้นไป บรรดากฎหมาย กฎและข้อบังคับอื่น ๆในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชกำหนดนี้ หรือซึ่งขัดแย้งกับบทแห่งพระราชกำหนดนี้ ให้ใช้บทแห่งพระราชกำหนดนี้แทน

มาตรา ๔ ให้ตั้งศาลพิเศษขึ้นศาลหนึ่ง มีอำนาจพิจารณาพิพากษาบรรดาคดีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานขบถภายนอกพระราชอาณาจักรตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญาตั้งแต่มาตรา ๑๐๕ ถึงมาตรา ๑๑๑ ไม่ว่าผู้ต้องหาจะเป็นพลเรือนหรือทหารมียศชั้นใด ๆ

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ หน้า ๒๗ วันที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๔

และไม่ว่าความผิดนั้นจะได้กระทำขึ้นก่อนหรือหลังวันใช้พระราชกำหนดนี้ เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำก่อนนั้นค้างชำระอยู่ในศาลอื่นใดในวันใช้พระราชกำหนดนี้ ก็ให้ศาลนั้นดำเนินการพิจารณาพิพากษาคดีความผิดนั้นต่อไป ไม่ต้องโอนมาชำระยังศาลพิเศษ

มาตรา ๕ องค์คณะของศาลพิเศษนี้ประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งนาย และกรรมการอื่นอีกอย่างน้อยสี่นาย

มาตรา ๖ ให้มีอัยยการกับเจ้าหน้าที่ประจำศาลตามสมควร

มาตรา ๗ ศาลพิเศษมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีได้ทุกบทกฎหมาย

ในการพิจารณาคดีนั้น ให้นำวิธีพิจารณาของศาลทหารมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การพิจารณาและสืบพะยานในศาล ให้ทำต่อหน้าจำเลยและให้ทำโดยเปิดเผย เว้นแต่ถ้าศาลพิเศษเห็นสมควร ก็ให้มีอำนาจพิจารณาและสืบพะยานเป็นการลับได้

มาตรา ๘ คำพิพากษาของศาลพิเศษเป็นเด็ดขาดบังคับคดีได้ทันที ไม่มีอุทธรณ์ฎีกา

มาตรา ๙ ในการที่จะลงอาญาประหารชีวิตแก่ผู้หนึ่งผู้ใดตามคำพิพากษาของศาลพิเศษนี้ ถ้าผู้ต้องคำพิพากษาจะทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษต่อพระมหากษัตริย์ให้ยื่นฎีกาภายในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้อ่านคำพิพากษาให้ประหารชีวิต

ฎีกาที่กล่าวนี้ ถ้าหากมี จะต้องนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงพระราชวินิจฉัยโดยพลัน ถ้าพระมหากษัตริย์ไม่พระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยภายในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้ทรงรับฎีกานั้น ให้ถือว่าไม่พระราชทานอภัยโทษ ถ้าผู้ต้องคำพิพากษาไม่ยื่นฎีกาภายในกำหนดเวลาหรือได้ยื่นแล้ว แต่ไม่ได้รับพระราชทานอภัยโทษภายในกำหนดเวลานั้น ให้เอาตัวผู้ต้องคำพิพากษานั้นไปประหารชีวิตโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๑๐ ถ้ามีปัญหาในเรื่องอำนาจศาล ให้ศาลพิเศษเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดปัญหานั้น

มาตรา ๑๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรักษาการให้เป็นไปตามพระราชกำหนดนี้และให้มีอำนาจตั้งประธานและกรรมการ อัยยการ กับเจ้าหน้าที่ประจำศาลตามสมควร

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

*พระราชบัญญัติ
อนุมัติพระราชกำหนดจัดตั้งศาลพิเศษ
เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีความผิดฐานขบถภายนอกพระราชอาณาจักร
พุทธศักราช ๒๔๘๓

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐)
อาทิตย์ทิพอาภา
พล.อ.พิชเยนทรโยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔
เป็นปีที่ ๘ ในรัชชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นสมควรอนุมัติพระราชกำหนดจัดตั้งศาลพิเศษเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีความผิดฐานขบถภายนอกพระราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๔๘๓

จึ่งมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดจัดตั้งศาลพิเศษเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีความผิดฐานขบถภายนอกพระราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๔๘๓"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ หน้า ๘๙๖ วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๔๘๔

มาตรา ๓ สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณา ลงมติอนุมัติพระราชกำหนดจัดตั้งศาลพิเศษเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีความผิดฐานขบถภายนอกพระราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๔๘๓ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕๒ เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๔

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

*พระราชบัญญัติบำรุงพืช
พุทธศักราช ๒๔๘๓

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐)
อาทิตย์ทิพอาภา
พล.อ. พิชเยนทรโยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๒๔ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๓
เป็นปีที่ ๗ ในรัชชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรส่งเสริมการเพาะปลูกของกสิกรให้เป็นผลดียิ่งขึ้น

จึ่งมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติบำรุงพืช พุทธศักราช ๒๔๘๓"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และจะใช้บังคับฉะเพาะเขตต์บำรุงใด ฉะเพาะพืชชะนิดใด ให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

"พันธุ์พืช" หมายความว่า เมล็ด ต้น กอ กิ่ง หรือส่วนอื่นใดของพืชที่ใช้สำหรับทำพันธุ์

"กสิกร" หมายความว่า บุคคลผู้ทำการเพาะปลูกเพื่ออาชีพในที่ดินที่ตนยึดถือ

"เขตต์บำรุง" หมายความว่า ท้องที่ซึ่งประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้บังคับ

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า บุคคลที่รัฐมนตรีได้แต่งตั้งให้มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ หน้า ๔๐ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๔๘๔

มาตรา ๔ ในเขตต์บำรุงใด จะควบคุมการเพาะปลูกพืชชะนิดใดโดยให้ใช้พันธุ์พืชอย่างใด ให้รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๕ ในเขตต์บำรุง ให้กสิกรใช้พันธุ์พืชตามที่รัฐมนตรีกำหนดตามความในมาตรา ๔ และให้ปฏิบัติตามวิธีการอันว่าด้วยการบำรุงรักษาพันธุ์พืชและการบำรุงดินตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีฉะเพาะเรื่อง เพื่อประโยชน์แก่การทดลองหรือเพื่อประโยชน์อื่นใดเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควร ให้มีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือให้กสิกรใช้พันธุ์พืชอื่นได้

มาตรา ๖ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปตรวจตราและแนะนำให้กสิกรปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗ กสิกรผู้ใด ไม่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตักเตือนเป็นหนังสือ โดยกำหนดเวลาให้ตามที่เห็นสมควรเพื่อให้ปฏิบัติการให้ถูกต้อง หรือจะสั่งให้ทำคำรับรองว่าจะไม่กระทำการฝ่าฝืนเช่นนั้นอีกก็ได้

มาตรา ๘ กสิกรผู้ใด ไม่ปฏิบัติตามคำตักเตือนของพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในกำหนดเวลาที่ได้กำหนดให้ หรือกระทำการฝ่าฝืนผิดจากคำรับรองหรือ ขัดขืนไม่ยอมทำคำรับรองดั่งกล่าวในมาตรา ๗ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสิบสองบาท

เงินที่ได้จากค่าปรับเช่นว่านี้ ให้ถือเป็นเงินช่วยบำรุงท้องที่ตามความหมายของประมวลรัษฎากร

มาตรา ๙ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตราธิการรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ กับให้มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดรายละเอียดพันธุ์พืชที่ให้กสิกรใช้ แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

*พระราชบัญญัติ
จำกัดสิทธิคนไทยผู้กระทำการอันเป็นภัยแก่ชาติ
พุทธศักราช ๒๔๘๔

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐)
อาทิตย์ทิพอาภา
พล.อ. พิชเยนทรโยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๘ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๔
เป็นปีที่ ๘ ในรัชชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า เพื่อความผาสุกและความเจริญของปวงชนชาวไทย สมควรจำกัดสิทธิคนไทยผู้กระทำการอันเป็นภัยแก่ชาติ

จึ่งมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติจำกัดสิทธิคนไทยผู้กระทำการอันเป็นภัยแก่ชาติ พุทธศักราช ๒๔๘๔"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ คนไทยผู้ใดกระทำการดั่งต่อไปนี้ อาจถูกจำกัดสิทธิตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

๑. กระทำความผิดฐานขบถภายในหรือฐานขบถภายนอกราชอาณาจักรและศาลได้พิพากษาคดีถึงที่สุดให้จำคุกไม่ต่ำกว่าห้าปี

๒. ยอมให้คนต่างด้าวใช้ชื่อตนกระทำ หรือตนเองกระทำเพื่อประโยชน์แก่คนต่างด้าว ซึ่งกิจการใดอันกฎหมายไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวกระทำได้ หรือ

๓. การกระทำใดอันเป็นการแสดงตนเข้าข้างต่างชาติในขณะที่มีการรบระหว่างชาติไทยกับชาตินั้น

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ ตอนที่ ๑๑๔๗ วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๔๘๔

มาตรา ๔ เมื่อปรากฏการกระทำดั่งกล่าวในมาตราก่อน ให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณา ถ้าเห็นสมควรก็อาจร้องต่อคณะกรรมการตามความในพระราชบัญญัตินี้ให้วินิจฉัยมีคำสั่งจำกัดสิทธิผู้กระทำได้

การร้องต่อคณะกรรมการตามความในวรรคก่อน ให้ร้องได้ภายในกำหนดเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาคดีถึงที่สุด หรือนับแต่วันกระทำ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๕ คณะกรรมการมีอำนาจทำการไต่สวนและวินิจฉัยมีคำสั่งให้ยกคำร้องของกระทรวงมหาดไทย หรือให้จำกัดสิทธิผู้ถูกกล่าวหามีกำหนดเวลาตามที่เห็นสมควร แต่ไม่เกินสิบปี คำสั่งจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในการไต่สวนนั้น ให้คณะกรรมการให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาทราบข้อหา และยื่นคำให้การกับให้ฟังพะยานหลักฐานของกระทรวงมหาดไทย และของผู้ถูกกล่าวหาถ้าประสงค์จะนำสืบ ในการนี้ให้คณะกรรมการมีอำนาจออกหมายเรียกพะยานหลักฐาน และบังคับให้พะยานสาบานหรือปฏิญาณได้ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความ

กระทรวงมหาดไทย และผู้ถูกกล่าวหาจะตั้งผู้แทนให้เป็นผู้ซักถามพะยานและกระทำการอื่น ในการไต่สวนของคณะกรรมการก็ได้ ผู้แทนของกระทรวงมหาดไทยจะต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้แทนของผู้ถูกกล่าวหาจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความ

มาตรา ๖ เมื่อได้มีคำสั่งของคณะกรรมการให้จำกัดสิทธิผู้ใด ผู้นั้นย่อมเสียไปซึ่งสิทธิหรือประโยชน์ทั้งปวงอันมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นสิทธิหรือประโยชน์ที่เฉพาะคนไทยพึงมีพึงได้เท่านั้นตลอดเวลาที่ถูกจำกัดสิทธิ

มาตรา ๗ คณะกรรมการมีอำนาจเพิกถอนคำสั่งจำกัดสิทธิที่ได้สั่งไปแล้วเสียเมื่อใดก็ได้ เมื่อคณะกรรมการเห็นมีเหตุอันสมควร คำสั่งเพิกถอนคำสั่งจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๘ ให้มีคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติการตามความในมาตรา ๕ คณะหนึ่งมีจำนวนเจ็ดนาย ประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่งห้านาย คือ ประธานศาลฎีกา อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา และอธิบดีกรมอัยยการ กับกรรมการอื่นอีกสองนายซึ่งคณะรัฐมนตรีจะได้ตั้งขึ้นและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้ประธานศาลฎีกาเป็นประธานกรรมการ

มาตรา ๙ การประชุมของคณะกรรมการนั้น ต้องมีกรรมการอย่างน้อยห้านายจึ่งจะเป็นองค์ประชุม การวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก

มาตรา ๑๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

การตราพระราชบัญญัติฉะบับนี้เพื่อมิให้คนไทยผู้กระทำการอันเป็นภัยแก่ชาติใช้สิทธิหรือได้รับประโยชน์ในฐานที่เป็นคนไทย

*พระราชกำหนด
กำหนดเขตต์หวงห้ามคนต่างด้าว
พุทธศักราช ๒๔๘๔

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐)
อาทิตย์ทิพอาภา
พล.อ. พิชเยนทรโยธิน
ตราไว้ ณ วันที่ ๒๓ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔
เป็นปีที่ ๘ ในรัชชกาลปัจจุบัน

โดยที่เห็นสมควรให้มีการกำหนดเขตต์หวงห้ามคนต่างด้าวเพื่อประโยชน์แห่งความมั่งคงและความสงบเรียบร้อยแห่งสาธารณชน

และโดยที่มีเหตุฉุกเฉินซึ่งจะเรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎรให้ทันท่วงทีมิได้ จึ่งมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชกำหนดขึ้นไว้โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกำหนดนี้ให้เรียกว่า "พระราชกำหนดกำหนดเขตต์หวงห้ามคนต่างด้าว พุทธศักราช ๒๔๘๔"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชกำหนดนี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชกำหนดนี้

"คนต่างด้าว" หมายความถึงบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยตามกฎหมาย

"รัฐมนตรี" หมายความถึงรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกำหนดนี้

มาตรา ๔ ภายใต้บังคับแห่งบทกฎหมาย คนต่างด้าวย่อมเดินทาง พักอาศัย และมีถิ่นที่อยู่ได้ทั่วราชอาณาจักร นอกจากเขตต์ท้องที่ซึ่งกำหนดหวงห้ามไว้ การกำหนดเขตต์หวงห้ามนี้ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ หน้า ๕๐๘ วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๔๘๔

แต่เพื่อประโยชน์แก่คนต่างด้าวบางประการ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขในการที่จะอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้าไป พักอาศัย หรือมีถิ่นที่อยู่ในเขตต์หวงห้ามตามความในวรรคก่อนได้ตามที่เห็นสมควร โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๕ ในท้องที่ใดเมื่อมีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตต์หวงห้าม ห้ามมิให้คนต่างด้าวเข้าไป พักอาศัยหรือมีถิ่นที่อยู่ในเขตต์นั้น ส่วนคนต่างด้าวซึ่งอยู่ พักอาศัย หรือมีถิ่นที่อยู่อยู่แล้วในเขตต์นั้นวันที่มีพระราชกฤษฎีกาให้ออกจากเขตต์นั้นไปภายในระยะเวลาที่พระราชกฤษฎีกาจะได้กำหนดให้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตตามความในมาตรา ๔ หรือมาตรา ๖

มาตรา ๖ ในกรณีพิเศษฉะเพาะเรื่อง รัฐมนตรีจะอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้าไป พักอาศัย หรือมีถิ่นที่อยู่ในเขตต์หวงห้ามภายในเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

มาตรา ๗ การอนุญาตตามมาตรา ๔ วรรค ๒ หรือตามมาตรา ๖ นั้น รัฐมนตรีมีอำนาจที่จะเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้

มาตรา ๘ ผู้ใดฝ่าฝืนพระราชกำหนดนี้หรือเงื่อนไขการอนุญาตซึ่งรัฐมนตรีได้กำหนดตามความในมาตรา ๔ มาตรา ๕ หรือมาตรา ๖ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการให้เป็นไปตามพระราชกำหนดนี้และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชกำหนดนี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

*พระราชบัญญัติ
อนุมัติพระราชกำหนดกำหนดเขตต์หวงห้ามคนต่างด้าว
พุทธศักราช ๒๔๘๔

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร

ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐)

อาทิตย์ทิพอาภา

พล.อ. พิชเยนทรโยธิน

ตราไว้ ณ วันที่ ๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔

เป็นปีที่ ๘ ในรัชชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นสมควรอนุมัติพระราชกำหนดกำหนดเขตต์หวงห้ามคนต่างด้าว พุทธศักราช ๒๔๘๔

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดกำหนดเขตต์หวงห้ามคนต่างด้าว พุทธศักราช ๒๔๘๔"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาลงมติอนุมัติพระราชกำหนดกำหนดเขตต์หวงห้ามคนต่างด้าวพุทธศักราช ๒๔๘๔ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕๒ เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๔

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ หน้า ๑๑๔๗ วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๔๘๔

*พระราชบัญญัติ
คุ้มครองสิ่งที่ใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์ในภาวะคับขัน
พุทธสักราช 2486

ไนพระปรมาภิไธยสมเด็ดพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คนะผู้สำเหร็ดราชการแทนพระองค์

(ตามประกาสประธานสภาผู้แทนราสดร

ลงวันที่ 4 สิงหาคม พุทธสักราช 2480

และวันที่ 16 ธันวาคม พุทธสักราช 2484)

อาทิตย์ทิพอาภา

ปรีดี พนมยงค์

ตราไว้ นะ วันที่ 5 ตุลาคม พุทธสักราช 2486

เปนปีที่ 10 ไนรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราสดรลงมติว่า สมควนคุ้มครองสิ่งที่ไช้เพื่อสาธารนะประโยชน์บางหย่างไนภาวะคับขัน

จึงมีพระบรมราชโองการไห้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราสดร ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ไห้เรียกว่า "พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งที่ไช้เพื่อสาธารนะประโยชน์ไนภาวะคับขัน พุทธสักราช 2486"

มาตรา 2 ไห้ไช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาสในราชกิจจานุเบกสาเปนต้นไป

มาตรา 3 ผู้ใดกะทำความผิดอาญาต่อสิ่งที่ไช้เพื่อสาธารนะประโยชน์ ดังต่อไปนี้

1. สิ่งที่ไช้ไนการจ่ายกะแสไฟฟ้าหรือน้ำประปา

2. เครื่อง เสาหรือสายโทรเลขหรือโทรสัพท์ หรือเครื่องวิทยุโทรเลข หรือวิทยุโทรสัพท์ หรือเครื่องประกอบของสิ่งที่กล่าวแล้ว

3. รางรถไฟ รางรถราง หรือเครื่องประกอบของสิ่งที่กล่าวแล้ว

4. สพานหรือประตูน้ำ หรือเครื่องประกอบของสิ่งที่กล่าวแล้ว

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๐ ตอนที่ ๕๔ หน้า ๑๕๐๗ วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๔๘๖

ถ้าความผิดนั้นเปนความผิดถานทำให้เสียทรัพย์ ลักทรัพย์ วิ่งราวหรือรับของโจรต้องระวางโทสจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี

ถ้าความผิดนั้นเปนความผิดถานชิงทรัพย์ ต้องระวางโทสจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี

ถ้าความผิดนั้นเปนความผิดถานปล้นทรัพย์ ต้องระวางโทสจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี

ถ้าการกะทำนั้นอาดเปนเหตุให้การจราจร การสื่อสาร การจ่ายกะแสไฟฟ้า หรือการจ่ายน้ำประปาเกิดขัดข้อง แม้แต่ส่วนไดส่วนหนึ่ง ผู้กะทำต้องระวางโทสทวีคูน

มาตรา 4 ความไนมาตราก่อนมิให้ใช้บังคับไนกรนีที่การกะทำความผิดนั้นต้องตามบทบัญญัติแห่งกดหมายลักสนะอาญาซึ่งกำหนดโทสไว้สูงกว่า

มาตรา 5 การกะทำความผิดถานทำให้เสียทรัพย์ที่ต้องระวางโทสตามมาตรา 3 นั้นไม่ให้ถือว่าเปนความผิดต่อส่วนตัว

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัถมนตรี

*พระราชบัญญัติ
ควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ
ในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๔๘๘

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๗)
ปรีดี พนมยงค์
ตราไว้ ณ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๘๘
เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรมีกฎหมายว่าด้วยการควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ เพื่อให้มีเครื่องอุปโภคบริโภคและสิ่งของต่าง ๆ เพียงพอแก่ความต้องการของประเทศ

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๔๘๘"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับได้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นประธาน ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงเกษตราธิการ ปลัดกระทรวงการอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงมหาดไทย และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าสามนายแต่ไม่เกินหกนาย ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจและหน้าที่ตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้คณะกรรมการมีอำนาจ

(๑) กำหนดเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่นใดที่จะให้อยู่ในความควบคุมเพื่อให้เพียงพอแก่ความต้องการทั่วราชอาณาจักร หรือฉะเพาะในเขตต์ท้องที่หนึ่งท้องที่ใด

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๒ ตอนที่ ๙ หน้า ๑๕๓ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๘

(๒) จัดการปันส่วนในการซื้อ การขาย ตลอดจนการวางเงื่อนไขของการซื้อ หรือการขายสิ่งของที่ควบคุม

(๓) กำหนดราคาสูงสุดของสิ่งของที่ควบคุม

(๔) สั่งบังคับให้ขายสิ่งของที่ควบคุมตามปริมาณหรือราคาที่คณะกรรมการกำหนด โดยให้ขายให้แก่คณะกรรมการ หรือผู้หนึ่งผู้ใดที่คณะกรรมการกำหนด

(๕) สั่งบังคับให้แจ้งปริมาณหรือให้แจ้งสถานที่เก็บ ห้ามซื้อ หรือขาย หรือให้ หรือใช้เอง หรือยักย้าย หรือเปลี่ยนสภาพสิ่งของที่ควบคุม

(๖) วางระเบียบหรือห้ามการส่งออกไปนอกหรือนำเข้ามาในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งซึ่งสิ่งของที่ควบคุม

(๗) เข้าควบคุมหรือเข้าดำเนินกิจการอันเกี่ยวกับการผลิตหรือการจำหน่ายสิ่งของที่ควบคุม

(๘) กำหนดเงื่อนไขและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้การควบคุมได้ดำเนินโดยสดวกตามความจำเป็นของเหตุการณ์

มาตรา ๕ คณะกรรมการมีอำนาจที่จะแต่งตั้งบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือคณะบุคคลหนึ่งคณะบุคคลใดเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการอันอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ตามมาตรา ๔ (๒) (๓) (๔) และ (๕) แทนคณะกรรมการได้

มาตรา ๖ เมื่อได้มีการจัดการปันส่วนในการซื้อการขายเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ที่ได้มีประกาศควบคุมแล้ว คณะกรรมการหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์อาจอนุญาตพิเศษยกเว้น โดยขยายปริมาณกำหนดหรือไม่มีปริมาณกำหนดให้เป็นรายบุคคลได้

มาตรา ๗ ให้กรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่คณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้แต่งตั้งขึ้น มีอำนาจเข้าไปในสถานที่หรือบ้านเรือนของบุคคลใด ๆ เพื่อตรวจตราเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ที่ได้มีประกาศควบคุมในเวลาทำงานตามปรกติ และมีอำนาจสั่งบุคคลใดมาให้ถ้อยคำในเรื่องอันเกี่ยวกับการนั้นได้

มาตรา ๘ การซื้อ การขาย เครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ที่ได้มีประกาศควบคุมชะนิดใดเป็นการค้า คณะกรรมการจะกำหนดให้กระทำ ณ ร้านค้าที่ได้จดทะเบียนพาณิชย์ไว้แล้ว และโดยเจ้าของหรือผู้ที่มีอำนาจจัดการร้านค้านั้น หรือโดยบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งได้จดทะเบียนเป็นผู้ทำการค้าตามที่กระทรวงพาณิชย์กำหนดก็ได้ หรือจะให้มีการซื้อขาย ณ ที่และโดยบุคคลซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบอำนาจอนุญาตก็ได้

มาตรา ๙ ให้ถือว่าจำนวนเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ที่มีไว้เกินกว่าปริมาณอันจำเป็นที่คณะกรรมการกำหนดเป็นการมีไว้เพื่อการค้า

มาตรา ๑๐ ผู้ใดฝ่าฝืนประกาศหรือคำสั่งของคณะกรรมการหรือของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๔ หรือทำการซื้อ หรือขายเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ที่ได้มีประกาศควบคุมเป็นการค้าโดยมิได้มีอำนาจและมิได้กระทำ ณ ที่ที่กำหนด อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๘ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินสิบปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๑ ผู้ใดได้รับอนุญาตให้ซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ที่ได้มีประกาศควบคุมได้ โดยแจ้งว่าจะนำไปใช้เพื่อการหนึ่ง หรือโดยรับรองว่าจะปฏิบัติตามเงื่อนไขของคำอนุญาตซื้อของนั้นแล้วนำไปใช้เพื่อกิจการอื่น หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของคำอนุญาต มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินสิบปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๒ ผู้ใดได้รับอนุญาตให้ซื้อของตามบัตรปันส่วนหรือตามที่ทางราชการอนุญาตเพื่อการอุปโภคบริโภคสำหรับตนหรือครอบครัว ซื้อของนั้นมาขายให้แก่ผู้อื่น ผู้ขายมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๓ ผู้ใดทำการซื้อ หรือขาย หรือให้บัตรปันส่วนแก่ผู้อื่น ทั้งผู้ซื้อ ผู้ขาย ผู้ให้ ผู้รับ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๔ ผู้ใดมีเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ที่ได้มีประกาศควบคุมไว้เพื่อการค้าแต่ไม่ยอมขายเมื่อมีผู้ขอซื้อไปอุปโภคบริโภค และโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินสิบปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๕ ผู้ใดได้รับอนุญาตให้ขายของที่มีการปันส่วนหรือของที่ทางราชการมอบให้เพื่อขาย

(๑) มีของนั้นแต่ไม่ขายให้แก่ผู้ที่ได้รับอนุญาตจากทางราชการให้ซื้อ

(๒) กระทำการใด ๆ จนได้ของจากผู้ที่ได้รับอนุญาตจากทางราชการให้ซื้อมาเป็นของตน

(๓) ช่วยเหลือผู้ที่มิได้รับอนุญาตจากทางราชการให้ซื้อได้ซื้อของนั้นไป หรือ

(๔) กระทำการใด ๆ ให้ของที่มีการปันส่วนหรือของที่ทางราชการมอบให้เพื่อขายแก่ผู้รับอนุญาต ตกไปเป็นของที่อยู่นอกจำนวนปันส่วน หรือนอกจำนวนที่ทางราชการมอบให้

มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินสิบปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๖ ผู้ใดมีเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ที่ได้มีประกาศควบคุม ยักย้าย หรือทำลาย หรือเปลี่ยนสภาพ ซ่อนเร้นปิดบัง หรือใช้อุบายด้วยประการใด ๆ เพื่อมิให้ถูกควบคุม หรือให้ควบคุมได้ยาก มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินสิบปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๗ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของคณะกรรมการหรือของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการให้ดำเนินการควบคุม ซึ่งได้สั่งตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินสิบปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๘ ผู้ใดขัดขืนหรือฝ่าฝืนคำสั่งของกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่กรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้แต่งตั้งขึ้นในการปฏิบัติตามมาตรา ๗ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๙ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ใดปฏิบัติการหรือละเว้นปฏิบัติการในหน้าที่อันเป็นการช่วยเหลือ หรือก่อให้เกิดประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดแก่ผู้ที่จะกระทำการ หรือกระทำการฝ่าฝืนบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปีและปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๒๐ เครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ที่ได้มีประกาศควบคุมซึ่งเกี่ยวเนื่องกับความผิดให้ริบเสีย

มาตรา ๒๑ เครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ของราชการไม่อยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๒ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ควง อภัยวงศ์

นายกรัฐมนตรี

แถลงการณ์

การควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ขณะนี้มีกฎหมายควบคุมอยู่แล้ว คือ พระราชกฤษฎีกาควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๔๘๗ พระราชกฤษฎีกานี้ออกตามความในพระราชบัญญัติมอบอำนาจให้รัฐบาลในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๔๘๔ การที่ได้ตราพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๔๘๘ ขึ้น ก็เพื่อเปลี่ยนวิธีการควบคุมโดยพระราชกฤษฎีกา เป็นวิธีการควบคุมโดยพระราชบัญญัติ ที่ได้ประกาศให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๔๘๘ นี้ แต่ยังไม่ยกเลิกพระราชกฤษฎีกาควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๔๘๗ นั้น ก็เพื่อให้การควบคุมต่อเนื่องกัน พระราชกฤษฎีกาฉะบับดังกล่าวจะยกเลิกในภายหลัง เมื่อได้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๔๘๘ ครบถ้วนเรียบร้อยแล้ว

ฉะนั้น จึงขอแจ้งให้ทราบว่า การกระทำใด ๆ อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชกฤษฎีกาควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๔๘๗ ยังคงเป็นความผิดตามพระราชกฤษฎีกาฉะบับนั้นอยู่

กระทรวงพาณิชย์

๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๘

*พระราชบัญญัติ
สำรวจและห้ามกักกันข้าว
พุทธศักราช ๒๔๘๕

อานันทมหิดล
ตราไว้ ณ วันที่ ๑๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๘๕
เป็นปีที่ ๑๓ ในรัชชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการสำรวจและห้ามกักกันข้าว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พุทธศักราช ๒๔๘๕"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับได้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

"ข้าว" หมายความว่า ข้าวเปลือก ข้าวกล้อง ข้าวสาร และรวมตลอดถึงปลายข้าว

"กักกันข้าว" หมายความว่า มีข้าวไว้ในครอบครองเกินปริมาณที่อนุญาตไว้ในพระราชบัญญัตินี้

"คณะกรรมการ" หมายความว่า คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า ผู้ที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นประธาน ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงเกษตราธิการ ปลัดกระทรวงมหาดไทย และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่า ๓ นาย แต่ไม่เกินกว่า ๖ นาย ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง มีอำนาจและหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการกักกันข้าว ในท้องที่ซึ่งคณะกรรมการได้ประกาศกำหนดเป็นเขตต์ห้ามกักกันข้าว

***ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๓ ตอนที่ ๑๔ หน้า ๕๕ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๔๘๕**

ปริมาณข้าวซึ่งบุคคลอาจมีไว้ในครอบครองได้ มีดังนี้

(๑) ข้าวเปลือกไม่เกินห้าเกวียนหลวง

(๒) ข้าวอย่างอื่นนอกจากข้าวเปลือกรวมกันไม่เกินหนึ่งพันกิโลกรัม

มาตรา ๖ ข้อห้ามในบทบัญญัติมาตรา ๕ มิให้ใช้บังคับในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) กสิกรซึ่งมีข้าวไว้ในครอบครอง และเป็นข้าวซึ่งกสิกรนั้นผลิตได้จากเนื้อที่ที่ตนทำ

(๒) การครอบครองข้าวโดยได้รับหนังสืออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๗ บุคคลใดมีข้าวไว้ในครอบครองเกินปริมาณที่อนุญาตไว้ในมาตรา ๕ ในเขตต์ห้ามกักกันข้าวในวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ต้องแจ้งปริมาณและสถานที่เก็บข้าวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อขอรับหนังสืออนุญาตให้มีข้าวไว้ในครอบครองภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งต้องกำหนดไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน นับแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้ติ

มาตรา ๘ ในกรณีที่มีบุคคลหลายคนอยู่ในครอบครัวเดียวกัน ให้ถือว่าข้าวในครอบครัวนั้นอยู่ในครอบครองของเจ้าบ้าน

มาตรา ๙ บุคคลใดได้รับหรือขอรับหนังสืออนุญาตให้มีข้าวไว้ในครอบครองไม่ยอมขายข้าวตามราคาและปริมาณที่คณะกรรมการกำหนดแก่ผู้ที่ได้รับหนังสืออนุญาตจากคณะกรรมการให้ซื้อข้าว คณะกรรมการจะสั่งยึดและบังคับซื้อข้าวที่เกินปริมาณของบุคคลนั้นตามราคาที่คณะกรรมการกำหนดไว้เสียก็ได้

มาตรา ๑๐ ห้ามมิให้บุคคลใดขนย้ายข้าวออกนอกเขตต์ซึ่งคณะกรรมการประกาศกำหนด เว้นแต่จะได้รับหนังสืออนุญาตจากคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๑๑ เพื่อประโยชน์ในการสำรวจข้าวหรือตรวจสอบการกักกันข้าวให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่คณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้แต่งตั้งขึ้น มีอำนาจเข้าไปในสถานที่หรือเคหะสถานของบุคคลใดเพื่อตรวจข้าวได้ในเวลากลางวัน และมีอำนาจสั่งบุคคลผู้เกี่ยวข้องในกรณีมาให้ถ้อยคำในเรื่องอันเกี่ยวกับการนั้น ณ สถานที่เก็บข้าวนั้น ๆ ได้

มาตรา ๑๒ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือคณะบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการอันอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการทั้งหมดหรือแต่บางส่วนในท้องที่หนึ่งท้องที่ใดแทนคณะกรรมการได้

มาตรา ๑๓ ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๕ หรือมาตรา ๗ หรือมาตรา ๑๐ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินสิบปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๔ ผู้ใดให้ถ้อยคำเท็จในการแจ้งปริมาณและสถานที่เก็บข้าวตามบทบัญญัติในมาตรา ๗ หรือขัดขืนบุคคลผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๑ หรือให้ถ้อยคำเท็จแก่บุคคลนั้น ๆ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๕ พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ใดปฏิบัติการหรือละเว้นปฏิบัติการในหน้าที่ อันเป็นการช่วยเหลือให้มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๑๖ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่ข้าวที่อยู่ในความครอบครองของรัฐบาล

มาตรา ๑๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมและเงื่อนไขในการออกและเพิกถอนหนังสืออนุญาต

กฎกระทรวงนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ควง อภัยวงศ์

นายกรัฐมนตรี

*พระราชบัญญัติ
สำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉะบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๔๘๕

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
รังสิต กรมขุนชัยนาทนเรนทร
พระยามานวราชเสวี
ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๕
เป็นปีที่ ๑ ในรัชชกาลปัจจุบัน

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการสำรวจและห้ามกักกันข้าว

พระมหากษัตริย์โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉะบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๕"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พุทธศักราช ๒๔๘๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๗ บุคคลใดมีข้าวไว้ในครอบครองเกินปริมาณที่อนุญาตไว้ในมาตรา ๕ ในเขตต์ห้ามกักกันข้าว ต้องแจ้งปริมาณและสถานที่เก็บข้าวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อขอรับหนังสืออนุญาตให้มีข้าวไว้ในครอบครองภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งต้องกำหนดไม่น้อยกว่าสิบห้าวันนับแต่วันประกาศ"

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๕ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พุทธศักราช ๒๔๘๕

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๓ ตอนที่ ๗๒ ฉบับพิเศษ หน้า ๑ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๕

"มาตรา ๘ ทวิ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจบังคับเช่ายุ้งหรือฉาง หรือที่เก็บข้าวได้ โดยกำหนดค่าเช่าและระยะเวลาเช่าให้ตามสมควร"

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พุทธศักราช ๒๔๘๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๓ ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๕ หรือมาตรา ๗ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินสิบปี หรือทั้งปรับทั้งจำ และให้ริบข้าวกับสิ่งที่ใช้บรรจุเสีย"

มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๓ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พุทธศักราช ๒๔๘๙

"มาตรา ๑๓ ทวิ ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๐ มีความผิดดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเป็นการขนย้ายข้าวออกนอกเขตต์ซึ่งคณะกรรมการประกาศกำหนดไปทางทะเลหรือเพื่อออกนอกราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทขึ้นไปจนถึงห้าหมื่นบาท กับให้ริบข้าวรวมทั้งสิ่งที่ใช้บรรจุ และพาหนะใด ๆ ที่ใช้ในการบรรทุกข้าวรวมถึงพาหนะที่ใช้ลากจูงพาหนะบรรทุกข้าวนั้นเสีย โดยมิต้องคำนึงว่าจะเป็นของบุคคลใด และเจ้าของจะได้รู้เห็นในการกระทำผิดนั้นด้วยหรือไม่

ผู้ใดพยายามหรือตระเตรียมกระทำความผิดฐานขนย้ายข้าวออกนอกเขตต์ซึ่งคณะกรรมการประกาศกำหนดเพื่อไปทางทะเลหรือเพื่อออกนอกราชอาณาจักร หรือเป็นผู้สมรู้ในการกระทำผิดนั้น มีความผิดต้องระวางโทษดุจเดียวกับที่บัญญัติไว้สำหรับผู้กระทำความผิด

(๒) ถ้าเป็นการขนย้ายข้าวออกนอกเขตต์ซึ่งคณะกรรมการประกาศกำหนดในกรณีอื่น มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือจำคุกไม่เกินสิบปี หรือทั้งปรับทั้งจำ กับให้ริบข้าวรวมทั้งสิ่งบรรจุและพาหนะใด ๆ ที่ใช้ในการบรรทุกข้าวนั้นเสีย"

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พุทธศักราช ๒๔๘๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๕ พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการ หรือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้หรือเจ้าพนักงานอื่นใด ปฏิบัติการหรือละเว้นปฏิบัติการในหน้าที่อันเป็นการช่วยเหลือให้มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ มีความผิดดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเป็นการช่วยเหลือให้มีการขนย้ายข้าวออกนอกเขตต์ซึ่งคณะกรรมการประกาศกำหนดไปทางทะเลหรือเพื่อออกนอกราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทขึ้นไปจนถึงห้าหมื่นบาท

(๒) ถ้าเป็นการช่วยเหลือให้มีการฝ่าฝืนในกรณีอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท"

มาตรา ๘ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเรือตรี ถ. ธำรงนาวาสวัสดิ์
นายกรัฐมนตรี

*พระราชบัญญัติ
สำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๐๓

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๓
เป็นปีที่ ๑๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการสำรวจและห้ามกักกันข้าว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๓"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบทนิยามของคำว่า "ข้าว" ในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พุทธศักราช ๒๔๘๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้าว" หมายความว่า ข้าวเปลือก ข้าวกล้อง ข้าวสาร ข้าวเหนียว และรวมตลอดถึงปลายข้าว รำ และสิ่งใด ๆ ที่แปรสภาพมาจากข้าว"

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ส. ธนะรัชต์
นายกรัฐมนตรี

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๗ ตอนที่ ๑๓ หน้า ๗๒ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๓

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องด้วยคำวิเคราะห์ศัพท์ของคำว่า “ข้าว” ตามพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าวมิได้ระบุถึงข้าวเหนียวไว้ด้วย ส่วนคำวิเคราะห์ศัพท์ของคำว่า “ข้าว” ตามพระราชบัญญัติการค้าข้าว ได้ระบุถึงข้าวเหนียวไว้ ทำให้เห็นว่าพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าวไม่มีความมุ่งหมายถึงข้าวเหนียวด้วย เพื่อให้การควบคุมข้าวได้ดำเนินไปด้วยดีและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมคำวิเคราะห์ศัพท์ของคำว่า “ข้าว” ตามพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าวเสียให้เหมือนกับคำวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “ข้าว” ตามพระราชบัญญัติการค้าข้าว

*พระราชบัญญัติ
รายได้สุขาภิบาล
พ.ศ. ๒๔๕๘

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๘
เป็นปีที่ ๑๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายกำหนดรายได้สุขาภิบาล

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติรายได้สุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๕๘"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ภาษีโรงเรือนและที่ดินในเขตสุขาภิบาลใด ให้สุขาภิบาลนั้นจัดเก็บเป็นรายได้ของสุขาภิบาลตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๕ อากรการฆ่าสัตว์ และผลประโยชน์อื่นเนื่องในการฆ่าสัตว์ในเขตสุขาภิบาลใด ให้สุขาภิบาลนั้นจัดเก็บเป็นรายได้ของสุขาภิบาลตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๖ ภาษีป้ายตามประมวลรัษฎากรสำหรับป้ายซึ่งแสดงไว้ในเขตสุขาภิบาลใด ให้สุขาภิบาลนั้นจัดเก็บเป็นรายได้ของสุขาภิบาลตามประมวลรัษฎากร ตั้งแต่ปีภาษี ๒๔๕๘ เป็นต้นไป

มาตรา ๗ ภาษีบำรุงท้องที่ตามประมวลรัษฎากรในเขตสุขาภิบาลใด ให้สุขาภิบาลนั้นจัดเก็บเป็นรายได้ของสุขาภิบาลตามประมวลรัษฎากร ตั้งแต่ปีภาษี ๒๔๕๘ เป็นต้นไป

***ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๒ ตอนที่ ๑๑ หน้า ๒๒๕ วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๘**

มาตรา ๘ กิจการใดที่ได้มีกฎหมายมอบหน้าที่ให้เทศบาลเป็นเจ้าหน้าที่อนุวัติการ ถ้ากิจการนั้นอยู่ในเขตของสุขาภิบาลใด ก็ให้สุขาภิบาลนั้นเป็นเจ้าหน้าที่อนุวัติการตามกฎหมายนั้น และบรรดาค่าใบอนุญาต ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ เนื่องในกิจการเช่นว่านั้นให้เป็นรายได้ของสุขาภิบาลนั้น

มาตรา ๙ สุขาภิบาลจะมอบให้กระทรวงทบวงกรมซึ่งมีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร หรือค่าธรรมเนียมตามมาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ หรือมาตรา ๘ เรียกเก็บภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมเพื่อสุขาภิบาลได้

มาตรา ๑๐ ในการปฏิบัติการตามมาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ และมาตรา ๘ ให้สุขาภิบาลมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการ และให้เจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับแต่งตั้งมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ในการบังคับเรียกเก็บภาษีค้างตามมาตรา ๖ และมาตรา ๗ ให้ประธานกรรมการสุขาภิบาลมีอำนาจเช่นเดียวกับผู้ว่าราชการจังหวัดตามมาตรา ๑๒ แห่งประมวลรัษฎากร

มาตรา ๑๑ ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์หรือล้อเลื่อนที่จัดเก็บได้ในจังหวัดใด ให้ปันให้แก่สุขาภิบาลในจังหวัดนั้นร้อยละยี่สิบห้าแห่งยอดเงินที่เก็บได้ในปีก่อน

ในการปันรายได้ตามวรรคก่อน ถ้าจังหวัดใดมีสุขาภิบาลหลายแห่งให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสภาจังหวัดนั้น จัดแบ่งให้แก่สุขาภิบาลแห่งละเท่า ๆ กัน

มาตรา ๑๒ ภาษีบำรุงเทศบาลตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. ๒๔๘๗ ซึ่งเก็บได้ในปีใดเมื่อได้หักค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติดั่งกล่าวแล้วให้ปันแก่สุขาภิบาลร้อยละห้าสิบ และให้ส่งมอบให้กระทรวงมหาดไทยเพื่อจัดแบ่งให้สุขาภิบาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

มาตรา ๑๓ นอกจากรายได้ของสุขาภิบาลตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว สุขาภิบาลอาจได้รับรายได้เป็นเงินอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน

มาตรา ๑๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้เท่าที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตน

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่สุขาภิบาลเป็นการปกครองท้องถิ่นส่วนหนึ่ง แต่ยังไม่มีกฎหมายใด ๆ ให้อำนาจสุขาภิบาลมีรายได้หรือได้รับปันรายได้พอเพียงที่จะทำความเจริญให้กับท้องถิ่น จึงสมควรกำหนดหลักการให้สุขาภิบาลมีรายได้

*พระราชบัญญัติ
รายได้สุขาภิบาล (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๐๓

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๓
เป็นปีที่ ๑๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยรายได้สุขาภิบาล

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติรายได้สุขาภิบาล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติรายได้สุขาภิบาล พ.ศ ๒๔๙๘

"มาตรา ๘ ทวิ สุขาภิบาลมีอำนาจออกข้อบังคับเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละสิบของภาษีอากรและค่าธรรมเนียมดังต่อไปนี้ ได้ทุกประเภทหรือเพียงบางประเภทคือ

(๑) ภาษีการค้าตามประมวลรัษฎากร ซึ่งสถานการค้าอยู่ในเขตสุขาภิบาล

(๒) ภาษีการซื้อโภคภัณฑ์ตามประมวลรัษฎากร ซึ่งสถานที่ค้าโภคภัณฑ์อยู่ในเขตสุขาภิบาล เว้นแต่น้ำมันเบนซิน

(๓) ภาษีสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา ซึ่งโรงงานทำสุราอยู่ในเขตสุขาภิบาล

(๔) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรา ตามกฎหมายว่าด้วยสุรา ซึ่งร้านขายสุราอยู่ในเขตสุขาภิบาล

***ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๗ ตอนที่ ๓๑ ฉบับพิเศษ หน้า ๔๐ วันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๐๓**

(๕) ภาษีเครื่องดื่มตามกฎหมายว่าด้วยภาษีเครื่องดื่มซึ่งโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ในเขตสุขาภิบาล

(๖) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการเล่น ตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน ซึ่งสถานที่เล่นการพนันอยู่ในเขตสุขาภิบาล

(๗) อากรมหรสพตามประมวลรัษฎากร ซึ่งสถานที่มหรสพอยู่ในเขตสุขาภิบาล

ในการเสียภาษีอากรและค่าธรรมเนียมตามมาตรานี้ เศษของหนึ่งสตางค์ให้ปัดทิ้ง

ภาษีอากรและค่าธรรมเนียมตามมาตรานี้ ให้ถือเป็นภาษีอากรและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ "

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘ ตรี แห่งพระราชบัญญัติรายได้สุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๘

"มาตรา ๘ ตรี น้ำมันเบนซินซึ่งสถานที่ค้าโภคภัณฑ์อยู่ในเขตสุขาภิบาลใดให้สุขาภิบาลนั้นมีอำนาจออกข้อบังคับเก็บภาษีบำรุงสุขาภิบาลได้ไม่เกินลิตรละห้าสตางค์ ในการนี้ให้ถือว่าภาษีดังกล่าวเป็นภาษีการซื้อโภคภัณฑ์ตามประมวลรัษฎากร"

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติรายได้สุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๙ สุขาภิบาลจะมอบให้กระทรวง ทบวง กรม ซึ่งมีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมตามมาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๘ ทวิ หรือมาตรา ๘ ตรี เรียกเก็บภาษีอากร หรือค่าธรรมเนียมเพื่อสุขาภิบาลได้ ในกรณีเช่นว่านี้ เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้ว ให้ส่งมอบให้แก่สุขาภิบาลนั้น ๆ "

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติรายได้สุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๐ ในการปฏิบัติตามมาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๘ ทวิ และมาตรา ๘ ตรี ให้สุขาภิบาลมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการ และให้เจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับแต่งตั้งมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ

ในการบังคับเรียกเก็บภาษีค้าง ตามมาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ ทวิ และมาตรา ๘ ตรี ให้ประธานกรรมการสุขาภิบาลมีอำนาจเช่นเดียวกับผู้ว่าราชการจังหวัดตามมาตรา ๑๒ แห่งประมวลรัษฎากร "

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ถ. กิตติขจร

รองนายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือเนื่องจากขณะนี้ สุขาภิบาลมีอำนาจจัดเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมได้น้อยประเภทกว่าเทศบาลและองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทั้ง ๆ ที่ได้รับการทะนุบำรุงท้องถิ่นเท่า ๆ กัน ทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมขึ้นในระหว่างประชาชนที่อยู่ในเขตสุขาภิบาลและที่อยู่นอกเขตสุขาภิบาล จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรายได้สุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๕๘ เพื่อให้สุขาภิบาลเรียกเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมได้เช่นเดียวกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล

*พระราชบัญญัติ
สงเคราะห์อาชีพแก่คนไทย
พ.ศ. ๒๔๘๘

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๘
เป็นปีที่ ๑๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์อาชีพแก่คนไทย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดั่งต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติสงเคราะห์อาชีพแก่คนไทย พ.ศ. ๒๔๘๘"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และเมื่อจะให้ใช้บังคับในท้องที่ใด ให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติช่วยอาชีพและวิชาชีพ (ฉบับที่ ๒)พุทธศักราช ๒๔๘๕

ส่วนบรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บทแห่งพระราชบัญญัตินี้บังคับ

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

"เจ้าของ" หมายความว่า ผู้ประกอบอุตสาหกรรม พาณิชยกิจ หรือธุรกิจอย่างอื่น

"คนงาน" หมายความว่า บุคคลซึ่งทำงานให้แก่เจ้าของ ไม่ว่าจะเป็นการงานในหน้าที่ใด โดยจะได้รับค่าจ้างหรือไม่ก็ตาม

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า บุคคลซึ่งรัฐมนตรีได้แต่งตั้งให้เป็นผู้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

---

*ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๗ หน้า ๑๕๕ วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๘

มาตรา ๕ เมื่อได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัตินี้บังคับในท้องที่ใดแล้ว ให้เจ้าของซึ่งใช้คนงานตั้งแต่สิบคนขึ้นไป แจ้งจำนวนคนงานทั้งหมดที่มีอยู่ในขณะนั้น ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาใช้บังคับ

ให้เจ้าของซึ่งใช้คนงานตั้งแต่สิบคนขึ้นไปภายหลังวันที่พระราชกฤษฎีกาใช้บังคับ แจ้งจำนวนคนงานภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่มีจำนวนคนงานถึงสิบคนขึ้นไป

เมื่อได้แจ้งจำนวนคนงานดังกล่าวในวรรคแรก หรือวรรคสองแล้ว ถ้ามีการเปลี่ยนแปลง ให้เจ้าของแจ้งภายในสามสิบวัน นับตั้งแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง

การแจ้งตามความในมาตรานี้ ให้ทำตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

กำหนดเวลาการแจ้งจำนวนคนงานตามความในมาตรานี้ ถ้ารัฐมนตรีเห็นสมควรจะประกาศในราชกิจจานุเบกษาขยายเวลาต่อไปอีกก็ได้

มาตรา ๖ อุตสาหกรรม พาณิชยกิจ หรือธุรกิจ ตามที่จะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้ เจ้าของซึ่งใช้คนงานตั้งแต่สิบคนขึ้นไป จะต้องจัดให้มีคนงานที่มีสัญชาติไทยเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกานั้น

จำนวนที่จะกำหนดในพระราชกฤษฎีกานั้น จะต้องไม่เกินร้อยละห้าสิบของจำนวนคนงานทั้งหมด

มาตรา ๗ เมื่อได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาตามความในมาตรา ๒ และมาตรา ๖ แล้ว เจ้าของซึ่งใช้คนงานตั้งแต่สิบคนขึ้นไปที่ยังมีคนงานที่มีสัญชาติไทยไม่ครบจำนวนตามที่ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกา ให้คงมีคนงานเท่าที่มีอยู่ต่อไปได้ แต่เมื่อจะรับคนงานเข้าใหม่ ต้องรับแต่คนงานที่มีสัญชาติไทยจนครบจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๘ ให้เจ้าของซึ่งใช้คนงานตั้งแต่สิบคนขึ้นไป จัดให้มีทะเบียนคนงานเก็บไว้เป็นประจำ ณ สำนักงาน หรือสถานที่ประกอบกิจการ พร้อมที่จะให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจได้ทุกเวลาในเวลาราชการ

ทะเบียนคนงานต้องมีรายการตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๙ ให้ถือว่าพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามความหมายแห่งกฎหมายลักษณะอาญา และมีอำนาจที่จะเข้าไปในสำนักงาน หรือสถานที่ประกอบกิจการอุตสาหกรรม พาณิชยกิจ หรือธุรกิจ ซึ่งเข้าลักษณะดั่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๖ เพื่อตรวจดูทะเบียนคนงาน และจำนวนคนงานในเวลาราชการ และเจ้าของต้องให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามสมควร

มาตรา ๑๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕ หรือมาตรา ๘ มีความผิด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท หรือจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๑ ผู้ใดเป็นเจ้าของ ไม่ให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามความในมาตรา ๙ มีความผิด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท

มาตรา ๑๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖ หรือมาตรา ๗ มีความผิด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๑๓ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ และออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เพื่อเป็นการช่วยเหลือคนไทยให้มีงานอาชีพเป็นหลักฐานเพิ่มขึ้น จึงควรที่จะบัญญัติกฎหมายให้บรรดาบริษัท ห้างหุ้นส่วน หรือเอกชน รับคนงานที่มีสัญชาติไทยเข้าทำงานอย่างน้อยเป็นจำนวนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่โดยที่กฎหมายในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติช่วยอาชีพและวิชาชีพ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๕ ใช้บังคับเฉพาะโรงงานเท่านั้น และยังไม่มีวิธีการอันรัดกุมสำหรับการตรวจสอบ จึงเห็นสมควรที่จะยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับนั้นเสีย และบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์อาชีพแก่คนไทยขึ้นใหม่

บรรณานุกรม

ปรีดี พนมยงค์ "กฎหมายโปลิศ ๕๓ ข้อ ซึ่งจะรักษาน่าที่ในพระนคร แลนอกพระนคร" ใน**กฎหมายประจำศก ภาค ๔**. พระนคร : โรงพิมพ์นิติสาสน์, ม.ป.ป. หน้า ๗๕๕–๗๗๗.

ปรีดี พนมยงค์ "พระราชบัญญัติลักษณพยาน รัตนโกสินทรศก ๑๑๓" ใน**กฎหมายประจำศก ภาค ๔**. พระนคร : โรงพิมพ์นิติสาสน์, ม.ป.ป. หน้า ๘๖๑–๘๐๕.

"พระราชบัญญัติป้องกันโรคสัตว์พาหนะ รัตนโกสินทรศก ๑๑๕ " **ประกาศพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดต่าง ๆ รัชกาลที่ ๕ ร.ศ. ๑๑๕.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. พระนคร :โรงพิมพ์บำรุงกิจนุกุล, ม.ป.ป. หน้า ๕๕–๑๐๐.

"ประกาศเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสำหรับตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะ รัตนโกสินทรศก ๑๑๕" **ประกาศพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดต่าง ๆ รัชกาลที่ ๕ ร.ศ. ๑๒๖.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. พระนคร :โรงพิมพ์บำรุงกิจนุกุล, ม.ป.ป. หน้า ๔๑–๔๒.

"พระราชบัญญัติสำหรับตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๔" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๔๘ วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๔๗๔. หน้า ๓๒ - ๓๓.

"พระราชบัญญัติสำหรับตรวจป้องกันโรคสัตว์พาหนะแก้ไขเพิ่มเติม ฉะบับที่ ๒ พุทธศักราช ๒๔๗๔" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๔๘ วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๔๗๔. หน้า ๕๑๗ - ๕๑๘.

"พระราชบัญญัติรถลาก รัตนโกสินทรศก ๑๒๐" **ราชกิจจานุเบกษา** ฉบับพิเศษ เล่ม ๑๘ วันที่ ๖ ตุลาคม ร.ศ. ๑๒๖. หน้า ๔๗๖ - ๔๘๑.

"ประกาศพระราชบัญญัติรถลาก รัตนโกสินทรศก ๑๒๐" **ประกาศพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดต่าง ๆ รัชกาลที่ ๕ ร.ศ. ๑๒๔.** พระนคร :โรงพิมพ์บำรุงกิจนุกุล, ม.ป.ป. หน้า ๑๐๕–๑๑๓.

"ประกาศแก้ไขพระราชบัญญัติรถลาก" **ประกาศพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดต่าง ๆ รัชกาลที่ ๕ ร.ศ. ๑๒๔.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. พระนคร :โรงพิมพ์บำรุงกิจนุกุล, ม.ป.ป. หน้า ๑๓๔.

"พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรถลาก รถจ้าง รถยนต์ ขนาดเกวียน และล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๖๙" **ราชกิจจานุเบกษา** ฉบับพิเศษ เล่ม ๔๓ วันที่ ๑ เมษายน ๒๔๖๙. หน้า ๒๕๔ - ๒๕๗.

"พระราชบัญญัติรถลาก แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๕ " **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๔๙ วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๔๗๕. หน้า ๗๘๒–๗๘๔.

"พระราชบัญญัติรถลาก (ฉะบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๔๘๔". **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๕๘ วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๔๘๔. หน้า ๑๕๑๐–๑๕๑๒.

"พระราชบัญญัติรถลาก (ฉะบับที่ ๗) พุทธศักราช ๒๔๘๕". **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๖๙ ตอนที่ ๗๗ วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๔๘๕. หน้า ๑๔๕๖–๑๔๕๗.

"พระราชบัญญัติรถจ้าง รัตนโกสินทรศก ๑๒๔" **ประกาศพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดต่าง ๆ รัชกาลที่ ๕ ร.ศ. ๑๒๔.** พระนคร : โรงพิมพ์บำรุงกิจนุกูล, ม.ป.ป. หน้า ๘–๒๓.

"พระราชบัญญัติตามช้าง รัตนโกสินทรศก ๑๒๗ " **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๒๕ วันที่ ๑๗ มกราคม ร.ศ.๑๒๗ หน้า ๑๒๒๖–๑๒๓๑.

"พระราชบัญญัติสำหรับกำจัดผักตบชวา พ.ศ. ๒๔๕๖" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๓๐ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๔๕๖ หน้า ๔๕๒–๔๕๖.

"พระราชบัญญัติชัณสูตรพลิกศพ พ.ศ. ๒๔๕๗" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๓๑ วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๔๕๗ หน้า ๕๒–๕๘.

"พระราชบัญญัติขนาดเกวียน พระพุทธศักราช ๒๔๕๘" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๓๒ วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๕๘ หน้า ๓๗๕–๓๗๙.

"พระราชบัญญัติอธิกรณประถมปาราชิก พระพุทธศักราช ๒๔๖๓" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๓๗ วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๔๖๓ หน้า ๗๙–๘๑.

"พระราชบัญญัติปรามการทำให้แพร่หลายและการค้าวัตถุอันลามก พุทธศักราช ๒๔๗๑" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๔๕ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๔๗๑ หน้า ๑๑๔–๑๑๖.

"พระราชบัญญัติว่าด้วยการทำพินัยกรรม์ พุทธศักราช ๒๔๗๕"**ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๕๐ วันที่ ๕ เมษายน ๒๔๗๖ หน้า ๑๖–๒๘.

"พระราชบัญญัติป้องกันลูกเรือหลบหนีจากน่าที่ในเรือค้าขายหรือไม่อยู่ในเรือ" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๓๕ วันที่ ๓ กันยายน ๒๔๖๕ หน้า ๑๒๑–๑๒๔.

"พระราชบัญญัติสอบสวนภาวะกรรมกร พุทธศักราช ๒๔๗๕" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๕๔ วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๔๘๐ หน้า ๗๐–๗๓.

"พระราชบัญญัติล้อเลื่อน พุทธศักราช ๒๔๗๘" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๕๓ วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๔๗๙ หน้า ๘๓–๘๕.

"พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉะบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๑" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๕๖ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๔๘๒ หน้า ๒๗๗–๒๘๔.

"พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉะบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๑" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๕๘ วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๔๘๔ หน้า ๑๕๐๒–๑๕๐๓.

"พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉะบับที่ ๔) พุทธศักราช ๒๔๘๖" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๗๐ ตอนที่ ๖๓ วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๔๘๖ หน้า ๑๒๒๒–๑๒๒๗.

"พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉะบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๔๘๖" **ราชกิจจานุเบกษา** ฉบับพิเศษ เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๐๕ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๔๘๘ หน้า ๑–๓.

"พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉะบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๐๒" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๗๖ ตอนที่ ๘๔ วันที่ ๑ กันยายน ๒๔๐๒ หน้า ๓๖๑–๓๖๔.

"พระราชบัญญัติล้อเลื่อน (ฉะบับที่ ๗) พุทธศักราช ๒๕๐๒" **ราชกิจจานุเบกษา** ฉบับพิเศษ เล่ม ๑๐๔ ตอนที่ ๑๓๕ วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๓๐ หน้า ๑๓–๑๘.

"พระราชบัญญัติกักกันผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย พุทธศักราช ๒๔๗๕" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๕๔ วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๔๘๐ หน้า ๑๕๘–๒๐๓.

"พระราชบัญญัติเปรียบเทียบคดีอาญา พุทธศักราช ๒๔๘๒" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๕๖ วันที่ ๑ เมษายน ๒๔๘๒ หน้า ๒๐๓–๒๐๕.

"พระราชบัญญัติเปรียบเทียบคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๒" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๐๗ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๔๕๕. หน้า ๑๖๕๘–๑๖๖๐.

"พระราชบัญญัติเปรียบเทียบคดีอาญา (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๘๒" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๑๐๓ ตอนที่ ๒๑๕ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๒๕. หน้า ๑๔๕–๑๔๖.

"พระราชบัญญัติการสวนครัว และการเลี้ยงสัตว์ เพื่อประโยชน์แห่งครัวเรือน พุทธศักราช ๒๔๘๒" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๕๖ วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๔๘๒. หน้า ๑๓๒๓–๑๓๒๘.

"พระราชกำหนดจัดตั้งศาลพิเศษเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีความผิดฐานขบถภายนอก พระราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๔๘๒" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๕๘ วันที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๔. หน้า ๒๗–๓๐.

"พระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดจัดตั้งศาลพิเศษเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีความผิดฐานขบถภายนอกพระราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๔๘๒" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๕๘ วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๔๘๔. หน้า ๘๕๖–๘๕๗.

"พระราชบัญญัติบำรุงพืช พุทธศักราช ๒๔๘๓" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๕๘ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๔๘๔. หน้า ๔๐–๔๓.

"พระราชบัญญัติจำกัดสิทธิคนไทยผู้กระทำการอันเป็นภัยแก่ชาติ พุทธศักราช ๒๔๘๓" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๕๘ วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๔๘๔. หน้า ๑๑๔๗–๑๑๕๑.

"พระราชกำหนดเขตต์หวงห้ามคนต่างด้าว พุทธศักราช ๒๔๘๔" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๕๘ วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๔๘๔. หน้า ๖๕๕–๖๕๘.

"พระราชบัญญัติอนุมัติพระราชกำหนดเขตต์หวงห้ามคนต่างด้าว พุทธศักราช ๒๔๘๔" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๕๘ วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๔๘๔. หน้า ๕๐๘–๕๐๙

"พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งที่ใช้เพื่อสาธารนะประโยชน์ในภาวะคับขัน พุทธสักราช ๒๔๘๖" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๖๐ ตอนที่ ๕๔ วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๔๘๖. หน้า ๑๕๐๗–๑๕๑๐

"พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๔๘๘" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๖๒ ตอนที่ ๕ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๘. หน้า ๑๕๓–๑๖๓.

"พระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พุทธศักราช ๒๔๘๕" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๖๓ ตอนที่ ๑๔ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๔๘๔. หน้า ๕๕–๑๐๕.

. "พระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉะบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๕" **ราชกิจจานุเบกษา** ฉะบับพิเศษ เล่ม ๖๓ ตอนที่ ๗๒ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๕. หน้า ๑–๖.

. "พระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉะบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๓" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๗๗ ตอนที่ ๑๓ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๓. หน้า ๗๒–๗๔.

. "พระราชบัญญัติรายได้สุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๕๘" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๗๒ ตอนที่ ๑๑ วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๘. หน้า ๒๒๕–๒๒๕.

"พระราชบัญญัติรายได้สุขาภิบาล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓" **ราชกิจจานุเบกษา** ฉบับพิเศษ เล่ม ๗๗ ตอนที่ ๓๑ วันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๐๓. หน้า ๓๕–๔๓.

. "พระราชบัญญัติสงเคราะห์อาชีพแก่คนไทย พ.ศ. ๒๔๕๕" **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๑๗ วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๕. หน้า ๑๕๕–๑๖๔.

ป 14444 ฉ.2

KC
44
ป621ร
2547

ปิยะนาถ สระสงคราม.
รวมกฎหมาย 47 ฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน.